

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

Yeliz Emine YURTBİLİR

32/7 FRANSA AHKÂM DEFTERİ'NİN
TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Hatice AKIN ZORBA

Akdeniz Yeni-Yakınçağ Araştırmaları Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya 2017

Akdeniz Üniversitesi
Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü Müdürlüğüne

Yeliz Emine YURTBİLİR'in bu çalışması, jürimiz tarafından Akdeniz Yeni-Yakınçağ Araştırmaları Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Yrd. Doç. Dr. Cezmi KARASU (İmza)

Üye (Danışmanı): Yrd. Doç. Dr. Hatice AKIN ZORBA (İmza)

Üye: Yrd. Doç. Dr. Nimet Ayşe AKSOY (İmza)

Tez Başlığı: 32/7 Fransa Ahkâm Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 03/07/2017

Mezuniyet Tarihi : / /2017

(İmza)
Prof. Dr. Tuncer DEMİR
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “32/7 FRANSA AHKÂM DEFTERİ’NİN TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRİLMESİ” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

(İmza)

Yeliz Emine YURTBİLİR

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ.....	i
KISALTMALAR LİSTESİ.....	ii
ÖZET.....	iii
SUMMARY.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. 32/7Fransa Ahkâm Defterinin Değerlendirilmesi.....	25
1.1.Fransa Ahkâm Defteri.....	25
1.2. Hükümlerin İçerikleri.....	28
1.2.1. Adlî Konular.....	28
1.2.2. Mâli Konular.....	32
1.2.3. Ticarî Konular.....	33

İKİNCİ BÖLÜM

2. 32/7 Fransa Ahkâm Defterinin Transkripsiyonu.....	37
SONUÇ.....	178
KAYNAKÇA.....	179
ÖZGEÇMİŞ.....	184

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo: 1.1. Vilayet Ahkâm Defterleri.....	41
Tablo: 1.2. Fransa Ahkâm Defterleri.....	42

KISALTMALAR LİSTESİ

AÜ:	Ankara Üniversitesi
AÜDTCF:	Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
BOA:	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
Çev:	Çevirmen
DİA:	Diyanet İslam Ansiklopedisi
Ed:	Editör/Editörler
İA:	İslam Ansiklopedisi
OTAM:	Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi

ÖZET

Bu çalışmamızda, Osmanlı-Fransa ilişkilerinin 1838-1843 yılları arasındaki 5 yıllık bir dönemini içeren sosyal, siyasal ve iktisadi durumlarını gözler önüne seren hükümlerin transkripsiyonu ve incelemesi yapılmıştır. XIX. asırdaki Osmanlı-Fransa münasebetleri seçtiğimiz tarih aralığında incelenmeye çalışılmıştır.

Defterimizde yer alan hükümler genel anlamda ticari konulara odaklanmış, iki ülke arasındaki hilafatlar, gayrimüslimlerin kendi aralarındaki ve Müslümanlarla aralarındaki anlaşmazlıklar, gümrüklerde yaşanan sıkıntılar, Devlet erkânı ile ilgili konular, din adamları ve inanç serbestliğine ilişkindir.

Anahtar Kelimeler: Ahkâm Defteri, Osmanlı Devleti, Fransa, Ticaret, 19. yüzyıl.

SUMMARY

32/7 Transcription And Evaluation Of France Provisions Book

In this study, transcription and examination of the provisions were made, revealing the social, political and economic conditions of the Ottoman-French relations, including five-year period between 1838-1843. The Ottoman-French relations of the 19th century have been tried to be examined in date range we have chosen.

The provisions in our book are generally focused on commercial issues, disputes between the two countries, disputes between themselves and Muslims, concerns about customs, issues related to state officials, clergy and freedom of belief.

Key Words: Provisions Book, Ottoman Empire, French, Trade, 19th century.

ÖNSÖZ

Osmanlı İmparatorluğu altı yüz yıla yakın bir zaman zarfında himayesinde bulunan birçok ulustan insanı, onların huzurunu ve barışını önceleyerek yönetmiştir. Bunu yaparken her ulustan insana hakkaniyetli ve eşit davranmış ayırım gözetmemiştir. Osmanlı İmparatorluğu bu yaklaşımı kendi tebaasından hariç imparatorluğunun sınırlarına ticaret amacıyla gelmiş ecnebi devletlerin yurttaşlarına da tatbik etmiştir. Buna bir örnek değerlendirmesini yapmış olduğumuz Fransa Ahkâm Defteri'dir.

Araştırmamızın konusunu Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde Divân-ı Hümayûn Defterleri Kataloğu'ndaki Düvel-i Ecnebiye Defterleri içerisinde numaralandırılmış olan bu defter oluşturmaktadır. Defterimizde 1838-1843 senelerine ait beş yılı içeren 345 adet hüküm mevcuttur. Çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır; Fransa Ahkâm Defteri'nin özelliği ve defteri oluşturan hükümlerin değerlendirilmesi şeklindedir.

Çalışma konusunun belirlenmesinde yardımcı olan ve mesaisini ayıran danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Hatice AKIN ZORBA'ya, Yrd. Doç. Dr. Nimet Ayşe AKSOY'a, Yrd. Doç. Dr. Cezmi KARASU'ya, desteklerini ve yardımlarını esirgemeyen değerli çalışma arkadaşım Arş. Gör. Gizem MUSUL ve yüksek lisans arkadaşım Fatih ERTAŞ'a, bu zorlu süreçte maddi ve manevi desteğini esirgemeyen aileme ve nişanlım Can YÜCEL'e sonsuz teşekkür ederim.

Yeliz Emine YURTBİLİR

Antalya 2017

GİRİŞ

Başlangıcından Kanunî Dönemine Kadar Osmanlı-Fransız İlişkileri

Fransızlarla Türklerin karşılaşması Fransa'da Frank hânedanlarının hâkimiyeti sırasında düzenlenen I. Haçlı Seferi'ne (1096-1099) rastlamaktadır. İlk münasebet, Niğbolu Savaşı'nda (1396) Osmanlıların Valois hânedanından VI. Charles zamanında esir aldıkları Haçlıların fidyeleri ödenirken kurulmuştur¹. Fakat iki ülke arasındaki siyasi ilişkiler, birbirinden uzak olması ve din farklılığından doğan öfke sebebiyle, 1525'te gerçek anlamda ilk kez kurulabilmiştir².

Kendilerini Katolik dünyasının koruyucusu olarak addeden Fransa Kralları, Haçlı seferlerinin (1091-1291) başarısızlıkla sonuçlanmasının ardından XIV. yüzyıldan itibaren Balkanlar üzerinden ilerleyen Türk-Müslüman varlığı karşısında endişelenmişlerdir. Ancak Fransa o sırada birliğini temin amacıyla, özellikle İngiltere ile olan Yüz Yıl Savaşları (1337-1453) sebebiyle, doğudan gelen bu Türk tehlikesine karşı etkin bir girişimde bulunamamıştır³. Osmanlıların 1353'de Rumeli'ye girmeleri ve Bizans'ın başkenti İstanbul'a dâ'yânmalarıyla Avrupa'da bir tedirginlik başlamıştır ve bu durumla yalnız baş edemeyeceklerini anlâ'yân Bizans imparatorları, Avrupa Katolik âlemini Osmanlı Türkleri aleyhine kışkırtmışlardır. Papa ve İtalyan Devletleriyle yaptıkları ittîfaklar da Osmanlı'nın gerçekleştirdiği bu akınları zaman zaman sekteye uğratmıştır⁴.

Macaristan Kralı Sigismund türlü yollarla Osmanlı'nın Balkanlar'daki direncini kırmaya çalışmıştır. Fakat Sigismund'un Bulgaristan Seferi başarısızlıkla sonuçlanmış ve çatışma Tuna'nın kuzeyi Eflâk'a sıçramıştır. Bu kez Sigismund, Papa'nın Haçlı Seferi çağrısı ile Avrupa'nın çeşitli yerlerinden, başta Fransa olmak üzere batı, orta ve doğu Avrupa'dan binlerce birlik toplayarak Bayezid'i altetmek ve Balkanlar'daki Osmanlı ilerleyişini durdurmayı hedeflemiştir. Ne var ki Niğbolu üzerine varan bu kuvvetli birlikler, Anadolu ve Rumeli'deki tüm kuvvetlerini toplâ'yân Bayezid Bey tarafından büyük bir yenilgiye uğramıştır⁵.

¹ Soysal 1996, 181.

² Şahin 2009, 278.

³ Soysal 1999, 1.

⁴ Şahin 2009, 278.

⁵ Kunt 2008, 55.

Bundan birkaç sene sonra Bizans İmparatoru II. Manuel Paleolog, İstanbul'da günbegün ilerleyen Türk akınına karşı VI. Charles'dan yardım istemiştir⁶. Fransa'dan istenen yardımın yanı sıra 1443 yılında Papa IV. Eugene'in de telkiniyle Macar, Belçika ve Eflâk da desteğe gelmiş, ortak hareket edilmiştir⁷.

XV. yüzyıl başlarında ise yine Fransa Kralı VI. Charles ve Timurlenk aralarında bir ittifak oluşturmaya çalışmışlar fakat bundan olumlu bir sonuç elde edilememiştir⁸.

1453 yılına gelindiğinde İstanbul'un fethi Avrupa dünyasında dehşetle karşılanmıştır. Rumeli Hisarı'nın inşası ve Boğaz'ın Türkler tarafından kesilmesi Bizans'ı tedirgin etmiştir. Bizans imparatoru bu durum karşısında Floransa ile Hıristiyanlığın birliği için hevesli Fransa Kralına çağrı yapmıştır⁹. İstanbul'un fethiyle Fransa'da da hâsıl olan etkiyle Burgonya Dükü Philippe le Bon da Niğbolu'daki hezimetten beri bir Haçlı seferi düzenlemenin peşindedir. 1457'de hazırlanan bu projenin detaylarında denizden doğruca boğazlara girilecek ve İstanbul ele geçirilecektir. Papa II. Pie de bu hücumu destekliyordur fakat tatmin edici bir ordu ve donanma sağlanamayınca bu girişimden sonuç alınamamıştır¹⁰.

1480'de Fatih Sultan Mehmet'in İtalya Otranto'ya çıkarma yapması Hıristiyan dünyasında, özellikle Fransa'da tedirginliği arttırmıştır. Fakat Avrupa'daki karışıklık sebebiyle, XI. Louis bu duruma karşı harekete geçememiştir. VIII. Charles, babası XI. Louis'nin ölümüyle 1483'te kral olunca diğerleri gibi Müslümanları İstanbul'dan atmayı ve bunun yanı sıra Doğu Roma İmparatoru olmayı amaçlıyordur. Bunun için de 1495'te niyetlendiği Napoli Seferi'ni gayesine ulaşmak için bir adım olarak addediyordur. Bunu hayata geçirebilmek için Fatih Sultan Mehmet'in 1481'de vefatı üzerine şehzadeler II. Bayezid ve Cem arasında başlâ'yân taht kavgasından faydalanmak istemiş ve o sırada Avrupa'da bulunan Cem Sultan'ı kullanmak istemiştir. Bu sebepten Cem Sultan'ın Fransa'daki hayatı Türk-Fransız ilişkilerinde önemli bir yer tutmaktadır¹¹.

Fatih'in merkezîyetçi yönetimi kuvvetlendirme gayreti, aldığı mali tedbirler, koyduğu yeni vergiler, vakıf ve mülk topraklarının devletleştirilmesi gibi yaptığı yenilikler karşısında bu durumdan hoşnutsuz bir grup oluşmuştur. Bu grupların da Bayezid ve Cem arasındaki iktidar çekişmesinde etkileri olmuştur. Siyaseten babasının takipçisi olan Cem'i Fatih'in son

⁶ Finkel 2014, 24.

⁷ Uzunçarşılı 2003, 421.

⁸ Soysal 1999, 2.

⁹ Emecen 2012, 203-204.

¹⁰ Babinger 2003, 209.

¹¹ Soysal 1999, 3.

dönemlerdeki Vezir-i Azamı Karamani Mehmed Paşa ve etrafındakiler destekliyorlardır. Gedik Ahmet Paşa ve İshak Paşa Yeniçerileri de Bayezid'in yanında olup onun tahta çıkmasını sağlamışlardır. 21 Mayıs 1481'de Bayezid'in tahta çıkması sonucu iki kardeş arasında 20 Haziran 1481'de yapılan savaşı Cem Sultan kaybetmiş ve böylelikle Cem Sultan'ın uzun yıllar sürecek olan sürgün hayatı başlayacaktır¹².

Cem Sultan ilk önce Rodos'taki Saint Jean Şövalyeleri'nden söz alarak Anadolu'nun güney kıyısındaki Gorigos limanından çıkarak 29 Temmuz 1482'de Rodos'a ulaşmıştır. Burada 1 ay kaldıktan sonra Şövalyelerin onu kardeşi Bayezid'ten koruyabilecekleri durak olan Fransa'ya doğru yola çıkmıştır. Sultan Cem'in Şövalyelerin ellerinde olması onlara bir güç vermiştir. Şövalyeler Padişaha karşı bir Haçlı seferine destek bulmaya çalışmışlar fakat bu gerçekleşmeyince Osmanlılar ile uzlaşma yoluna gitmeyi tercih etmişlerdir. Bayezid, imparatorluğuna yönelik olası bir Hıristiyan saldırısı olabileceğinin farkındadır ve bir anlaşma yapmıştır. Şövalyeler Cem'i Fransa'da Nice kentinde tutacaklar buna karşılık Bayezid de onlara her yıl 40 bin düka altını verecektir¹³.

Bu bağlamda, Osmanlı'ya yönelik sürekli olarak bir Haçlı seferi düzenlenmesi çabasında olan Papalık ve Türk tehdidinin kendileri için de geçerli olduğunu düşünen Macarlar da Cem'i elde etmek için girişimlerde bulunmuşlardır¹⁴. Zira önce Papa VIII. Innocent, Cem'in kendisine verilmesini istemiştir fakat Fransa Kralı VIII. Charles tarafından bu teklif kabul edilmemiştir. Diğer taraftan Memlük Sultanı da Cem'in kendisine verilmesini talep etmiştir. Bu talepler karşısında Fransa Kralı Hıristiyan âleminin çıkarlarını düşünerek Sultan Cem'i 1488 tarihinde Papa'ya teslim etmiştir¹⁵.

Bir anlamda Papa tarafından kandırılıp Cem'i Roma'ya teslim eden Fransa Kralı VIII. Charles o zamanlar için Avrupa'nın en güçlü ordusuna sahiptir. VIII. Charles, İtalya'yı fethetmek, oradan Arnavutluk'a geçmek, Cem'le İstanbul'a yürümek sonrasında da Filistin'e gidip İsa'nın mezarını Müslümanların elinden almayı düşlüyordu¹⁶. Nitekim Kral Floransa üstünden Roma'ya girdi ve Cem'i Papa'nın elinden almıştır. Fakat Napoli'ye yola çıktıkları sırada Cem Sultan hastalanıp 1495'te ölmüştür¹⁷.

¹² İnan 2002, 711-712.

¹³ Finkel 2014, 76-77.

¹⁴ Soysal 1999, 3.

¹⁵ Tansel 1966, 54.

¹⁶ İnalçık 2010 (b), 243-244.

¹⁷ Shaw 2008, 101.

Cem'in vefatına kadar Bayezid'in siyaseti Cem'in korkusuyla şekillenmiştir. Hıristiyan hükümdarlarla, özellikle Fransa Kralı VIII. Charles ve Papa'yla yapılan görüşmeler öte yandan Memlûklerle yaptığı uzun ve yıpratıcı savaş (1485-1491) Bayezid'i Avrupa güçleriyle anlaşmaya mecbur etmiştir. Cem tehdidi ortadan kalktıktan sonra Bayezid batı siyasetini yeniden şekillendirmeye koyulmuştur ve ilk iş olarak Venedik'e yapılacak sefer için donanma hazırlıklarına başlamıştır. 1497 senesinde olası bir Fransız-Venedik ittîfakına tedbiren Milano, Ferrara, Mantua ve Floransa Bayezid'e başvurmuşlardır. Venedik'e savaş açması halinde Bayezid'e yılda 50.000 duka vermeyi teklif etmişlerdir. Papa, Napoli ve Milano, Bayezid'i yüreklendirmiştir. Bayezid yardım istemiştir zira Venedik'in Fransa ile iş birliği Osmanlıları tedirgin ediyordur¹⁸.

Donanma 1 Haziran 1499'da Mora'ya hareket etmiştir. 25 Ağustos'ta donanma İnebahtı'ya girmiş ve kaleyi teslim almıştır. Böylelikle bu deniz savaşında Türk donanmasının bu mücadeleden galip çıkması Akdeniz hâkimiyetinde önemli bir gelişmedir. Nitekim İnebahtı'nın ele geçirilmesinden sonra Venedikliler Osmanlılarla anlaşma yapmaya çalışmışlardır fakat Osmanlıların şartlarını kabul etmemişler ve Türklere karşı yeni bir Haçlı seferi tertibine girişmişlerdir. Bu sefere Macaristan, İspanya ve Fransa da ortak olmuştur ve Midilli adası kuşatılmıştır. Fakat Türk donanmasının yaklaştığı haberini alınca Fransa kuşatmayı kaldırmıştır¹⁹.

Bayezid'ten sonra 1512'de tahta Yavuz Sultan Selim geçmiştir. I. Selim de dış siyasette Osmanlı'nın gözettiği güçler dengesini devam ettirmiştir. Avrupa'da da bir güç dengesi kurulmaya çalışılacak, Avusturya ile savaş söz konusu olduğunda Fransa ile ilişkiler iyi tutulmaya çalışılacaktır. Bu yüzdendir ki özellikle önem verdiği, Bayezid'in son zamanlarında patlak veren Safevi tehlikesini ortadan kaldırarak Avrupa Devletleri ile sorunları çözmektir²⁰.

Bu dönemlerde bu kez Papa X. Léon, 1513-1517 yılları aralığında Osmanlı'ya karşı yine ve yeniden bir Haçlı seferi düzenlenmesini tasarlamaktadır. Fransa Kralı XII. Louis'ye bu tasarıdan bahsetmiştir fakat Louis'nin ölümü planı sekteye uğratmıştır. Yerine kral olan I. François bu teklife sıcak bakıyordur çünkü bu sefer Fransa'nın dini ve siyasi amaçlarına uygundur. Bu yüzden diğer Avrupa ülkelerini saf dışı eden François başarısız olmuş böylelikle Osmanlı'ya karşı başlatılmaya çalışılan yeni bir Haçlı seferi gerçekleşmemiştir²¹.

¹⁸ İnalçık 2012, 131-132.

¹⁹ İnan 2002, 719-720.

²⁰ Ercan 2002, 787.

²¹ Soysal 1999, 5.

Kânuni Döneminden 1798 Fransa'nın Mısır İşgaline Kadar Osmanlı-Fransız İlişkileri

Kanunî Sultan Süleyman, hükümdarlığının ilk yıllarından itibaren Avrupa'daki yaşanan gelişmelere dikkat kesilmiştir. Özellikle Fransa ile ilişkiler düşünüldüğünde, Charles-Quint'ingöz koyduğu Alman İmparatorluğu tahtını kaptıran I. François'ya Sultan Süleyman arka çıkarak Orta Avrupa ve Akdeniz'deki savaşlarda Charles-Quint'in düşürülmesi gerçekleştirilmeye çalışmıştır. Almanların doğudan sıkıştırılması için Kanunî'ye Macaristan'a sefere çıkması için telkinlerde bulunulmuştur. Osmanlı bu seferi gündeme alırken düşündüğü, Macaristan fethedildiğinde Fransa üzerindeki Habsburg baskısı kırılacak ve Süleyman'ın Avrupa'yı ikiye bölüp Macaristan'ı ele geçirebileceğidir²². 1525'ten itibaren Fransa'nın yardım istekleri, Türklerin Orta Avrupa'ya ilerleyişini hızlandırmıştır²³.

Nitekim 1526'da Mohaç Seferi'yle Macaristan'ın önemli bir bölümü ve merkez Budin işgal edilmiş ve Macaristan'daki kral hanedanlığına son verilmiştir. Charles-Quint bu mağlubiyetin sorumlusu olarak François'nın Türklerle yaptığı iş birliğini propaganda malzemesi olarak kullanmış Katolik dünyasını François aleyhine kışkırtıp harekete geçirmeye çalışmıştır. Bundan korkan Fransa Kralı bu ittifakı gizlemek mecburiyetinde kalmıştır²⁴.

Osmanlı Devleti 1529'da Venedik'i kuşatmıştır. Osmanlı'nın bu atağı Avrupa'da paniğe sebep olmuş, Papa ve Charles-Quint Hıristiyanlığın tehdit altında olduğunu düşünerek bir Haçlı birliği oluşturmaya başlamışlardır. Fransa da Osmanlılarla olan ittifakını inkâr ettiği için bu birliğe katılmak durumunda kalmıştır ve Fransa Kralı, Sultan Süleyman seferdeyken Charles-Quint ile Cambrei Antlaşmasını imzalamıştır. Bununla da François'nın çift taraflı bir politika izlediği görülmektedir. Ancak Kanunî Avrupa'dan haberleri Fransa sayesinde edindiği için Fransa ile ilişkileri sekteye uğratmamıştır²⁵.

Sultan Süleyman İran Seferi'nde iken (1533-1536) Charles-Quint Tunus'u işgal etmiştir ve Akdeniz'de başlâ'yân bu çetin mücadelede Osmanlı-Fransa ittifakı mecburi görünüyordu. Osmanlı donanmasına Kaptan-ı Derya Barbaros Hayrettin Paşa önderlik ediyordu. 1533'te Akdeniz'de Barbaros ve Charles-Quint'in deniz kumandanı Andrea Doria karşı karşıya gelmiştir²⁶. Ertesi yıl içerisinde Barbaros Hayrettin Paşa Tunus'u ele geçirmiştir²⁷.

²² Afyoncu - Önal - Demir 2012, 17.

²³ Soysal 1953, 63.

²⁴ Uzunçarşılı 2011 (b), 504-505.

²⁵ Karakoyun 2014, 10-11.

²⁶ İnalçık 2012, 156.

1535 senesine gelindiğinde I. François artık Türklerle olan münasabetini gizlememeye karar vermiştir ve Osmanlı İmparatorluğu'ndaki ilk devamlı elçi olan Jean de la Forest'yi iki önemli göreve atamıştır. Bunlardan ilki Tunus'da Barbaros'a giderek Charles-Quint'in deniz güçleri hakkında bilgi vermek ve ardından Fransa'nın çıkacağı İtalya Seferi'nde Osmanlı'nın da Korsika'ya harekete geçmesini sağlamaktır. Bir diğer görevi ise Fransa'ya Kuzey Afrika'da ticari olanaklar sağlanmasıdır²⁸.

Şubat 1536'da Sadrazam Damat İbrahim Paşa ile Fransa Kralı elçisi Forest arasında 17 maddeden oluşan dostluk ve ticaret antlaşması imzalanmıştır. İçeriği ticaret serbestliği, deniz nakliyatı serbestliği, esaret, korsanlık, mal ve can güvenliği ile adli hükümlerden oluşmaktadır. Yine antlaşmaya göre Fransız vatandaşlarının davalarına Fransızların bakması kabul edilmekte, ticaret ve ikamet serbestliği kefalet altına alınmakta ve Fransızlar 10 yıl vergiden muaf tutulmaktadır. Bu antlaşma sonradan verilecek olan kapitülasyonlara model oluşturmuştur²⁹.

Bu anlaşma Fransa ile yapılan ilk ticari anlaşma olarak kabul görmektedir³⁰. XVI. yüzyılın ilk zamanlarında böyle başlâ'yân Osmanlı-Fransız münasebetleriyle birlikte ileriki senelerde Avrupa'daki diğer ülkeler ve Osmanlı zararına siyasi ve ticari ayrıcalıkları arttıracak durumları hazırlamaya başlamıştır³¹.

1536'daki anlaşmaya göre Osmanlı donanması Fransa deniz güçleri ile Charles-Quint himayesinde bulunan Sicilya, Sardunya, Napoli ve İspanya'ya harekete geçecek, Tunus geri alınacak, François İtalya üzerinden Lombardiya'ya girecek, Osmanlılar da Napoli'yi istila edeceklerdir³². Osmanlılar güneyden denizden İtalya'ya saldırmış, Fransa da kuzeyden Milano ve Cenova'yı almıştır. Barbaros Hayrettin Paşa da batı ve orta Akdeniz'deki Habsburg topraklarına saldırı düzenlemiştir. 1536 yazında Sultan Süleyman İtalya'ya geçmek için ordusuyla Arnavutluk'a harekete geçmiştir. Ancak François, Papa'nın baskısıyla İslamla karşı birleşilmesi gerek düşüncesiyle V. Charles ile aralarındaki düşmanlığa son vermişlerdir.

²⁷ Emecen 2002, 509.

²⁸ Soysal 1999, 8-9.

²⁹ Türkmen 1995, 331.

³⁰ Uzunçarşılı 2011 (b), 506.

³¹ Karaer 2010, 69.

³² İnalçık 2012, 157.

Dolayısıyla Fransızlar Kuzey İtalya'dan çekilmiştir. Bu durumla birlikte Süleyman da ordularını Arnavutluk ve Dalmaçya kıyılarındaki Venedik dolaylarına yönlendirmiştir³³.

1541 yılına gelindiğinde Sultan Süleyman Macaristan'da Charles-Quint'e karşı yeni bir harekete geçmiştir. Barbaros Hayrettin Paşa denizde Fransa ile ittîfak yapmaktadır. Charles-Quint de bu ittîfaka karşılık Avrupa'da François aleyhinde propaganda yapmaktadır. Fransa Kralı ise bu iş birliğini yine yalanlamaktadır. Osmanlı ile geçici bir ateşkes yapıldığını belirtmiş ve görüşmeleri gizli yürütmüştür³⁴.

1543 yılında Kanunî Sultan Süleyman tekrar Macaristan'a hareket etmek üzere İstanbul'dan Barbaros Hayreddin kumandasıyla denize açılırken, Osmanlı-Fransız ittîfakı yeni bir boyut kazanıyordur. Zira Fransa yine Osmanlı'dan yardım talep etmiştir³⁵. Barbaros'un donanmasıyla Osmanlı ve Fransa Marsilya'da birleşmiş ve birlikte Nice şehrini kuşatmışlardır. Fakat Fransa yine verdiği sözü tutamamış ve şehir ele geçirilememiştir³⁶. Sefer sırasında Fransa'nın plansızlığı ve hazırlıksızlığı Osmanlı tarafından haklı bir tepkiyle karşılanmıştır³⁷.

1544 senesine gelindiğinde François ve Charles-Quint aralarında bir barış anlaşması yapmışlardır. Charles-Quint, Osmanlı ile de anlaşma yapmak arzusundadır ve bunun için François'dan arabuluculuk talep etmektedir. François da iki taraf arasında saygınlığını arttıracaklarını düşünerek bu talebi çok olumlu karşılamıştır. Ancak geçen süre içerisinde 1546'da François'nın Charles-Quint'le araları bozulmuş ve arabulucusu olduğu Osmanlı-Avusturya barışını da engellemeye çalışmıştır. Ancak başarılı olamamış ve iki ülke arasında barış sağlanmıştır. Bu esnada I. François ölmüştür (1547). Yerine II. Henry gelmiştir ve François'nın doğu politikasını takip etmeye karar vermiştir³⁸.

1551'de Osmanlı kuvvetleri Trablus'a hareket ettiklerinde Fransa da yanlarında üç Fransız gemisiyle kuşatmaya katılmıştır. Trablus 15 Ağustos'da fethedilince bu durum Hristiyan âleminin tepkisini çekmiş ve Fransa yaptığı iş birliği sonucu bu durumdan sorumlu tutulmuştur.

³³ Shaw 2008, 133.

³⁴ İnalçık 2012, 157-158.

³⁵ İnalçık 2012, 159.

³⁶ Soysal 1999, 12.

³⁷ Uzunçarşılı 2011, 381-382.

³⁸ Soysal 1999, 12-13.

Trablus zaferinden sonra Osmanlı donanması Fransız donanmasıyla Batı Akdeniz'deki fetihler için birleşmiştir. 1522'de artık Batı Akdeniz'deki düşman donanmaları kontrol altındadır. Bu durum Fransa'nın düşmanları karşısında rahatlamasını sağlamıştır³⁹.

Batı Akdeniz'deki bu iş birliğiyle iki devlet arasında yeni bir Türk-Fransız Tecavüzü İttifak Muahedesi imzalanmıştır (1 Şubat 1553). Bu muahedeye göre Fransa, Osmanlı donanmasının yardımlarına istinaden Osmanlı'ya 300.000 altın tazminat ödeyecek, bu ödeme gerçekleşene kadar Fransa donanması Osmanlı'da rehin olacaktır. Bu ödeme gerçekleşince Osmanlı donanması 1 Mayıs 1553 senesinden itibaren dört ay müddetle Akdeniz'de Fransa'ya yardımda bulunacaktır. Bu yardım Batı Akdeniz sınırları içerisinde olursa Fransa Kralı, Osmanlı'ya 150.000 altın ödeyecek, ele geçirilen düşman gemileri Osmanlı donanmasının olacak, fethedilen yerler 1536 anlaşmasında görüldüğü üzere Osmanlı'ya tabi olacaktır. Anlaşmadan anlaşılacağı gibi Fransa, Osmanlı tarafından ciddi yaptırımlara tabi tutulmuştur ve 1537 İtalya ve 1543 Nice seferlerindeki kötü izlenimler silinmek istenmiştir⁴⁰.

Ağustos 1553'de Fransız donanması Turgut Reis'in donanmasına eklenerek önce Kalabra ve Sicilya'ya ardından Korsika'ya sefer düzenlenmiştir⁴¹. Merkez Bastia kuşatılmıştır fakat zaferde elde edilen esir ve ganimetlerde Fransa, Nice'de yaptıklarını tekrar ederek yine sorun çıkarmıştır. Bunun üzerine Turgut Reis anlaşmaya uyulmadığı gerekçesiyle donanmaları ayırmıştır⁴². Fakat Fransa 1554'te yine yardım istemiştir. Kanunî de Kaptan-ı Deryalığa geçen Piyale Paşa donanmasını Fransa'ya yardıma göndermiştir.

1556'ya gelindiğinde Turgut Reis donanmasıyla yine Fransa'ya yardım için denize açılmış ve bu arada Kuzey Afrika'da Cezayir'in önemli şehirlerinden Oran'ı fethetmiştir. Fransızlar da Saint Quentin'de İspanya tarafından mağlup edilmiştir ve Osmanlılardan yine yardım talebinde bulunmuşlardır. Fakat Trablus'u ele geçirdikten sonra Osmanlılar Orta Akdeniz'e artık yerleşmişlerdir ve bu durum karşısında Malta Şövalyelerinin çabasıyla Trablus'un geri alınması için yeni bir Haçlı Seferi düzenlenmesine gidilmiştir. II. Philippe ve Papa'nın desteğiyle bu ittifaka Venedik ve Fransa destek vermişlerdir. 1560'da Cerbe'yi ele geçirmişlerdir ancak Osmanlı donanması Haçlı donanmasını bozguna uğratmıştır. Bu galibiyet sonunda Osmanlılar Kuzey Afrika'ya kesin olarak yerleşmişlerdir⁴³.

³⁹ Fındık 2002, 572.

⁴⁰ Soysal 1953, 88-89.

⁴¹ Fındık 2002, 571.

⁴² Soysal 1953, 89.

⁴³ Emecen 2002, 515-516; Turan 2001, 76.

Kanunî Sultan Süleyman'ın vefatı üzerine 1566'da tahta II. Selim geçmiştir⁴⁴. 1525'te başla'yân Osmanlı-Fransa iş birliği daha çok siyasi bir ittîfaktır ve bu ittîfak 1559'a kadar devam etmiştir. Ancak 1560-1598 seneleri arasında Fransa kendi içinde din savaşlarıyla meşguldür ve Osmanlı-Fransa ilişkileri artık daha çok iktisadi konulara kaymıştır⁴⁵.

II. Selim tahta çıkınca Kıbrıs seferinin hazırlıklarına başlamıştır ve sefer sırasında Avrupa'da olabilecek olası bir ittîfakla karşılaşmamak için 1569'da Fransa ile tekrar kapsamlı bir kapitülasyon anlaşması imzalanmıştır⁴⁶. Bu anlaşma ile Fransa'ya süresiz olmakla birlikte Doğu limanlarında kabotaj hakkı verilmiştir. Bu durum kapitülasyonlardan başka devletlerin de yararlanmasının önünü açmıştır⁴⁷. Bu yüzyılda Fransa ve İngiltere arasında giderek artan siyasi çekişmeler görülmektedir. Fransa yedi kez kapitülasyon hakkı elde ederken, Kraliçe Elizabeth de Fransa'nın Akdeniz'deki üstünlüklü ve imtiyazlı konumuna sekte vurmak amacıyla 1580'de Osmanlı'dan bir imtiyaz elde etmiştir⁴⁸.

Bu anlaşmadan sonra Osmanlı 1570'de Kıbrıs'a sefere çıkmıştır ve bir yıl içinde tüm Kıbrıs'ı fethetmiştir⁴⁹. Fakat 1571 senesinde yapılan İnebahtı mücadelesinde Osmanlı Haçlı karşısında ağır bir yenilgi almış, donanma yeniden inşa edilmiştir⁵⁰. İnebahtı zaferiyle Hıristiyan birliği sevinç içindedir ancak Kıbrıs adası tam anlamıyla alınamamıştır. 1572'de yeni donanmasıyla yeniden denize açılmıştır. Haçlı birliği Osmanlı donanmasıyla iki kez karşılaştıysa da bir savaşa girememiştir ve birlik içindeki ayrılıklar sonucu Venedik, Osmanlı ile anlaşmaya karar vermiştir⁵¹.

Osmanlı-Fransa arasındaki ilişkiler 1571-1574 arasında önem kazanmıştır. Bu vesileyle Fransa Osmanlı'yı kaybetmek istememektedir. Bu dönemde Hıristiyan birliği yeni bir Haçlı seferi düzenlemek için kolları sıvamıştır. Papa, Fransa ve Almaya'ya elçiler gönderip sefere katılmalarını iletmiştir. Fransa ise Osmanlı Padişahı ile dostluğuna ihanet etmeyeceğini

⁴⁴ Emecen (b) 2009, 416.

⁴⁵ Çaycı 1995, 1.

⁴⁶ Afyoncu 2005, 26.

⁴⁷ Danişmend 1971, 388.

⁴⁸ Nebioğlu 1986, 14.

⁴⁹ Shaw 2008, 223.

⁵⁰ Cezar 2011, 1235-1250; Uzunçarşılı 2011, 17-21.

⁵¹ İnalçık 2013, 263-264.

bildirerek Osmanlı'yı durumdan haberdar etmiştir⁵². II. Selim tahtta olduğu süre boyunca ölümüne dek Fransa ile dostane ilişkilerini sürdürmüştür⁵³.

1574'te Sultan Selim hayata gözlerini yummuş ve tahta oğlu III. Murad çıkmıştır. Sultan Murad Fransa ile ilişkilerde mesafe gözetmiştir⁵⁴. Bu mesafeyi kırmak amacıyla III. Henry İstanbul'a elçi göndermiştir. Nitekim elçi başarılı olmuş ve kırk beş yıl önce yapılmış ticaret anlaşmalarını yenilemeyi başarmıştır⁵⁵.

Osmanlı ve Fransa arasında yenilenen 1581 tarihli kapitülasyonun maddeleri arasında Fransızların davalarına kadı tarafından bakılacağı vardır ancak ceza davasına dair belli bir ibare yoktur⁵⁶. Fransızların can, mal ve ırzın emniyeti Osmanlı teminatı altında olacaktır. İki veya ikiden fazla Fransızın arasındaki davayla ise Fransız elçisi ve konsolosları ilgileneceklerdir. Fransa hanedanına mensup hükümdarlar protokolde diğer Hıristiyan devletlerin yöneticilerinden önde geleceklerdir. Bundan başka Fransız gemilerinin emniyeti ve korunmasına dikkat edilecektir⁵⁷. Ayrıca Fransız ticaret gemileri tüm limanlarda koşulsuz olarak mal yükleyebilecek ve boşaltabileceklerdir⁵⁸. Bunların yanı sıra Fransızlar kişisel vergilerden bağışık olacaklardır⁵⁹.

Bu dönemde, 1589'da III. Henry ölmüştür⁶⁰. Fransa mezhep çatışmalarının olduğu bir dönemdedir. III. Henry yerine Protestan mezhebine mensup IV. Henry tahta geçmiştir. Bu taht değişikliğini Osmanlı'dan saklanmaya çalışmıştır. Ancak Osmanlı yeni kralı tanıyacıklarını ve mezhep çatışmalarının kendilerini ilgilendirmediğini belirtmiştir⁶¹. IV. Henry bu dönemde Katoliklere katılan ve krala karşı ayaklanan Marsilya'ya otoritesini kabul ettirmek adına III. Murad'a krala bağlanmaları için mektup yazdırmıştır⁶².

Osmanlı tahtına 1595 senesinde III. Mehmed'in geçtiği görülmektedir. 1597'de Osmanlı-Fransa arasındaki dostluk antlaşmasının yenilenmesi için ve Padişah III. Mehmed'den IV.

⁵² İnalçık 2012, 168-169.

⁵³ Fındık 2002, 573.

⁵⁴ Hammer (a) 2010, 1026-1027.

⁵⁵ Uzunçarşılı 2011, 204.

⁵⁶ Özkorkut 2004, 88.

⁵⁷ Kurdakul 1981, 56-59.

⁵⁸ Nebioğlu 1986, 30

⁵⁹ Karakoyun 2014, 22.

⁶⁰ Afyoncu - Önal - Demir 2012, 33.

⁶¹ Emecen 2012, 79.

⁶² Emecen 2012, 79-80.

Henry'nin düşmanlarına karşı yardım sözü almayı başarmıştır⁶³. Daha önceden yapılmış anlaşmaya ek olarak “Fransa Kralının elçilerinin, konsoloslarının, çevirmenlerinin ve Fransız bayrağı ve koruması altında yürüyen diğerlerinin kendilerine bir sıkıntı veya engel çıkarılmaksızın ve güvenli bir şekilde imparatorluğumuzun her yerinde gidip gelmelerini, geri dönmelerini ve kalmalarını ve eski kapitülasyonlarda bulunan her şeyinkesinlikle korunmasını istiyoruz” gibi maddeler yazılmıştır⁶⁴.

XVII. yüzyıl itibariyle dikkat çeken bir gelişme yaşanmaktadır. Protestanlığın ortaya çıkmasına karşılık Katoliklerin örgütlenmesi söz konusudur. *Cizvitler* olarak kendini gösteren bu oluşum Osmanlı yönetiminin de izniyle Savary'nin Cizvitleri himayesine almasıyla İstanbul'daki propaganda faaliyetlerine başlamış, böylece Fransızların Osmanlı topraklarındaki misyonerlik faaliyetleri ilk kez başlamış bulunmaktadır. Öyle ki bu faaliyetler sadece İstanbul'da değil, Selânik, İzmir, Sakız ve Atina'da da hayata geçmiştir⁶⁵. Cizvitlerin gerçekleştirmek istediklerinin ilki İstanbul Rum Ortodoks Kilisesi'ni ele geçirmek ve Roma Kilisesi'yle birleştirmek; ikincisi ise Kudüs'e yerleşmektir⁶⁶.

I. Ahmet'in tahta geçtiği sıralarda kapitülasyonların beşinci kez yenilenmiş ve yeni maddeler de eklenmiştir. Eklenen yeni maddelerde Fransa elçi ve konsoloslarının özel eşyaları ile ilgili gümrük ve vergilerden muafiyetleri görülmektedir⁶⁷. Ayrıca Kudüs'e gidecek din adamlarının Fransa tarafından himayesi söz konusudur. Böylece Fransa, Sultan I. Ahmed'in Ortadoğu'daki Hıristiyanların koruyucusu olduğunu göstermek niyetindedir⁶⁸. Bu sırada Cizvitlerin faaliyetleri Osmanlı yönetiminin şüphesini çekmeye başlamış, İspanya ve Roma'nın casusları olarak anılmaktadırlar. Bu suçlamayla Divân-ı Hümâyûna çağırılan Cizvitler Fransız vatandaşlı oldukları söylenek serbest bırakılmıştır⁶⁹.

1611'de Cizvitler Rum Patrik Vekili aracılığıyla Napoli Kralına ve Papaya mektup göndermişlerdir⁷⁰. Bu yüzden vekilin idamına sebep olurlarken dört Cizvit de Yedikule'de hapsedilmiştir. 30 bin Venedik altınıyla serbest bırakılmaları sağlanmıştır ancak Cizvitler

⁶³ Gökbilgin 1955, 545.

⁶⁴ Bozkurt 2008, 54-55.

⁶⁵ Uzunçarşılı (b) 2011, 117-118.

⁶⁶ Afyoncu - Önal - Demir 2012, 62.

⁶⁷ Bozkurt 2008, 55-56.

⁶⁸ Şahin 2009, 281.

⁶⁹ Hammer (b) 2010, 1224.

⁷⁰ Uzunçarşılı (b) 2011, 206.

İstanbul'dan sürülmüşlerdir⁷¹. Bu sırada kapitülasyon anlaşması 1618 ve 1624 yıllarında iki kez yenilenmiştir⁷².

1640'da Osmanlı tahtına I. İbrahim geçmiştir. Bu dönem Girit seferinin başlaması açısından dikkate değerdir zira Girit adası Osmanlıların Doğu Akdeniz'deki üstünlüklerini tamamlamaları için büyük önem taşımaktadır⁷³. İngiliz, Fransız ve İspanyol elçilerinin tüm girişmelerine rağmen 1644'te Sultan İbrahim Girit'in fethinde karar kılmıştır⁷⁴. Girit'te Venedik'in yanı sıra Osmanlı Devleti aynı zamanda Fransa, Malta, İspanya ve Papa kuvvetleriyle mücadele etmek zorunda kalmıştır. Özellikle Fransa, Akdeniz'deki ticari çıkarları söz konusu olduğundan Girit'in Osmanlı Devleti'ne geçmemesi için büyük çaba göstermiş ve yardımda bulunmuştur. Özellikle Fransızların maddi ve donanma yardımlarıyla savaş uzamıştır. Nitekim Fransa'nın bu yardımları Osmanlı hükümeti tarafından bilinmektedir. Buna rağmen Fransa ile ticari ilişkiler sürdürülmüştür⁷⁵. Venedik ve Osmanlı arasındaki bu savaşta Venedik'e hem Papalık hem de Fransa yardım etmektedir. Donanma hazırlıkları özellikle Osmanlı yönetiminin duymaması için gizli tutulmuştur. Fakat Kandiye'de Osmanlı birlikleriyle karşılaşan Papa ve Fransız birlikleri yenilgiye uğramıştır. Buna karşılık yeni arayışlar içerisine giren Mazarin, tüm Avrupa hükümdarlarını biraraya getirerek bir Hıristiyan birliği oluşturmaya karar vermiştir⁷⁶. Ancak 1669'da Fransa, birliklerinin yarısını Kandiye'de bırakarak geri dönmüş ve adanın Osmanlıların eline geçmesine engel olamamıştır⁷⁷.

Dönemin Vezir-i Âzamı Köprülü Mehmed Paşa Osmanlı Devleti ile dost olmasına rağmen Venedik'e yardımları bilinen Fransa'nın gizli şifreler içeren elçilik mektuplarından haberdar olmuştur. Girit Savaşı sırasında Venedik adına hizmette bulunmuş Vertamont adlı Fransız bir asker İstanbul'a ziyaret için geldiğinde sorguya çekilmiştir ve Girit'teki Venedik-Fransa iş birliğini doğrulamıştır⁷⁸.

1670-1678 yılları arasında kapitülasyon anlaşması ile mevcut ayrıcalıklar genişletilmiş özellikle İngiltere, Venedik, Flemenk gibi devletlerin kendi bayraklarıyla Türk limanlarına

⁷¹ Afyoncu - Önal - Demir 2012, 64.

⁷² Soysal 1999, 18.

⁷³ Pul 2007, 161.

⁷⁴ Adıyeke 2002, 738.

⁷⁵ Pul 2007, 162-163.

⁷⁶ Bilici 2001, 482-483.

⁷⁷ Pul 2007, 163.

⁷⁸ Afyoncu - Önal - Demir 2012, 84-87.

gemi işletme imtiyazları kaldırılmış ve Fransa Kralı doğuda Hıristiyanlığın tek koruyucusu olarak tanınmıştır. Yine bu anlaşma ile gümrük vergisi %5'den %3'e indirilmiştir⁷⁹. Ayrıca Cizvit papazlarına Galata'daki iki kiliseyi istedikleri gibi kullanma hakkı verilmiş, Avrupalı tüccarların Süveyş yoluyla Hint ticareti yapmaları serbest bırakılmış, Katoliklerin de Kutsal Toprakları rahatça ziyaret etmeleri temin edilmiştir⁸⁰.

1681 yılında Amiral Duquesne'in Sakız Adası'nı bombalaması sebebiyle elçi Guilleragues suçlu bulunmuş ve kefalet ödenerek kurtulabilmiştir⁸¹. Guilleragues Sakız hadisesinin çözümü için sunduğu hediyelerden başka bir de XIV. Louis'nin bir nâmesini getirmiştir. Burada Fransa'nın bundan sonra Osmanlı Devleti'nin düşmanlarına yardım etmeyeceğine dair satırları bulunmaktadır. Buna dâ'yânarak geçmişe bakılmayarak ve ahidnâme yenilenmiş Fransız halkına gümrük serbestisi verilmiştir⁸².

IV. Mehmed zamanında tarih sahnesinin en önemli olaylarından biri yaşanmıştır ve 154 yıl sonra Viyana ikinci kez kuşatılmıştır. Avusturya İmparatoru Leopold'un kaçınılmaz olan bu savaş için yardım çağrıları Avrupa'da büyük yankı uyandırmıştır. Alman Prensları ve Papalık bu yardım çağrısına karşılık vermiş ve Papa bu seferin Hıristiyan dünyasına yapıldığını belirterek Avrupalı güçleri birleşmeye çağırmıştır.

1683 yılında beklenen sefer gerçekleşmektedir. Merzifonlu Kara Mustafa Paşa iki yüz bin kişiyi aşkın Osmanlı ordusuyla Viyana üzerine yürümüştür⁸³. Papa XI. Innocent bir elçi göndererek Fransa'dan yardım istemiştir fakat XIV. Louis Avusturya ile yapmış olduğu anlaşmayı bozmayacağını temin ederek yardım çağrısını karşılıksız bırakmış Osmanlı tarafına da Avusturya tarafında olmayacağını sözünü vermiştir. Osmanlı'nın Viyana hezimetinden sonra Fransa Kralı'na yardım etmediği gerekçesiyle büyük bir tepki oluşmuş Kralın Hıristiyanlığa ihanet ettiği düşünülmektedir. Bu düşünceler arasındaki en dikkat çekici olanı Fîlozof Leibnitz'e aittir; XIV. Louis'nin Türkler Avrupa'yı yakıp yıkarken kendisinin de yeryüzünde tek başına hükümdar olmak istediğini iddia etmektedir⁸⁴.

Osmanlı'nın Viyana bozgunu Avrupa'da büyük bir sevinçle karşılanmış ve Papanın girişimi ile Avusturya, Lehistan, Rusya ve Venedik 1684 yılında "*Kutsal İttifak*"ı

⁷⁹ Soysal 1999, 19.

⁸⁰ Hammer (b) 2010, 1718.

⁸¹ Mantran 1990, 151.

⁸² Uzunçarşılı 2011, 213.

⁸³ Çiçek 2002, 746-749.

⁸⁴ Bilici 2001, 487-488.

oluşturmuşlardır. Batıda birçok cephe ile savaşan Osmanlı en büyük mücadelesini Avusturya'ya karşı vermektedir. Bu sırada Fransa Kralı XIV. Louis de torununu İspanya Kralı yapma gayreti içerisinde ancak Avrupalı güçler Louis'ye cephe almışlardır ve Fransa yalnız bırakılmıştır⁸⁵. Bu tepkiler Fransa'yı etkilemiş ve 1685 yılı itibariyle Louis, önceden kendisine sunulan Osmanlı İmparatorluğu'nu yıkıp paylaşmaya ilişkin raporlarla ilgilenir duruma gelmiştir. İstanbul'a gelen bir grup deneyimli denizciler ve mühendisler harp gemileri de getirmiştir. Gravier d'Ortières yönetiminde gelen bu topluluk XIV. Louis'nin "İstanbul'u fethetmek ve Doğu'da bir Fransız İmparatorluğu kurmak" fikrinden yola çıkmaktadır. İstanbul, Ege ve Akdeniz'deki tüm liman ve şehirlerinin planları ve haritaları, giriş çıkış durumları, yollardaki engeller ve mesafeler, rüzgâr ve diğer hava durumları gözlemlenerek ayrıntılı bir rapor hazırlanmıştır. Elçi Girardinikinci raporunu İstanbul, Selânik, Atina, Girit, Ege Adaları, Kıbrıs, Halep, Trablusşam, Sayda, İskenderiyeve Kahire'yi ziyaret ederek hazırlamıştır. Bu ikinci rapor İstanbul'un ele geçirilmesine dairdir. İstanbul'un alınışı ve Osmanlı'nın nasıl parçalanacağı planlanmış, bu durumda gerekecek gemi, asker ve malzemeler listelenmiştir⁸⁶. Yine 1686'da Fransız rahip Coppin Avrupa'nın ortak bir birlik oluşturup Osmanlı'ya karşı savaşmayı salık vermektedir. Bu plan Garp Ocakları'nın yani Cezayir, Tunus ve Trablusgarp'ın ortadan kaldırılması yönündedir. Ayrıca Coppin Osmanlı'ya karşı yapılacak bir haçlı seferinde Müslüman Arapların da destek olacağını da söylemektedir⁸⁷.

Bu planlar sırasında Osmanlı altı cephede birden mücadele vermektedir. II. Viyana Kuşatmasının ardından on altı yıllık savaş sürecinde yenilgiye uğrâ'yân Osmanlı Devleti "Kutsal İttifak" güçleri ile Karlofça Antlaşması'nı imzalamak durumunda kalmıştır. Osmanlı hükümetinin bu anlaşmaya imza atmaması için Fransız elçi Ferriol (1699-1711) mücadele etmiştir zira Osmanlı-Avusturya savaşı İspanya tahtı için Fransa'ya zaman kazandırmaktadır. Bu dönem Osmanlılar için ciddi bir toprak kaybı ile kapanmaktadır⁸⁸.

Karlofça Antlaşması ile birlikte Osmanlı'nın dış politikada izlediği yol yön değiştirmektedir. Öyle ki, Osmanlı karşısında Fransa itibarını kaybetmektedir ve ondan boşalan yeri İngilizler ve Hollanda doldurmaya başlamaktadır. Fransa'nın ticaretinde büyük ölçüde kayıplar yaşanmaktadır. Avusturya ve birçok Avrupa ülkesi Osmanlılar için tehdit

⁸⁵ Özkan 2009, 65-66.

⁸⁶ Bilici 2001, 488-489.

⁸⁷ İnalçık 2009, 223.

⁸⁸ Çiçek 2002, 758; Özkan 2009, 67; Bilici 2001, 491.

olmaktan çıkıp asıl tehlikenin Fransa olduğu görülmektedir. Osmanlı'ya karşı sürekli hortlatılan haçlı seferlerinin yerini artık Osmanlı'dan ticari anlamda daha fazla ayrıcalık edinme yarışı almıştır⁸⁹.

XVIII. yüzyıla gelindiğinde Fransa İspanya, Polonya, Avusturya ile Veraset ve Yedi Sene Harpleriyle yıpranmış ve kıtadaki egemen durumunu kaybetmiştir. Osmanlı ise Viyana kuşatmasından (1683) sonra gerilemektedir ve kuzey komşusu Rusya Osmanlı aleyhine ilerlemektedir. Fransa, Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu durumla ilgilenme gereği hissetmektedir. Bu gerekliliğin sebebi Rusya ve İngiltere'nin doğuda Fransa'nın çıkarları için tehdit oluşturmasıdır⁹⁰.

Bu yüzyılın başlarında Osmanlı İmparatorluğu'nun batı sınırlarında ve Batı Avrupa'da bir barış süreci söz konusudur⁹¹. Fransa ile dostluğu tekrar pekiştirmek adına Çelebi Mehmed Efendi Fransa'ya gönderilmiştir⁹². Asıl amaç Çelebi Mehmed Efendi'nin kaleleri, fabrikaları gezip, medeniyet ve eğitim araçlarını incelemesini isteyip Osmanlı Devleti'nde uygulamaya konulabilecekleri öğrenmektir⁹³.

I. Mahmut yönetime geldiğinde padişahlığının büyük bir bölümü İran Savaşları ve Avusturya ile Rusya'yla olumsuz sonuçlanmış savaşlarla geçmiştir. Uzun süredir Karadeniz'i bir Rus gölü haline getirmek isteğinde olan Rusya, 1736'da Osmanlı Devleti'ne karşı savaş açmıştır. Avusturya'da her ne kadar mali ve askeri bakımdan sıkıntıda olsa da bir süre sonra Osmanlılara karşı harekete geçmiştir. Fransız başbakanı Kardinal de Fleury 1737'de Sadrazama gönderdiği mektupta Avusturya'nın Rusya'nın yanında yer alması durumunda Osmanlı'ya yardım edeceğini yazmıştır fakat savaş başladığında tarafsız kalmıştır. Osmanlıların Avusturya'ya karşı seferleri başarılı sayılabilmektedir fakat Ruslara karşı savunmasız kalınmıştır. Yine de Belgrad kalesinin geri alınması askeri dengeyi sağlamayı olanak kılmıştır. Fransa'nın aracılığıyla taraflarla 1739'da Belgrad Anlaşması imzalanmıştır⁹⁴. Buna karşılık kapitülasyonlar 1740 itibariyle daha da genişletilerek devamlı hale getirilmiştir.

⁸⁹ Çiçek 2002, 758-759.

⁹⁰ Çaycı 1995, 1-2.

⁹¹ Finkel 2014, 304.

⁹² Uzunçarşılı (c) 2011, 205.

⁹³ Finkel 2014, 304.

⁹⁴ Shaw 2008, 297-300; Tuğın 1947, 46-47.

Böylece Osmanlı Devleti içinde Fransa en ayrıcalıklı devlet konumunu koruyarak ticari ilişkileri de geliştirmiştir⁹⁵.

XVIII. yüzyıl başı itibariyle Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanma sürecine girmesiyle birlikte Rusya'nın Osmanlı Devleti aleyhine yönelik büyüme politikalarını bilen Fransa, Osmanlı sınırlarındaki çıkarlarını korumak ve daha da ayrıcalık edinmek istemektedir. Bu sebeple Fransa kendi çıkarları hatırına Osmanlı İmparatorluğu'nu düşmanlarına karşı askerî açıdan güçlendirmek istemiştir ve bir ıslahat yapmak gereği duymuştur. Fakat Yedi Yıl Savaşları'nın arefesinde Fransa ile Avusturya arasındaki yakınlaşma Osmanlı'yı şüpheye düşürmüştür ve ıslahat fikrine sıcak bakmamıştır⁹⁶. Başlangıçta Fransa'nın Osmanlı'ya yardım siyasetinin amacı Osmanlı Devleti'ni Rusya karşısında güçlendirmek ve Akdeniz ile Karadeniz kıyılarındaki ticari üstünlüğünü sağlamlaştırmasıdır. Bu dönemde İngiltere'nin okyanuslarda ilerlemesi Fransa aleyhine olduğundan Doğu Akdeniz, Mısır ve Ege Fransa için önem kazanmıştır. Fransız diplomasisinin bu bölgelerde üç amacı bulunmaktadır; kapitülasyonların genişletilmesi, Avusturya'nın Akdeniz'e, Rusya'nın ise Karadeniz'e çıkmasının engellenmesi ve Katolik kurumlarının propaganda faaliyetlerine karşı konan kısıtlamaların ortadan kaldırılmasıdır. 1740 kapitülasyonlarını almasıyla ilk amacına ulaşmıştır ve bununla birlikte kapitülasyon kavramını da başka bir boyuta taşımıştır. Önceden olduğu şekliyle bir devlete barış süresince ticaret için verilmiş ve sürekli olma'yân halinden çıkmış karşılıklı bağlayıcılığı olan bir ticaret anlaşması halini almıştır. Bu kapitülasyon modeli başka devletlere de örnek olmuştur. Bu da Osmanlı Devleti'nde ekonomik kalkınma imkânının ortadan kalkmasına sebep olmuştur⁹⁷. XVIII. yüzyılın hemen hemen sonlarına kadar görevlendirilen elçilerin dirayetiyle Osmanlı-Fransız ilişkileri makul boyutta seyretmiştir ancak Fransa Türkiye'ye diplomasi dışında yardımcı olmaktan kaçınmıştır⁹⁸. Öyle ki bu duruma bir örneği Lehistan hadisesinde görmek mümkündür. Rus Çariçesi II. Katerina'nın Rus askerlerini Lehistan'a sokmasıyla Osmanlı Devleti bu bölgede Rus güçlerinin yayılmasından endişe etmiştir. Lehlerin Osmanlı'dan yardım istemesi ve Fransa'nın da Kırım Hanı ile Rusya'ya savaş açılması yönündeki telkinleriyle Osmanlı savaşa çekilmiştir (1768)⁹⁹. Fransa, Kaynarca Antlaşması'yla (1774) Kırım'ı kendi topraklarına katmak arzusunda olan Rusya'ya karşı Osmanlı'nın savaş kararı alması sonucunda 1778'de

⁹⁵ Çaycı 1995, 2.

⁹⁶ Yalçınkaya 2002, 795-796.

⁹⁷ Berkes 2012, 79-80.

⁹⁸ Şahin 2009, 288.

⁹⁹ Shaw 2008, 311.

“Aynalıkavak Tenkihnâmesi”nin imzalanmasında arabuluculuk yaparak savaşı önlemekle yetinmiştir¹⁰⁰.

Bu gelişmenin ardından Rusya ve Avusturya Osmanlı Devleti’nin parçalanması adına bir *Grek Projesi* hazırlamıştır. Fransa bu projeye karşı tepkisiz kalmıştır zira Rusya ile bir ticaret akdi imzalamış ve İngiliz tekelinde olan Baltık ve Şimal denizlerine ortak olmuştur. Bu plan aynı zamanda Suriye ile Mısır’ın Fransa’ya peşkeş çekilmesini de içermektedir¹⁰¹

XVIII. yüzyılın sonlarına gelindiğinde Osmanlı Devleti’nin dış siyasetinin şekillenmesinde Avrupalı büyük devletlerin etkisi artık yadsınamayacak düzeydedir. Osmanlı İmparatorluğu’nun geleceği açısından Avrupalı Devletler ile ilişkisi her zamankinden büyük önem taşımaktadır. Doğu Sorunu ekseninde gelişen bu ilişkilerde başroldeki devletler Fransa, İngiltere, Avusturya ve Rusya’dır¹⁰². 1789’daki Fransız İhtilâli sırasında Osmanlı eski ve yeni rejim taraftarlarına eşit mesafede durmuştur¹⁰³. 1792 yılında Osmanlı-Rus Savaşında sona gelirken Fransa’da krallığın çöküşü söz konusudur ve Avrupa’daki çatışmaların ilki başlamaktadır. İngiltere, Avusturya, Prusya ve diğer başka devletler Fransa’ya karşı birleştiğinde Osmanlılar eskisinden farklı olarak tarafsız kalacaklarını beyan etmiştir. Osmanlı Devleti ise ilk kez konumunu şeriatta yeri olmâ’yân ancak Avrupa uluslararası yasasında geçerliliği olan bir kavramla tanımlamaktadır¹⁰⁴.

1797 yılında Osmanlı-Fransız ilişkilerini sarsacak bir gelişme yaşanmıştır. General Bonaparte’ın Kuzey İtalya’da Habsburglara karşı sürdürdüğü seferin sonucunda Fransa, Ege adalarını topraklarına katmıştır. Bu gelişme İstanbul’da, Fransa’nın Doğu’da gittikçe yayılması ve Girit ile Yunanistan’da Fransız faâliyetlerinin önünün açılması olarak yorumlanmaktadır. Nitekim Bonaparte da Konsül Heyeti’ne göndermiş olduğu bir raporda Fransa için Korfu, Zanta ve Kefalonya’nın İtalya’nın tamamından daha kıymetli olduğunu belirtmiştir. Adaları ele geçirmenin önemi altında Osmanlı İmparatorluğu’nu kuvvetlendirmek veya İmparatorluk çöktüğü vakit kalanları yağmalamak amacıyla Akdeniz’de üs sağlanması fikri yatmaktadır. Bonaparte bu sırada Yunanistan’daki â’yân ile irtibat kurmaya başlamış ve Mısır’ı işgâl fikri üzerinde yoğunlaşmıştır. Aynı yıl Doğu’da Fransız tüccarlarına imtiyaz tanıma ve Karadeniz’i Fransız gemilerine açma karşılığında Ege adalarının Osmanlılara

¹⁰⁰ Şahin 2009, 288.

¹⁰¹ Danişmend 1972, 65.

¹⁰² Uçarol 1995, 50.

¹⁰³ Çaycı 1995, 2.

¹⁰⁴ Finkel 2014, 352-353.

verilmesinin önerilmesi Osmanlı'yı tedirgin etmiştir¹⁰⁵. Campo Formio Antlaşması Osmanlı-Fransa ilişkilerinde bir dönüm noktasıdır. Bu antlaşma ile Yedi Ada'yı alan Fransa, Balkanlara girmekle beraber Osmanlı Devleti'ne komşu olmaktadır. Bir başka önemli nokta ise Yedi Ada'ya yerleşen Fransa, Mora ve Arnavutluk halkını bağımsızlıkları adına kışkırtmaktadır¹⁰⁶.

Fransa'nın 1798 Mısır İşgali'nden 1843 Yılına Kadar Osmanlı-Fransız İlişkileri

Avrupa'nın karışık ve istikrarsız diplomatik gelişmelerini vaktinde takip etmek için gerekli haberleşme ve enformasyon araçları yönünden eksiklikleri olan III. Selim'in Fransız yanlısı diplomasisine darbe vuran olay, Napoléon'un beklenmedik Mısır işgalidir¹⁰⁷. Osmanlı Devleti, Küçük Kaynarca Antlaşması'ndan sonra dostluk ilişkileri iyi olsa bile her türlü saldırının, hukuk ihlalinin ve şiddetin hak görüldüğü bir devlettir¹⁰⁸.

Mısır'ın Fransa tarafından zaptedilmesini ve Doğu Akdeniz'de ilerleyerek egemenlik kuracak olmasından rahatsız olan Rusya, Napoléon'un sefer hazırlıklarını Osmanlı'ya bildirmiştir. Bunun yanı sıra Rusya, Osmanlı'yla birlikte Fransa'ya engel olmayı teklif etmiştir. Teklif kabul edilmiş ve 1798'de ittîfak anlaşması imzalanmıştır¹⁰⁹. Osmanlı Devleti kendisine yönelen bu tehlike ve tehdide karşılık bir denge politikası geliştirmiş ve buna Osmanlı-Rus ve Osmanlı-İngiliz ittîfakları ile başlamıştır¹¹⁰.

Napoléon Bonaparte'ın Mısır'a gerçekleştirdiği sefer yeni tip bir yayılcılığa geçişi göstermektedir¹¹¹. Bonaparte yapacağı seferle İngiltere'yi ulaşabildiği bütün Doğu sömürgelerinden uzaklaştıracak ve Fransa Cumhuriyeti'ni tek başına egemen kılarak Süveyş yarımadasına bir kanal açacaktır¹¹². Napoléon'un Mısır'daki durumu, Akka Kalesi'ni kuşatarak ilerideki toprakları da himayesine almak istemesi (1799), Cezzâr Ahmed Paşa karşısında uğradığı hezimetle ve Fransa'daki gelişmeler üzerine Mısır'ı terkederek idareyi generallerine bırakmasıyla sonuçlanmıştır. Müttefiklerin askeri harekâtları üzerine zor

¹⁰⁵ Anderson 2010, 42.

¹⁰⁶ Armaoğlu 2016, 100.

¹⁰⁷ Berkes 2012, 121.

¹⁰⁸ Jorga 2009, 21.

¹⁰⁹ Şahin 2009, 291-292.

¹¹⁰ Armaoğlu 2016, 102-103.

¹¹¹ Ferro 2002, 121.

¹¹² Anderson 2010, 43-44.

durumda kalan Fransa birlikleri yapılan bir antlaşmayla Mısır'dan çıkartıldılar (1801)¹¹³. Fransız Başkomutanı General Menou ile Türk ve İngiliz komutanları arasında 1801 yılında İskenderiye Sözleşmesi imzalanmıştır. Bu antlaşmayla birlikte Fransa bütün şehir ve yapıları terketmeyi kabul etmişlerdir¹¹⁴. Bu sonuç Mısır veya Türk kaynaklı değildir. Mücadele Fransız ve İngiliz güçleri arasında yaşanmaktadır. Fransa'nın işgaliyle Batılı bir gücün küçük bir birliğiyle Ortadoğu'nun önemli toprak parçalarından birini kolayca ele geçirebileceği görülmüş ve yine Fransızların çıkışını ancak başka bir Batılı gücün gerçekleştirebileceği anlaşılmaktadır¹¹⁵.

Mısır Seferi'nin en önemli sonucu Osmanlı-Fransız ilişkilerinin bozulması ve III. Selim'in Fransa'nın düşmanları olan İngiltere ve Rusya ile dostluk anlaşması yapması olmuştur. Fransız yanlısı meclis üyeleri tutuklanmış, Osmanlı topraklarındaki Fransız ticari mal ve mülklerine el konulmuştur¹¹⁶. Diğer yandan Fransızların Mısır işgalinden sonra Suriye'ye hücum etmesi Osmanlı sınırları içerisinde asırlardır sakin olan bir bölge olan Doğu Akdeniz'de durumu ters yüz etmiştir. Bölgede çıkarları söz konusu olan devletleri Doğu Akdeniz'e karışır duruma getirerek konuya milletlerarası bir boyut kazandırmıştır. Doğu Akdeniz siyasi ve askeri yönden karışmıştır¹¹⁷.

Fransızların Mısır topraklarından çekilmesi, Osmanlı-Rus ve Osmanlı-İngiliz anlaşmalarının nitelikleri açısından önemli bir etki yaratmıştır. Osmanlı yönetimi İngilizlerin Mısır'daki yerleşim çabalarına dair istihbarat edinmiştir. Rusların da Yedi Adalar'da Rumlar arasında milliyetçilik çığırkanlığı yaptıkları artık bilinmektedir. Osmanlı için Fransa tehdidi bitmiş ancak Rusların ve İngilizlerin arzuları tehlikeli bir boyuta ulaşmıştır. Bu sebeple Osmanlı, Fransa'yla barışın kendileri için daha faydalı olacağını düşünmüştür¹¹⁸. Osmanlı bu düşüncüyü eyleme geçirerek 1802'de Paris'te bir barış antlaşması imzalamıştır. Anlaşmanın ilk maddeleri Fransa'nın Osmanlı İmparatorluğu'nda bu zamana dek elde ettiği tüm kapitülasyon haklarının aynen devam edeceği yönünden dikkat çekmektedir. Ayrıca iki devlet birbirlerinin toprak bütünlüklerini garanti etmektedirler.

¹¹³ Beydilli 1999, 77-78.

¹¹⁴ Uçarol 1995, 90.

¹¹⁵ Lewis 2015, 353-354.

¹¹⁶ Shaw 2008, 327.

¹¹⁷ Uçarol 1995, 92.

¹¹⁸ Karal 1983, 43.

Fransa ile ilişkileri düzelten Osmanlı'nın bu kez Rusya ve İngiltere ile ilişkileri gerilmiştir. Napoléon Bonaparte 1804'te imparatorluğunu ilan etmiştir ve Osmanlı hükümeti de bu unvanı tanımak kanısındadır. Ancak İngiltere ve Rusya bu isteğe karşı çıkmışlardır¹¹⁹. Fransa'ya karşı oluşmuş ortak korku sonucunda 1805'te Londra'da İngiltere ve Rusya bir ittîfak anlaşması imzalamıştır. Bu birleşme Fransa'yı Avrupa'ya karşı tehdit olmaktan çıkararak barış ve istikrar tesis edecek şekilde Avrupa sınırlarını yeniden oluşturmayı öngörmektedir. Bu ittîfakın Doğu'daki gelişmeler üzerinde önemli etkisi olacaktır. Yine aynı yıl, 1805'te, Osmanlı ve Rusya üçüncü devletlerin saldırısına karşı bir anlaşma imzalamışlardır. Ruslar Ege adalarını işgal ederek buranın birliğini korumayı vaat etmektedir. Osmanlı'nın da Fransa ile savaşı devam ettiği müddetçe Rus gemilerinin Boğazlar'dan geçmesikabul görmektedir¹²⁰. Diğer yandan Osmanlı Devleti, Avrupa'da başlâ'yân Üçüncü Koalisyon Savaşları'na katılmak istememiş ve tarafsız olmak istemiştir. Rusya ve Fransa arasında sıkışıp kalmıştır. Bu sırada Napoléon, Rusya'yı barışa zorlamak adına, güneyinden de tehdit ederek, Osmanlı'yı da Rusya'ya karşı savaşa zorlamaktadır. Osmanlı Devleti de Rus baskısından kurtulmak için Fransa'ya güvenerek Rusya'ya karşı faÂliyyetlerde bulunmuştur. Rusya bu durumu protesto etmiştir.

Osmanlı, Fransa'nın da desteğini alarak 1806'da Rusya'ya savaş açmıştır. Sonuç olarak Bonaparte'ın Rusları iki ateş arasında bırakacak şekilde savaşa çekme isteği başarılı olmuştur¹²¹. Napoléon Rusya'yı 1807'de mağlup etmiştir ve Osmanlı'nın desteğine artık ihtiyacı kalmamıştır. Aynı yıl Çar Alexander ile bir anlaşma imzalamışlardır¹²². Bu ateşkesin ardından yine 1807'de Fransa'nın aracılığıyla Rus ve Osmanlı arasında bir anlaşma yapılmıştır. Osmanlı Devleti görmüştür ki Fransa bu görüşmelerde kendisini yüzüstü bırakmıştır. Oysaki Osmanlı Rusya'ya savaş açarken Fransa'ya güvenmiştir¹²³.

Napoléon ve Çar I. Alexander arasındaki Tilsit Anlaşması Orta ve Batı Avrupa'daki Fransız hak-imiyetini ve Doğu'da da Rus çıkarları için zemini sağlamlaştırmaktadır. Bu durum Avrupa'nın iki alana bölünmesini sağlamaktadır. Ancak Napoléon Rusya'nın İstanbul üstündeki isteklerini onaylamamış ve bu durum ortaklığı sarsmıştır¹²⁴.

¹¹⁹ Armaoğlu 2016, 105-106.

¹²⁰ Anderson 2010, 54.

¹²¹ Uçarol 1995, 96-97-98.

¹²² Shaw 2008, 334.

¹²³ Armaoğlu 2016, 111.

¹²⁴ Lee 2014, 41.

III. Selim zamanında Fransız Devrimi ve Napoléon Savaşları Avrupa'daki güç dengelerini değiştirmiş ve bu güçler Osmanlı'nın iç işlerine her zamankinden daha tehlikeli karışır hale gelmişlerdir. Rusya ve nispeten daha az Avusturya batı ve kuzey eyaletlerinde faaliyet göstermekte ve İngiltere doğuya giden ticaret yollarını koruma adına Ortadoğu'ya daha çok müdahale eder duruma gelmiştir. Bu sırada Osmanlı hükümetiyle ilişkileri değişen Balkanlar, özellikle Arnavutluk ve Karadağ, Avrupalı güçlerle ittifaklar kurarak menfaatlerinin peşinden koşmayı cazip bulmaktadır¹²⁵.

Bu bağlamda 1804'te Sırlar ilk bağımsızlık hareketini başlatmıştır. Türklerle savaş halinde olan Ruslar tarafından destek gören bu hareket 1812'de hızını kaybetmiştir. Yunan milliyetçi hareketi ise Rum nüfusunun yoğunlukta olduğu Mora ve ona yakın hareketlerde baş vermiştir. Bu hareketi bastıramâ'yân Osmanlı merkezi hükümeti Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'dan yardım istemiştir¹²⁶. Mısır güçlerinin yardımıyla bu hareket bastırılmıştır. Ancak bu duruma Fransa, İngiltere ve Rusya'nın dâhil olmasıyla olay şekil değiştirmiş ve bir iç mesele olan bu isyan birden uluslararası bir önem kazanmıştır¹²⁷. Öyle ki İngilizler ve Ruslar sözde Mora'da yapılan zulümlere son vermek amacıyla bir protokol imzalayarak 1827'de Yunanistan'a özerklik verilmiştir¹²⁸. Yunan geçici hükümetini tanıyan İngiltere ve Rusya, Yunanistan'ın Osmanlı'ya vergi veren fakat iç işlerinde bağımsız bir devlet olmasını teklif ederek Osmanlı Devleti'ne nota vermiş Fransa da bu teklifi desteklemiştir. Ancak Babîâli bunu iç işlerine müdahale olarak gördüğünden teklifi reddetmiştir¹²⁹. Bunun akabinde İngiltere, Fransa ve Rusya Yunan sorunuyla ilgili olarak tarafları barışa zorlamak adı altında isyancıları kurtarmak için ortaklaşa müdahalede karar kılmışlardır. II. Mahmud bunu reddettiğinde ise Mora kıyısındaki Navarin limanında Osmanlı ve Mısır donanmalarının etrafını kuşatarak imha etmişlerdir¹³⁰. Osmanlı denizcilik tarihine "Navarin Faciası" olarak geçen bu haksız tavır karşısında Osmanlılar müttefiklerden tazminat talep etmişlerdir¹³¹. Müttefik Devletler ise durumdan ötürü Osmanlı'yı suçlamışlardır ve kendilerinin zarara uğradıklarını ileri sürmüşlerdir¹³².

¹²⁵ Finkel 2014, 358.

¹²⁶ Yerasimos 2010, 55.

¹²⁷ Turan 1951, 111.

¹²⁸ Karal 1983, 117.

¹²⁹ Turan 1951, 112-113.

¹³⁰ Zürcher 2000, 57.

¹³¹ Bostan 2006, 442-443.

¹³² Sertoğlu 2011, 2908.

Bu dalgalı dönemde Fransa'nın bir mazaretle Cezayir'i işgal etmesi (1830) Osmanlı İmparatorluğu'na ağır bir darbe olmuştur¹³³. Yunan krallığının kurulmasıyla Akdeniz'deki dengenin değiştiğini gören Fransa, Cezayir'i işgale kalkışmıştır¹³⁴. Uzlaşma girişimleri sonuçsuz kalmış Fransızlar birlikleriyle Cezayir'e düzenledikleri seferle Cezayir'i kuşatmışlardır. Osmanlı Devleti bu durumu protesto etmekle kalmıştır. Sonuç olarak imparatorluğun bu parçası elden çıkmış bulunmaktadır¹³⁵. Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanması milliyetçiliğe, Fransa'nın Cezayir'i elde etmesi de birer sömürgecilik örnekleridir.

Osmanlı Devleti bu gelişmeden bir yıl sonra Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa ayaklanmasıyla uğraşmak durumunda kalmıştır. Bu ayaklanma devletin iç meselesi idiyse de durum uluslararası bir soruna dönüşmüştür. Bu isyanı bastırmak için Osmanlı on yıl süreyle uğraşmıştır. Bu gelişmeler çerçevesinde imparatorluğun hem içten hem de dıştan kopmalar yaşaması Avrupa güçleri için iştah kabartan bir durum olmuştur¹³⁶. Mısır sorunu çok daha geniş bir bağlamda Doğu meselesinin bir kısmını oluşturmaktadır. Bu mesele Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın 1831 yılında Suriye'ye tecavüzüyle başlamaktadır¹³⁷. Ayaklanmayı bastırmak için II. Mahmud ne İngiltere ne de Fransa'dan yardım görebilmiştir. Yardım talebine Rusya yanıt vermiştir. Osmanlı, kendi valilerinden birine müdahale edebilmek için ilk kez eski bir düşmandan yardım istemektedir, bu da imparatorluğun ne kadar zayıfladığını göstermektedir¹³⁸. Rusya'nın Boğaz'a yerleşmesi Fransa ve İngiltere'yi harekete geçirmiş ve bu iki batılı devlet Mehmet Ali Paşa'yı II. Mahmud'la anlaşma yapması için zorlamıştır. Adana'yı ve Suriye'yi Mısır Valisi'ne bırakmak şartıyla 1833'te Kütahya Anlaşması yapılmıştır. Bu anlaşmadan sonra Osmanlı Devleti geleceğini teminat altına almak amaçlı Rusya'yla anlaşma yoluna gitmek istemiştir. Buna sebep Fransa'ya ve İngiltere'ye güvenememesidir. 1833 yılında yapılan Hünkâr İskelesi Anlaşması'nın gizli ve dikkat çeken bir maddesi olmuştur. Maddeye göre Osmanlı, Rusya'nın isteği doğrultusunda Çanakkale Boğazı'nı diğer Avrupalı Devletlere kapatacaktır. Bu durum Fransa ve İngiltere'nin tepkisine neden olmuştur. Durumu protesto ederek donanmalarını Çanakkale önlerine göndermişlerdir. 1838 yılında Osmanlı İmparatorluğu İngiltere ile bir serbest ticaret anlaşması olan Balta Limanı Antlaşması'nı imzalamıştır. Bu anlaşmadan cesaret alarak İngilizlerin desteğine

¹³³ Beydilli 1999, 87.

¹³⁴ Karal 1983, 122.

¹³⁵ Sertoğlu 2011, 2918.

¹³⁶ Sander 1987, 119.

¹³⁷ Altundağ 1988, 41.

¹³⁸ Finkel 2014, 394-395.

güvenen Osmanlı Devleti 1839'da Kuzey Suriye'deki Mısır güçlerine saldırmıştır ancak hezimete uğramıştır¹³⁹. Bu durum Rusya'nın Hünkâr İskelesi Anlaşması gereğince duruma müdahalesini gerektirmektedir. Buna olanak vermek istemeyen İngiltere, Mehmet Ali Paşa'yı baskı altında tutmaktadır¹⁴⁰. Bu durum yine bir uluslararası mevzu haline getirilmiş ve Fransa, Avusturya, İngiltere, Rusya ve Prusya ortak bir nota hazırlayarak Osmanlı Devleti'ne bu beş devletin konuya müdahalelerini beklemelerini bildirmişlerdir¹⁴¹.

Fransa, Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın bütünüyle bağımsızlığına kavuşmasını istememektedir zira Fransa'nın Mısır'daki ticari çıkarları büyümektedir. Bundan da önemlisi İngiltere'ye karşı Fransız etkisi altındaki Mısır, Fransa için önemli bir silah olmaktadır. Kuzey Afrika'da Mısır, Fransa'nın kuvvetlenmesine yardımcı olabilecektir. Bu sebeplerden ötürü Fransa, Mısır karşısında olumsuz bir tavır almaktan imtina etmektedir¹⁴².

1839'da ilan edilen Tanzîmat Fermanı ile birlikte bu krizin olumlu bir şekilde çözülmesi beklenmektedir¹⁴³. Bu hareket imparatorluğun dış siyasetinde denge politikasını gündeme getirmiştir. Buna sebeplerden biri Kaptan-ı Derya Ahmet Fevzi Paşa'nın donanmayı Çanakkale'den kaçırıp Mısır Valisi'ne teslim etmesi, bir diğeri de Hünkâr İskelesi Antlaşması'yla Rusya'nın Osmanlı nezdinde kazandığı nüfuzun Fransa ve İngiltere'yi harekete geçirmesidir¹⁴⁴.

1840'ta Londra'da Mehmet Ali Paşa destekçisi Fransa dışarıda bırakılarak yapılan bir anlaşma Mısır Valisi'ni zorla yola getirmeyi öngörmektedir. Suriye'de Mısır idaresine karşı oluşan memnuniyetsizlik de Mehmet Ali Paşa'ya direnme şansı bırakmamış ve neticede valiliğin miras yoluyla kendisine bırakılmasına razı gelmek durumunda kalmıştır¹⁴⁵. Mısır meselesinin çözümü için Londra Antlaşması'nı yapmış olan dört devlet yine Londra'da Boğazlar sorununu da halletmek istemektedir. İlk konferansta dış'arıda bırakılan Fransa, bu kez bu konferansa çağırılmıştır¹⁴⁶. 1841'de Çanakkale ve Karadeniz Boğazlarının kapalılığına istinaden Osmanlı Devleti ve beş büyük devlet arasında bir anlaşma imzalanmıştır. Osmanlı

¹³⁹ Zürcher 2000, 61.

¹⁴⁰ Beydilli 1999,93.

¹⁴¹ Karal 1983, 197.

¹⁴² Anderson 2010, 115.

¹⁴³ Beydilli 1999, 94.

¹⁴⁴ Ortaylı 1983, 90.

¹⁴⁵ Beydilli 1999, 94.

¹⁴⁶ Karal 1983, 208.

Devleti artık kendi iradesiyle istediği herhangi bir devlete Boğazları açma gücüne sahip değildir¹⁴⁷.

Mısır bunalımının ve Boğazlar sorunun nihayete ermesiyle Ortadoğu'daki sıkıntılar kayda değer bir şekilde azaldıysa da farklı uluslar ve cemaatler arasındaki merkezi hükümetin çözüme kavuşturamadığı sıkıntılar mevcuttur¹⁴⁸. Lübnan'da oturan Dürzîler ve Marunîler arasında uzun zamandan beri sorunlar yaşanmıştır. Mehmed Ali Paşa'nın Lübnan'daki egemenliğine son verildikten sonra elli beş yıl Hıristiyanlığı kabul etmiş Beşir Şehab emirlik yapmış çeşitli sebeplerden Bab-ı Âli onu emirlikten almıştır. Yeni Emirdare yeteneği olmâ'yân yine Şehab ailesinden Kasım Şehab olmuştur. Desteklenen yeni Emire ve geliştirilmeye çalışılan Tanzîmat hareketine rağmen Dürzîler ve Hıristiyan Marunîler eşit muamele görmektense kendilerine özel ayrıcalıklar istemişlerdir¹⁴⁹.

Fransa, Mısır meselesinin İngiltere'nin öngördüğü şekilde çözülmesinden huzursuz olmuştur. Kendisini Katolik Hıristiyanların hamisi olarak görmektedir. Durum böyleyken bir yandan İngiltere'den intikam almayı diğer yandan da Lübnan'daki egemenliğini güçlendirmeyi planlamaktadır. Hindistan'a giden yollar üzerinde olan Lübnan'ın Doğu Akdeniz ticaretinin kilidi konumunda olması vesilesiyle İngiltere de Fransa'nın nüfuzunu kırmak için çevrede Protestanlık propagandasına hız vermiştir. İki devletin bu müdahaleleri sonucu Lübnan 1842'de Beyrut'tan Şam'a çizilen sınır boyunca Dürzî ve Marunî sancaklarına bölünerek iki Ka'im-makâm idaresine verilmiştir¹⁵⁰.

¹⁴⁷ Tukiñ 1947, 227.

¹⁴⁸ Zürcher 2000, 81.

¹⁴⁹ Kaynar 1991, 408.

¹⁵⁰ Subaşı 2002, 758-759.

BİRİNCİ BÖLÜM

FRANSA AHKÂM DEFTERİ

Ahkâm defteri, kanunnamelerle hükümlerin ve düzen niteliğindeki kararların aslına uygun defterlerin ismidir. Büyük özen ve dikkat gerektiren bu defterler sürekli bir danışma yeri olmuştur. Eski bir iş, konu olduğunda bu defterlere bakılarak bir yöntem izlenmiştir¹⁵¹. Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerinden beri defter kaydı tutmanın bir gelenek olduğu görülmektedir¹⁵². Bu bağlamda Osmanlı Arşivi'nde XIV. asrın başından itibaren defterler bulunmaktadır. Örneğin arazi kayıtlarına dair ulaşılabilen en eski defter 1432 tarihlidir ve XVI. yüzyılda “*mufassal*”, “*icmal*” ve “*tımar rûznâmçe*” olarak binlerce sayıdadırlar. Öte yandan XVI. asırda Divân-ı Hümâyûn kalemlerine ait mühimme, ruûs, tahvil; defterdarlığa ait muhasebe, mukataa, rûznâmçe, tamirat, keşif ve ahkâm; askeri birliğe ait maaşlar, vakıflara ait rûznâmçe defterleri ve benzerleriyle XVII. asırdan sonra görülen şikâyet defterleri, devletin sınır ve örgütlerinin zaman içerisinde büyümesiyle, kimisi önceden varolan kimisi gereklilikten doğan ve sayıları yalnızca Osmanlı Arşivi'nde 300.000'e yakın defter çeşitini oluşturmaktadırlar. Bunların yanı sıra kazalarda kadılar tarafından tutulan mahkeme kayıtları, merkezden gelen emirler ve mahalli kararların kaydedildiği kadı sicilleri de önemli miktarda mevcuttur¹⁵³.

Osmanlı'da hükümler Padişah tarafından direkt çıkarılmaz, padişahın yetki verdiği makam veya bu makama bağlı birimler tarafından onun adına çıkarılmıştır. Dolayısıyla hükümler sadaret makamından veya defterdarlıktan çıkarılmıştır. Sadaret makamından çıkan hükümler daha çok “ferman” adını taşımaktadır. Bunların kopyasının toplandığı defterlere “*defâtir-i umûr-ı mühime*”, “*ahkâm-ı mühime*” ya da sadece “*mühimme*” adı verilmektedir. Defterdarlıktan çıkan ahkâmın toplandığı defterlere ise “*ahkâm-ı mâliyye*” adı verilmektedir. Bunlar defterdarlığa bağlı baş muhasebe, baş mukataa, mevkufat gibi kalemlerde hazırlanmıştır. Buralardan çıkan emir ve tezkirelere, “*muhâsebe-i evvel ahkâmı*”, “*mukataa-i evvel tezkire ve ahkâm*”ı denilmektedir. Nüzül, sürsat, bedel-i kürekçi gibi vergilerin

¹⁵¹ Pakalın 1993, 30.

¹⁵² BOA Rehberi 2000, 3.

¹⁵³ Göyünç 1994, 90.

toplanması ve ilgili diğer hususlar, “*mevkufat ahkâmı*” veya “*mevkufat defterleri*” adı verilen defterlere kaydolunmuştur¹⁵⁴.

XVII. yüzyılın ortalarından itibaren belli konular üstünde dikkat kesilen defterler hazırlanmıştır ve mühimme defterlerinin muhtevası zamanla daralmıştır. İlk alt kademelerdeki idarecilerden ve sıradan vergi mükelleflerinden iletilmiş şikâyetlere verilen yanıtlar bir seri altında toplanmıştır. XVIII. yüzyılın ortalarında da kayda değer vilayetler için Vilayet Ahkâm Defterleri adıyla ayrı defterler tutulmaya başlanmıştır¹⁵⁵.

Ahkâm defterleri, halkın başvurduğu birimlerden biri olan Divan-ı Hümâyun ve oradaki konuların çözümlenmiş hallerinin kaydolunduğu defterlerdir. Söz konusu bu defterler Osmanlı Devleti’nde hukukun yorumlanış ve uygulanış şekliyle ilgili önemli bilgiler sunmaktadır. İçerdikleri bilgiler bakımından da kayda değerdirler.

Ahkâm defterleri Osmanlı’da Divân-ı Hümâyun’da tutulan defterlerin bir çeşididir. Toplam 16 eyalet adına düzenlenmiştir. İlgili bölgenin sosyal ve ekonomik seviyelerini yansıtmaları açısından önemli bilgi kaynaklarıdır. Adalet sisteminin içindeki bürokrasiyi ve şikâyet ve talep merkezli divan metinlerinin diplomatika açısından niteliklerini gözler önüne sermektedir¹⁵⁶.

Vilayet Ahkâm Defterleri, eyaletlere göre şu şekilde düzenlenmiştir¹⁵⁷:

Tablo 1.1. Vilayet Ahkâm Defterleri

Adana	Erzurum	Mora	Trabzon
Anadolu	Halep	Özi ve Silistre	
Bosna	İstanbul	Rumeli	
Cezayir ve Rakka	Karaman	Sivas	
Diyarbakır	Maraş	Şam-ı Şerif	

Eyalet Ahkâm Defterleri’nin yanısıra “Kâmil Kepeci Kataloğu’ndaki Ahkâm Defterleri” ve “Mâliyye’den Müdevver Defterler Kataloğu’ndaki Ahkâm Defterleri” ile “Düvel-i Ecnebiye Defterleri” içerisinde de kaydolunmuş ahkâm defterleri mevcuttur¹⁵⁸.

¹⁵⁴ Sahillioğlu 1988, 551.

¹⁵⁵ Faroqhi 2003, 51.

¹⁵⁶ Güldiken 2007, 12-13.

¹⁵⁷ BOA Rehberi 2000, 25.

Düvel-i Ecnebiye Defterleri'nin içeriğini oluşturan unsurlar Amerika, Belçika, Brezilya, Dubrovnik, Fransa, İngiltere, İspanya, Romanya, Rusya, Sardunya, Toskana, Venedik, Avusturya, Ceneviz, Danimarka, İran, Bulgaristan, Flemenk, İsveç, Norveç, Lehistan, Meksika, Yunanistan, Sırbistan gibi devletlerle ilgili ahidnâmeler, ahkâm, nişan ve konsolosluk beratlarına ilişkindir. Yine yabancı konsolos, elçi ve tüccarlarla yapılmış her çeşit yazışma bu bölümde bulunmaktadır. Diğer devletlere ait gemilerin Osmanlı limanlarından istifade edebilmeleri için gerekli müsaade ve müsaade takipleri de bu bölümde mevcuttur. Bunların yanısıra bu kalemde yol hükümleri, tüccar beratları, ba'zı nizamnâme kayıtları, son dönemdeki elçi, konsolos ve tercümanların oğullarına ve hizmetkârlarına verilen ayrıcalıklar, yiyecek içecek ve giyeceklerine müdahale edilmemesi, çeşitli vergilerden hür olmaları, özel mahkemelerde yargılanabilmeleri gibi hususları içeren hüküm ve beratlar yer almaktadır¹⁵⁹.

1)980 Numaralı “Bâb-ı Âsafî Defterleri Kataloğu”ndaki Düvel-i Ecnebiye Defterleri

İkiye ayrılan Düvel-i Ecnebiye Defterlerinden ilki olan “Bâb-ı Âsafî Defterleri Kataloğu”nda A.DVN.DVE. kodu ile 901-916-A genel numaralarda kayıtlı H. 1001-1242/M. 1592-1826 seneleri arasındaki kayıtları içeren, birkaç sayfa veya formdan oluşan 17 adet Düvel-i Ecnebiye Defteri parçası vardır¹⁶⁰.

2) 989 Numaralı “Divân-ı Hümâyûn Defterleri Kataloğu”ndaki Düvel-i Ecnebiye Defterleri

Bu kısımda 1567-1913 yıllarını içeren 122 adet defter bulunmaktadır. En erken tarihlidefter H. 975/M. 1567 senesine ait Nemçe (Avusturya) Defteri, en son tarihli defter ise H. 1328-1332/M. 1910-1913 tarihini kapsâ'yân Prusya Konsolosluk Defteri'dir. Bu kısımda Fransa ile ilgili yedi adet defter mevcuttur¹⁶¹.

Tablo 1.2. Fransa Ahkâm Defterleri

FRANSA AHKÂM DEFTERLERİ			
Defter Numarası	Defter	Tarih	Sayfa Sayısı

¹⁵⁸ BOA Rehberi 2000, 25-32.

¹⁵⁹ BOA Rehberi 2000, 33.

¹⁶⁰ BOA Rehberi 2000, 34.

¹⁶¹ BOA Rehberi 2000, 34-35.

26/1	Fransa Atik Nişan ve Ahkâm Defteri	H. 1044-1077	M. 1673-1666	164
27/2	Fransa Nişan Defteri	H. 1084-1224	M. 1673-1809	210
28/3	Fransa Atik Ahkâm Defteri	H. 1099-1113	M. 1687-1701	194
29/4	Fransa Ahidnâme ve Nişan Defteri	H. 1153-1324	M. 1740-1906	197
30/5	Fransa Ahkâm Defteri	H. 1193-1225	M. 1779-1810	434
31/6		H. 1225-1255	M. 1810-1839	381
32/7		H. 1254-1259	M. 1838-1843	124
33/8		H. 1255-1278	M. 1839-1861	196
34/9		H. 1295-1328	M. 1887-1910	186
34/1	Fransa Konsolosluk Defteri	H. 1324-1331	M. 1906-1902	202

1.2. Hükümlerin İçerikleri

Değerlendirdiğimiz defter 1838-1843 seneleri arasında Osmanlı-Fransız münasebetlerini göz önüne sermektedir. Defterdeki hükümler genel anlamda Osmanlı ve Fransa arasındaki ticari ilişkilere odaklanmıştır. Bu bağlamda Gayrimüslim tüccarların kendi aralarındaki ya da Müslüman tüccarlarla olan ilişkileri ve anlaşmazlıkları, yerel idari yöneticiler ile süregelen ilişkileri, gümrüklerde yaşanan süreçler, diplomat ve konsoloslarla ilgili mevzular, memur tayinleri, Gayrimüslim din adamları, onların can ve mal güvenliği ve inanç özgürlüğüne ilişkin hükümler görülmektedir. Tüm bu konular adlî, ticari ve mali başlıklar altında değerlendirilmiştir.

1.2.1. Adlî Konular

Osmanlı Devleti'nde Gayrimüslim kimselere öteleme yapılmaksızın, Müslimlere davranıldığı gibi eşit davranılmış ve kanunlar bu bakış açısıyla uygulanmıştır. Defterimizde bu hassasiyetin gösterildiğine dair ilişkin hükümler yer almaktadır. Osmanlı Devleti Gayrimüslimlerle Müslimler arasındaki borç ve alacak-verecek hususlarının üzerinde dikkatle durmuş, temini için gereken müdahalenin yapılmasını, gerekirse İstanbul'a bildirilmesini

yerel idari yöneticilere aktarmıştır¹⁶². Buna örnek olarak bir Fransız tacirin Midilli Adası'nda parasını ödediği zeytinyağının kendisine teslim edilmediği, tesliminin bir an önce yapılması uyarısı Midilli nazırına bildirilmiştir¹⁶³. Böylelikle Osmanlı yönetimi herhangi bir haksızlığın önüne geçmek amacıyla ilgili yöneticileri bilgilendirmiş ve uyarmıştır.

Defterimizde ayrıca Fransız ve Yahudi kimseler arasındaki anlaşmazlıklar da yer almaktadır¹⁶⁴. Buna ilişkin olarak Yahudi bir sarrafın Fransız konsolosunun hanesine bitişik bir kat çıkmaya teşebbüsü olduğu, konuyla ilgili mimarlık biriminin gereken keşif ve kontrolleri yaparak kimin haklı ve haksız olduğunun tespit edilmesi Selânik Zaptiye memuruna bildirilmiştir¹⁶⁵.

Osmanlı Devleti, topraklarında yaşâ'yân Fransız yurttaşlarının can ve mal güvenliklerini sağlamak ve teminat altına almak adına tüm tedbir ve uyarıları ilgili yerel yöneticilere yaptığı hükümlerde gözlenmektedir. Bu minvalde ticari ilişkilerde bulunmak için ya da seyahat amaçlı Osmanlı'ya gelen Fransız tüccarların ya da soyluların güvenlik koşullarına itina gösterilmiştir¹⁶⁶. Buna dair bir hükümde uygun bölgelerinde maden aramak amacıyla Sinop ve Trabzon taraflarına gelecek Fransızlara gerekli iznin verilmesi ve yardım edilmesi istenmiştir¹⁶⁷. Bir başka hükümde, bir Fransız beyzadesinin yanında tercümanıyla İstanbul'dan Sinop, Trabzon, Erzurum, Diyarbakır, Sivas, Akhisar, Ankara, Beypazarı, Kütahya ve Bursa civarına seyahat edeceği, gereken emniyetin sağlanması belirtilmiştir¹⁶⁸.

Bununla birlikte Osmanlı topraklarında ikamet etmek isteyen veya durumunda olan Fransız elçi ve konsoloslarına, tercümanlarına, tüccarlarına ve vatandaşlarına gereken yardımların yapılması istenmiştir¹⁶⁹. Bu konuya istinaden bir hükümde, Osmanlı Devleti'nde görevli bir konsolosun yanmış ve hasar görmüş evinin yerine ivedilikle başka bir hanenin tedarik edilmesi buyrulur¹⁷⁰.

¹⁶² h. 41, 58, 116, 122, 124, 126, 146, 181, 195, 196, 200, 206, 209, 211, 216, 219, 226, 229, 230, 233, 239, 242, 248, 250, 255, 261, 265, 267, 268, 278, 281, 288, 296, 298, 303, 306, 307, 330, 332, 334.

¹⁶³ h. 58.

¹⁶⁴ h.183, 270, 194, 332.

¹⁶⁵ h. 270.

¹⁶⁶ h. 3, 4, 5, 6, 12, 13, 14, 15, 38, 198, 208, 234, 243, 249, 313, 315, 341, 343.

¹⁶⁷ h. 343.

¹⁶⁸ h. 341.

¹⁶⁹ h.1, 8, 17, 27, 31, 32, 186, 240.

¹⁷⁰ h. 27.

Osmanlı Devleti'nin ayrıca tüccar, konsolos ve elçilerin mal, eşya ve hediyelerini taşıyan Fransız gemilerinin güvenlikleri için gereken önlemlerin alınması için gerekli hassasiyetin gösterildiğini hükümlerde görüyoruz¹⁷¹. Buna örnek olarak bir Fransız tüccarın Fransız konsolosu için gemiyle gönderdiği emanetin gemide çalınması ve bu duruma istinaden gerekenin yapılması belirtildiği görülmektedir¹⁷².

Hükümler içerisinde konsolos, konsolos vekili ve memur tayinlerine ilişkin olanlar da bulunmaktadır. Tayinlerde tayin edilen konsolos veya memurların emniyetlerinin tesisi, gereksinimlerinin karşılanması, saygı ve itibarlarına hanel getirilmemesi yönünde uyarılar dikkat çekmektedir¹⁷³. Örneğin; Tekirdağ'a atanan Fransız konsolos vekili için saygıda kusur edilmemesi yönünde salık verilmiştir¹⁷⁴. Ayrıca İzmir'de çıkarılan "Ako Duriyan" gazetesinin Fransız Müdürü için layık görülmesi üzerine bir nişan verilmesi ve beratıyla¹⁷⁵ teslim edilmesi yönünde bir hüküm de görülmektedir¹⁷⁶.

Defterimizde Osmanlı topraklarında ölen Gayrimüslimlerin cenazelerinin nakli, eşya ve mallarının ve geride kalan yakınlarının korunması hususuna dair hükümler de yer almaktadır¹⁷⁷. Örneğin İzmir'de ölen Fransız bir gazetecinin kimsesiz kalan eşine para yardımı yapılmasının belirtildiği görülmektedir¹⁷⁸.

Osmanlı Devleti'nin din ve vicdan hürriyetini her zaman teminat altına almaya çalıştığı defterimizdeki hükümlerden de anlaşılmaktadır. Fransız din görevlilerinin emniyeti, ibadetlerini yerine getirebilmeleri ve inançları konusundaki hassasiyetleri, ibadethanelerinin inşası ve ihtiyaçları gibi hususlara özen gösterilmiştir¹⁷⁹. Buna örnek, Mardin'de Fransız rahiplerin manastır ve kiliselerinin tamire ihtiyacı olduğu ve gerekenin yerine getirilmesi hususu idareci kesime iletilmiştir¹⁸⁰.

¹⁷¹ h. 29,30,120,162.

¹⁷² h. 162.

¹⁷³ h. 113, 138, 143, 161, 187, 212, 252, 262, 283, 323.

¹⁷⁴ h. 143.

¹⁷⁵ Osmanlı Devleti'nde ba'zı memurlara görevini teslim etmek amacıyla verilen yazılı kâğıt. Bkz. Pakalın 1993, 205.

¹⁷⁶ h. 212.

¹⁷⁷ h. 54, 184, 217, 218, 239.

¹⁷⁸ h. 184.

¹⁷⁹ h. 21, 37, 144, 201, 260, 297, 319, 327.

¹⁸⁰ h. 327.

Osmanlı Devleti Müslim ve Gayrimüslimlerin güvenliğini sağlarken aynı zamanda gasba, hırsızlığa ve yağmaya karşı da yaptırımlar uygulamıştır¹⁸¹. Buna ilişkin bir hükümde bir Fransızın Vidin Sancağı'nın sülük hediyesini götürürken Zıştovi'de bir gece kaldığı evde hizmetkârı da öldürmek suretiyle hırsızlığa maruz kalmıştır. Akabinde gerekli makamların uyarılarak zararının tazmin edilmesi hükümde görülmektedir¹⁸². Yine Gayrimüslimlerin Osmanlı Devleti tarafından teminat altına alınan güvenlikleri adına bir hükümden Diyarbakırlı Süryani bir ailenin üyelerinin zorla köle olarak alınarak memleketlerinden Bağdat ve Musul'a götürüldükleri anlaşılmaktadır. Bununla ilgili olarak memleketlerine geri gönderilmeleri hususunda gerekenin yapılması buyrulmuştur¹⁸³.

Bu hususların yanı sıra defterimizde seyahat veya ticaret amaçlı Osmanlı sınırlarına gelen Fransız gemilerine liman giriş ve çıkışları için müsaade edilmekte olduğu görülmektedir¹⁸⁴. Örnek olarak, Fransa Devleti'ne ait gemilerin Osmanlı'ya ait Karanlık limana gelmiş olduğu ve Akdeniz'den geçişi için izin verilmesi hususu hükümde görülmektedir¹⁸⁵.

Defterimizde dikkat çeken bir hüküm ise Edremit'te bir köyde harap olmuş bir ibâdethânedeki küçük ve büyük olmak üzere yaklaşık 10 adet yazılı taş parçasının olduğu gözlemlenmiş, bu parçaların Fransa için kıymetli oldukları anlaşılmış ve kendilerine teslim edilmesi konusunda gerekenin yapılması buyrulmuştur¹⁸⁶.

Fransa Elçiliği'nin Beyoğlu'nda inşa edilen binasının forsu için gerekli taşların Hacı Mehmed ve Hacı Süleyman isimindeki kişilere ait olan madende mevcut olduğunun, adı geçen madenden taşların çıkarılıp İstanbul'a gönderilmesi konusunda gereken yardımın gösterilmesine dair bir hüküm de görülmektedir¹⁸⁷.

Hükümler arasında dikkat çeken bir diğer husus ise Selânik ve İzmir'de ortaya çıkan eski, antika taşlarla ilgili olanlardır¹⁸⁸. Örnek olarak bir hükümde, Fransız Konsolosunun Selânik'te

¹⁸¹ h. 162, 264, 280, 284, 301, 311, 318, 333.

¹⁸² h. 264.

¹⁸³ h. 203.

¹⁸⁴ h. 29, 51, 53, 114, 123, 132, 135, 170, 182, 224, 263, 285, 316, 328, 338, 339.

¹⁸⁵ h. 51.

¹⁸⁶ h. 25.

¹⁸⁷ h. 119.

¹⁸⁸ h. 258, 286, 294.

görülen eski taşların, taşların sahiplerinden izinlerini isteyerek Fransa'ya gönderme arzusunda olduğu anlaşılmaktadır ve konuyla ilgili gereken çalışmanın yapılması salık verilmektedir¹⁸⁹.

1.2.2. Malî Konular

Değerlendirmesini yaptığımız Fransa Ahkâm Defteri'nde ticareti yapılan her şeyde vergilerinin belirlendiği ve bu vergilerin uygulanmasının titizlikle yapıldığını görmekteyiz¹⁹⁰. Bu bağlamda Osmanlı Devleti yapmış olduğu uyarılarla yöneticilerin vesile olabileceği usülsüz uygulamaların önüne geçmektedir. Defterimizde malî konuları aşağıdaki gibi açıklamaya çalıştık.

Milletlerarası ticarete sınırlardan geçerken mallardan alınan vergilere “gümrük resmi” denmektedir. Bu hâricî gümrük sistemi yanısıra dâhilî gümrük sistemi de mevcuttur. Osmanlı Devleti bu sistemi XX. yüzyıl başlarına dek sürdürmüştür.

Osmanlı Devleti'nde gümrük sisteminde gümrük olan yerde maldan giriş ve çıkışta ayrı ayrı vergi almaktadır. Girişte alınan gümrük resmi “âmediye”, çıkışta alınan “reftiye”, transit gümrüğü ise “müruriye” olarak bilinmektedir.

Hâricî sınır gümrüklerinde, Osmanlı Devleti yabancılara verdiği ahidnâmelerde Osmanlı topraklarında yaşâ'yân tüccarlardan ithal ettikleri malların vergileri ilk gümrükte alındıktan sonra başka bir yere nakli söz konusu olsa bile ikinci bir gümrük alınmamaktadır.

1838 antlaşmasında gümrük vergisi oranları ihraç malları için yüzde dokuz ve yüzde üç reftiye; ithal mallar için yüzde üç ve yüzde iki munzam vergisi olarak tayin edilmiştir¹⁹¹.

Defterimizde Osmanlı'da idareci kısmın Fransız tüccarlardan fazla alınan ya da talep edilen vergi hususuyla ilgili hükümler yer almaktadır¹⁹². Örneğin bir Fransız tüccarın ticaretini yaptığı tüfekler için uygulanmış olan yüzde dokuzluk vergiyi ödedikten sonra tüccardan ilaveten üç bin iki yüz yirmi yedi guruş daha alındığı ve bu meblağın geri ödenmesi konusunda bir uyarı yapıldığı hükümde görülmektedir¹⁹³.

¹⁸⁹ h. 258.

¹⁹⁰ h. 36, 40, 42, 57, 64, 121, 126, 127, 305.

¹⁹¹ Kütükoğlu 1980, 263-264.

¹⁹² h.125, 299, 302, 304.

¹⁹³ h.125.

Defterimize göre fazla alınan ya da talep edilen vergi hususuna ilişkin bu durumun sık yaşandığı yerler Beyrut ve Sayda olarak görülmektedir¹⁹⁴.

Fransız tüccarlar Osmanlı toprakları dâhilinde de ticaret yapmışlardır. Fakat zaman zaman yerel yöneticilerin müdahaleleriyle karşı karşıya gelerek tezkireleri verilmemiş ya da ilave bir gümrük isteğinde bulunulmuştur. Osmanlı Devleti bu sorunların önüne geçmiştir¹⁹⁵. Buna örnek olarak bir hükümde, Bosna Eyaleti'nde Fransa'ya göndermek üzere kereste satın alan bir Fransız tüccarın ruhsat izni sorununun halledilmesi üzerine gerekenin yapılması salık verilmiştir¹⁹⁶.

Osmanlı Devleti, sınırları içerisinde bulunan şehir ve limanlarındaki yabancı tüccarlar için emin diye bilinen temsilciler atamıştır. 1536 yılından itibaren Fransızlara tanınan kapitülasyon neticesinde Osmanlı sınırlarında ikâmet eden bir yabancı on yıldan sonra cizye yükümlüsü bir zimmî konumuna gelmektedir. İlk önceleri Osmanlı bir yıldan fazla gidip gelen bir tüccar için gümrük ve vergilerine dair herhangi bir kural belirlememiştir. Zaman içerisinde tüccarlara tanınan ayrıcalıklara yenisi eklendi ve bunlar daha çok gümrükle ilgili olmuştur¹⁹⁷. Bu nedenle özel konuma sahip tüccarlar cizye ve tekâliften muaf tutulmuştur¹⁹⁸.

Ticaret için Osmanlı Devleti'ne gelen Fransız tüccarların haklarının da korunduğu defterimizin hükümlerinden anlaşılmaktadır. Mal ve eşyalarının gasbının ve kendilerinin rencide edilmelerinin önüne geçilmiştir¹⁹⁹. Örneğin Tekirdağ'da oturan yabancı bir tüccarın evinden gasbedilen eşyasının ve götürülen parası için geri verilmesi ilgili makama buyrulmuştur²⁰⁰.

1.2.3. Ticarî Konular

Osmanlı İmparatorluğu'nda Fransa ticareti yararına olan ilk fermanın II. Bayezid zamanında 1508 tarihinde çıkarıldığı bilinmektedir. Bu durum 1517'de Sultan Selim

¹⁹⁴ h.299, 305, 307, 330, 336.

¹⁹⁵ h.113, 116, 179, 189, 210, 226, 295, 299, 340.

¹⁹⁶ h.340.

¹⁹⁷ İnalçık 2011, 147-150.

¹⁹⁸ h.60.

¹⁹⁹ h.16, 59, 246, 190, 210, 218, 252, 303, 325, 333.

²⁰⁰ h. 59.

zamanında tekrar yenilenmiş ve Sultan Süleyman tarafından 1528 tarihinde “Hatt-ı Şerif” uyarınca üçüncü bir yenilenme mevcuttur²⁰¹.

Özellikle Kanunî Sultan Süleyman devrinde Fransa 1536 senesinde elde edilen kapitülasyonlarla Osmanlı sınırlarındaki ticaret ağını genişletmiştir. Defterimizdeki hükümler incelendiğinde iki ülke arasında gerçekleşen ticarete birçok malın olduğu görülmektedir.

Osmanlı Devleti ile Fransa arasında ticareti yapılan mallar için vereceğimiz bilgiler aşağıdaki gibidir.

Ticareti yapılan mallar arasında en çok dikkat çekenin avlanarak elde edilen *sülük* olduğu görülmektedir. Sülük ticaretiyle meşgul olan kesmin daha çok Osmanlı topraklarına yerleşmiş Fransız tüccarların olduğu söylenebilir²⁰².Fransa’ya gönderilmek istenen bu sülüklerin ihracında ba’zı limanlarda ruhsatı olmadan avlandığı yönünde zabıt tutulmuştur ve konuyla ilgili memura gerekenin yapılması buyrulmuştur²⁰³.

Fransız tüccarlarının yabancı ülkelere ihracını yaptığı diğer bir mal *kenevir*’dir. Hükümden tütün maksadıyla kullanıldığı anlaşılan kenevirden alınması gereken gümrük bedeliyle ilgili bilgi verilmiştir²⁰⁴.

Defterimizde Fransız tüccarlarının ticaretini yaptığı başka bir mal *tenbâkü/tönbeki*’dir²⁰⁵. Nargile ile içilen bir tür tütün çeşidi olan bu mal için İran taraflarına götürülürken Bağdat’ta gümrük bedeli ödenmesine rağmen Haleb gümrüğü tekrar gümrük bedeli arz etmiş, mükerrer bedelin alınmaması için buyruk verilmiştir²⁰⁶.

Defterimizden anlaşıldığı üzere Osmanlı ve Fransa arasında ticareti en çok olan mal *zeytinyağı ve zeytin*’dir²⁰⁷. Bu ticaretin yoğun olarak yapıldığı yerler Ayvacık ve Edremid Kazaları ile Midilli Adası ve Galos olduğu anlaşılmaktadır. Zeytinyağının yüklenmesinde

²⁰¹ Bozkurt 2008, 50.

²⁰² h. 20, 40, 118, 155, 185, 188, 190, 205, 217, 218, 219, 235, 238, 241, 242, 264, 295, 306, 330.

²⁰³ h. 238.

²⁰⁴ h. 305.

²⁰⁵ h. 9,116.

²⁰⁶ h. 9.

²⁰⁷ h.36, 39, 42, 46, 49, 50, 55, 56, 57, 58, 63, 117, 121, 126, 127, 128, 148, 151, 153, 156, 159, 160, 166, 168, 169, 177, 180, 191, 193, 200, 211, 250, 259, 267,

zaman zaman sorunlar olduğu hükümlerde görölmektedir. Bu sorun çerçevesinde meydana gelen zarar içinse ilgili memurlara yardımcı olunması konusunda salık verilmektedir²⁰⁸.

İhracatı yapılan mallardan bir diğeri ise *harîr* yani ipektir. Önemli bir ticari mal olan ipek için reftiye ve amediye oranı olarak farklı bir oran belirlenmemekle birlikte ipeğin gümrük giriş ve çıkışlarında herhangi bir engelle karşılaşmaması için buyruklar verilmiştir²⁰⁹.

Yoğun olarak ticareti yapılmâ'yân ama birkaç hükümde görülen bir diğeri ticari mal *palamut*'tur²¹⁰. Hükümde palamutun satıldıktan sonra geri ödememesinin yapılmadığına dair bir anlaşmazlık görölmektedir²¹¹.

İthal edilen bir mal olarak *tuz* görölmektedir²¹². Bununla ilgili olarak bir hükümde Fransız tüccarın Marsilya'dan Silivri'ye getireceği tuzun satışına engel olunmaması için emir verilmiştir²¹³. Aynı şekilde ithal edilen ve satışına engel olunmaması yönünde buyruk verilen bir diğeri mal da *kahve*'dir²¹⁴.

İhracı yapılan mallardan bir diğeri ise *kereste* olduğu görölmektedir²¹⁵. Bosna'ya kereste satan Fransız bir tacire izin verilmesi konusunda zorluk çıkarılmaması buyrulmuştur²¹⁶.

Edremid ve Midilli merkezli ihracı yapılan bir başka ticari mal da *sabun*'dur²¹⁷. Hükümlerde sabunun zarar görmeden nakline ve ihracına dikkat edilmesi hususu görölmektedir.

Ticareti mevcut bir diğeri mal olan *yapağı*²¹⁸ için barış zamanında gereksinimden arta kalanının verilmesine izin verilmiştir²¹⁹. Nitekim Hayrabolu Kazâsı'nda Fransız bir tüccarın yapağı almak için ödediği miktardan fazlasının verilmemesi buyrulmuştur²²⁰.

²⁰⁸ h.180.

²⁰⁹ h.133, 142, 229, 304, 325.

²¹⁰ h. 35, 41, 124.

²¹¹ h. 124.

²¹² h. 182, 214.

²¹³ h. 182.

²¹⁴ h. 273.

²¹⁵ h. 322, 340.

²¹⁶ h. 340.

²¹⁷ h. 137, 147, 150, 152, 154.

²¹⁸ h. 43, 44, 45, 146, 196.

Barış dönemlerinde ülke haricine çıkarılmasına izin verilmeyenlerden en önemlileri her türlü *zahire* yani hububat, erzak ve silah olmuştur²²¹. Hükümlerde adı geçen erzak çeşitlerinden *pirinç*, *hunta* (*buğday*), *dakik* (*un*) ve *şair* (*arpa ekmeği*)²²² için bir hükümde bir Fransız tüccarının Şam'da fazlasıyla hububat ve *dakik* olduğu halde satışını yapması karşılığında Kıbrıs'taki memura uygun düşenin yapılması konusunda yardımcı olması istenmiştir²²³.

Defterde dikkat çeken bir hüküm ise Trablus'ta oturan iki Fransız tacirin Şeyh Abdülcelil adlı kimseye ait madenlerden çıkartılan *kükürd*'ün ihracı için gereken kolaylığın ve yardımın sağlanmasına dair verilen emirdir²²⁴.

Osmanlı İmparatorluğu topraklarında Fransız tüccarların *tüfek* ticareti de yaptığı defterimizdeki hükümlerden anlaşılmaktadır²²⁵. Yine bir hükümde Fransız bir tüccarın Ankara'dan İstanbul'a gönderdiği tüfekler için alına fazla bedelin geri ödenmesi konusunda Ankara'ya emir buyrulduğu görülmektedir²²⁶.

²¹⁹ Uzunçarşılı 2011, 687.

²²⁰ h. 43.

²²¹ Uzunçarşılı 2011, 686.

²²² h. 2, 149, 199, 248, 269, 275, 280, 311.

²²³ h. 199.

²²⁴ h. 192.

²²⁵ h. 60, 125, 141, 164, 245.

²²⁶ h. 60.

İKİNCİ BÖLÜM

32/7 FRANSA AHKÂM DEFTERİ'NİN TRANSKRİPSİYONU

[1] Kal'a-i Sultâniyye'de mukîm Fransa konsolosunun hânesi mahalli bundan akdem Kal'a-i merkûme istikâmatına ilâve olunmuş olduğundan mukâbilinde konsolos-ı mûmâ-ileyhe diğere bir hâne ve yâhûd 'arsa tedârik ve i'tâsı husûsu olvakit makâm-ı sadâret-i 'uzmâdan savb-ı 'atûfetlerine yazılmış ise de cevâbı gelmemiş ve mu'ahharen Fransa sefâreti tarafından dahi buna dâ'ir ifâdât vukû'bulmuş olduğundan geçenlerde bu husûsu mutazammın makâm-ı hazret-i seraskerîden dahi savb-ı vâlâlarına yazılmış olan tahrîrâta cevâben bu def'a vürûd eden tahrîrât-ı behiyyeleri me'âlinde leb-i deryâda öyle verilecek bir münâsib hâne olmadığı ve emsâline kıyâsen eski konsoloshânenin bahâsı dahi cüz'ıyyât kabilinden olduğu eğerçi iş'ar buyurulmuş ise de mahall-i mezbûr Devlet-i müşârün-ileyhânın konsoloshânesi iken kal'a-i pâdişâhî istikâmatına ilâve olunmasına muvâfakat mücerred taraf-ı Devlet-i Âliyye'ye ri'âyet demek olduğundan şimdi münâsib mahal olmadığından ve diğereinden bahs olunması yakışksız bir şey olacağından beher-hâl konsolos-ı mûmâ-ileyhe bir münâsib hâne ve yâhûd bir 'arsa irâ'e ve i'tâsı lâzımeden ve emr-i fermân mekârim-i unvan-ı hazret-i şehensahi muktezâ-yı münifinden olmağla muktezâ-yı dirâyet-i kâmileleri üzere ber-mûcib-i irâde-i seniyye konsoloshâne-i mezkûra bedel bir münâsib mahal buldurularak i'tâ kılınması husûsuna himmet ve keyfiyyeti serî'an tarafa tahrîr ve iş'aret buyurmaları siyâkında Bahr-i Sefîd Boğazı muhâfızına kâ'ime tahrîr olunmuşdur. Fî selhi Ramazan Sene 1254.

[2] Fransa tüccârından Bolison nâm tâcir Çorlu ahâlisinden Hacı Mehmed Efendi ve yeğeni İbrahim nâm kimesneler ile ma'lûmu'l-keyl hinta iştirâsını mukâbele ve kontorato iderek ber-vech-i peşin on altı bin yüz yirmi guruşa dahi vermiş ise de merkûmlar mukâbele olunub hintayı ikiyüz doksan altı kile noksan olarak vermiş olduklarına binâen meblağ-ı mezbûrdan i'tâ olunan hinta semeni bad-el mahsûb bâkî kalan üç bin bu kadar guruş ile kusur kalan hintanın tahmîli için muahharan gönderilüb nehy-i avdet iddirilen sefinenin nevli olub usûl-i ticâret üzere merkûmlar taraflarından i'tâsı lâzım gelen bin yüz otuz guruş ki cem'an dört bin iki yüz altmış yedi guruşun merkûmandan tahsili husûsu bu def'a rütbetlû Fransa Devleti elçisi cânibinden bâ-takrîr ifâde ve iltimâs olunmuş ve merkûmanın hilâf-ı mukavele hinta-i mezkûru noksan i'tâ eylemeleri ve zimmelerinde ol mikdar mebalîğın kalması tesebbüb ve hikemine mebnî olduğu anlaşılacağından husûsu mezkûrun mârifet-i şer'le bil-etrâf tahkîki lâzım gelmiş olmağla hinta-i mezkûrenin beher keyli kaçar guruşa mukavele

olunmuştur ve merkûmanın zimmetlerinde ne mikdarı kalmıştır ve nevl-i sefîne hakkında dahi nevehile sohbet geçmiştir keyfiyetin etrafıyla tahkiki ve taharrîsiyle bu tarafa îlâm ve inhâsına dikkat ve mübâderet eylemeniz siyâkında Çorlu nâibine ve voyvodasına kâ'ime tahrîr olunmuştur. Fî 27 Muahrrem sene 54

[3] Fransa Devleti beyzâdelerinden resâ kâ'ime-i hulûsvari Mösyö Bode bu def'a li-ecl'i-seyaha zîr-i idare-i müşirilerinde kâin Sivas ve Amasya ve Tokat ve Mardin ve Diyarbakır ve Muş taraflarına azîmet ideceğine Devlet-i Âliyye-i ebedü'd-devam ile Devlet-i müşârün-ileyha meyanında te'kîden yafta-i istikrar olan revâbit ve düvel-i müsafât ve zavâbit mehr ve muvâlat icâbınca bi'l-cümle me'mûrin ve tebâları haklarında muâmele-i mergube riayetkarî devâsâzında icrâsı lâzîmeden olduğundan başka beyzâde-i mûmâ-ileyh dahi bildiğiniz adem olacağına binâen meftûr oldukları şübhe-bih mihmannevas behiyye-i efendi-i zâtî mühim-nüvâzî iktizâsınca beyzâde-i mûmâ-ileyhin mahall-i merkûmeyi geşt-ü gûzarında ve zat-ı vâlâlarıyla mülâkatında ri'âyet ve hürmet muktezîyenin ve ıstırahat esbâbının istihsâl ve icrâsına hizmet buyurmaları temennâsıyla kâ'ime Sivasmüşirine tahrîr olunmuştur. Fî 29 Muharrem sene 54

[4] Beyzâde-i mûmâ-ileyh Ankara ve Kastamonu ve Sinoba dahi azîmet ideceğinden İzzet Paşa hazretlerine ber-siyâk diğerkâ'ime tahrîr olunmuştur.

[5] Mûmâ-ileyh Erzurum ve Van ve Bidlis taraflarına dahi gideceğinden ber-minvâl-i-i muharrer Osman Paşa hazretlerine başkâ'imetahrîr olunmuştur.

[6] Mûmâ-ileyh Konya'ya dahi azîmet ideceğinden ber-minvâl-i-i merkûm Hacı Ali Paşa hazretlerine diğerkâ'ime tahrîr olunmuştur.

[7] Fransa Devleti tüccarından Süzebolu'da mukîm Etvanse Nikola nâm müste'min kendü halinde ırz-u edeb ve kar-u kesbîyle meşgul iken muhterem bilâ-mûceb mârifetinizle meclis-i bi'l-îfâ darb-ı şedid ile te'dib ve ta'zir ve ba'dehu tahliye-i sebebi zımnında te'kîden yedi bin beş yüz guruş ve karındaşı mârifetiyle te'diye olunmak üzere iki bin beş yüz guruşluk bir kıt'a deyn-i tahvili ahz birle tecrim ve takrir olunmuş olduğu bu def'a Der-sa'âdet'e bi'l-vürud cânib-i sefârete ifâde ve ihbar ve terfiyesi niyazının ibtidar eylediğinden bahisle icrâ-yı icâbı Devlet-i müşârün-ileyha elçisi cenâbı tarafından iltimas ve istid'â olunub zaman-ı muâdelet iktiran hazret-i şâhânedede bu makûle vekâlet-i mülûkânenin vukû'u-u menâfi-i rızâ-yı ri'âyet irtizâ-yı şehinşaha merâhim-nûmud ve tahkîkî Devlet-i müşârün-ileyh teba ve tüccarının bilâ-mûceb ücradı mugayir şûrut ve uhud olduğuna binâen ifâde-i vâkıa muvâfık nefsü'l-emir olduğu halde müsted'i mersûmun ahz olunan mebalîğın redd-i î'tâsıyla def-i iştikâya

mübâderet ve fimâ-ba'd bu misüllü hareket vukû'u-u hakkınızda müceb ve hidmet olacağını bilüb ana göre hareket-i dikkat eylemeniz lâzımeden bulunmuş ve elçi-i mûmâ-ileyhin Bâb-ı Âliyye takdim eylediği varakanın bi't-terceme bir kıt'a sûreti leffen tarafınıza bâis ve tesyar kılınmış olmağla bu keyfiyet sefâret-i sulh olduğu halde mâru'z-zikr olan akçe ve tahvil bulundukda sefâret mârifetiyle cânibine teslim etdirilmek üzere serîan bu cânibe irsale mübâderet ve bu babda ba'zı gûne te'vîlât-ı merahiye sayılıb da hakikat-i hal yazılmayacak olur ise sonra lede't-tahkîk hakkınızda vehim olacağından ana göre tutmalarını iş'ara müsâraat eylemeniz için Süzebolu Voyvodasına kâ'imetahrir olunmuşdur. 29 Muharrem Sene 54

İşbu emirname-i sâmi vusulünden bahisle müste'min-i mersûm silâh ile reâyâdan Gorge Çerkes nâm zimmînin hânesine pencereden girmek üzere iken mersûm Gorge Çerkes'in zevcesi feryad ederek civarı bulunmuş müste'min-i mesfûru def ile keyfiyet kazâ-i mezbûr çorbacıları taraflarından kazâ-i mezbûr Voyvodası tarafına ifâde olunmuş ve lede't-tahkîk mersûme-i ehl-i ırz ve hâmile bulunduğu halde kemali havfından hayat ve mematı tebeyyün edince kadar mersûmun re'y ve ihbarıyla müste'min-i mersûm habs olunub orada bulunan Rusyalı hekim Covanni geştine götürülüb avdetine değin mersûm mahbusdan firaren Ahyolulu Kıryaki zimmînin kayığıyla savuşub hangi mahalde olduğu mâlûm olmadığından arz ve inhâ olunmayub el-yevm mersûmeye havalice olunmakda olduğu ve müste'min-i mersûmun kazâ-i mezkûrda bulunan menzil ve cemî eşyası yedi bin guruş etmeyeceğinden mersûmun karındaşına irâ'e olundukda tekzib etmeyerek ve bi gayri hak kimesneye zulm olunmayub ve müste'min tâifesine dahi ri'âyetden hali olmadığı beyanıyla düyun-ı merkûmun fi 29 Safer sene 54 tarihiyle vürud eden cevabnâmesi şerh verildi.

[8] Kal'a-i Sultâniyye'de mukîm Fransa Devleti konsolosunun muhrik olan hânesi 'arsasına bedel bir bab hâne tedârik ve î'tâsi veyâhut âhar-ı münasib bir 'arsa irâ'esi hakkında inâyet-rîz-i sûtûde ve hudud buyurulan emr-i fermâna mekârim-unvan hazret-i mülûkâneyi mutazammın akdemce tahrîr ve tesyir kılınan kaîme-i muhsinin vürûduyla infaz emr-i irâde-i cenâb-ı şehinşâhî zımnında ve konsolos-ı mersûmun irzâ ve iskâtına ikdam ve himmet buyurulmuş ise de irzâ ve iskâtı kabil olunamadığından keyfiyetin evvel emirde sûy-i senâverîden istimzacıyla ana göre cevabnâme yazılmak üzere iş'arı husûsuna sâir kapu kethüdâlardan saâdetlü efendi zidelerine meb'us bir kıt'a-i şukka-i vâlâları meâlî mâlûm-ı hulûsvâri olarak bu babda vâki' olan hamiyet-i seniyyelerinde tamam-ı muvâfik-mezah maslahat olduğundan şukka-i mezkûre Devlet-i müşârün-ileyha elçisi tarafından tesyar ve hâlât-ı hal beyan ve ihbar olunmuş olmakdan nâşî bu hususda ızhâr-ı muvâfik ve

memnûniyeti şâmil elçi-i mûmâ-ileyh tarafından sefâret baş tercümanına verilen tâlimnâme sûreti terceme etdirilerek leffen irsal sûy-i vâlâlardan kılınmış ve mealine nazaran keyfiyet sefâret-i mezkûre tarafından dahi konsolos-ı mersûma tenbih ve iş'ar olunmuş olmağla kabûl oldukları mehamdanî ve fetânet-i iktizâsı üzere terceme-i mezkûrede muharrer olan sekiz odalı bir münâsib hânenin tedârik ve î'tâsıyla şu husûsun bir an akdem hüsn-i tesviyesi esbabını istihsale ve keyfiyetin hazret-i senâ-verî inbâ ve inhâsına himmet buyurulmak siyâkında boğaz muhâfızı Vasıf Paşa'ya kâ'ime yazılmışdır. Fî 7 Safer Sene 54

[9] Bundan akdem Medine-i Haleb'de mütemekkin Fransa tüccârının İran cânibinden götürmüş oldukları mâlûm-ul olmikdâr tönbeğin Bağdat'ta resmi gümrük edâ olunmuş iken Haleb gümrükçüsü tarafından mükerrer gümrük mutâlebe kılındığı istihbâr olunmuş olduğundan bahsle zikr olunan tönbekiden tekrar gümrük alınmaması zımnında Der-sa'âdet'te mukîmrütbelû Fransa elçisi cenâbları istid'âsıyla bir kıt'â emr-i âli tasdir ve itâ kılınmış ise de henüzinfâz ve icrâ olunmamış olduğuna ve mal-i mezbûrun müddeti medîde tevkîfî tüccâr-ı mersûmeye zarar ve hasarı mûcib olacağına binâen bâ-dem-â-dem derdest-i tanzîm olan tarifeye idhâl olunarak bundan böyle verilecek her ne ise öylece câri olmak üzere emr-i âli-i mezkûrun infâzı bu def'a dahi elçi-i mûmâ-ileyh tarafında bir kıt'â takrîr takdîmiyle istid'â olunmuş olup bu hususa dâ'ir Devletlü başvekil hazretleri tarafından meb'us tahrîrâtı âliyyelerinde dahi işbu tönbekiye Avrupa mahsûlâtından ve ne Avrupada alınır ve satılır şeylerden olmaması cihetiyle bu bâbda Efreñç tüccârının bir gûna iddiâyâ salâhiyetleri olmayacağı muharrer ve mezkûr olarakvakîâ sûreti iş'ar-ı 'aleyhleri var ise de elçi-i mûma-ileyh cenâblarının bu def'aki istid'âsı fakat tüccâr-ı merkûmenin mukaddemce götürmüş olduklarına tönbekiye velhâsıl bu def'aya mahsus olarak bir musa'ade-i istisnâ'î kabilinden ve bu dahi nevad-ı cüz'îyeden olmağla zikr olunan tönbekiden tekrar gümrük alınmaması husûsunu taraf-ı düstûriyelerinden gümrükçü-i mûmâ-ileyhe emr-u ve tenbih himem-i düstûrânleri der-kâr buyurulmak muvafık-ı musâlaha olacağı beyânıyla Mısır Valisine kâ'ime yazılmıştır. Fî 29 Safer sene 1254

[10] Kudüs-i Şerîf'de vaki Kamam Kilisesi için Latin Papaslarıyla Rum ve Ermeni milletinin beyinde vukû'u bulan münâza'anın fasl-ı tesviyesine ve Latin milleti Papaslarının cebel-i zemin ve mabed-i İsa ve maru'z-zikr kiliseyi dâhil ve haricinde bulunan mevaki'le beraber kema-fi's-sabık ziyaret ederek milleteyn merkûmeteyn tarafından zuhura gelen taaddiyatın ve mahall-i mukaddes ve sair ziyaretgâhları tamir ve termim vesilesiyle olunan tecavûzat ve muhalefetin men'ile mukaddemki misüllü kendü mahal ve me'valarında sakin olmaları husûsuna dair mukaddem ve muahhar isdar kılınan evamir-i âliyye-yi müekked bir

kıta emr-i ali tasdiri Fransa Devleti sefâreti tarafından iltimas ve istid'â olunarak elli iki senesi Zilhiccesinde emr-i şerifi tasdir ve ita buyurulmuş ve tamamen infaz ve icrası zımında Devletlü Mısır Valisi hazretleri canibinden dahi mahsus-u mübaşir tesyiriyle mahalli mevki'ye geşt etdirilerek tanzîm olunan keşifnâmenin bir kıt'â sureti sefâret-i mezkûre tarafına tesbil ve isra olunmuş ise de taraf-ı şeriflerinden emr-i alî-i mezkûrun infaz olmasında te'anni-i be-hataın ve Latin papaslarının şu hususda olan iddiaları becâ iken adem-i hakkaniyetle Rum ve Ermeni milletlerinin mahall-i mezbûrede ebniye-i cedide inşa ve ihdas eylemelerine irâ'e-i ruhsat olunmakda olduğundan bahisle keyfiyetin ber-mûceb keşifnâme fasl ve tesviyesi vesâyâsını havi tekrar bir kıta emr-i ali isdarı bu defa dahi Devlet-i müşârün-ileyha elçisi cenabları tarafından bâ-takrir inhâ olunub ma'lûm-ı şerifleri olacağı vechle bu maddeye dair milel-i selase-i merkûmeye tevârih-i muhtelifle ile o evâmir-i şerife verilmiş ise de milel-i merkûmenin her biri mezâmin-i münîfesini kendümeramları üzere tervec-i eyleyerek ve belki aralıkda irtişâ misüllü şeyler dahi vukû'a gelerek kat'-rişte-i münâza'a mümkün olamadığı der-kâr ve Devlet-i Âliyye-i ebedüd-devam ile Devlet-i müşârün-ileyha beyninde der-kâr olan tibyan-ruşen ve mevalata nazaran şu maddenin hüsn-i tesviye ve tanzîmi mültezem ve mukteza idüğü bedihi kabl-i makama mahal kalmamak üzere ve aşikâr olduğuna binâen ba'de-zin milel-i merkûme beyninde hiçbir gûna ile bu maddeye ulemâdan gayet mücerreb ve münteceb birinin me'mûr ve ta'biyetini ve hakikat keyfiyet-i etrafıyla anlaşılub ana göre icabının icrasına bakması husûsuna irade-i seniyye-i şahane ve emr-i ferman-ı mülûkâne muktezasından olmağla bu maddeye tayin olacak zatın oltarafa vusulüne değin zikr olunan mahall ve mevaki'ın bir şeyine karışılmayub ba'de-hû şeref-sunûh buyurulacak irade-i seniyye vechle harekete mübâderet buyurmaları lazımeden idüğü beyânıyla Kudüs-i Şerîf kadısına kâ'ime tahrir olunmuşdur. Fî 8 Rebi'ü'l-evvel Sene 54

[11] Ber-minvâl-i meşrûh me'mûr gönderileceği ve keyfiyet-i irade-i seniyye Kars kaziyesi mûmâ-ileyhe bildirildiği beyânıyla me'mûr mûmâ-ileyhanın usûlüne değin olvecihle harekete mübâderet edilmesi siyâkında Kars mütesellimine diğer kâ'ime.

[12] Fransa Devleti akademiyesi tâifesinden ve saîre kâ'ime senâ-veri ve Beketil ve Bode nâm beyzâdeleri bu def'a li-es-sipah iki nefer müste'men hizmetkârlarıyla Edirne vesaire mahallere azîmet ideceklerine Devlet-i Âliyye ebedüd-devam ile Devlet müşârün-ileyha beyninde der-kâr ve rehin-i istikrâr olan revabit-ı dostu mesâfât iktizâsı bu makûle memûriyet ve tebaları haklarında hürmet ve deâvînin icrâsı lâzımeden olduğuna binâen beyzâde mûmâ-ileyhanın oltaraf vusûllerine muktezi şîme fetânetkâri ve rü'yet-i müşirileri üzere bedeline i'tâ olunmuş olarak emr-i ali mûcibince haklarında hürmet ve ri'âyet lâzımının icrâ ve ifâsı

husûsuna hizmet buyurmaları temânnasıyla Edirne müşirine kâ'ime yazılmışdır. Fî 19 Rebi'ü'l-evvel Sene 54

[13] Beyzâde mûmâ-ileyha Tırnova ve Sofya ve Selânik ve Hersek ve Bosna taraflarına dahi azîmet edeceklerinden başka başka siyâk-ı meşruh üzere beş aded kâ'ime yazılmışdır.

[14] Fransa Devleti akademiyesi tarafından Davud ve Veşn nam beyzâde iki nefer müste'men hizmetkârları Bursa ve Eski İstanbul ve Manisa ve İzmir ve Güzelhisar-ı Aydın taraflarına azîmet ideceğine siyâk-ı meşruh üzere beş aded kâ'ime yazılmışdır.

[15] **Trabzon Valisine**

Fransa Devleti tüccârından Gabiyo nâm tacir bu def'a li-ecl'il ticâre Trabzon taraflarına gidecek olduğundan bahisle ba'zı hususata vak'asında mu'âvenet olunmuş iltimâs ve istid'â olunmuş Devlet-i Âliyye ile Devlet-i müşârün-ileyha beyninde der-kâr olunan mesâfat kâmile iktizâsınca bu misillü tebaa ve tebârı haklarında mu'âvenet mümkünenin icrâsı lâzımeden bulunmuş olmağla mecbûl ve maktûr oldukları şîme-i mehâmm-şinâs rü'yet-i düstûrileri üzere merkûmenin mümkünül-is'ak olan husûsunda mu'âvenet ve mezâhîret-i lâzımenin icrâsına mübâderet eylemeniz zımnında kâ'ime Fî 12 Rebîülahir Sene 54 ber-minvâl-i muharrer Samsun Voyvodasına diğerkâ'ime.

[16] **Süzebolu Voyvadasına Kâ'ime**

Fransa Devleti teba'asında Süzebolu'da mütemekkin Endonaki nâm tâcirin mahâli mezbûr Kocabaşlarıyla beyinlerinde ba'zı gûna kıyl-ı kâl vukû' bularak birkaç mahdır kar-ı kesbden devr-i mağdur olmuş bu def'a tazmin zarar için oltaraf azîmet itmiş olduğundan bahsle çend mâh tarafında mutazarrır olmuş olduğu bir mikdar mebalîğın tarafınızdan i'tâsıyla hakkında muâmele-i dil-nüvazı icrâ olunmuş husûsu istid'â olunması ve Devlet-i Âliyye ile Devlet-i müşârün-ileyhanın der-kâr olunan musâfât-ı kâmile iktizâsınca bu misillü te'basının suduruna vikâyesi lâzımeden bulunmuş olmağla merkûmun hin-i vürudunda ber-minvâl-i muharrer mansûr olduğuna mukâbil tarafınızdan tâtyib-i hâtırıyla bundan böyle Kocabaşılar tarafından bir gûne rencide olunmayarak herhalde himâyet ve sıyânet husûsuna mübâderet eylemeleri siyâkında kâ'ime. Fî 16 Rebî'ü'l-âhir Sene 54

[17] **Boğaz Muhâfızına Kâ'ime**

Kal'a-i Sultâniyye'de mukîm Fransa Devleti konsolosunun müteharrik olan hânesi 'arsasına bedel bir bab hânenin tedârüküne dâ'ir gönderilen talimnâme olbâbda olarak tahrîrât senâ-veranemizin vusûlünden bahsle arsa-i mezbûra bedel-i mugayir mahalde sekiz odalı diğerk bir bâb hâne müceddiden binâ ve inşâ olunmakda olduğu mutazammın bu def'a tevârüd iden tahrîrât vâlâları ma'mûl malûm hulûsudur olmuş olbâbda Konsolos mûmâ-ileyhanın izhâr memnûniyetinize dâ'ir sefârethânesi tarafına olarak mektûba dahi vesile bularak tahrîrât şerifeleri manzur-ı übbehet-neşûr-ı cenâb-ı mülûkâne Padişah ve hâne-i mezbûrda saye-i ihsan-vaye-i hazret-i şâhânede bu vechle tedârük tanzîmi husûsuna der-kâr olan himmet-i vâlâları nezd-i mekârim vuku' cenâb-ı mülûkânede dahi Kırım'a tahsin olarak konsolos mûmâ-ileyhanın mektub dahî mahalline i'tâ kılınmış olmağla hâne-i mezkûrun hüsn-ü inşâ ve tekmili husûsa dahî himem-i behiyyeleri der-kâr buyrulmuş ma'mûl senâ-veri idüğü beyânıyla kâ'ime. Fî 28 Rebî'ü'l-âhir Sene 54

[18] **Süzebolu Voyvodasına Kâ'ime**

Fransa Devleti te'basından Süzebolu'da mütemekkin Endonaki nâm müste'men bundan akdem olratıfda bilâ-müceb tecrim olduğu inhâ olunarak olbâbda dâfi' olan istimâle cevâben varid olan tahkîr kezde mersûm oltarıfda ba'zı gûna fezâhat ve uygunsuzluğla ictisâr itmiş oluğundan ahz-ü girift ile müceddiden îfâ olunmuş ise de bir takrîb firâr eylediği ve o misüllü tercim olunduğunun aslı olduğunu iş'ar kılınmış olub her ise mersûm bir kaç mahdır kar-ı kesbden devr ve mağdûr olmuş ve bu def'a oltarıfa azîmet itmiş olduğundan bahsle bir mikdar tarafınızdan akçe i'tâsıyla hakkında muâmele-i dil-nüvâzı icrâ olunmuş husûsuDer-sa'âdet'temukîm Fransa elçisi cânibinden bu def'a istid'â olunmuş Devlet-i Âliyye ile Devlet-i müşârün-ileyha beyninde der-kâr olan mesâfât kâmile iktizâsınca teba'a ve tebârının herhalde himâyet ve sıyânetleri lâzımeden bulunmuş olmağla merkûmun hin-i vürûdunda bir minvâl muharrer tarafınızdan tâtyib-i hâtırıyla bade-zin olmisillü ibtidar-ı iltimas esbâb-ı vesailini istihsale himmet eylemeleri siyâkında kâ'ime. Fî 2 Cemazîyelevvel Sene 54

[19] **Bahr-i Sefid Boğazı Muhâfızına**

Fransa beyzâdelerinden Ravul Dövişt nâm beyzâde âsitâne-i şevket-asıyane-yi seyr-ü temâşâ arzusıyla bu def'a bir kıt'a beylikbirlik sefinesiyle Bahr-i Sefid Boğazı'na gelmiş

olduğundan bahsle sefîne-i mezbûranın müruruna ruhsat i'tâ olunmuş husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa elçisi tarafından batakrîr ifâde ve inhâ olmuş ve keyfiyet-i hak-pa-yı hümâyun hazret-i şâhânedan led'el-istizan zikr olunan sefînenin de boğazdan müruruna ruhsat virilmesi husûsuna irade-i seniyye cenâb tacidarî müteallik buyrulmuş olmağla bir mûcib irade-i seniyye sefîne-i merkûmanın olvechle müruruna irâde-i ruhsat buyrulamak siyâkında kâ'ime. Fî 9 Cemazîyelevvel Sene 54

İşbu emir-nâmenin vusûlünden bahsle beyzâde-i mersûm bir kıt'a birlik sefînesiyle Der-sa'âdet'e azîmet itmek üzere mah-ı halin on ikinci Cuma günü Bahr-i Sefîd Boğazı'ndan mürur eylediğini muhâfiz-ı müşârün-ileyhin 16 Cemâziyelevvel sene 54 tarihiyle vürûd iden cevâbnâmesi şerh verildi. Fî Cemazîyelevvel Sene 54

[20] Rusçuk Ka'im-makâmı na Emirnâme

Fransa Devleti te'basından Bükreş'te mukîm Dalyan nâm tacirin Devlet-i müşârün-ileyha te'basından Bovarine nâm nasraniyeye bir mikdar akçe i'tâsıyla sülûk ticareti zımında Rusçuk'a göndermiş olduğundan nasraniye-i mersûm tarafından buyrulmuş ahz ile Hırsova'ya azîmet itmiş ise de hastalık münâsebetiyle mersûm oltarafda tevkîf eylediğine tacir-i mersûm dahî olesnâda ve Rusçuk'da olduğuna mebnî kefâlet bahânesiyle tacir-i mersûm bir mâh kadar tevkîf ve tekvir olunmuş olduğundan bahsle müddet-i tevkîfde merkûmun ve dûçar olduğu hasarın tarafınızdan tazmin etdirilmesi husûsu Der-sa'âdet'de mukîm Fransa elçisi cenâbları tarafından bu def'a bâ-takrîr inhâ olunmuş ve Devlet-i Âliyye ile Devlet-i müşârün-ileyha beyninde der-kâr olan mesâfât musalât-ı kâmile iktizâsınca bu misillü te'basının himâyet ve sıyâneti lâzımeden bulunmuş olmağla keyfiyet-i nefis emre tevakkuf eylediği halde mersûmun tâtyib-i hâtırıyla sıhhat-i keyfiyetinin bu tarafa iş'arı husûsuna mübâderet eylemeniz siyâkında kâ'ime. Fî 15 Cemazîyelevvel Sene 54

İşbu emir-nâmenin vusûlünden bahsle tâcir-i mersûm ticaret zımında geçmesine Rusçuk'ta biraz sâkin olub sonra Eflak tarafına geçmiş ve müddet-i ikâmetinde tevkîf ve tekdir misüllü bir şey olunmayub mersûmun işbu iddiası kazâ-i mezbûrda olan tüccâra ve duyûnun vermeme emeliyle nezd-i berâtı irtikâb itmiş ise de kazâ-i mezbûr Ka'im-makâmı ile mersûm muvâcehe olundukda bir akçe ve ve bir habbe alacağı olmadığını lisânen ikrâr-ı hakk bâdehu davaya tasaddî etmeyeceği müşîr bir kıt'a sened ahz-ı emir-i bu iş'ara emsaliyle bin gurûş i'tâ olunarak mersûmun tâtyib-i hâtrına mübâderet kılındığı beyânıyla kazâ-i mezbûr Ka'im-makâmı Mehmed Bolad tarafından Fî 3 Receb Sene 54 tarihiyle vürûd iden

cevabnâme

[21] **İzmir İctisabı Nâzırına**

Medîne-i İzmir'de Fransa ruhbanlarına mahsûs bir bab muharrik kilisânın müceddiden inşâsı zımnında akdemce ısrar ve tesyar olunan emr-i âli mucibince geşt ve mâabına olunduğu olbâbda bir kıt'a îlâm şerâit ile bir kıt'a resm azîmetin irsâl olunduğuna dâ'ir varid olan şukka-i behiyyeleri meâli ma'lûm senâ-veri olmuş ve îlâm-ı mezkûr cânib hazret-ifetva-penahiye gönderilmiş ise de bu def'a leffen irsâl sûy-ı sa'âdeti kılınan bir kıt'a mezkûr meâlinden malûm vâlâları buyrulacağı vechle kilisâ-yı mezbûrda mahzur olmazdan mukaddem ehemmiye aslıyesine ehl-i islâmın vukûf olunarak şehâdetleri îlâm-ı mezkûrda münderic oldukça fetva-yı şerife i'tâ buyrulamayacağına ve kilisâ-yı mezkûrun tamiri dahî Fransa sefâreti tarafından sûret-i ısdarda ifâde kılındığından îlâm-ı mezkûrdan tebdîli lâzım geleceğine binâen leffen iâde-savb-ı atufiyeleri kılınmış olmağla müzekkere mezkûrda meâline nazaran kilisâ-yı mezbûrda heyet-i asliye vâkı'ı olan ehl-i İslâm şehâdetlerinin derciyle îlâm-ı mezkûrun tebdîli ve tekrar bu tarafa irsâl ve tsmili husûsuna himem-i behiyyeleri der-kâr buyrulması siyâkına kâ'ime. Fî 22 Cemazîyelevvel Sene 54

[22] **Trabzon Vâlisine**

Resânında kâ'ime senâ-veri Fransalı Villeme bu husûsa li-eclil-musaha İran cânibine gidecek ve oltarafa dahî uğrayacak olduğuna ve bu misillü düvel-i müntehaba te'bası haklarında hürmet ve ri'âyet muktezasının icrâsı lâzımeden bulunmuş idüğüne binâen muktezâ-yı şîme-i-i kerimeleri îcâbınca merkûmun oltaraf vusûlünde hakkında hürmet ve ri'âyet lâzımenin icrâ ve îkasıyla savb me'mûra irsâl husûsu himmet buyurulmaları siyâkında kâ'ime. Fî 20 Cemazîyelevvel Sene 54

[23] Bir minvâl muharrer Erzurum müşîrine ve Bayezid muhâfızına ka'îme alî kıt'a Umûr-ı hâriciye müşîri Devletlü Nuri Efendi hazretleri tarafından tahrîr olunan kâ'ime. Fî 27 Cemazîyelevvel Sene 54

[24] **Kapudân Paşaya**

Tunus re'âyâsından Nerni Yakub nâm zımmî Tunus'da Fransalıdan birinin bir adet seyfini ahz iderek Der-sa'âdet'ten firâr eylediğinden bahisle mersûm Der-Âliyye'de bulunduğu halde ahz-u girift olması husûsu Tunus ferîki 'atûfetlû Ahmed Paşa bendeleri tarafından bu def'a iş'ar olunmuş ve mersûmun ne sûretle firâr eylediği müşârün-ileyhâ tahrîrâta me'âlinden anlaşılması ise de kâ'in mersûma mukaddimce Tunus'a gönderilmiş olan risâle-i hümâyûn sa'âdetlû Osman Beğ bendelerinin sefinesiyle firâr eylediği Der-sa'âdet'te mukîm Fransa elçisi cenâbları tarafından ifâde ve beyân olunmuş ve eğerce bu makûle mechûlül'ahvâl adamın Donanma-yı Hümâyûn sefâretinden kabûl olunmayacağı gayr-ı ba'id ise de mâdâm ki elçi-i mûmâ-ileyhe tarafından bu vechle ifâde vukû'ubulmuş olduğuna binâen himmet ve hakîkatin ol emirde taraf şerif-i veli'ül-niamılarından isti'lâmıyla vürûd iden cevâb-ı sâmilinin ifâdesiyle elçi-i mûmâ-ileyhin iskânı îcâb maslahatdan bulunmuş olmağla mecbûl ve meftûr oldukları kemâl-i mehâm-şinâs ve fetânet-ı seniyye asafaneleri üzere zımmî-i mersûm şâyed bilmeyerek sefine-i mezkûreye alınmışmıdır keyfiyyetinden mümkün mertebe tahkîk ve tedkikiyle bilâ-taraf cânib çâker-âne iş'arı husûsuna himmen-i âli-i veli'ül niamilere emr-i irâdât buyurulmak temennâsıyla kâ'ime. Fî 7 Cemazîyelevvel Sene 54

Umûr-ı Hâriciye Müsteşarı Devletlû Nuri Efendi hazretleri tarafından tahrîr olunan kâ'ime; Fî 27 Cemazîyelevvel Sene 54.

[25] **Edremid Voyvodasına**

Edremid Körfezinde Bahr-i Sefîd Boğazı'ndan çend saat mesâfeden vâki' behram nam karyede bundan akdem münhedim olmuş olan bir bâb ma'bed hânenin küçük ve büyük takrîben on kadar yazılı ve sûretli taş parçaları müşâhede olunmuş ve bu taşlar Fransalı indinde gâyet mu'teber bir şey bulunmuş olduğundan bahsle Paris'e Levd demekle ma'rûf sanâyi'-i nevâdirenin hazînesi olan mahalle vaz' olunmak üzere zikr olunan taşların oltarafdan ahz ve naklinde kimesne tarafından mûmâna'at olunmaması husûsu bu def'a niyâz ve istid'â olunmuş ve keyfiyyet-i hâk-pâ-yı âli hazret-i şâhânedan lede'l-istizân Devlet-i Âliyye-i ebediyyü'd-devâm ve saltanat-ı seniyye-i sermediyyü'l-kıyâm ile Fransa Devleti fehîmesi beyninde der-kâr ve rehîn-i istikrar olan habb-u muvâlât iktizâsınca zikr olunan taşların ber-vech-i istid'â kendülere i'tâ ve teslîmi ve iskeleye itdirilüb sefineye vaz' oluncaya kadar iktizâ iden mu'âveneten lâzîmenin Güherçile icrâsı ve işbu taşları almağa gidenler haklarında ri'âyet ve hürmet ve hüsn-i mu'amele olunması husûslarına irâde-i seniyye hazret-i şahinşâhî müte'allik buyurulmuş ve keyfiyyet Fransa sefâreti cânibinden taraf-ı sa'âdetlerine

gönderilmek üzere diğere bir kıta'ya kâ'ime mahallerinde dahî iş'ar kılınmış olmağla mezkûr taşların nakliçün Devlet-i müşârün-ileyhâ hazretinden gönderilen bir kıta'ya bir yük seffinesinin vürûdunda ber-mantûk-ı irâde-i seniyye zıkr olunan taşların seffine-i mezkûraya nakl zımında iktizâ muavenetin kâmilen icrâsı ve zıkr olunan taşların nakline me'mûr olanlar haklarında dahî hürmet ve ri'âyet layikanın îfâsı husûslarına hazret-i himmet buyurmaları me'mûl-ı muhibbanemizdir. Fî 2 Cemazîyelevvel Sene 54

İşbu emirname-i sâminin vusûlünden bahisle mahall-i mezkûre bir kıta'ya Fransa beğlik seffinesinin vürûdunda zıkr olunan taşlar seffine-i mezkûreye tahmîl kılınacağına ve me'mûr-ı merkûmlara dahi ri'âyetde kusûr olunmayarak irâde-i Âliyyenize ve cümle harekete mübâderet kılınacağı beyânıyla Fî 9 Cemazîyelevvel Sene 54 tarihiyle Edremid Voyvodası tarafından vürûd iden cevâbnâme

[26] Mısır Vâlisine

Kudüs-ü Şerif'de vakî Kamame Kilisesi'nden dolayı Latin Papaslarıyla ve Ermeni milleti beyninde vukû' bulan münazâaya dâ'ir Fransa Devleti sefâreti tarafından vâki' istid'â ve iltimâsına mebnî elli iki senesi ve zilhiccesinde şerefriz-i sûdûr olan emr-i alînin ve tamâmen infâz ve icrâsı zımında taraf-ı alîlerine dahî mahsûs mübâşir tesyiriyle mahal merkûma geşt iddirilerek tanzîm olunan keşifnâmenin bir kıta'ya sûret-i sefâreti mezkûrede cânibine tesyîl ve isrâ olunmuş ise de Kudüs-ü Şerif kadısı tarafından emr-i alî mezkûrun infâz ve icrâsında te'anni-i be-hatâî ve Latin Papaslarının şu hususda olan iddiâlarının becâ iken adem-i hakkaniyetle Ermeni milletlerinin mahal mezbûrda ebniye-i cedîde inşâ ve ihdas eylemelerine dâ'ir ruhsat olunmakda olduğundan bahsle keyfiyetin bir mûcib keşifnâme fasl ve tesviyesi hâvî tekrâr bir kıta'ya emr-i alî ısdâr-ı Devlet-i müşârün-ileyha elçisi cenâbları tarafından batakrîr inhâ olunub malûm askatin buyurulduğu vechle bu maddeye dâ'ir milel-i merkûmeye tevârîh-i muhtelif ile emr-i şerife verilmiş ise de milel-i merkûmenin her birisi mazâmîn-i münîfesini kendü meramları üzere te'vil eyleyerek belki aralıkda irtişâ misillü şeyler dahî vukû'a gelerek kat'ı rişte-i münazâa mümkün olmadığı der-kâr Devlet-i Âliyye-i ededü'l-devâm ile Devlet-i müşârün-ileyha beyninde müşir ve üstüvâr olan beyninde ve dost mevâlidine nazaran şu maddenin hüsn-ü tesviye ve tanzîmi mültezim idiği bedîhî âşikâr olduğuna binâen ba'de-zin milel-i merkûme beyninde hiçbir gûne münazâa vukû'u bulmamak içün ulemâdan 'inâyet-i mücerreb ve müntehib birinin me'mûr ve tâyini ve hakikat-i hâl etrafıyla anlaşulub ânâ' göre icâbından icrâsına bakılması husûsuna irade-i seniyye-i hazret-i zıllullahi müteallik buyurulmuş ve bir mûcib irade-i seniyye husûsu mezkûre evsâf-ı mezkûre ile mevsuf işbu pâyelilerinden fetâvâ emini fazîletli Arif Efendi hazretleri iyâlleri mahsûsa

me'mûrve tâyin kılınarak evvel emrde savb-1 alîlerine izâm ve sûret-i hâl bundan akdem ve Kudüs-ü Şerif Kadısı mûmâ-ileyh ile Kudüs-ü Şerif mütesellimine dahî bildirilmiş olmağla biteâlî efendi mûmâ-ileyhe dâ'îlerinin oltarafa vusûlünde muktezâ-1 resmiye kerime-i kadr ve âti ve atûfet veliyül nâmîleri üzere hakkında hürmet ve ri'âyet-i layikânın icrâsına ve zikr olunan mahal mevâki'n rü'yetinde dahî cânib-i âsafhânelerine lâzım gelen mu'âvenet-i müzâheretin lütfen îfâsına himem-i alîyeleri der-kâr buyurulması bâbında. Fî 6 Cemazîyelevvel Sene 54

[27] Boğaz Muhâfızı ve Âsafına

Kal'a-i Sultâniyye'de mukîm Fransa Devleti konsolosunun muhterik olan hânesi arsasına bedel-i mutebir mahaldesekiz odalı müştemil diğere bir bâb-1 hânedan müceddeden binâ ve inşâ olduğu bundan akdem taraf-1 vâlâlarından iş'ar ve olbâbda konsolos-u mûmâ-ileyh tarafından dahî izhâr-1 memnuniyet mutazammın elçisi cânibinden bir kıt'a mektub irsâl ve tesyar olunmuş ise de husûsu mezbûr ilel'an tesviye pezir olmuş olduğu bu def'a Fransa Sefâreti tarafından ifâde ve beyân olunmuş ve hâne-i mezkûrdan bâb-1 hâl-1 bir ân ol savb inşâ ve tekmiliyle kendülerinin i'tâsı iktizâyı emr-i fermân hazret-i mülûkânedan bulunmuş olmağla muktezâ meham-1 şinas ve atûfet behiyyeleri üzere zikr olunan hânenin bir ân akdem tekmiliyle kendilerine i'tâ ve teslim kılınmış lâzımeden idiği beyanıyla. Fî Gurre Recep Sene 54

[28] Edremid Voyvadasına Kâ'ime

Edremid Körfezi'nde dâfi' Behram nâm karyede münhedim olmuş atik bir bâb ma'bed-i hânenin müşâhede olunmuş olan on karat sûretle taş parçaları Fransalı indinde gayet mutebir olduğundan Paris'te kâin sanayi-i nevadirenin hazînesi olan More ta'bîr olunur olunan Louvre nâm serây vaz' olunmak üzere ahz ve nakl husûsu akdemce Fransa elçisi cenâbları cânibinden istid'a olunmuş keyfiyyet hâki pay-1 hümayûn hazret-i şâhânedan led'el-istizan zât-1 şevket servat cenâb-1 şehenşahi haşmetlü Fransa Kralı cenâbları hakkında olan binat-1 şemime-i şâhâneleri ve elçisi mûmâ-ileyhe olan hürmet ve inâyet mülûkaneleri ibrâz ve izhâre işbu husûsu vesile-i cedîde hüsn-ü ittihâz buyurarak mezkûr taşların i'tâ olunmuş husûsuna müsâade-i seniyye-i cenâb-1 mülûkane erzân buyurularak keyfiyyet taraf şeriflerine tahrîr ve iş'ar kılınmış mezkûr taşların elçisi mûmâ-ileyh tarafından me'mûr mârifetli sefîneye vaz' ve tahmîl mahâline kadar nakli husûsunda mu'âvenet lâzımeden icrâsı irâde-i seniyye cenâb-1 mülûkane muktezâ-yı münifinden bulunmuş olmağla bir minval meşrû mezkûr taşların saat i'tâsıyla nakli husûsunda lâzıme kılan mu'âvenet kâmilan icrâsı ve gerek bu hususda

me'mûrlarsaflarında hidmet ve ri'âyet iflâsı husûsuna himmet eylemeleri siyâkında kâ'ime. Fî 3 Recep Sene 54

[29] **Bahr-i Sefîd Boğazı Muhafızına Kâ'ime**

Fransa Devletleri Der-sa'âdet'te bulunan Beylik sefaîninden Ürgüs nâm bir kıt'a yük sefinesi Bahr-i Sefîd Boğazı haricinde bulunan yine Beylik kapan sefinesinden kendilerine müteallik ba'zı eşya hamûlesi zımında irsâl olunacağından bahsle mezbûr bir yük sefinesinin Bahr-i Sefîd bu gâretin azîmet ve avdetin mûmâna'at olunmuş husûsu bu def'a Devlet-i müşârün-ileyhanın Der-sa'âdet'te mukîm elçisi cenâbları tarafından inhâ olunmuş olmağla zikr olunan sefinenin olvechle Boğazdan murûr ve ubûruna mûmâna'at iddirilmesi husûsuna himmet buyurmaları temennâsıyla kâ'ime. Fî 18 Receb Sene 54

İşbu emirnâme-i sâminin vusûlünden bahsle sefine-i mezbûra mah-ı halin yirmi üçüncü gün ale's sabah Der-sâadete azîmet itmiş olduğunu muhâfız-ı müşârün-ileyha tarafından Fî 25 Receb Sene 54 tarihiyle vurûd iden cevâbnâme

[30] **Silivri Voyvodasına Kâ'ime**

Fransa Devleti sefâretnâmesi lâzimesi için iki kayık kömür ile bir kayık samanın akçesiyle oltarafa celb olunmuş husûsu bu def'a Devlet-i müşârün-ileyha elçisi cenâbları tarafından iltimâs olunmuş olmağla muktezâ-yı muradiyet ve hâcetleri üzere sefâretnâme-i mezkûr için sâlifü'z-zikr iki kayık kömür ile bir kayık samanın a'la ve temizcesinden olarak ma'an bende-i şukka-i muhlisi masârîfat-ı reise teslimen sefâretnâme-i mezkûr tarafına irsâl husûsu himmet eylemeleri siyâkında kâ'ime. Fî 26 Recep Sene 54

[31] **Bahr-i Sefîd Boğazı Muhâfızına**

Kal'a-i Sultâniyye'de mukîm Fransa Devleti konsolosuna mahsûs olmak üzere mârifet ve inkisam vâlâları ile mücedden binâ ve inşâ olunacak bir bâb hânenin bu def'a tanzim iddirilen bir kıt'a resm kâğıdına Nazîfen inşâsı husûsuna Der-sa'âdet'te mukîm Devletlü Fransa elçisi cenâbları tarafından izhâr muvâfakat olunarak imzâ olunmuş olduğundan iktizâsının serîan icrâsı zımında resm bu def'a likâ müşir sûy-i vâlâları kılınmış olmağla mecbûl oldukları şîme-i kerime-i kâr-güzâri ve fetânet-i behiyyeleri üzere hâne-i mezkûrun zikr olunan resm indinde tatbîkan bundan akdem inşâ ve tekmîli husûsuna ve ba'de-zin dahî buna dâ'ir kıyl-u

kâl vukû'a getirilmemesine himem-i seniyyeleri der-kâr buyurulmak temennasıyla. Fî 15 Recep Sene 54

[32] **Bahr-i Sefîd Boğazı Muhâfızına Kâ'ime**

Elhâlet hâzihi kal'a-i Sultâniyye'de derdest inşâ olunan Fransa Devleti konsoloshânesinin teşkîl olunan hatt-ı bir hâza-yı tarafından Avusturya konsolosu tarafından yapılmakda olan hânenin üç kadem ileride binâ ve inşâ olunması husûsuna taraf-ı alîlerinden ruhsat verilmiş olduğundan bahsle men' ve def' husûsu Der-sa'âdet'te mukîm rütbetlû Fransa elçisi cenâbları tarafından inhâ olunmuş ve bu husus elçiyi mûmâ-ileyh tarafından Avusturya sefâreti tarafından bi'l-ifâde Nemçe konsoloshânenin inşâ itmek olduğunu konsoloshâneye şimdilik tevkîf kılınmış olduğundan sûret-i hâlin savb-ı sâmillerinden isti'lâmla bilâhare icâbına bakılmış lâzımeden bulunmuş ve husûsu mezbûra dâ'ir i'tâ bulunan bir kıt'a tâlimhânenin sûret-i ihrac iddirilerek leffen mübâşir savb-ı bâlâları kılınmış olmağla husûsu mezbûrun oltarafta bir avcı ortası bulunduran iki taraf dahî kayrılmayarak merhamet-i sûret verilmek mümkün olabildiği hâlde icrâ-yı himmet ve mümkün olamadığı takdiriyle keyfiyeti sahih ve hakîkatı üzere bil'etrâf serîan savb-ı muktezîye inhâ ve iş'ara mübâderet ve himmet buyurmaları temennâsıyla kâ'ime. Fî 25 Ramazan Sene 54

[33] **Bahr-i Sefîd Boğazı Muhâfızına**

Malûm-u alîleri buyurulduğu üzere Kal'a-i Sultâniyye'de inşâ olunan Fransa Fransa konsoloshânesi ittisâlinde yapılmakda olan Avusturya konsoloshânesi üç kadem ileri yapılmış olduğundan olbâbda isti'lâm mutazammin mukaddemce irsâl sû-yı alîleri kılınan kâ'ime muktezîin vusûlünden muhabbetlû Avusturya Konsolosu tarafından vaz'ı esâs olunan binânın tecâvüzüne taraftar olan bir gûna ruhsat i'tâ olunmayub konsoloslar beyninde dahî zahîre münazâa ve kıyl-u kâl vukû'u' bulmadığına der-kâr olunan konsoloshânelerin bir kıt'a resm-i irsâl kılındığına dâ'ir musâheresi vürûd olan tahrîrât-ı behiyyeleri meal-i vâlâsı rehn-i îkan-ı muktezîi olmuş ve tahrîrât-ı behiyyeleriyle merâsim-i rüsûl Der-sa'âdet'te mukîm Fransa Sefâreti tarafına bi'l-irâ'e keyfiyet sefâret mezkûra cânibinden dahî Avusturya elçisi cenâblarına ifâde olundukda kal'a-i Sultâniyye'de Avusturya Devleti'nin devletce konsoloshânesi olmayub hâneyi mezbûr konsolos makamın kendi mülkü olmak hasebiyle ziyâde ileri çıkıp mazarrât şer'î muhakkak olduğu takdirce nizam belediye vechle def'a mazarrât olunmasını elçi-yi mûmâ-ileyh ifâde eylediği zikr olunan Fransa baş tercümanı nezd-

i muktezâiye me'al vurûd beyân ve hikâye itmiş olunmağla muktezâ-yı şemîme-i mehâm-dani ve dirâyet-i behiyyeleri üzere hâne-i mezbûr mârifet şer'î şerif ve iftihâm-ı rey-i sâmilileriyle tekrâr geşt ve mesâha olunarak mazarrât-ı şer'iyeyi tahkîk eylediği hâlde mazarrât ve münazâa vak'anın hüsn-ü sûretde menî' def'i husûsuna himme-i buyrulursa temennâsıyla kâ'ime. Fî 27 Şevval Sene 54

[34] Mısır Vâlisine

Fransa tüccârından Haleb'e celb eyledikleri tenbâkûdan mükerreren resm-i gümrüğün mutâlebe olunmamasına dâ'ir bundan akdem şerefriz sûnuh ve sudûr buyurulan bir kıt'a emri alî ile olbâbda makam-ı vâlâ-yı nezâret umûr-ı hariciye tarafından irsâl sûy-ı alîleri kılınan tahrîrâtın vusûlünden bahsle zikr olunan tenbâkûdan resm-i gümrüğün alınmadığı hâlde evvel mertebeye noksan tertîb itmek lâzım geleceği mutazammin bundan akdem makam celîle-i mezkûr tarafından irsâl buyurulan tahrîrât-ı seniyyeleri meâli alîsi rehn-i îkan çâkerânem olmuş ve keyfiyeti Fransa Sefâreti tarafına lede'l-i ifâde zikr olunan tenbâkû bir seneden biri oltarafda tevkîf kılınarak gün be gün fenâ-pezîr olmakda olduğundan ba'dehû istîrdâd olunmak şartıyla mutâlebe olunan resm-i gümrüğü te'diye i'tâ olunmuş olduğundan bahsle gümrükçü merkûm tarafından ahz olunan mebâliğin gerüye ve redd ve i'tâsı husûsu sefâret-i mezkûr tarafından bu def'a dahî batakrîr ifâde ve iltimâs olunub Fransa tüccârı yüzde üçü gümrüklerin ve o mikdar üzere edâ tezkîresi ahz ve irâ'e eylediklerinde mutebir olub tekrâr resm-i gümrük iltimâsı ve gümrüklerin emti'a olduklarından edâ tezkîrelerini verüp âher iskeleye gönderilmeye mâni olmayub tekrâr iskelede dahî gümrük talebiyle râyicinde olunmuş hususları Fransa Devleti tarafına i'tâ olunan ahidnâme-i hümâyûn muktezâsından olduğuna ve zikr olunan tenbâkûnun resm-i gümrüğü bir kere Bağdad cânibine alınmış vezîr-i irâde-i destûriyelerinde bulunan mahaller dahî milelde mahrûset-ül-mâlik hazret-i şâhânedan bulunmuş idüğüne binâen mükerrer gümrük iltimâs mugayir-i ahid ve şürut bir keyfiyet olduğu Devlet-i Âliyye ebed-ül devâm saltanat-ı seniyye sermedî-ül izâm ile Devlet-i müşârün-ileyh miyânında olmâ'yân pezîrâ-yı hüsn-ü husul olan selim ve musâfat-ı devr ve muvâlât iktizâsınca bu makûle iltimâsat vakı'alarının is'âfı nezd-i ilâhina cenâb-ı küşver küşâyide begâyet matlûb ve mültezim idiği kazâyâ-yı müslimeden olunmak hasebiyle mecbul oldukları şey'îme-i behiyye-i kerîme hâzırbânî ve atûfet-i düsturileri üzere gümrükçü-i merkûm tarafından ahz olunan mebâliğin tüccâr-ı mersûmiye redd ve i'tâ iddirilmiş husûna himem-i seniyyeleri der-kâr buyurulmak bâbindan emr-ü fermân hazret-i men leh-ül emrindir. Fî 12 Safer sene 54

[35] Aydın Müşiri Hazretlerine

Fransa tüccârından İzmir’de mütemekkin Mösyö Rebtera nâm tacir Dolca Voyvodası Salim Efendi palamut virmek üzere üç def’adan otuz beş bin iki yüz guruş i’tâ iddirilen bundan üç kıt’asında ahz eylemiş ise de tâcir-i mersûm zikr olunan palamuda destrest olmaksızın mûmâ-ileyh voyvadalıktan azil olunarak taraf-ı âsafânelerine hasb ve tevkîf kılınmış olduğundan mûmâ-ileyh meblağ mezbûru mukaddema ashâb-ı mahsûle taksît eylemiş idiğinden meblağ mezbûru mahallerinden ahz ve tahsil eylemek üzere tarafına mahsûs adem göndermiş olduğuna Sarraf Nikola zecrî muhassıl bendeleri nezdinde ifâde eylemiş ve keyfiyetin savb-ı sâmi-i âsafânelerinden tahkîk ve istiknahı iltimâs olmuş olacağı beyânıyla nâçar mersûmun menâfi oldef’asına hâlel gelmemek üzere bi’t-tahkîk icrâ-yı iktizâsına himmet bulmuş husûsu bu def’a Der-sa’âdet’te mukîm rütbelû Fransa elçisi cenâb-ı cânibinden batakrîr istid’â olunmuş olmağa muktezâ-yı şeyime-i kerîme-i kâr-ı âşina-yı ve atûfet seniyye-i âsafâneleri üzere keyfiyetin tahkîk ve tecessüsüyle iktizâsının icrâsı ve keyfiyet elçisi mûmâ-ileyhe cânibinde ifâde kılınmak üzere sûy-ı âciziye iş’arı husûsu himem-i behiyye-i âsafânelerine der-kâr buyurulmak temennâsıyla der-kâr kâ’ime. Fî 16 Safer Sene 54

[36] Ayvacık Voyvodasına Kâ’ime

Fransa tüccârından Omre ve Ziziline nâm tacirler selefiniz Latifullah Efendi ile bil-mukavele iki bin kantar revgan-ı zeyt ahzı zımnında peşinen yüz elli beş bin guruş i’tâ eylemişler ise de zikr olunan revgan-ı zeyt taciran mersûmana teslîm olunmaksızın efendi-i mûmâ-ileyhe De-saaâdetde celb ihzâr olunmuş olduğu beyânıyla mersûmları zarar ve ziyandan vikâyeten revgan-ı zeyt mezkûrun bir ân evvel tâmm ve i’tâ olmuş husus Der-sa’âdet’te mukîm Fransa elçisi cenâbları tarafından bu def’a batakrîr inhâ olunmuş ve keyfiyet evâmîr-i Âliyye kâtibi ‘atûfetlû beyefendi ve zecrîye tahsili ma’rifetiyle efendi-i mûmâ-ileyhe ile bu tarafda bulunan ba’zı ahaliden lede’s-su’âl vaktinde olmikdâr revgan-ı zeyt i’tâ olunmak üzere meblağ mezbûr kazâ-yı mezkûr ahalisine taksîm olunacağı ifâde ve ihbâr kılınmış Devletlû mâliyye nâzırı hazretleriyle led’el-muhâbire mûmâ-ileyh Lütfullah Efendi’nin mehûz olan meblağ mezbûr ahâlden revgan-ı zeyt ashâbına tamâmen i’tâ ve kusûr icâb iden semeni dahî bu def’a i’tâ olunduğu ve ashâb-ı revganın bey’ ideceği revgan dahî Der-sâadettartibinden fasl bulunduğu ve rüsûmat muâyenesi oltarafda me’mûrîne verilerek memhûr tezkîre ahz kılındığı halde olmikdâr revgan-ı zeyt iştirâsına ruhsat virilmesi müessis

olan nizâm iktizâsından idiği nâzır-ı müşârün-ileyh hazretleri cânibinden ifâde buyrulmuş ve olvechle tesviyesi lâzımeden bulunmuş olmakla husus mezkûr bir minvâl muharrer olacağı ve nizâm-ı seniyyeye muvafık görüldüğü sûretde zikr olunan iki bin kantar revgan-ı zeytin tacirana mersûmana tamâmen i'tâ ve teslîmi husûsuna himmet eylemeniz siyâkında kâ'ime. Fî 18 Safer Sene 54

[37] Sakız Muhasılı Mirliva Osman Paşa'ya Kâ'ime

Sakız Cezîresinde mütemekkin Latin re'âyâsına mahsûs bir bâb kilise-i kadime kal'a pîşgâhında bulunmağa ve bundan akdem vuk'uların Rum arasatı fetretinde hedm olunarak arsası dahî kılıç meydâna ilâve olunduğu cihetle kilise-i mezkûr mahâlinde Franko Barakya nâm mahal nakliyle oradn müceddeden inşâsı husûsuna ruhsat-ı seniyye erzân buyrulmuş Der-sâadette mukîmrütbetlû Fransa elçisi cenâbları tarafından bu def'a batakrîr inhâve istid'â kılınmış sûret-i şer'iyyesi bâb-ı hazret fetevâ-yı penâhîden ledes-su'âl olbâda i'tâ buyrulub leffen irsâl-i savb-ı vâlâları kılınmış olan bir kıt'a varak-ı meâlinden malûm-ı atûfetleri buyurulacağı vechle bu misillü münhedim olan kilisenin mahall-i kadiminde inşâsı veyâhud âher islâm buyurulan mahale nakli na-şûru ise de nakli istid'â olunan mahalde ahalisi ehl-i islâm ile muhtelit olmayub yalnız ehl-i zimmet re'âyâ olacağı takdirde ruhsat verilmesinde bir beis olmayacağı beyân kılınmış sâlifü'z-zikr Franko Barokya nâm mahalde ahalisi yalnız ehl-i zimmet re'âyâ olacağı dahî elçisi mûmâ-ileyh tarafından ihbâr kılınmış olmağla keyfiyyet vechle olacağı halde icâb ve iktizâsına bakılmak üzere taraf-ı şerden lâzım gelen bir kıt'a ulemânın ahzıyla Der-sa'âdet'e irsâli husûsuna himem-i atûfet der-kâr buyurulmak temennâsıyla kâ'ime. Fî 20 Safer Sene 54

[38] Trabzon Vâlisine Kâ'ime

Fransa Devleti tüccârından Gayyon nâm tacir bu def'a li-eli't-ticâre Trabzon tarafına gidecek olduğundan bahsle ba'zı hususat vâkıasına mu'âvenet olunmuş husûsu Der-sa'âdet'te mukîm retbetlû Fransa elçisi cenâbları cânibinden batakrîr iltimâs ve istid'â olunmuş Devlet-i Âliyye ile Devlet-i müşârün-ileyha beyninde der-kâr olan mesâfât- ı kâmilen iktizâsınca misillü tebaa ve tüccâr haklarında mu'âvenet mümkinenin icrâsı lâzımeden bulunmuş olmağla mecbûl ve meftûr oldukları şemîme-i kerîme-i meham-şinasi destûriyeleri üzere merkûmenin mümkünü'l-is'âf olan hususatına mu'âvenet ve hazret-i hürmete buyurulmak husûsuna seniyye ve destûriyeleri der-kâr buyurulmak bâbında. Fî 20 sene 55

İşbu emirnâme-i sâminin vusûlünden bahisle kazâ-yı mezbûr Voyvodası sâbık Lütfullâh Efendi'nin İzmir'e azîmetinde Rum milletinden Amere nâm tacir tarafına iki bin kantar revgan-ı zeyt vermek üzere yüz elli beş bin guruş peşinât ahz ve sarrâfi tarafına police kesîresiyle beynlerinde kontoratoya rabt etmiş ve mûmâ-ileyh mu'ahharan Der-sa'âdet'e vurûdunda mersûmun Der-sa'âdet'imde bulunan şerîkiyle yek-dil ve yek-cihet olarak gûyâ mersûmun şerîki Fransızlu olmak cihetiyle elçisi tarafından ahâli mâlından olarak matlûbâtının i'tâsı husûsu bâ-takrîr istid'â kılınmış olduğuna dâ'ir olan emirnâme-i alî me'ali cümle ahâlinin malûmu olub bizim tâife-i Efrenc ile vechen-mine'l-vücûh ahz ve i'tâyâ muteallik maslahatımız olmayub mûmâ-ileyhin ahâli tarafında olmayub matlûbâtın bu vechle tahsîl olunmuş kurâhâya olub ancak garazınâ mebnî revgan mubâyâ'ası-çün ale'l-hesâb atmış bin guruş taksîm olunmuş ise de mûmâ-ileyhin rü'yet olunmakda olan muhâsebâtın hîn-i karârında her ne kadar matlûbu tebeyyün ider ise ol zamân gerek revgan ve yâhûd 'avn-ı nakden akçesi tamamen te'diye kılınacağı ve mersûmân taraflarına taahhüd misillü sened kur olarak bir kağıd i'tâ olunmuş beyânıyla Fî 14 Safer Sene 55 târîhinde kazâhâ-yı mezkûr tarafından vurûd iden arz ve mahzar kaydı bâlâsına şerh verildi.

[39] Ayvacık Voyvodasına

Fransa tüccârından Omre ve Velineye nâm tacirler sâlifü'z-zikr tarafına mebâliğini i'tâ iderek mukavele eyledikleri vechle Ayvacık Kazâsından i'tâsı lâzım gelen iki bin kantar revgan zeytin bir ân evvel verilmesi husûsuna dâ'ir akdemce savb-ı şeriflerine gönderilen tahrîrâtı mûcibe cevâben vârid olan nemîka-i saâdetleri mealinde bu mevsimde oltarafa sefine gelüb hamûle tahmîl idemeyeceğinden revgan mezkûrun şehr-i mâbada te'diye ve teslîmi husûsuna gayret olacağı beyân olunmuş ise de bu husûsun mukaddemce iş'ar olunduğu vechle bir ân evvel tesviyesi Fransa sefâreti cânibinden ifâde olunmakda olduğuna nazaran iktizâsının icrâsı lâzime-i hâliyyede bulunmuş olmağla muktezâ-yı dirâyet derûnîleri üzere tekrâr irtikâbda hâcet birağılmayarak bir vechi muharrer revgan-ı zeyt mezkûrun hemân şimdiden tedarûk ve cem'iyile merkûmBezirgânlar taraflarına i'tâsı husûsuna himmet eylemeleri siyâkında kâ'ime. Fî 5 Safer Sene 55

[40] Niş Müşirine Kâ'ime

Muharrer Adana'da temekkün Fransalı Bovarel nâm tacir iki seneden biri sülûk ticâretiyle meşgûl olub merkûmda bil'mübâyaa Frenkistan'a gönderdiği sülûkden ba'zı resm mutâlebesiyle müteaddid olunmakda olduğundan cihet menî' tüccâr merkûmanın

hidmetkârlarına himâyet ve sıyânet olunması husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa Devleti elçisi cenâbları tarafına bu def'a batakrîr inhâ olunmuş ve iktizâ-yı 'atûfetlû emti'a gümrükçüsü emîni beyefendi hazretlerinin tarafından led-el isti'lâm zikr olunan sülûğün Memâlik Mahrûse-i Şâhânedede vâki' mukataât dâhilinde bulunan göllerin husûle gelerek mahsûlat arâziden madûd olub o makûle göllere sülûk sayyadları mukataât mültezimlerinden bedelât ile der-uhde iltizâm itmekde olduklarından merkûmda sayyadından mübayâa Frenkistana gönderecek sülûk Memâlik-i Mahrûse-i mahsûs olarak bu def'a tanzîm olan târife mûcibince yüzde dokuz âmediye yüzde üç reft gümrük hesabıyla beher kıyyesinden iki guruş on altı pare resm-i gümrük ahz olmuş ahidnâme-i hümâyûn muktezâsından idüğini ifâde itmemiş olmalarıyla tacir merkûmun o makûle sayyadından bil'mübayâa Frenkistana nakl ve irsâl idilecek sülûğün bir mûcib târife beher kıyyesinden iki guruş on altı bin resm-i gümrük ahz olunduktan halde Edirne'den mahdûdiyete gidib gelince ziyâde nesne mutâlebe olunmaması ve kendü rütbesinin bil-vücûh himâyet ve sıyânet kılmış husûsuna himmet seniyye- i müşîr beheri der-kâr buyurulmak temannâsıyla kâ'ime. Fî 20 Safer Sene 55

[41] **Menteşe Sancağına Mütessellimine Kâ'ime**

Dadya Voyvodası esbak Selim Efendi Voyvadalığı hengâmında Fransa tüccârından Petre nâm tacirden bâ-temessük otuz beş bin bu kadar guruş ahz ve mukâlebesinde palamud vermesi taahhüd etmiş ise de kab-ül te'diye voyvodalık mezbûrdan azl olmuş ve meblağ-ı mezbûru tacir-i mersûm taleb eyledikde taraf-ı Aci Nikola tarafından ahz olundu diyerek taahhüdünden istinkâf etmiş ve bu sûret-i tâcir-i mersûmda gadr-i mûcib olmuş olduğundan bahsle meblağ-ı mezbûrun voyvoda-yı mûmâ-ileyhadan veyâhud taraf-ı mersûmdan mağüzeşt tahsiliyle tâcir-i mersûmun vekiline i'tâsı husûsu Der-sa'âdet'te mukîm rütbetlû Fransa Devleti elçisi cenâbı cânibinden bi'takrîr inhâ olunmuş ve husûsu mezbûr voyvoda-yı mûmâ-ileyhin taraf mersûm ile derdest olan muhâsebesi sırasında rü'yet olunmak üzere zicrî mahsûlü saâdetlû beyefendi lede'l-havâle keyfiyyet voyvoda-yı mûmâ-ileyhadan su'âl olunduktan gâh ahâli zimmetinde kaldı ve gâh sarraf-ı mersûma geçdi deyû cevâb vermiş olduğundan meblağ-ı mezbûr ahali zimmetinde midir yohsa sarraf-ı mersûm ile voyvoda-yı mûmâ-ileyhadan yerinin zimmetinde kalmıştır mahâlinde anlaşılmak üzere voyvoda-yı mûmâ-ileyhe ve şerik-i ve tacir mesfûr ve taraf-ı mersûmun ademinin oltarafa gönderilmesi husûsuna karar verilmiş olduğu bu def'a darphâne âmire müşîr-i Devletlû Habib Paşa hazretleri tarafından bâ-takrîr ifâde olunmuş olmağla muktezâ-yı dirâyet ve reviyetleri üzere mûmâ-ileyhima ve mersûmanın oltarafavürûduna ma'rifet-i saâdetleriyle keyfiyyetin bir vechi

hakkaniyet lüzum gelenlerden tahkîk ve istiknahiyle zâhire ihrâcı ve sûret-i hâlin bilâ- taraf bu tarafa iş'arı husûsuna bezl-i himmet eylemeleri siyâkında kâ'ime. Fî 20 Safer Sene 55

[42] **Midillü Nazırına**

Fransa tüccârından Dormel nâm tacir-i şerik-i Lovar mârifetiyle Midillü'de ma'lûmü'l-mikdâr revgan-ı zeyt iştirâ ve bir tacir-i müşire tamâmen êda etmiş ve li-ecli't-tahmîl iki kıt'a sefine dahî irsâl eylemiş ise de târife-i cedide mûcibince rûsûmatın te'diyesiyle revgan-ı mezkûrun ihrâcına mümâne'et olunmakda olduğundan ve bu sûret tacirin merkûma mesârif kalile-ye mûcep olacağından bahsle mümâne'et-i vâki'anın menî've târife-i cedide mezkûre rûsûmatından ziyâde bir şey mutâlebe olunmuş husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa elçisi cenâbları cânibinden bit-takrîr istid'â olunmuş olmağla revgan-ı mezkûr eshâbından râyic-i vechle mübayâa olunduğu ve târife-i cedide mezkûra mûcibince iktizâ iden rûsûmatı tâcir-i mersûmcânibinden tamâmen te'diye kılındığı halde sefine-i mezkûreye tahmîl ve nakli husûsuna mümâne'et olunmaması husûsunda himem buyurmaları siyâkında kâ'ime. Fî Gurre-i Şevval Sene 55

[43] **Hayrabolu Kazâsı Voyvodasına**

Hayrabolu Kazâsında husûle gelecek yapağı mübayâa itmek üzere Fransa Devleti tüccârından Balzak nâm tacir evvelce çobanlara otuz bin guruş mikdarı akçe dağıdarak hâsıl olacak yapağıyı tâlib itmekde ise de arada ba'zı mertebe-i mümâne'et olunmakda olduğu beyânıyla mümâne'et vaki'nin menî' ve ref'iyle zikr olunan yapağının tacir-i mersûma mübayâa iddirilmesi husûsuDer-sa'âdet'temukîmrütbetlû Fransa elçisi cenâbları cânibinden bâ-takrîr istid'â olunmuş ise de mahsûlâtdan her ne cins olur ise olsun meydâna gelmezden vehâsıl olmazdan ol eshâbına akçe dağıdılarak ticâret maddesinde ihtivâ sûretine kuvvetlü ve vaka ondan biri memû olan selim-i ahvalini icrâ ve dimek olacağına ve bu keyfiyet mülkce ve ahalice mikdar adîdeye mûcib olduğundan başka bâyi ve müşteri hakkında dahî senedleri müstevcib olmuş der-kâr idiğine binâen bu husûsun külliyyen men'i sûret-i sefâretleri ile bil'mezkûrda derdest-i tanzîm ise de tacir merkûmun fakat verilmiş olduğu meblağ mezbûr mikdarı yapağı i'tâsıyla ziyâdesinden taraf-ı nazîr olunmuş bâ-tensîb sefâret-i mezkûra cânibine ifâde olunub keyfiyet çâkerî mekârimleri hazret-i şâhinşâhîden lede'l-istîzân olvechle tesviyesi husûsuna irâde-i seniyye-i hazret-i Kiti Sitani müteallik bulmuş olmağa bir mantuk-ı irâde-i Âliyye tacir-i mersûmun mukaddemce eshâb-ı mahsûl vermiş olduğu ifâde olunan otuz bin guruşluk yapağı i'tâ olunarak zinhâr ve zinhâr ziyâde yapağı verilmemesi

esbâb ve vesâilinin istikmâl ve istihsâli husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. Fî 2 Receb Sene 55

[44] Erkân-ı Çorlu Kazâlarında husûle gelen yapağı için ashâb-ı mahsûle yirmi bin guruş vermiş olduğu beyânıyla meblağ-ı mezbûr mikdarı yapağı i'tâ olunarak ziyâde verilmemesi için kazâin-i mezkûreynine voyvodalarına başka başka kıt'a

[45] Kezâlik Silivri Kazâsı'na otuz bin guruş vermiş olduğu beyânıyla meblağ-ı mezkûrdan ziyâde yapağı verilmemesi için kazâ-yı mezkûr Voyvodasına kâ'ime kıt'a

[46] **Midillü Nazîrına**

Fransa tüccârından Dromel nâm tacirin şerik-i Lovar mârifetiyle Midillü Cezîresinde mübayâa ve iştirâ ve müşire icâbiyyesini tamâmen êda ve i'tâ itmiş olduğu ma'lûmü'l-mikdâr revgan-ı zeytin tahmîli zımında tâcir-i mersûmoltaraf iki kıt'a sefîne irsâl itmiş ise de ihrâcında mümane'et olunmakda olduğundan bahsle menî' husûsu akdemce Der-sa'âdet'temukîm Fransa elçisi cânibinden bâ-takrîr inhâ olmuş ve olvechle zikr olunan revgan-ı zeytin bir mûcib târife-i cedide rûsûmat icâbiyyesi ahz olunarak nakl ve ihrâcına mümane'et ve itimâs olvakt savb-ı atûfilerine iş'ar kılınmış ise de kazâ vekili olunan Slodetyo nâm zımmî mezkûr yağın vezne ve teslîmi bir mu'tâd-ı mevcûd bulunagelen Kocabaşları menî' itmek dâiyesinde olduğu beyânıyla sâlifü'z-zikr revgan-ı zeytin beher masârifinden dolayı tertîb iden ma'lûmü'l-mikdâr zararının tazmîn ve te'diye iddirilmesi husûsu bu def'a elçisi mûmâ-ileyhe tarafından tekrar bâ-takrîr istid'â olunmuş bu husûsu mukârin-ı sıhhat olduğu halde mugayir mu'âhede-i cedîde olacağı vâzih ve iş'ar bulunmuş olmağla ne hal ise tacir mekûmun iştirâ itmiş olduğu sâlifü'z-zikr revgan-ı zeytin mukaddemce vâki' olan iş'ar-ı hâlisâne vechle rûsûmat icâbiyyesi mûcib târife-i cedîde tamâmen ahz ve tahsil olunarak olvechle nakl ve harâcına mümane'et olunmuş husûsuna himmet bulunmaları siyâkında kâ'ime. Fî 12 Rebî'u'l-âhir Sene 55

[47] **İzmir Muhassılına**

Haşmetlü Fransa Kral Zâdesi cenâbları Siroz tarafından vürûd idüb Urla limanında olan Fransa amirali nâibine gelmiş ve liman-ı mezbûre de olan sefâin ile Babaönlerinde geşt ü güzâr itmek üzere azîmet itmiş olduğuna liman-ı mezbûrda olan amiral ve kral zâdenin süvâr oldukları sefîneler mahal mezbûrdan kalkub Midillü taraflarına azîmet idecekleri mesmû-ı

vâlâları olduğuna dâ'ir'atûfetlû gümrükçü bey Efza hazretleri cânibine vârid olan tahrîrâtın meâli malûm muktezîi olmuş olmağla muktezâ-yı dirâyet ve reviyet atûfileri üzere bundan böyle dahî bu misillü serzede-i zuhûr olan havâdisatın der-akab bu tarafa iş'ar ve gayreti husûsuna himmet buyurmaları me'mûl hâlisâne idüğü beyânıyla kâ'ime. Fî 16 Rebî'u'l-âhir Sene 55.

İşbu bin iki yüz elli beş senesi Rebî'u'l-âhir in yirminci salı günü Devletlü Hüsrev Mehmed Paşa Efendimiz hazretleri makam-ı sadâret-i uzmâya teşrîf buyrulmuş olduğundan taraf-ı alilerinden yazılan evâmîrnâme-i sâmiye işbu mahalden kayda dair olunan

[48] Amed Nâibine Kâ'ime

Kapoçin nâm Fransa rahiblerinin Diyarbekir'de mütemekkin olacağı bir bâb menzil ba'zı me'kûlât bahânesinden dolayı bir nefer ehl-i islâm tarafından zabt olunmuş olacağından bahsle husûsu mezkûrun mahâlinde reviyet ve tesviyesi müslim-i merkûmun rehân-ı mersûmede bir gûne alacağı tebeyyün eylediği halde tamâmen kendüsine teslîmiyle menzil-i mezkûrun rehân-ı mersûmeye redd ve i'tâsı husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa elçisi cenâbları câniblerinden bu def'a bâ-takrîr ifâde ve iltimâs olunmuş olup müste'minanın Memâlik-i Mahrûse'de emlâk ve arâzi temellük ve tasarrufları şer'-i şerîfin hilâfi ve nizâm mülkûn mugayiri olacağından bu makûle emlâk ve arâzi almışlar var ise diğere bahâ ile re'âyâda Devlet-i Âliyye'den talibine fûrûht ile kendilerine müste'ciren temekkün itmek ve ehl menzilin re'âyâya verilmemesi mer'û'l-icrâ olan nizâmlarından bulunmuş ve menzil-i mezkûrda rahib mesfûrun temekkün nevehle olacağı ve ehl-i İslâm olan kimesnenin matlûbât iddiâsıyla menzil-i mezkûr zabt eylemesi ne sebebe mebnî idüğü sûret-i halden münfehim olamadığından keyfiyyetin mahâlinde isti'lâmı lâzım gelmiş olmağla zikr olunan menzil-i kadimeden ehl-i İslâm menzili midir yoğsa re'âyâ menzili midir ve rahib-i mesfûrun temekkün nevehle merkûmmahâlinde iddiâsı hukuk iderek rahib mesfûr ile bi'l-müvâcehe terâfulara sebkât itmiş midir sicile bi'l-murâcaa bi-garaz erbâb vukûf malûmatdan taharrî ve istintâk olunarak keyfiyeti 'alâ vechi's-sıhha bu tarafa îlâm olunmuş husûsuna mübâderet eylemelerine şiyâkinda kâ'ime. Fî 21 Rebî'u'l-âhir Sene 55.

[49] **Midillü Nazırına**

Fransa tüccârından Marsilyalı Rokar nâm tacirin yazıcısı kılıb râyic-i dikkat üzere Midillü Cezîresinden bin kantar revgan-ı zeytin mübayâa iderek ihrâcını murâd etmiş ise de sefîneye tahmîline mümane'et olunduğundan bahsle menî' husûsu bu def'a Der-sa'âdet'te mukîm Fransa elçisi cenâbları tarafından batakrîr inhâ olunmuş olmağa revgan-ı mezkûr râci vechle ashâbından mübayâa olunduğu ve târife-i cedide-i mûcibince iktizâ iden mahsûlâtı mersûm Filib Fabvora cânibinden tamâmen te'diye kılındığı halde olvechle sefîneye tahmîle ve nakli husûsuna mümane'et vukû' getirilmiş cihetine mübâderet eylemeleri siyâkında kâ'ime. Fî 25 Recep Sene 55

[50] **Ayvacık Voyvodasına**

Fransa tüccârından Dovran Hingker nâm tacirin Ayvacık Kazâsı'ndan mübayâa etmiş olduğu malûm olmkidâr revgan-ı mezkûr ihrâcâtında halûk târife-i cedide mersûma takdimi talebiyle mümane'et vukû'u' bulmakda olduğu Der-sa'âdet'temukîm Fransa elçisi cenâbları cânibinden bâ-takrîr inhâ olunmuş ve dâfi' olan mümane'etin men' beyinde bir kıt'a emr-i âli ısdar ve tesyar kılınmış ise de henüz tenfîz ve icrâ olunanâması olduğundan bahsle bir mûcib târife-i cedîde zikr olunan revgan-ı zeytin ihrâcâta mümane'et olduğu husûsu bu def'a dahi elçi mûmâ-ileyh tarafından bâ-takrîr istid'â kılınmış ve Fransa ve İngiltere tüccârının ve tarafından ta'yin ve irsâl eyledikleri âdemlerinin Memâlik-i Mahrûse mahsûli ve kârî olan kâffe-i eşyanınbil'istinâ mübayâa etmelerine ticâret mu'âhedesi muktezâsından olmak mülâbesesiyle bu vechle mümane'et vukû''ahde menâfi' görünmek olmağa emr-i âli-ye mezkûr târife-i cedide mûcibesini tâcir-i mersûmun sâlifü'z-zikr mübayâa edecek revgan-ı zeytin ihrâcâtına mümane'et olunmuş husûsu mübâderet eylemelerine siyâkında kâ'ime. Fî 25 Rebi'u'l-evvel Sene 55

Nüşa-i sâniye olmak üzere diğer bir kıt'a kâ'ime yazılmışdır. Fî gurre Cemazîyelevvel Sene 55

[51] **Bahr-i Sefîd Boğazı Muhâfızına**

Fransa Devleti Beylik sefâininden bir kıt'a bir bu sefinesi Der-sa'âdet'teazîmet itmek

üzere bu def'a Karanlık limana gelmiş olduğundan bahsle müruruna irâde-i ruhsat olunmuş husûsu Der-sa'âdet'temukîm Fransa Devleti sefâreti tarafından ifâde ve iltimâs olunmuş olmağla bir mûcib istid'â sefine-i merkûmun olvechle boğaz-ı mezkûrdan müruruna irâde-i ruhsat buyurulması siyâkında kâ'ime. Fî 2 Cemazîyelevvel Sene 55

[52] **İzmir Muhasılı Hüseyin Bey'e**

Birkaç mahdan birü oltraflarından bulunan Fransa emr-i âli cend kıt'a sefâini Urla limanında olduğu ve Fransa Kralının oğlu dahî bir kayık sefinesiyle amiral-i mûmâ-ileyhanın yanına gelmek üzere iderek ve diğer cend kıt'a sefâinin dahî Fransa'dan amiral-i mûmâ-ileyhanın maiyyetine tayin kılınarak verilmiş üzere buldukları muhaffef ve istihbâr buyurulduğuna dâ'iriz'ân-ı muktezî olmuş olmağla muktezâ-yı şîme-i kâr-şinâs ve fetânet atûfileri üzere bundan böyle dahî bu makûle istirak olunan havâdisâtın peyder pey inhâ ve iş'arı husûsu himmet buyurulan siyâkında kâ'ime. Fî 3 Cemazîyelevvel Sene 55

[53] **Bahr-i Sefîd Boğazı Muhafızı Es'ad Paşa Hazretlerine**

Diğer kâ'ime-i senâ-verî me'alinden müstebân olduğu vechile Fransa Devleti Beylik sefâininden Arkus nâm bir kıt'a bir yük sefinesi sefâret ma'iyetinde istihzâm olunmak üzere bundan böyle Der-sa'âdet'e gelüb gidecek olduğundan bahsle sefine-i mezbûranın Bahr-i Sefîd Boğazı'ndan mürur ve ubûruna mûmane'et olunmuş husûsu Der-sa'âdet'te mukim Devlet-i müşârün-ileyha elçisi cenâbları cânibinden bu def'a dahî batakrîr ifâde ve iltimâs olunmuş olmağla mukaddemce iş'arolunduğu vechle sefine-i merkûmanın bundan böyle Boğaz-ı mezkûrdan mürur ve ubûruna irâde-i ruhsat buyurulmaları siyâkında kâ'ime. Fî 11 Cemazîyelevvel Sene 55

[54] **Diyarbakir Kâ'im-makâmına**

Fransa ruhbândan olub bundan akdem Diyarbakir cânibine 'azîmet etmiş olan baş rahib Oddine ile vekîli Kinevark bu def'a ol tarafda hâlik olmuş olduklarından ve mersûmların cesedleri sandıklara vaz' olunarak vilâyetleri cânibinden dikkat olunmak üzere Fransa'ya nakl olunacak idüğinden bahisle zikr olunan sandıkların nakline mûmâna'at olunması husûsu Der-sa'âdet'e mukîm Fransa Devleti elçisi cenâbları cânibinden bâ-tâkrîr inhâ ve istid'â olunmuş olmağla bir-mûceb-i istid'â mezbûr cesedlerin zikr olunan sandıklarla vilâyetleri cânibine

nakl ve irsâllarına mûmâna‘at olunması husûsuna himmet eylemeleri siyâkında kâ‘ime. Fî 11 Cemazîyelevvel Sene 55

[55] Ayvacık Voyvodasına

Fransa tüccârından Dolezon Nâm tacirin oltarafdan mübayâa etmiş olduğu malûm olmıkdâr revgan-ı zeytin ihrâcâtına vâki’ olan mûmane’etin menî’ve def’ husûsu Der-sa’âdet’te mukîm Fransa elçisi cânibinden ifâde ve inhâ olduğunu keyfîyeti akdemce tarafgîre tahrîr ve iş’ar kılınmış ise de Der-sa’âdet tertîbi henüz tekmîl olamadığı bâhanesiyle zikr olunan yağın ihrâcâtına mûmane’et olunmakda ve bu keyfîyet-i mu’âhede cedîdenin hilâfi olduğundan başka tâcir-i mersûma dahî küllî zarar tertîbi müceb-i bulunmakda idüğinden bahisle zikr olunan yağın ihrâcî zımında ol tarafa mübâşir ta’yîni cenâbınızın dahi azil ve tedîli husûsu bu def’a dahi elçi-i mûmâ-ileyh tarafından bâ-takrîr ifâde olunması olunmuş ve fî’l-hakîka sâlifü’z-zikr yağın adem ihrâcî İngiltere ve Fransa Devletleriyle mün‘akid olan ‘ahid ve şurûta mugayir görünerek bu bâbda cenâbınızın mesuliyeti lâzım gelmiş ise de bu def’alık ol sûretten sarf-ı nazar kılınmış olmağla sâlifü’z-zikr revgan-ı zeytin ihrâcına irâ’et-i ruhsat birle tâcir-i mersûmun bir hüsn-i gönderilmemesi husûsuna dikkat eylemeniz siyâkından kâ‘ime. Fî 12 Cemazîyelevvel Sene 55

[56] Midilli Nâzırına Kâ‘ime

Fransa ticâretinden İzmir’de mütemekkin Medvar nâm tâcir Ohi Grasenbo mârifetle Midilli Cezîresi ve karşusuna bin dört yüz kantar revgan-ı zeyt iştirâsını ashâbıyla kontorato eylemiş ve zikr olunan kontrato senedi dahi tarafınızdan kabûl olunmuşken mu’ahharan sâlifü’z-zikr yağın i’tâsında mûmâna‘at olunmakda olduğuna binâenbu keyfîyet ticâret-i mu’âhede-i cedîdesinin fesh ve ibtâlini mücib olacağından bahisle husûsu mezkûrun bir kere dahi tarafınıza iş’arı husûsu Der-sa’âdet’te mukîm Fransa elçisi cenâbları tarafından bâ-takrîr ifâde ve inhâ olunmuş Fransa ve İngiltere tüccârının tarafından ta’yîn ve irsâl eyledikleri adamlarının Memâlik-i Mahrûse mahsuli ve kârı olan kâ‘ime-i eşyânın bilâ-istisnâ mübayâa eylemeleri ticâret mu’âhedesinde muktezâsında olmak mülâbesesiyle bu vechle mûmane’et vukû’ ‘ahde-i menafî görülmüş olmağla kâdri mersûmun sâlifü’z-zikr Midillü Cezîresi ve karşısında iştirâ etmesi olmağla revgan-ı zeytin i’tâsıyla mu’âhede-i mezkûrun ale’d-devâm tatarruk halelden vikâyesi husûsuna himmet eylemelerine siyâkında kâ‘ime. Fî Cemazîyelevvel 12 sene 55

[57] **Ayvacık Voyvodasına**

Fransa tüccârından Dormel nâm tacirin Ayvacık ve Edremid ve havalisinden cârî olan fiâtı üzere bi'l-mübâyâa bir veche peşin semenini i'tâ etmiş olduğu malûm olmiqdâr revgan-ı zeytin sefîneye tahmîl ihrâcında ba'zı bahâne serd ve itbânıyla mümane'et olunmakda olduğundan bahsle bir müceb târife-i cedideden rüsûmat lâzimesinin ahzıyla zikr olunan bağın ihrâcâtın irâde-i ruhsat olunmuş husûsu bu def'a Der-sa'âdet'ten mukîm Fransa Devleti elçisi cenâbları tarafından batakrîr ifâde ve inhâ olunmuş ve bu keyfiyet filhakîka Fransa ve İngiltere Devletleriyle mün'akid olan ticâret mu'âhede-i cedidesine mugayir ve münâfi görülmüş olmağla bir mücib mu'âhede-i cedide salifüzzikr revgan-ı zeytin ihrâcâtı irâde-i ruhsatıyla târife-i cedide mücibince rüsûmat icâbiyyesinde zeytin nesne mutâlebe olunmuş siyâkında kâ'ime. Fî 12 Cemazîyelevvel Sene 55

[58] **Midillü Nazîrna**

Fransa tüccârından Dormel nâm tacirin Midillü Cezîresinde mübayâa ve iştirâ ve târife-i cedide mücibince semen icâbesini tamâmen edâ ve ifâ etmiş olduğu malûm olmiqdâr revgan-ı zeytin ihrâcı husûsunda vâki' olan mümane'etin menî' ve def' husûsu Dersaâdet'de mukîm Fransa Devleti elçisi tarafından ifâde ve inhâ olduğuna keyfiyet akdemce taraf şerefîre tahrîr ve iş'ar kılınmış ise de el hatü hazîhi zikr olunan yağın taciri mersûmun teslîm olunmamış olduğundan bahsle bir mücib târife-i cedide lâzım gelen rüsûmatı tamâmen edâ kılınmak revgan-ı zeytin mezkûrun tâcir-i mersûmaya teslîm ve cezîre-i mezkûra Kocabaşlıları olan Aci Anastas ve aci Dimitri ve Çavuş Ağa nâm kimesnelere dahî vak'a olan müdahalelerden dolayı icrâ-yı te'dibleri husûsubu def'a dahî elçi mûmâ-ileyh cenâbından bâ-takrîr istid'â olunmuş ve zikr olunan yağın tâcir-i mersûmadem-i i'tâsı İngiltere ve Fransa Devletleriyle mün'akid olan ticâret mu'âhede-i cedidesine mugayir ve münâfi görünmüş olmağla tâcir-i mersûmanın oltarafdan mübayâa etmiş olduğu sâlifü'z-zikr revgan-ı zeytin bir mücib târife-i cedide icâb iden rüsûmatı tamâmen ahz ve tahmîl olunarak olvechle teslîmine mümane'et olmamış husûsuna mübâderet eylemeleri siyâkında kâ'ime. Fî 13 Cemazîyelevvel Sene 55

[59] **Tekfur Dağı Voyvodasına**

Fransa Devleti tebaasndan Tekfur Dağında mütemekkin Kiroz nâm Bezirgâna tarafınızdan taaddiyât vukû' bulduğundan bahsle fimâ-ba'd bu makûle taaddiyât keff-i yedd olunması ve mersûmun hânesinden gasb olunan eşya ve nakdinin dahî götürülmesine redd ve istirdâd

kılınmış husûsu bu def'a Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyha elçisi cenâbları tarafından batakrîr inhâ olunmuş ve bu makûle düvel-i mütehâbbete'bası haklarında bi-veche rencide ve taaddiyât vukû'gönderilemeyerek herhalde himâyet ve sıyânet olunmaları lâzımeden bulunmuş olmağla Bezirgân-ı mersûm hakkında fima-bad taaddiyât vukû' getirilmemesi ve gasb olunan eşya ve nakdinin dahî kendüye redd ve i'tâ kılınması husûsuna mübâderet eylemeniz siyâkında kâ'ime. Fî 23 Cemazîyelevvel Sene 55

[60] Ankara Müşîrine Kâ'ime

Anadolu ve Rumeli tarafından Der-sa'âdet'te tevârüd iden emti'a ve eşyanın mersûm ihtisâbiye mahâlinde alınarak Der-sa'âdet'tealmış ihtisâb-ı nizâmından bulunmuş ve saltanat-ı seniyye-i ebediyyü'd-devâm ile Fransa ve İngiltere Devletleri beyânında mün'akid olan mu'âhede-i ticâret iktizâsında taşra ihtisâb me'mûrları taraflarından rüsûmat mutâlebesi icâb etmiş iken Fransa ticâretinden Papa Roka nâm Bezirgânın Ankara'dan Der-sa'âdet'e göndermiş olacağı dört bin on yüz kıyye tüfenkinden bir mûcib mu'âhede yüzde dokuz âmediye gümrüğü bu tarafda mutâlebe kılınmışise de hâlik-i mu'âhedeBezirgânmersûmdan oltarafda bin yedi yüz dört buçuk guruş resm-i damga mîrî ve dört bin altı yüz guruş dahî mersûm ihtisâbbiye ahz olunmuş olacağı beyânıyla meblağ mezkûrun istirdâd-ı husûsu bu def'a İstanbul'da emti'a gümrük emini izzetli efendi tarafından ifâde ve inhâ kılınmış olmağla mugayir mu'âhede Bezirgân-ı mersûmdan ahz olunmuş olan sâlifü'z-zikr beş bin yedi yüz on beş buçuk guruşun istirdâda husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. Fî 23 Cemazîyelâhir Sene 55

[61] Bursa Mütesellimine

Haşmetlû Fransa Kralının oğlu Rütbetlû Paris Joinville cenâbları tebdil-i Der-sa'âdet'e gelib ba'zı mahalli gezmiş ve şimdi Bursa'da kâ'in Kapluca ve sâ'ir ba'zı mahaller seyr utemâşâ etmek arzusuyla oltarafa'azîmet etmiş olub Devlet-i Âliyye-i Dâ'imiyyü'l-karar ve saltanat-ı seniyye-i ebediyyü'l-istimrârıyla Fransa Devleti beyninde an be an der-kâr ve rehîn-i merkez-i istikrâr olan revâbit-ı dostî ve musâfât ve zevâbit vüdd u muvâlat iktizâsınca Paris mûmâ-ileyh hakkında hürmet ve ri'âyet muktezânın kâmilen icrâsı lâzımeden idüğüne binâen muktezâ-yı dirâyet-i zâtiyeleri üzere Prens-i mûmâ-ileyhin beytutet ve ikâmesiçün oltarafda münâsib bir hâne tedârük ve tehyi'e olunarak hakkında levâzım-ı mihmân-nevâzı ve re'â'yân kâmilen icrâ ve ifâsıyla herhalde istihsâl esbâb aramış veistirâhati emr-i ehemine itinâ ve dikkat eylemeleri siyâkında kâ'ime. Fî 3 Cemazîyelevvel Sene 55

[62] Münâsib hâne tedâük zımnında ber-minvâl-i-i muharrer Mudanya a'yânına diğerkâ'ime.

[63] **Armud Ovası Â'yânına**

Fransa tüccârından Davit nâm tâcirin Armud Ovası ahâlisiyle beş binâ yüz doksan beş bin guruşu i'tâ iderek kontorato etmiş olduğu bin beş yüz kantar revgan-ı zeytin teslim ve sefîneye tahmîli husûsunda mümâna'at olunmakda olduğundan bahsle ber-mûcib-i ta'rife-i cedîde icâb edenrûsûmatı te'diye olunmak üzere revgan-ı zeyt mezkûrun ihrâcâta mümâna'at olunmuş husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa Devleti elçisi cenâbından bâ-takrîr inhâ olunmuş vürûd olunan yağın 'adem-i i'tâsı İngiltere ve Fransa Devletleriyle mün'akid olan ticâret-i mu'âhede cedîdesinde muğâyir ve münâfi görülmüş olunmağla tâcir-i mersûmun sâlifü'z-zikr mübayâa ideceği revgan-ı zeytin ber-mûcib-i ta'rife-i cedide icâb eden rûsûmatı tamâmen te'diye kılınarak olvechle teslim husûsuna mübâderet eylemeleri siyâkında kâ'ime. Fî 10 Cemazîyelevvel Sene 55

[64] **Sivas Müşîrine**

Sehven kaydı olunmuş olmağla

Bundan akdem Fransa ve İngiltere Devletleriyle akd ve tanzîm olunan mu'âhede-itecdîde ticâret misillü Avusturya Devleti beynindeki dahî müceddeden bir mu'âhede akdı husûsuna Devlet-iMüşârün-ileyhâ cânibinden izhâr-ı havâdis olunmuş ve mu'âhede-i mezkûrenin tanzîm ve tesviyesine değin İngiltere ve Fransa Devletleriyle mün'akid olan mu'âhede-i ticâret şerâ'itinden Avusturya Devleti tüccârı hakkında dahî muvakkatan icrâ olunması husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ elçisi tarafından istid'â kılınmış ve olacağâ iktizâsının icrâsı husûsuna irâde-i husûsuna seniyye-i mûte'allik buyurulmuş olduğundan keyfîyyetin Memâlik Mahrûse'de kâ'in lâzım gelen mahalleri tahrîr ve iş'arıyla iktizâ eden ilm u haberinin i'tâsı husûsu İstanbul gümrük emîni izzetlû beyefendi tarafından bâ-takrîr ifâde ve inhâ olunmuş ve olvechle keyfîyyet sâ'ir mahallere bildirilmiş olmağla muktezâ-yı kar-danayı ve fetânet-i behiyyeleri üzere bundan böyle mühevvel uhde-i vâlâlarına olan Tokat gümrüğüne Avusturya Devleti tüccâr ve âdemlerinin vürûd idecek emti'a ve eşyâlarının icâb eden rûsûmat gümrüğü Fransa ve İngiltere Devletleri ta'rifesine tatbîkan ahz ve tahsîli husûsuna ehemmiyet buyurulmak siyâkında kâ'ime. Fî 8 Cemazîyelâhir Sene 55

- [65] Diyarbekir gümrüğüne vürüd idecek eşyâ için mülhakatıyla ma'âdin-i hümayûn emînine kâ'ime kıt'a.
- [66] Musul ve Mardin ve Nusaybin ve tevâbi'i gümrükler için Musul vâlisine kâ'ime kıt'a.
- [67] Silistre ve Ruscuk ve Karaharman ve Balçova ve kararına ve Minkalya ve Tolca ve İsakçı ve Maçın ve Köstence ve tevâbi'i gümrükler için Silistre müşîrine kâ'ime kıt'a.
- [68] Yenişehir ve Tırnova ve Şefkur ve Tiyaber ve Galos ve Preveze mukataası dahîlinde kâ'in Parga ve Narda mukataası dâhilinde vâki' Salahora ile bilâ-tam'ân Katrin ve tevâbi'i gümrükler için evliye-i hamse müşîrine kâ'ime kıt'a.
- [69] Alaiye ve Kelendire ve Liman Sekive tevâbi'i gümrükler için Konya müşîrine kâ'ime kıt'a.
- [70] Erzurum ve tevâbi'i gümrüğü için Erzurum müşîriye kâ'ime kıt'a.
- [71] Kal'a-i Sultaniye ve Bozcaada ve tevâbi'i gümrükler için Bahr-i Sefid Boğazları muhafızına kâ'ime kıt'a.
- [72] Antalya gümrüğü için Konya ferîkine kâ'ime kıt'a.
- [73] Sakız gümrüğü için Sakız muhassılına kâ'ime kıt'a.
- [74] Bosna ve İzvornik ve Padra ve Köstence ve gümrükler için Bosna vâlisine kâ'ime kıt'a.
- [75] Bağdad ve Basra ve Kurna gümrükleri için Bağdad vâlisine kâ'ime kıt'a.
- [76] Tuzla gümrüğü için Kıbrıs muhassılına kâ'ime kıt'a.
- [77] Zadra ve Şennik ve İsplit gümrükler için Hersek mutasarrıfına kâ'ime kıt'a.
- [78] Niğbolu ve Zıştovi ve Rahova gümrükler için Vidin muhâfızına kâ'ime kıt'a.
- [79] Rodos ve Mekri ve Marmaris gümrükler için Rodos muhâfızına kâ'ime kıt'a.
- [80] Draç ve Arnavudluk ve İskenderiyesi gümrükler için İşkodra vâlisine kâ'ime kıt'a.
- [81] Niş ve Dobruca gümrükleri için Niş eyâletinin umûr-ı mâliyyesi müdürü Emin Efendi'ye kâ'ime kıt'a.
- [82] Karamürsel gümrüğü için Kocaeli sancağı mütesellimine kâ'ime kıt'a.
- [83] İzmir meyve-i ter ve Efrenç (...) tam âmediye gümrüğüyle Ayazmend ve Yenicehisar ve Kuşadası ve Ayvalık ve Çeşme ve Ayvacık ve Yund Adası emti'a gümrükler için İzmir Voyvodası Hasan Beğ ile İzmir gümrüğü sandık emîni hâcegândan Namık Efendi'ye kâ'ime kıt'a.
- [84] Trabzon ve Samsun ve Sinob gümrüğü için hâcegândan Hüseyin Efendi'ye kâ'ime kıt'a.
- [85] Selânik ve tevâbi'i emti'a gümrüğü için koçabaşlarından Mehmed Ağa'ya kâ'ime kıt'a.
- [86] Varna gümrüğü için hâcegândan Nazif Efendi'ye kâ'ime kıt'a.

- [87] Midillü cezîresi gümrüğüçün Midillü koçabaşlarından Midillü nâzırı İsmail Beğ'e kâ'ime kıt'a.
- [88] Limni cezîresi gümrüğüçün dergâh-ı âli gediklilerinden Limni Voyvodası Feyzi Ağa'ya kâ'ime kıt'a.
- [89] Burgos ve tevâbi'i gümrüğüçün Samakocuk dökümhanesi müdürü Ferhad Ağa'ya kâ'ime kıt'a.
- [90] Malatya gümrüğüçün rikâb-ı hümâyûn koçabaşlarından Üsküdar kori-i hümâyûn emîni Alaaddin Ağa'ya kıt'a.
- [91] Menlik gümrüğüçün Menlik Voyvodası kâ'ime kıt'a.
- [92] İmroz gümrüğüçün mültezimlerinden Ahmed Ağa'ya kâ'ime kıt'a.
- [93] Taşoz gümrüğüçün Taşoz gümrükçüsüne kâ'ime kıt'a.
- [94] Dubro-Venedik gümrüğüçün kapucubaşlarından Hasan Beğ'e kâ'ime kıt'a.
- [95] Edremid ve Kemer-Edramid gümrüğüçün koçabaşlarından Edremid Voyvodası Ahmed Ağa'ya kâ'ime kıt'a.
- [96] Kavala gümrüğüçün hâcegândan Kavala müdürü Haşim Beğ'e kâ'ime kıt'a.
- [97] Tırnova gümrüğüçün koçabaşlarından Tırnova Voyvodası İsmail Ağa'ya kâ'ime kıt'a.
- [98] Mihaliç gümrüğüçün hâcegândan Mihaliç Voyvodası Selim Beğ'e kâ'ime kıt'a.
- [99]Bavace? Bursa gümrüğüçün gümrükçüsüne kâ'ime kıt'a.
- [100] Uzuncaabad Hasköy gümrüğüçün Kocabaşlarından Uzuncaabad Hasköy Voyvodası Mehmed Ağa'ya kâ'ime kıt'a.
- [101] Gemlik gümrüğüçün koçabaşlarından Gemlik Voyvodası Mustafa Beğ'e kâ'ime kıt'a.
- [102] İstanko Cezîresi gümrüğüçün koçabaşlarından İstanko cezîresi Voyvodası Mustafa Beğ'e kâ'ime kıt'a.
- [103] Eflak gümrüğüçün Eflak Voyvodasına kâ'ime kıt'a.
- [104] Boğdan Voyvodasına Boğdan gümrüğüçün kâ'ime kıt'a.
- [105] Belgrad gümrüğüçün Belgrad muhâfızı kâ'ime kıt'a.
- [106] Kandiye ve Hanya ve Resmo ve Sayda ve Beyrut ve Akka ve Yafa ve Gazze ve İskenderun ve Trablusşam ve Lazikiyye ve Haleb ve Şam ve Mısır İskenderiyesi ve Ayıntab ve Antakya ve Reşid ve Dimyat ve tevâbi'i gümrükler için kâ'ime kıt'a.
- [107] Adana gümrüğüyle Karataş İskelesi ve Tarsus gümrükler için Adana muhâsılı İbrahim Paşa kâ'ime kıt'a.
- [108] Tunus ve tevâbi'i gümrüğüçün Tunus vâlisine kâ'ime kıt'a.
- [109] Trablus vâlisine Trablusgarb ve tevâbi'i gümrükler için kâ'ime kıt'a.
- [110] Ereğli gümrüğüçün Ereğli gümrükçüsüne kâ'ime kıt'a.

[111] Kocalar gümrüğüçün gümrükçüsüne kâ'ime kıt'a.

[112] Sisam gümrüğüçün İstefanaki Beğ'e kıt'a.

[113] **Konya Müşîrine**

Fî'l-asl Lehli olub Kosovski ve Krecenski ve Kotarovki nâm müste'menler Tarsus tarafından bu def'a Niğde'ye gelmesi ve birkaç günden sonra mersûm Krecenski yine Tarsus cânibine gider iken Tahtaköprü tarafında olan Karaveliler'e rast gelerek yedinde Fransa Devleti pasaport kâğıdı var ise de diğer mürûr u 'ubûruna dair emr-i ali veyâhud mahkeme tezkiresi olmadığından ahz ü girift olunarak savb-ı sâmililerine gönderilmesi olduğundan oltarafda bi't-tevkîf refiklerinin gönderilmesi husûsu Niğde mütesellimi bendelerine yazılmış ise de mersûm Krecenski karındaşı olub akçe getürmek üzere Tarsus'a getmiş olduğu ve kendüleri Fransa Devleti mu'teberlerinden bulduklarını ifâde ve yanında olan müste'menlerini ta'yîn etmişve bu madde zımnında Frengiyü'l-ibâre savb-ı sâmililerine irsâl eylemiş olduğu kâğıdıyla Tarsus konsolosunun nişânlarını mektûb evrak-ı sâ'ire ile beraber gönderilmiş idüğü beyânınla olacağına isti'lâm irâdeyi şâmil tevârüd edentahrîrat-ı müşiraneleri me'âl ve mezayası ve ekrak-ı mersûme-i mezkûre tercümeleri müeddaları ma'lûm-ı seneveri olunmuşdursûret-i iş'ar ve olacağına nazaran mersûmdan ba'zı söz ve lakırdılarla beraberine mübâyaa görünmüş olduğundan yerlerine i'tâ olan pasaporta kâğıtları ahz ile tevkîf olunmuş ise de evrâk-ı mezkûre tercümeleri müstefâd olduğu üzere mersûmlar li-ecli't-ticare oltarafa gelmiş ve sahîh Fransa Devleti teba'asından bulunmuş olduklarına mebnî mersûmlar haklarında muamele-i bi'l-mücâmele izhâr ile saliverilmeleri beyne'd-devleteyn der-kâr olan mersûmların silm ve musâfâtin iktizasından bulunmuş ve mezkûr-ı pasaport kâğıdı leffen i'âde ve tesyâr olunmuş olmağla sebillerinin tahliyesi husûsuna himmet buyurmaları siyâkında. Fî 15 Cemazîyelevvel Sene 55

[114] **Bahr-i Sefîd Boğazı Muhâfızına**

Bahr-i Sefîd'de geşt ü güzâr eden Fransa Devleti sefâininden Etna ta'bîr olunur bir kıt'a Beylikvapur sefinesi emr-i ali tarafından aralık aralık li-ecli's-seyâha Der-sa'âdet'e irsâl olunacağından cihetle mürûr u'ubûrundan mümâna'at olunmaması husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ elçisi cânibinden bâ-takrîr ifâde ve iltimâs olunmuş ve keyfiyyet çaker-i hümâyûn hazret-i şahaneden lede'l-istizân sefîne-i mezkûrenin beher def'a Bahr-i Sefîd Boğazı'ndan müruru 'ubûrun mümâna'at olunmaması husûsuna irâde-i seniyye-i hazret-i mülûkane müte'allik buyrulmuş olmağla ber-mûcib-iirâde-i seniyye-i sefîne-i

merkûmunBoğaz-ı mezkûrdan olvechle mürûr u'ubûrundan irâ'e-i ruhsat buyurulmaları siyâkında. Fî 13 Cemazîyelevvel Sene 55

[115] **İzmir'e**

Memâlik-i mahrûsetü'l-mesâlik-i hazret-i şahânedan li-ecli't-ticâre kirpas-pâre iştirâsıyla hamid sûretinekoymak için yine Memâlik-i Mahrûsenin bir münâsib mahallinde dinkhâneinşa itmek ticâret-i mezkûrenin yedi sene kendüsine inhisarı ile müddet mezkûr inkızasında fesh-i ihsar olunmak ve bi't-tasfiye harice naklolunacak kirpas-pâre dahi beher kantarına on beş guruş beher taksid kılınarak yüzde on iki hasebiyle icâb eden gümrüğe i'tâ kılınmak üzere ruhsat-ı i'tâsı husûsu Fransa Devleti teba'asından Deloş nâm bir nefer müste'men tarafından akdemce istid'â kılınmış olduğundan husûs-u mezbûr Mecâlis-i Âliyye'de ba'de't-te'emmül müte'allik buyrulan irâde-i seniyye hazret-i mülûkane mücibince şerâ'it lâzime-i derc ve tesir-i bahsle müste'men mersûm yedine makâm-ı vekâlet umur-ı hariciyeden bir kıt'a varaka i'tâ olunmuş mersûmun İzmir civârında vâki' Yenikal'a tarafında bu def'a tedârük ve isticâr etmiş olduğu Değirman mahâline bir bâb dinkhâne binâ ve inşâ eylemesine ruhsat-ı i'tâsı olunmuş husûsu ifâdeve istid'â kılınmış olmağla zikr olunan Değerman mahalline bir bâb dinkhâne binâ ve inşâ eylemesinde idârece bir güne mahzûr olmadığı ve yedinde bulunan varakada muharrer şerâ'it dahi mugâyir bulunacağı halde olvechle mezkûr dinkhâne binâ ve inşâsına irâ'e-i ruhsat ve muktezâ-yı dirâyetiniz üzere mezkûr varakada münderic şerâ'itin dahi kâmilen icrâsı husûsuna mübâderet eylemeniz için kâ'ime. Fî 13 Cemazîyelevvel Sene 55

[116] **Bağdad Valisine**

Bağdad gümrükçisi bulunan Abdülkadr Ağa oltarafda mütemekkin Fransa tüccârı hakkında ba'zı mertebe zulm ve te'addî itmekde ehl-i İslâmı dahi tüccâr-ı merkûma 'aleyhine tahrîk eylemekde olduğundan başka deveçileri tüccâr emvâlini götürmekden men' ve tahzîr ve bilâ-sebeb kârbânların hareket ve 'azîmetini te'hîr ve gümrük rüsûmâtı edâ olduğunu mübeyyin tezkire ile oltarafa gelen emti'a-ı Efrenceden resm-i damga taleb ve iddi'â ve ba'zı müflisleri dahi konağında ittikâ iderek ashâb-ı hukûku tahrîr itmekde ve kendü tarafından mübâyaa ideceği emti'anın kıymetini dahi istediği gibi vaz' ve takrîr itmekde olduğu misillü tâcir-i merkûmadan Şatedük nâm tâcirin kârbân ile Şam-ı Şerîf cânibiyle irsâl ideceği seksenyük tönbâkünün 'azîmetini men' iderek bir han düruruna bi'l-idhal tevkîf eylemiş olduğundan bahsle zikr olunan tönbâkünün Şam-ı Şerîf'de melhûz olan kıymeti üzere iktiza eden semeninin tâcir-i mersûma te'diye etdirilmesi ve bu vechle gadr-u hasara ictisârından dolayı gümrükçi-i mûmâ-ileyhin dahi tekdîr ve tevbîh olunması husûsu bu def'a Der-

sa'âdet'te mukîm Fransa elçisi cenâbları tarafından bâ-takrîr inhâ ve iş'ar olunmuş bu keyfiyyet Devleti Âliyye kaviyyü'ş-şevket ile Fransa Devleti beyinde mün'akid olan 'ahd-u şarta bi'l-vücûh mugâyir ve münâfi bulunmuş olmağla mecbûl oldukları şîme-i kerîme-i kâr-dâni ve fetânet atûfileri üzere tâcir-i mersûmun Şam-ı Şerîf'e gönderilmek üzere iken gümrükçi-i mûmâ-ileyh tarafından tevkîf olunan salifüz-zikr seksen yük tönbeğinin icâbeden semenin tâcir-i mersûma te'diye i'tâ itdirilmiş ve fimâ ba'd bu vechle hilâf-ı 'ahidnâme-i hümâyûn ve men' ve hâlât ve vukû'a gönderilmek üzere tenbihât-ı lâzîmenin icrâsı husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. Fî 13 Cemazîyevvel Sene 55

[117] Ayvalık Voyvodasına

Fransa tüccârından Der-sa'âdet'te mütemekkin Dromel nâm tâcirin Ayvalık ve Edremid taraflarından mübâyaa etmiş olduğu bin kantar revgan-ı zeytin sefineye tahmîl ve ihrâcı husûsda tarafgirden dâfi' olan mûmâna'atın meni've def' Der-sa'âdet'te mukîm Fransa elçisi cânibinden ifâde ve inhâ olduğundan mebni keyfiyyet akdemce tarafgirden tahrîr ve iş'ar kılınmış ise de ba'zı bahane mürûr ve enbanıyla zikr olunan yağın ihrâcına mûmâna'at olunmamakda ve bu keyfiyyet mu'âhede-i cedîdenin hilâf olduğundan başka tâcir-i mersûma dahi küllî zarar terettubunu mûcib bulunmakda idüğünden bahsle bu husûs zımında cenâblarının Der-sa'âdet'e celb ve tekdîriniz husûsu bu def'a dahi elçi-imûmâ-ileyh tarafındanbâ-takrîrifâde ve iltimâs olunmuş ve fi'l-hakîka sâlifü'z-zikr yağın 'adem ihrâcı İngiltere ve Fransa Devletleriyle mün'akid olan 'uhûr-u şurûta mugâyir olarak bu bâbda cenâblarından Der-sa'âdet'ten celbiyle mesuliyetiniz lâzîme gelmiş ise de bu def'a ol-sûretten taraf nazar kılınmış olmağla sâlifü'z-zikr bin kantar revgan-ı zeytin ihrâcına irâ'e-i ruhsat bundan böyle hakkınızda bu misillü şikâyeti tanzîm bu gûne inhâ ve vukû'a götürülmesi husûsuna mübâderet eylemeleri için kâ'ime. Fî 15 Cemazîyelevvel Sene 55

[118] Samakocuk Nâzırı Ferhad Ağa'ya

Fransa tüccârından Lano nâm tâcirin Ahyolu Kazâsı göllerinde sülük sayd etmek üzere iltizâm temessükü ahzıyla sayd itmek olacağı sülükün Burgos havalisinde Gilan Kazâsı voyvadası beher kıyyesinden beşer ve gümrük olarak iki buçuk guruş vusûlüyle müdahale ve te'addî itmekde olacağın beyânıyla men'i husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa elçisi cenâblarına bâ-takrîr ve inhâ olunmuş olduğundan keyfiyyet mâliyye nâzırı 'atûfetlü paşa hazretlerine lede'l-havâle hâsıl olan sülük Eczahâne-i Amire'ye ve merbût vezîre ve cenâb-ı kazâlarından mâ-'adâ Ahyolu ve Kırkkilise ve tevâbi' kazâları enharında kaliteli sülük husûle geldiği tahkîk ve isticâr olunmak Memâlik-i Mahrûse enharında husûsa gelen sülük incimâd mâh ve balık mahsul misüllü Mansûre hazînesi'ne aid bulunmak mulâbesesiyle emsâl-i

mesbâkası vechle tarafınızdan âdem ta'yîniyleasl dere ve enhardan sülük çıkarub müste'men ve gayr-ı müste'men zuhûreden müşterisine fûrûht ve yâhûd iltizâmen ihâle etmek üzere kazaiyye mezkûreye enharı sülükü ve elli dört Mart senesine mahsûben bâ irâde-i seniyye hâlâ tarafınıza bi'l-ihâle tahammülü ve münâsibi vechile bedel-i takdîr ve sarrafınız ta'addilerine ilavesi zımnında mikdârlarının bu taraf tahrîri derciyle zabtı hakkındaemr-i şerîf verilmiş Gilan ismiyle kazâ kaydına zafer-yâb olunamamış idüğinden kazâ-yı mezkûrun enharının sülük saydı ber-minvâl-i-ı muharrer muhavvil-i 'uhdeniz olarak iktizâsı musırnan icrâ olunmaksızın Ahyolu Kazâsı'na bir sülük saydı vürûd ile yüz kırk mikdârı sülük sayd iderek bir mahalle vaz' ideceğine ber-mûcib-i irâde-i seniyye zikr olunan sülük saydı iltizâm eylemesi kendüsine ifâde olunmuş ise de oltarafa kabûl itmeyüb zımnınca iltizâm ideceği söyleyüb Der-Âliyye'ye âzim olduğuna ve husûsât-ı sâ'ireye dâ'ir bir kıt'a şukkanız vürûd etmiş ve şukka-i mezkûrda Amrud-âbâd elçi-i mûmâ-ileyhin sâbıkü'z-zikr takrîrinde mestûrû'l-isim tâcir-i midir değil midir bilinmemiştir ve iltizâm temessükü dahi ibrâz olunmadığından müdde'âsı lâyıkiyla nizâm olunmaması olub her ne ise sülük mahsûlâtın müste'men ve gayr-ı müste'men zuhûr eden müşterisine emr-i fûrûhtve iltizâmmahallelerinde me'mûrları taraflarından icrâ olunmak üzere cânib-i hazîneden mahallelerin me'mûrlarına ihâlesi nizâmından olduğuna binâen olvechle kazâ-imezbûrun enharının sülük saydı dahinizâm-ı mezkûre tevkîfan cânib-i hazîneden tarafınıza ihâle kılınmış olduğuna binâen tâcir-i mersûm rızâ-ı tarafeyn ile tarafınızdan sülük saydını bâ-zabtnâme iltizâm ve bedel iltizâmı i'tâ ve itmâm etmiş ise de ber vech-i mukâvele mahdûd mahaller göllerinde sayd edeceği sülük saydına mûmâna'at ve bedel iltizâmının ve ber-mûcib-i 'ahidnâme icâb eden resm-i gümrükden mâ-'adâ beher kıyyede beşer aded talebi nâ-be-câ ve cenâbınızın inhâ ideceği sayyad tâcir-i mersûm olduğu ve inhânız vechle mahâlinde iltizâm olduğu ve şimdiye kadar âhâr multezime verilmediği halde ber-minval-i muharrer rıza-ı tarafeyn ile mersûmihâle ile bedel-i iltizâm ve resm-i gümrükden maada bâhâsına mütalebesi iktiza itmeyeceği nazar-i müşârün-ileyh hazretleritarafından bâ-takrîr ifâde olunmuş olan olvechle iktizasına icrâsı husûsuna mübâderet eylemeleri için kâ'ime. Fî 22 Cemazîyelevvel Sene 55

[119] Marmara Voyvodasına

Beyoğlu'nda derdest-i inşâ' olan Fransa sefârethânesi forsiyçün Marmara adasından celbi lâzımgelen taşların bu tarafa irsâl husûsunda ba'zı mertebe mûmâna'at ve betâ'et vukû'bulmakda olduğundan ve mezkûr taşların â'lâsı dahi Hacı Mehmed ve Hacı Süleyman nâm kimesnelerin madenlerinde bulunmakda idüğinden bahsle ale't-tahmîn yirmi sefîne hamûlesi mermerin ma'rifetiniz ve sefârettarafından gönderilen âdem ma'rifetle mezkûr madenlerden ihrâc ve irsâl itdirilmesi husûsu Fransa elçisi cenâbları tarafından bu def'a bâ-

takrîr inhâ ve inşâsı olmuş olmağa muktezâ-yı gayretiniz üzere zikr olunan taşların ma'rifetiniz ve sefâret cânibinden gönderilen adem ma'rifetle merkûmâtın madenlerinden bilâ-harâc Der-sa'âdet'e irsâl husûsuna mübâderet eylemeleri için kâ'ime. Fî 22 Cemazîyelevvel Sene 55

[120] **Silivri Voyvodasına**

Fransa sefârethânesine muktezî olan iki kaban kömür ile iki kaban samanın oltarafdan mübâyaası lâzım gelmiş ve bu husûs zımnından sefâret-i mezkûre cânibinden bir neferyasakçı i'zâm ve vusûlkılınmış olduğundan bahsle eşyâ-yı mezkûrenin mübâyaa ve iştirâsı husûsuna kimesne tarafından müdâhaleolunmuş husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa elçisi cânibinden bâ-takrîr ifâde ve iltimâs kılınmış olmağla sâlifü'z-zikr kömür ve samanın yasakçı-ı merkûm tarafından mübâyaa ve iştirâsına kimesne tarafından müdâhale vukû' bulmaması husûsuna mübâderet eylemeleri için kâ'ime. Fî 25 Cemazîyelevvel Sene 55

[121] **Midillü Nâzırına**

Fransa tüccârından Papadük nâm tâcir-i Marsilya cânibine nakl etmek üzere Midillü cezîresinde mütemekkin Yani Panayot ve Manol nâm zımmîlerden dört bin beş yüz kantar revgan-ı zeytin mübâyaa ve çend kıt'a sefîneye irsâl etmiş olacağından bahsle revgan-ı zeytin mezkûrun ber-mûcib-i ta'rif-i cedîde icâb edenrûsûmat ahz olduğundan sonra sefîneye tahmîli husûsuna mümâna'at olunmuş husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa elçisi tarafından bâ-takrîr inhâ olunmuş olmağlatâcir-i mersûmun mübâyaaetmiş olduğu sâlifü'z-zikr dört bin beş yüz kantar revgan-ı zeytin iktizâ eden Der-sa'âdet cedîdesi tamâmen ahz ve tahsîl olunduktan sonra sefîneye tahmîl ve ihrâcî husûsuna mümâna'at olunmamak iktizâ ideceği beyânıyla kâ'ime. Fî 4 Recep Sene 55

[122] **Kıbrıs Muhasılı ve Lefkoşa Nâibine Başka Başka Kâ'ime**

Kıbrıs cezîresinde mukîm Rusya Devleti konsolosu bundan akdem umûr-u vilâyete mürûr olunmak üzere cezîre-i mezbûr Kocabaşlarına kırk üç bin dört yüz otuz yedi guruşu ikrâzetmiş ise de meblağ-ı mezbûrun ahzıyla destres olamadığı meblağ-ı mezbûr Kocabaşı mersûmların deyn-i sahîhleri olarak def'aten te'diyeye 'adem-i iktidârları vechle kırk dokuz ve elli ve elli bir senelerinde muskitan istifâ olunmak üzere üç taksit ile edâya mugâyir olub olvechle size rabt olunmuş iken hâlât mugâyir meblağ-ı mezbûru henüz edâ itmedikleri beyânıyla ahz ve tahsîli husûsu mukaddemce Devlet-i müşârün-ileyhâ elçisi tarafından inhâ

ve iltimâs olunmuş ve keyfiyyet olvakt sâlifü'z-zikr tarafına iş'ar kılınmış ise de meblağ-ı mezbûrun taksiti evvel olan akçeye mersûmlar edâeden ay ve aybir seneleri taksitleri olan yirmi sekiz bin yedi yüz kırk yedi guruşu bir takıma'zâr-ı vâhiye ile ile'l-ân edâ etmemiş olduklarından bahsle bundan böyle avk-ı te'hîr olunmayarak zikr olunaniki taksit akçesinin dahi kâmilen tahsîliyle konsolosu mersûma teslîmi husûsu bu def'a dahi Devlet-i müşârün-ileyhâ elçisi cânibinden bâ-takrîr inhâ ve iltimâs kılınmış ve Devlet-i Âliyye ile Devlet-i müşârün-ileyhâ beyninde der-kâr olan silm-i müsâfât bu makûle teba'alarının husûsat-ı vâkı'alarının tesviyesiyle gadrdanvikâyetleri müstelzim bulunmuşve olvechle keyfiyyet Lefkoşa nâ'ibine dahi yazılmış olmağla ber-mûcib-i ta'ahhüd sâlifü'z-zikr iki taksit akçesi olan yirmi sekiz bin yedi yüz bu kadar guruşun ba'd-ez-in ednâ mertebe bahâne ile ta'vik olunmayarak mersûmlardan tamâmen tahsîliyle konsolos-ı mesfûrteslîm ve i'tâ itdirilmiş husûsunu himmet eylemeleri siyâkında kâ'ime. Fî 20 Recep Sene 55

[123] Boğaz Muhâfızına

Haşmetlû Fransa Kralı cenâblarının üçüncü oğlu Paris Joinville cenâbları râkib olduğu bir kıt'a fırkateyn sefinesiyle Bahr-i Sefîd Boğazı'ndan bu tarafa gelecek olduğundan mürûruna mûmâna'at olunmaması husûsu ifâde ve iltimâs olunmuş olduğundan keyfiyyet çâker-i hümayûn hazret-i şâhânedan led'el-istîzan olvechle mukîme-i sefine-i merkûmeile Pâdişâh Mûmâ-ileyhânın Boğaz-ı mezkûrdan mürûruna ruhsat seniyye-i mülûkâne-i erzân buyrulmuş olmağla mûcibince sefine-i mezkûrenin mürûruna mûmâna'at olunmaması husûsuna himmet buyurmaları siyâkında. Fî 21 Recep Sene 55

[124] Menteşe Mütesellimine

Fransa Devleti tüccârından İzmir'de mukîm Lonbre nâm tâcirin palamud akçesinden dolayı Dadya Voyvodası Ebu Halim Efendi'nin zimmetinde olan ma'lûmü'l-mikdâr alacağı bundan akdem Der-sa'âdet'te lede's-suâl iktizâ mûmâ-ileyhâ kazâ-yı mezbûr ahâlisi zimmetlerinde zuhûreden beş bin sekiz yüz yirmi guruş matlûbunu deynine mahsûben tâcir-i mersûma havâle mersûme dahi kabûl etmiş ise de henüz destres olmamış olduğundan bahsle meblağ-ı mezbûrun icâb edenlerden tahsîliyle tarafına teslîmi husûsuna resminhâ ve iltimâsetmiş ve meblağ-ı mezbûr ihâle-i merkûmenin sahîh verecekleri olduğu ve olvechle mersûm tarafa havâle kılındığı mukâta'ât muhâsebesi tarafına bir mersûma verilmiş olan bir kıt'a mezbûrdan dahi müsteban olacağı misillü husûsu mezbûr-i mikdârdan dahi ma'lûmunuz olan mevâddan bulunmuş olmağla muktezâ-yı dirâyetiniz üzere sâlifü'z-zikr beş bin sekiz yüz

bu kadar gurusun ma‘rifet-i şer‘le ahâli-i merkûmdan kâmilten tahsiliyle tâcir-i mersûma i‘tâ ve teslîmi husûsuna mübâderet eylemeleri siyâkında kâ‘ime. Fî 13 Recep Sene 55

[125] **Beğpazarı Voyvodasına**

Fransa tüccârından Rovir nâm tâcir oltarafda bulunan âdemi Menada oğlu Evans nâm zımmî ma‘rifetiyle celb etmiş olmağla doksan beş çuval derûnuna dört bin dokuz yüz altmış doksan vukiyye tüfenk ber-mûcib-i mu‘âhede yüzde dokuz ve üç hesâbıyla ile icâb eden resm-i gümrüğün edâ itmesi olunduğu halde Beğpazarı ihtisâbı cânibinden (...) resm-i gümrük ihtisâb ve tamga olarak mersûm Evans’dan üç bin iki yüz yirmi yedi gurus az olunmuş olacağı beyânıyla meblağ-ı mezbûrdan istirdâdı husûsu inhâ ve iş‘ar olunmuş olmağla mûmâ-ileyhâ mükerrer olarak tâcir-i mesfûrun edâyı mersûmdan az etmiş olacağı sâlûfü‘z-zikr üç bin iki yüz yirmi yedi gurusun istirdâdı husûsuna mübâderet eylemeleri için kâ‘ime. Fî 28 Recep Sene 55

[126] **Midillü Nâzırına**

Fransa tüccârından Marsilya’da mütemekkin Balyatonâm tâcirin âdemi Grasino bu def‘a Midillü Cezîresinde ma‘lûmü‘l-mikdâr revgan-ı zeytin mübâyaaetmiş ise de ashâb-ı mal mersûma teslîminde izhâr-ı muhâlefât itmekde bu keyfiyyet sefine ve masârif sâ‘ireden dolayı hazînesini mûcib olmakda olduğundan bahsle vâki‘ olan muhâlefâtve mûmâna‘atın def‘ husûsu Der-sa‘âdet’te mukîm Fransa elçisi tarafından bâ-takrîr ifâde ve inhâ olunmuş Frans ve İngiltere ticâretinin ve taraflarından ta‘yîn etdikleri âdemlerin Memâlik-i Mahrûse ve kârı olan keffe emti‘a emti‘a ve eşyâya bil’istisna mübâyaa itmeleri ticâret mu‘âhedesini muktezâsından olan mâliyyesiyle bu veche mûmâna‘at olunacağı vakî ise ‘ahde münâfi görünmüş olmağla mersûm ashâbını irzâ ve icâb eden rûsûmat cedîdesini kâmilten edâ iderek zikr olunan revgan-ı zeytin mübâyaa etmiş olmadığı ve âhar gûne bir sebep ve illete mebnî olacağı halde ber-mûcib ‘ahidnâme-i hümayûna nakl ve ihrâcına mûmâna‘at olacağı lâzım gelecek beyânıyla kâ‘ime. Fî 3 Şaban Sene 55

İşbu emirname sâminin vusûlünden bahsle tâcir-i mersûm olmikdâr yağı alarak ihrâcını tarafına ifâde etmiş ve şimdiye kadar ta‘rife-i cedîdeden ziyâde rûsûmat taleb olunmamış ve tâcir-i mersûm olmikdâr yağı mübâyaa idmeyerek ihrâcı ifâde olundukda ber-mûcib-i ta‘rife-i cedîde rûsûmatını tamâmen i‘tâ eylediği halde nakl ve ihrâcına mûmâna‘at olunacağı beyânıyla nâzır-ı mûmâ-ileyhâ Fî 11 Şaban Sene 55 târihiyle vürûd eden cevâbnâmesi kayd-ı bilâsına şerh verildi.

[127] **Midillü Nâzırına**

Fransa tüccârından Bet nâm tâcir-i Marsilya cânibine göndermek üzere Midillü cezîresinden iki bin kantar revgan-ı zeytin mübâyaa etmiş ise de tarafınızdan rüsûmat kadime talebiyle revgan-ı zeyt mezkûrun teslîmi ve ihrâcına mûmâna‘at olunmamakda olduğundan bahsle vâki‘ olduğuna mûmâna‘atın men‘ ve def‘iyle ber-mûcib-i ta‘rife-i cedîde icâb eden rûsumatından ziyâde nesne mutâlebe olunmaması husûsunu Der-sa‘âdet’te mukîm Fransa elçisi tarafından bir kıt‘a takrîr takdimiyle ifâde ve inhâ olunmuş ve Fransa ve İngiltere tüccârının ve taraflarından ta‘yîn eyledikleri âdemlerinin Memâlik-i Mahrûse mahsûs ve kârı olduğunu keffe emti‘a ve eşyâya bil’istinâ mübâyaa itmeleri ticâret mu‘âhedesi iktizâsından olmak mâliyyesiyle olcihetle mûmâna‘at olunacağı vâki‘ ise ‘ahde münâfi görünmüş olmağla tâcir-i mersûm ashâbını irzâ ve icâb eden rûsumat cedîdesi kâmilen edâ iderek zikr olunan revgan-ı zeyti mübâyaa etmiş olduğu ve âhar gûne bir sebep ve illete mebnî olduğu halde ber-mûcib-i ‘ahidnâme-i hümayun nakl ve ihrâcına mûmâna‘at olunmamak lâzım geleceği beyânıyla kâ’ime. Fî 6 Şaban Sene 55

[128] Tâcir-i mersûmun Marsilya’ya irsâl eylemek üzere Erdemid’de mübâyaa eylediği bin beş yüz kantar revgan-ı zeyt için ihâle-i tatbikan Erdemid Voyvodasına diğerkâ’ime kıt‘a

[129] **İzmir Muhassılına**

İzmir’de kâ’in Eko gazetecisinin Papası Totca nâm müste‘menbu esnâda mürd-ü halikolarakfamilyasının idâresi kendüye kalmış ve hâlik-i mersûm memâlik-i şâhâneyi kendüyle ve Devlet-i ittihâz Devlet-i Âliyye’nin menfa‘at mahsûsasını iltizâm ile hüsn-ü hidmet etmiş olduğundan mersûmun hidmet sabıka ve vak‘asına mükafaten hakkındaiânet-i seniyyenin bidiriğ ve ihsan buyurulmasınımersûm istid‘â ve istirham etmiş ve mersûmun ba‘zı mertebeikdâr ve taltîfi lâzımeden buyurulmuş olduğundan şimdilik atıyye-i seniyye-i şâhâne olmak üzere tarafınızdan on iki bin guruşu i‘tâsıyla İzmir muhasıllığı temettü‘atından şehdiyye dahi ikişer bin beş yüz guruş tahsîshusûsuna irâde-i seniyye-i hazret-i mülûkane müte‘allik buyurulmuş olmağla bir mütetavvik irâde-i seniyyeatıyye-i seniyye olarak mersûm tarafınızdan on iki bin guruşu i‘tâsıyla muhasıllık-i mezkûr temettü‘atından dahi işbu şaban-ı şerîfe guresinden îtibâren beher mâh iki bin beş yüz guruş tahsîs ve hakkında levâzım himâyetkârınız icrâsı husûsuna mübâderet eylemeleri siyâkında kâ’ime. Fî 6 Şaban Sene 55

[130] **Midillü Nâzırına**

Bozcaada pişgâhında bulunan Fransa Devleti sefâininden Midillü cezîresi o güne bir kıt'a Birik sefinesi vürüd etmiş ve kapudânı ile lede'l-mülâkât ya Midillü cezîresi önlerinde kışlamak veyâhûda körfeziye girmek niyetinde olduklarına dâ'ir ifâdatı vukû' bulmuş olduğu bi-hikmet illahite âlî Bosna-i mübârekede olhavâlide berü sâ'ir erzakın killet ve nedreti cihetiyle sekene-i memleket envâ-ı muzâyakave zarurete dûçar olmuş olduklarından sefâin-i mezkûre kışlamak üzere oltarafa vürüd ideceği takdirde me'kûlât ve meşrûbatları beher-hâl Cezîre-i mezbûra tarafından mübâyaaedeceklerinebu keyfiyyet sekene-i memleketin bir kat daha zaruretlerini mûcib olacağı ifâdesine dâ'ir vârid olan tahrîrâtınız me'âl ve mezâyâsı ma'lûmunuz olub eğerce Cezîre-i mezkûrede her dürlü es'âr ve zahâirde vefret olduğu halde anların vürûduyla ziyâdece ahz vei'tâ olunmuş ahâli hakkında ayn-ı menfa'at olacağı misillü ahâli-i cezîre böyle vakt-i fikdanda kendü malzemelerini âhara vermeğe bir güneme'mûr olmadığını ve sefâin-i mezbûra takım tarafından dahi bu husûsdan dolayı ahâli mezbûraya bir gün muâmele-i cedîde ve vukû' ihtimal görünmediğine nazaran bunda mahzur denilecek bir şey olmamağla ifâde-i hal siyâkında kâ'ime. Fî 18 Şaban Sene 55

[131] **Fransa Devleti Başvekiline**

Rütbetlû hürmetlû kıyâsetlû dost-ı valâ-kâr ve muhibb-i vefâ-şi'ârımız cenâbları

Devlet-i Âliyye sermedi'l-kıyâmımla Fransa Devlet-i fahimesi beyninde mine'l-kadîm der-kâr ve rehîn merkez-i istikrâr olan mebani-i müstahkeme-i hubb u muvalat ve revabıt-ı halise-i mihr ve musafat şaibe-i hâlel ve tagayyürden vareste ve bu keyfiyyet nezd-i vedad-ı peyveste-i asilanelerinde dahi rütbe-i bedahete peyveste olarak ol mebhas deirâd bu ehemmiyet beyânında hâcet olacağı âşikâr ise de vakt bu vakt irsâl-i rûsul ü resâ'il ile levâzım-ı muktezâ-yı muhâdenete mübâderet kavâid-i mer'ıyyeden ve te'kîd-i zâbıtâ-i muhalasati müstelzim hâlât-ı mergubeden olmak hasebiyle mücerred taraf-ı eşref-i hazret-i şehinşaheden meşbû' muhaffamdır haşmetlû Fransa pâdişahi cânib miknet-caliblerine ber-ikmal safvet-durun-ı hazret-i şahaneve cemi' mesâlihde der-kâr olan hüsn-i niyyet-i cenâb-ı pâdişâhaneyi kemâ-yenbağî izhâr u beyân ile Devleteyn-i fahimeteyen beyninde cârî olub hüsn-i istikrârı matlûb-ı tarafeyn olan rabita-i kaviyye-i vidadiyeyi bir kat dahi te'yîd ve teşyîd etmek niyet-i hâlisasıyla ricâl-i Devlet-i Âliyye'den umûr-ı hâriciye müsteşarı sâbık sa'âdetlû Nuri Efendi hazretleri büyük elçilik ünvanı celiliyle bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i mülûkâne me'mûriyet-i sefârete intihâb ve ta'yîn olunmuş olmağla hâmil olduğu nâme-i hümâyûn hazret-i pâdişâhi mantûk-i münîfi üzere mesâlih-i me'mûresine dâ'ir ifâdât-ı rehîn

i'tibâr olmak lâzım geleceği beyânıyla cânib-ı vedâd-ı calibelerine zaten der-kâr olan fart-ı muhabbetimizi te'yâden vedâd-name-i hâlisanimiz tahrîr ve tesyir kılınmıştır bi-mennihi Mevla ma'lûma salet-mülzem-i dostâneleri olunan sefir-i mûmâ-ileyhâ ifâdat vâki'si rehîn-i i'tibâr olunarak herhalde levâzım muhaleset-kariye himmet âsilâneleri masrûf olunması mütevakki'-ı halisanemizdir. Fî 19 Şaban Sene 55

[132] Boğaz Muhâfızına

Der-sa'âdet'te mukîm Fransa Devleti elçisi rütbetlû amiral Rosen cenâbının bu def'a Devlet-i müşârün-ileyhâ tarafına avdet edecek olduğuna mûmâ-ileyhâ bir gün için Amazon ta'bîr olunur bir kıt'a firkateyn sefinesi gelecek olduğu beyânıyla Boğaz'dan mürûruna rûsûmatî'tâsı husûsu ifâde ve iltimâs olunmuş ve keyfiyyet çâker-i hümâyûn hazret-i lede'l-istibdâda olvechle sefine-i mezkûrenin mürûruna müsâ'ade-i seniyye-i hazret-i mülûkane erzan buyurulmuş olmağla mûcibince sefine-i mezkûrenin mürûruna mûmâna'at olunmaması husûsuna himmet buyrulmak siyâkında kâ'ime. Fî 28 Receb Sene 55

[133] Selânik Gümrüğüne

Selânik Kazâsı'nda bey' ve şîrâ olunan her bir taşradan koza olarak vürûd itmekde ba'dehü bi'l-imâl on dört vukıyye kozadan bir vukıyye harîr hâsıl olmakda idüğünden ve beher vukıyye kozada on bir bin guruşu fiyat hesabıyla on dört vukıyye kozadan sekiz guruşu iki pare resm-i gümrük âmediye ve dört guruşu bir pâre rûsûmatı ihtisâbiye olarak cem'an on iki guruşu üç pâre rûsûmat kozanın hîn-i vürûdunda ashâbı veba'zı re'âyâtîcâretinden ahz ve tahsîl kılındığına mebnî Fransa ve İngiltere ticaretinin Selânik'de bi'l-mübâyaa Frenkistan'a götürecekleri ma'mûl harîrîn yalnız altı guruşu reftiye gümrüğü i'tâsıyla imrar-ı iddi'âsında olduklarından kozasından alınan rûsûmat ile reftiye-i mezbûr on sekiz guruşu yağ olarak ta'rifede mukayyed olan bir kıyye harîr iki yüz guruşu taksit ileve reftiye olan yirmi dört guruşu varınca altı guruş hebâ olacağı beyânıyla tâcir-i mersûmenin ma'mûl olarak ashâbından mübâyaa edenleri ve gerek koza olarak götürenlerden bi'l-mübâyaa kendülerine i'mâl ile Frenkistan'a irsâl iddikleri harîrîn gümrükleri olvechle almak icâb ider ise olvechle iktizâsına ibtidâr olunmak üzere keyfiyyetin tarafınıza iş'ar olunmuş husûsu bu def'a tarafınızdan bâ-tahrîrât inhâ olunmuş olmağdan nâşî kuyûd lâzımesi bade'l-harâc iktizâsı emti'a Gümrük Emîni izzetlû efendiden lede'l-isti'lâm Fransa ve İngiltere duyûnlara mûmâsil Nemce ve Sardinya Devletleri ve Avrupa ticâretinin Memâlik-i Mahrûse-i Şâhânedan bi'l-mübâyaa Frenkistan'a göturdükleri keffe emti'a ve eşyâ ve erzakın kıymetinden yüzde dokuz

guruş âmediye ve sefineye hîn-i tahmîliyle yüzde üç guruş reftiye gümrüğü ifâ olunmak ve tüccâr-i mersûm mahallerinde kendileri mübâyaa itmeyüb âmediye rüsûmatı verilmiş olan ticâretten iştirâ eyledikleri eşyânın yalnız reftiye gümrüğü edâ kılınmak bu def'a karârgir olan mu'âhede iktizâsından bulunmuş ve mazarr-ı inhâya nazaran tüccâr-i mersûm harîr-i mezkûru âmediye rüsûmatı verilmiş olanlardan mübâyaa etmiş oldukları halde mezbûr mamûl olunan yâhûd kozasını kendüleri i'mâl itdirirsun ikisi dahi berü pek olacağından bu makûlelerden yalnız reftiye gümrüğü almış tâcir-i mersûm harîr kozasını mahallerinden mübâyaa iderek Selânik'e kendüleri götürdüklerini beher harîrden ber-mûcib-i ta'rife icâb edenâmediye gümrüğü dahi tâcir-i mersûmdan ahz ve tahsil kılınmış nizâmı iktizâsından görünmüş olduğu beyânıyla taşradan Selânik harîr kozası götürülenler kimlerdir daima tarafınızdan dikkat ve nezâret olunarak tevârüd edecek harîr kozası tüccâr-ı mersûm sefineye binâen zorla celbi derler ise olvakt nezârete tatbîkan yüzde dokuz hesabıyla âmediye-i mezkûra tâcir-i mersûmdan alınmış lâzım geleceği mukâta'ât defterdârı sa'âdetlû efendi hazretleri tarafından bâ-takrîr ifâde ve inhâ olunmuş olmağla olvechle iktizâsının icrâsı husûsuna ihtimâm ve dikkat eylemeleri için kâ'ime. Fî 20 Şaban Sene 55

[134] **Trabzon Vâlisine**

Haşmetlû Fransa Kralı ve Pâdişâhı cenâblarının mahdumu dirâyet-i mersûmları Rütbetlû Prens Aranuil cenâbın mukaddemce Der-sa'âdet'e bi'l-vürûd bu kere dahi olhavâliyi temâşâ zımnında Nemce vapur sefinesine râkiben oltaraf 'azîmet etmiş olunca Saltanat-ı Seniyye ile Fransa Devleti beyninde der-kâr pâyidar olunan mesâfât kâmile cihetle müşârün-ileyh Devlet-i Âliyye'nin begâyet mahdum misâfiri olduğundan haklarında hürmet lâyük ve ri'âyet kâmilenin icrâsı ve ve istedikleri mahaller temâşâ itdirilmekte kendülerinin ve gerek mu'ayyenlerinde bulunan mu'teberanın ve köylerinde muktezî hayvânâtın ve harîr iktizâ eden eşyânın i'tâsı lâzımeden bulunmuş olmağla ana göre müşârün-ileyh cenâblarının oltaraf vusûllerinde merâsim-i mihmândârî ve ri'âyet-i kâmilenin icrâsı husûsuna mezid-i itinâ ve himmet eylemeniz siyâkında. Fî Gurre Ramazan Sene 55

[135] **Bahr-i Sefîd Boğazı Muhâfızına Kâ'ime ve Bi't-tasarruf Bahr-i Siyâh Boğazı Muhassılına Tezkîre**

Fransa Devleti tarafına bu def'a İran Devleti nezdine sefâretle me'mûr ve ta'yîn olunan Konte de Mers'in mahal me'mûriyetine gayret zımnında râkib olduğu zâhire vapur-ı sefinesinin Bahr-i Sefîd ve Siyâh Boğazlarında mürûruna ruhsat-ı i'tâ buyrulmuş husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa elçisi tarafından bâ-takrîr ifâde ve iltimâs olunmuş ve keyfiyyet

çâker-i hümayûn hazret-i şâhânedan lede'sher'an sefine-i merkûmun Boğaz mezkûrdan mürûriyete ruhsat i'tâsı husûsuna irâde-i seniyye cenâb-ı mülûkane müte'allik buyrulmuş olmağla mûcibince zikr olunan sefinenin Boğaz mezkûrdan mürûriyete irâde-i ruhsat buyrulmakda siyâkında kâ'ime. Fî 8 Ramazan Sene 55

[136] Edirne Müşîrine

Fransa Devleti teba'asından Zahem Fransis nâm tâcir re'âyâya Devlet-i Âliyye'den Çakob nâm zımmînin ba'zı kimesnelerden iştirâ'etmiş olduğu emti'a temenni olan otuz beş bin guruşun edâsına kefil olmuş ise de mersûm mezbûr deynini'adem edâ birle kefilî tâcir-i mersûma gadr dâ'iesiyle firâran ferik âbad-ı cânibden 'azîmet etmiş olduğu mebnî husûsu mezkûrda tesviyesi zımnında tâcir-i mersûm bu def'a oltaraf azim olacağından bahsle meblağ-ı mezbûrun medyun mersûmdan tahsîli ve olmadığı halde li-ecli't-terâfu' Der-sa'âdet'e irsâl ve ihzârı husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti cânibinden bâ-takrîr inhâ ve istid'â olunmuş ve keyfiyyet inhâ olduğu vecihle ise meblağ-ı mezbûrun mahâlinde ma'rifet-i şer'le mersûmdan ahz ve tahsîliyle müste'men-i mersûm i'tâ ve teslîmi mümkün olamadığı sûretde li-ecli't-terâfu' mersûm Çakob zımnının Der-sa'âdet'e irsâl ve ihzârı husûsuna himmet buyrulması siyâkında kâ'ime. Fî 9 Ramazan Sene 55

[137] Midillü Nâzırına

Fransa Devleti tüccârından Marsilya'da mütemekkin Bodel nâm tâcir Avmi Aziko nâm ile beyinde dâfî olan kontrato mûcibince Midillü Cezîresinde beş bin kantar sabun i'tâ ve ihrâcı mukâvele etmişiken icrâ-yı mukâvelenin dûçâr mümâna'at olduğundan ve bu keyfiyyet tâcirve dahi mazarrat-ı mü'eddî olacağından bahsle zikr olunan sabunun mersûm Aziko'ya teslîmi husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ elçisi cenâbları tarafından bâ-takrîr inhâ ve istid'â olunmuş ve bu husûsda tarafınızdan dafi' olan mümâna'at ve muhalefetin sebebi olduğu beyanıyla olmağla keyfiyyet ber-vech-i hidmet bu tarafa tahrîr ve inhâ eylemeleri lâzım gelecek beyânıyla kâ'ime. Fî 23 Ramazan Sene 55

[138] Trabzon Vâlisine Erzurum Müşîrine

Fransa Devleti tarafından bu def'a İran Devleti cânibinden fevka'l-âde elçisinin ile me'mûr ve ta'yîn kılınmış olan asaletlû Konte de Mers cenâbları Der-sa'âdet'e gelmiş bu tarafdandahi bahren Trabzon ve andan Erzurum tarîkiyle cânib İran'a âzim ve râhî olacağından bahsle kendüsü hidem-i sefâreti haklarında merâsim-i mihmân-nevâzi ve re'âyân icrâsı husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-

takrîr inhâ olunmuş ve Devlet-i müşârün-ileyhânın bu makûle mûteber sefid ve hidemesihaklarında re'âyâyâ lâzime ve hürmet icâbının kâmilen îfâsı beyne'd-devleteyn pâyidar olan silm-i müsâfât icâbından bulunmuş olmağla elçi-i mûmâ-ileyh olhâne ve havlende kendüsi ve gerek hidem-i sâ'iresi haklarında bi'l-vucûh levâzım-ı mihmân-nevâzi ve merâsim-i ri'ayet-kârı ve hürmetin kâmilen icrâ ve îfâsı husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. Fî 25 Ramazan Sene 55

[139] İzmir Muhassılına

Bundan on dört sene mukaddem İzmire mütemekkin Fransa tüccârından Pavlaki nâm tâcir li-ecli's-seyâha Fransa memleketine gidüp oltarafda hâlik oldukda ba'zı ashâb-ı ağrâz hâlik-i mesfûrun oltarafda olan dört nefer evlâdları hukûk-ı erşterlerinden mahrûm eylemek üzere envâ'-i tezvîrât icrâ ve güyâ mesfûrun Rum firârîlerinden olduğunu dahi kızban iddi'â ve inhâ beher nefis İzmir'de tasarruf olduğu bir bâb menzil birüne Abale karyesinde diğeri bir bâb hâne ve yine karye-i mezbûr civârında kâ'in bir mikdâr arâzisini icrâ-yı cedîde itdirderek olvechle emlâk merkûmeye Ermeni milletine virilen âbad ağasıyla Baltacı nâm müste'mene fûrûht olunmuş bu keyfiyyet mahz-ı tezvîrat ve iftirâdan neş'et eylediği cihetle Rum-i mesfûre taharrî mûceb olmuş olduğundan bahsle icâbına bakılmak üzere keyfiyyetin oltarafdan isti'lâm ve istiknâh olunması husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa elçisi cenâbı tarafından bâ-takrîr inhâ ve iltimâs olunmuş olmağla muktezâ-yı dirâyet-i şerîfleri üzere husûsu mezbûrun icâb eden ehl-i vusûk kesândan tahkîk ve tedkîkiyle bilâ-taraf bi'l-ilâm bu taraf inhâ ve iş'arına himmet eylemeleri siyâkında kâ'ime. Fî 16 Şevval Sene 55

[140] Paris Sefîrine

Taraf-ı hazret-i nezâret-penâheden

Tophane-i âmire için celbi tensib olunan ba'zı edevât-ı mukteziye ve ofîçiyâllara dair Tophane-i âmire mirlivâsı 'atûfetlü Reşid Paşa'nın cânib-i vâlâlarına gönderdiği târifnâmesi vechle celbi ve ofîçiyâl-ı mezkûrelere masârîfat-ı rahiyeye olunmak ve edevât-ı mezbûre mübâyaa olundukça andan tesviye olunmak üzere elli bin franklık bir kıt'a poliçe kağıdı dahi tanzîm itdirilerek savb-ı sâmîlerine irsâli husûsu bi't-tensîb keyfiyyet-i hak-i pâ-yi hümâyûn hazret-i şahaneden lede'l-istizân olvechle iktizasının icrâsı husûsuna irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehenşahi müte'allik buyurulan sâlifü'z-zikrpoliçe kağıdı bi't-tanzîm leffen cânib-i Âliyye'ye gönderilmiş olmağla ber-mûcib irâde-i seniyye paşa-yı mûmâ-ileyhin târifnâmesi vechle edevât-ı mezbûrenin tanzîm ve irsâl ve zikr olunan ofîçiyâlları dahi iktizâ eden harc-ı rahlarının i'tâsıyla tesyârı husûsunda himmet buyurulan der-kâr buyurmak serefrâz senâ-veri

tahrîr ve tesyîd kılındığı rehîn sâmilere buyurdıkları ber-vech-i muharrer himmet-i seniyyeleri der-kâr buyurulması menût-ı şîme-i lütf ve mürüvvetleridir efendim. Fî 11 Şevval Sene 55

[141] **Ankara Müşîrine**

Ma'lûm sâmileri buyrulduğu ve mu'âhede-i cedîde-i ticâret iktizâsı üzere Memâlik-i Mahrûse-i Hazret-i Şâhânedan mahsûlâtından bi'l-mübâyaa keffe-i rûsûmat bedeli olarak yüzde dokuz resm-i âmediye ve üç guruş reftiye gümrüğü edâ olunarak Frenkistan'a iderek emti'a ve eşyâdan sâ'ir güne rûsûmat mutâlebesi menâfi' "ahd uşurût olduğu ve bi-tahsîs Anadolu ve Rumeli'den Der-sa'âdet'te tevârüd edecek eşyâdan taşra ihtisâb me'mûrları tarafından rûsûmat mutâlebe olunmaması ihtisâb-ı mezbûrun dahi mü'esses olan nizamından bulunduğu ve bu vechle Der-sa'âdet'e gelecek eşyâdan taşra mahallere rûsûmat mutâlebesiyle asla mesağ olmadığı halde Fransa tüccârından Karabet Bezirgânın nakreden Agob zimmî ma'rifetiyle bi'l-mübâyaa Der-sa'âdet'ten celb etmiş olduğu tüfenkden rûsûmat mutâlebe olunmamak için mukaddemce oltarafa kâ'ime senâ-veri göndermiş ise de Bezirgân-ı mersûmun yirmi bin yedi yüz on sekiz vukıyye tiftikden beher vukıyyede bir guruş resm-i ihtisâbına ve sâlifü'z-zikr kâ'ime senâ-verinin duhûluna kadar tiftik-i mezkûrun on altı bin vukıyyesinde dahi beher vukıyyede on yedişer parden resm-i tamga olmak üzere ahz olunduğu beyânıyla meblağ-ı mezkûrun istirdâdı husûsu Bezirgân-ı mersûm tarafından istid'â olduğu İstanbul gümrük emîni izzetlû Beğ iktizâ cânibinden bâ-takrîr ifâdeve inhâ olunmuş olmağla keyfiyyet inhâ olunduğu vechi ile mugâyir mu'âhede olacağından olvechle meblağ-ı mezbûranın istirdâdı husûsuna himmet buyurmak siyâkında kâ'ime. Fî 18 Şevval Sene 55

[142] **Prusya Mütessellimine Kâ'ime**

Ma'lûm sa'âdetleri buyrulduğu mu'âhede-i cedîde-i ticâret iktizâsı üzere Memâlik Mahrûse-i Hazret-i Şâhâne mahsûlünden bi'l-mübâyaa keffe-i rûsûmat bedeli olarak yüzde dokuz resm-i âmediye üç guruş reftiye gümrüğü edâ kılınarak Frenkistan'a giden emti'a ve eşyâdan sâlifü'z-zikr rûsûmat mutâlebesi munâfi' "ahd uşurût olduğu ve tahsîsi Anadolu ve Rumeli'den Der-sa'âdet'e tevârüd edecek eşyâdan taşra ihtisâb me'mûrları tarafından Der-sa'âdet mutâlebe olunması ihtisâb-ı mezbûrun dahi mü'esses olan nizamından bulunduğu ve bu vechle Der-sa'âdet'e gelecek eşyâdan taşra mahallere rûsûmat mutâlebesiyle asla mesağ olmadığı halde Fransa tüccârından Karabet Bezirgânın dokuz yüz yetmiş altı vukıyye harîrînin kıymetinde birer pâre hesabıyla dört bin sekiz yüz otuz iki guruş Bursa tarafından rûsûmat olunduğu beyânıyla meblağ-ı mezbûrun istirdâdı husûsu Bezirgân-ı mersûm

tarafından istid'â olunduğu İstanbul gümrük emîni izzetlû beğ iktizâ cânibinden bâ-takrîr ifâde ve inhâ olunmuş olmağla mersûmun istid'âsı vechle rüsûmat-ı mezkûrenin alındığı vâki' ise mugâyir-i mu'âhede olacağından olvechle meblağ mezkûrun istirdâdı husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. Fî 18 Şevval Sene 55

[143] **Tekfur Dağı Voyvodasına**

Tekfur Dağı iskelesine âmed-şüd eden Fransa Devleti tüccâr ve teba'asından umûr husûslarını rü'yet ve oltarafda ikâmet etmek üzere Fade nâm Fransalı bu def'a Konsolos vekili nasb ve ta'yîn kılındıktan bahsle hakkında merâsim-iri'âyet ve himâyetin icrâsı sefâret müşârün-ileyhâ canibinden ifâde ve iltimâs olunmuş ve beyne'd-devleteyn ve der-kâr olan silm ü müsâfât kâmilen icâbınca bu misillü me'mûrunun hakkında hürmet veri'âyet muktezânin icrâsı lâzımeden bulunmuş olunan ber-minvâl-i-ı muharrer konsolos vekili-i mûmâ-ileyhin hakkında ri'âyet lâzımenin icrâsı husûsuna dikkat eylemelerine kâ'ime. Fî 3 Safer Sene 55

[144] **Kıbrıs Muhassılına**

Kıbrıs cezâresindeTuzla kasabasından kâ'in Fransa ve ruhbânilerine mahsûs ve Santa Maria dimekle ma'rûf bir bâb kilise-i müşerref harâb ve ta'mîre muhtac olduğundan bahsle ve kilise mezkûrun vaz' kadîm ve hey'et-i asliyesi üzere ta'mîr ve zemini husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa Devleti sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve istid'â olunmuş ve külliye mezkûr fi'l-asl ruhbânlara mahsûs mesken alub sonradan tahsîs-i ism ile kilise hey'etine konmuş olmak ihtimâli olarak hakikat-ı keyfiyyetin mahallinden isti'lâmı lâzım gelmiş olmağla kilise-yi mezkûr öyle olmayub da kadîmden Fransa ruhbânlarına mahsûs kilise olduğu halde ma'rifet-i şer'-i şerîf ve mi'mâr-ı belde ma'rifetleriyle geşt ve mu'âyyene ve her bir mahalli mesâha ve t'ahdîd olunarak tûl ve 'arz ve zirâ'î gösterilerek bi't-tersîm keyfiyyetin alâ-vechi's-sihha bu tarafa tahrîr ve i'lâm olunması husûsuna mübâderet eylemeleri siyâkında kâ'ime. Fî 12 Safer sene 55

[145] **Aynoz Voyvodasına**

Fransa Devleti teba'a ve tüccârından İzmir'de mütemekkin Logar nâm müste'men Fransalı ve Narca ve Kostandino Borki Papasioğlu nâm zimmîler kefâlet ve ma'rifetleriyle Malkaralı Mihail nâm zimmîden ma'lûmü'l-mikdâr ketân tohumu mübâyaa ve iştirâ ile lâzım gelen temennî tarafına edâ eyleyüb mersûm Mihail zımnında gayri ez teslîm müste'men-i mesfûrun otuz bin kıyyeden ziyâde bağ malı kalarak mutâlebe oldukda te'diye senedle imtinâ

eylemiş olduğundan bahsle ber-vech-i mukâvele mezkûrî'l-mikdâr tahmîlin mersûm Mihail'den bi't-tahsîl müste'men-i mesfûr tarafına edâ veteslîm olunmasu husûsu bu def'a Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ olunması olmağla ve keyfiyyet inhâ olduğu vechle olmayacağı halde husûsu mezbûr usûl-iticârete mugâyir ve munâfi ve müste'men-i mesfûr hakkında dahi bir tâkım ziyân müterettib olacağı bedîhemi olunmuş olmağla sâlifü'z-zikr tohumun kefirî ma'rifetleriyle mersûm Mihail'den bi't-tahsîl müste'men-i mesfûr tarafına sür'aten te'diye ve teslîmi itdirilmesi husûsuna mübâderet eylemeleri için kâ'im. Fî 12 Zilkade Sene 55

[146] **Burgaz Voyvadasına**

İzmir'de mütemekkin Fransa Devleti tüccârından Robolinâm tâcirin âdemî Mehmed Ağa tâcir-i mersûm tarafından Burgaz cânibine gönderilmeyüb Dimitri Yorgi Ayacınâm zımmî ile beher kantarı yüz beş bin guruş iki yüz kantar yapağı iştirâsı kontrato idüb ale'l-hesâb yirmi altı bin sekiz yüz guruşa saymışiken mersûm Dimitri kontratosundan nükûl birle doksan yedi kantarını teslîm ve kûsûrünü dahi ziyâde kâr-harâmıyla başkasına fûrûht etmiş ve tâcir-i mersûm sefnesin hamûlesini li-ecli't-teskîn beher kantarından kırk guruş tefâvütüyle yüz üç kantar yapağı iştirâsına mecbûr etmiş ve kantar-ı mezkûr dört bin iki yüz seksen mersûmun zımnında kalan dokuz bin sekiz yüz yirmi beş meblağ-ı mezbûrun kendüsüyle cem'an on dört bin yüz beş guruş meblağ olmuş olduğundan bahsle meblağ-ı mezbûr tâcir-i mersûmun âdemine edâ itdirilmiş husûsu Der-sa'âdet'te mukîm müşârün-ileyhâ elçisi cânibi tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olmağla keyfiyyet inhâ olduğu vechle ise meblağ-ı mezbûrun tâcir-i mersûmun âdemine edâ ve ifâ itdirilmesi husûsu mübâderet eylemeleri için kâ'ime. Fî 11 Safer sene 55

[147] **Midillü Nâzırına**

Fransa Devleti teba'a tüccârından Lebşnâm tâcirin Midillü cezîresinde mübâyaa ideceği iki bin beş yüz kantar sabunun ihrâcı husûsunda mümâna'at olunmuş olduğundan bahsle vâki' olan müdâhalenin men' ve def'iyle ruhsat verilmesi husûsu Der-sa'âdet'ten mukîm Fransa Devleti elçisi cânibi tarafından bâ-takrîr inhâ ve iltimâs olunmuş olmağa ber-mûcib iltimâs zikr olunan sabunun Der-sa'âdet tertîbât ve bekâyasına hâlel gelmemek üzere ihrâcı husûsuna mümâna'at olunarak ruhsat i'tâ olunmuş husûsuna mübâderet eylemeleri için kâ'ime. Fî 15 Safer sene 55

[148] **Galos Voyvodasına**

Fransa Devleti teba'asından Logar nâm tâcir Galos iskelesinde mütemekkin İskofo Yani zımmîden ma'lûmü'l-mikdâr revgan-ı zeyt mübâyaa iştirâ etmiş iken bâyi'-i mersûm kontratosunun icrâsından bi'l-ictinâb ale'l-gafle firâr iderek tahminen yirmi dört bin guruş kadar tâcir-i mersûme zarar eylediğinden bahisle firârî-i mersûm oltarafda olunan emvâl ve eşyâsı habt-ı fûrûht olunarak hâsıl olan ittihâzdan meblağ-ı mezbûrun edâ itdirilmesi husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa elçisi cenâbı câniblerinden bâ-takrîr inhâ ve istid'â olunmuş olmağla keyfiyyet inhâ olunacağı vechle ise ma'rifet-i şer'le rü'yet olunarak firârî-i mersûmun emvâl ve eşyâsından meblağ-ı mezbûrun te'diyesi vesâ'ilinin istihsâliyle bilâ gadr ihkâk-ı hak mübâderet eylemeleri için kâ'ime; Fî 15 Safer sene 55.

[149] **Yenişehir Mütesellimine**

Memâlik-i Mahrûse-i Şâhânedan hâsıl olan zehâirin hârice ihrâcı bu senelik bâ-irâde-i seniyye münderic olmuş ise dememnu'iyetitârihinden iki mâh takdim Selânikte mütemekkin Fransa Devleti teba'asından Logar nâm tâcir Galos iskelesinde yirmi bin kile hınta ştirâyâ zımnında husûsa sefineleri istîcar etmiş olduğundan bahsle tâcir-i merkûmu heder ve ziyândan kâ'ime-i müsâ'ade-i istisnâ'îye olmak üzere ma'lûmü'l-mikdâr hıntanın sefine-i mezkûreye tahmîl ihrâcı ruhsat verilmesi husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ elçisi cenâbı cânibinden bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olmağla keyfiyyet inhâ olacağı vechle ise sâ'ire emsâl olmak üzere mezkûrî'l-mikdâr hıntanın sefine-i mezkûrelere bahsle ruhsat i'tâsı husûsu mübâderet eylemeleri siyâkında kâ'ime. Fî 16 Cemazîyelevvel Sene 55

[150] **Midillü Nâzırına**

Fransa Devleti tüccârından Logar nâm tâcir-i Midillü cezîresinden bi'l-iştirâ mahzenlere nakl etmiş olduğu iki bin kantar sabunun sefineye bahsle ruhsat istemiş ise de fakat Der-sa'âdet'e nakline ruhsat verileceği ifâde olunmuş bu husûs ise mu'âhedenin hilâfı bulunmuş olduğundan bahsle mümâna'at vâka'anın def'i husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ elçisi cenâbları cânibinden bâ-takrîr inhâ ve iltimâs olunmuş olmağla keyfiyyet inhâ olduğu vechle ise Der-sa'âdet mürettebatına hâlel gelmemek üzere zikr olunan sabunun nakl ve ihrâcı husûsuna müdâhale olması husûsuna dikkat eylemeniz için kâ'ime. Fî 16 Cemazîyelevvel Sene 55

[151] **Ayvacık Voyvodasına**

Fransa Devleti tüccârından Devran Bezirgânın âdemi Hallacoğlu Oseb zimmînin bu def'a oltarafa gidecek beyânıyla müdâhale olunması ve Bezirgân-ı mersûmun mübâyaa etmiş olduğu revgan-ı zeyt olunmak üzere istîcar etmiş olduğu sefine Marsilya cânibine gidecek olub olan tahmîl olunduğuna binâen mesârif-i kesîreye ve dûçar olduğundan bahsle mukâvele etmiş olduğu revgan-ı zeytin dahi sefine-i mezkûrda tahmîl olunmuş husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ elçisi cenâbları cânibinden bâ-takrîr ifâde ve iltimâs olunmuş olmağla ber-mûcib inhâ mersûm Oseb müdâhele olunmayub tâcir-i mersûmun dahi mukâvelesi vechle revgan-ı zeytin mezkûrun zikr olunan sefineye bahsle müdahale olunmuş husûsuna dikkat eylemeniz için kâ'ime. Fî 16 Cemazîyelevvel Sene 55

[152] **Midillü Nâzırına**

Fransa Devleti tüccârından nâm tâcirin Midillü cezîresinden bi'l-iştirâ mahzenlere nakl etmiş olduğu iki bin kantar sabunun sefineye tahmîline ruhsat etmiş ise de fakat Der-sa'âdet'e nakline ruhsat virilmeyeceği ifâde olunmuş bu husûsile mu'âhedenin hilâfî bulunmuş olduğundan bahsle mümâna'at vâka'anın def'i husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ elçisi cenâbları cânibinden bâ-takrîr inhâ ve iltimâs olunmuş olmağla keyfiyyet inhâ olduğu vechle ise Der-sa'âdet mürettebatına hâlel gelmek üzere zikr olunan sabunun nakl ve ihrâcı husûsuna dikkat eylemeniz için kâ'ime. Fî 16 Cemazîyelevvel Sene 55

[153] **Ayvacık Voyvodasına**

Fransa Devleti tüccârından Devran Bezirgânın âdemi Hallacoğlu Oseb zimmînin bu def'a oltarafa gideceği beyânıyla müdâhale olunması ve Bezirgân-ı mersûmun mübâyaa etmiş olduğu revgan-ı zeyt bahsle olmak üzere istîcar etmiş olduğu sefineye Marsilya cânibine gidecek olub olan tahmîl olunmadığına binâen mesarîf-i kesîreye dûçar olduğundan bahsle mukâvele etmiş olduğu revgan-ı zeytin dahi sefine-i mezbûra tahmîl olunması husûsu Der-sa'âdet'ten mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ elçisi cenâbları cânibinden bâ-takrîr ifâde ve iltimâs olunmuş olmağla ber-mûcib inhâ mersûm Oseb müdâhale olunmayub tâcir-i mersûmun dahi muhâvelesi vechle revgan-ı zeyt mezkûrun zikr olunan sefineye tahmîline müdâhale olunması husûsuna dikkat eylemeniz için kâ'ime. Fî 16 Cemazîyelevvel Sene 55

[154] **Edremid Voyvodasına**

Fransa Devleti tüccârından Bet nâm tâcirin Edremid'den bin kantar sabun iştirâ verilmiş tamâmen edâ etmiş iken zikr olunan sabunun ihrâcı ve sefîneye tahmîline taraflarından mümâna'at vukû'u bulduğuna ve bu keyfîyyet mu'âhede-i cedîdenin hilâf-ı görüldüğünden bahsle men' ve def'i husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ elçisi cenâbı tarafından bu def'a bâ-takrîr inhâ olunmuş olmağla keyfîyyet inhâ olduğu vechle ise Der-sa'âdet tertîbatına hâlel gelmesi üzere zikr olunan sabunun ihrâcı ve tahmîle irâ'e-i ruhsat olunmuş siyâkında kâ'ime. Fî 20 Safer Sene 55

[155] **Rumeli Müşîrine**

Fransa Devleti teba'asından Belgrad'da mütemekkin Karer nâm tâciriyle İstasteviç nâm Sırpılı ma'lûmü'l-mikdâr sülük mübâyaa ve iştirâsı kontrato iderek dört bin florin virerek çend nefer 'amele ve âlât muktezîyeyi bi't-tedârük işlemeğe ibtidâr etmiş iken taraf-ı vâlâlarında ve kethüdâsı atûfetleri Sinan Beğ tarafından Arnabudluk göllerinde sülük saydı için verilen ruhsatdan nükûl ve başkasına i'tâ etmelerinden bâyi'-i mersûmân on bin beş yüz florin mutazarrır olmuş olduğundan bahsle meblağ-ı mezbûrun tahmîl husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa elçisi cenâbı cânibinden bâ-takrîr inhâ ve istid'â olunmuş olmağla keyfîyyet inhâ olacağı vecih ile meblağ-ı mezbûru mersûm'an edâ kılınması husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. Fî 21 Safer Sene 55

[156] **Edremid Voyvodasına**

Fransa Devleti teba'asından Marsilya'da mütemekkin Borelinâm tâcirin teba'asından Aziko Edremid ve havâlisinden iki bin kantar revgan-ı zeyt iştirâ tahmîlini mukâvele etmiş ise de tahmîlinde mümâna'at ve muhâlefet olduğundan bahsle revgan-ı mezkûrun tahmîli husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa elçisi cenâbı bâ-takrîr inhâ ve istid'â etmiş olmağla olvechle Der-sa'âdet tertîbatı bakâyasına hâlel gelmemek üzere mezkûr'l-mikdâr revgan-ı zeytin tahmîli husûsuna mübâderet eylemeniz için kâ'ime. Fî 13 Reb'u'l-evvel Sene 55

[157] **Ankara Müşîrine**

Ma'lûm âliyyelere buyurulduğu üzere mu'âhede-i cedîde-i ticâret iktizâsını Memâlik-i Mahrûse-i Hazret-i Şâhâne husûsundan mübâyaa olunan keffen eşyânın rüsûmât bedeli olarak yüzde dokuz resm-i âmediye üç guruş refiye edâ olunarak Frenkistan'a giden eşyâdan sâ'ir gûna rüsûmat mutâlebesi munâfi-i "ahd u şurût olduğu ve bi-tahsîs Anadolu ve Rumeli tarafından Der-sa'âdet'e tevârüd edecek eşyâdan taşra ihtisâb me'mûrları tarafından rüsûmat

mutâlebe olunmaması ihtisâb-ı mezbûrun dahi müesses olan nizâmından bulunduğu ve bu vechle Der-sa'âdet'e gelecek eşyâdan taşra mahallere rüsûmat mutâlebesine asla mesâğ olduğu halde bi'l-mübâyaa Frenkistan'a göndermek üzere Der-sa'âdet'e celb etmiş olduğu tiftiklere beher kıyyesinden inkara ihtisâb me'mûru tarafından kırk pare resm-i ihtisâb ve on yedişer pâre resm-i tamga olmak üzere cem'an olmuş olduğu istirdâd husûsu Der-sa'âdet emti'a gümrüğü emîni 'azimetlû Beğ tarafından ifâde ve inhâ olunmuş keyfîyyet inhâ oldundugu vechle ise mugâyir-ı nizâm olvechle mersûmdan etmiş olan dört bin kırk beher guruşun istirdâdı lâzım gelmiş olmağa olvechle meblağ-ı mezbûrun istirdâdı husûsu himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. Fî 16 Zilkade Sene 55

(3) *Avrupa tüccârından Andon Aznavar nâm Bezirgânın Ankara'dan terzibaşı Oseb ma'rifetiyle* (4) *İki bin sekiz yüz kırk vukiyye* (5) *dört bin kırk yedi guruşun*

[158] Fransa Devleti tüccârından Petro İskeli nâm Bezirgânın Ankara'dan Kolazoğlu zımmî ma'rifetiyle dokuz bin beş yüz yirmi vukiyye tiftikden alınmış olan on üç bin beş yüz altmış altı guruşun istirdâdı zımnında aslına tatbîkan müşârün-ileyhe kâ'ime.

[159] **Ayvacık Voyvodasına**

Fransa tüccârından Ruzennâm tâcirin oltarafdan iştirâ'etmiş olacağı revgan-ı zeytin teslim tahmîlinde tarafınızdan def' olan mümâna'at men' ve def'i husûsu mukaddemce tarafınıza te'kîden iş'ar olunmuş ise de vâki' olan tenbîh ve iş'arın icrasına bakılmayarak bu bâbda tâcir-i mersûm zarar ve hasar-dide olmuş olduğundan bahsle mesfûrun gadrden vikâyesi zımnında olan bir mübâşir ta'yîn ve irsâl olunmuş ve sanîyen bu husûsu vukû'u bulan zarar ve ziyânı tazmîn olmak üzere tarafınız İştanoğlu zimmetinde olan akçenizin tevkîf itdirilmiş husûs bu def'a Fransa Devlet-i sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş ber-vech-i istid'â bu maslahatın tesviyesi zımnında makâm-ı nezâret hâriciyede mübâşir ta'yîn ve irsâl ve sarraf mersûm dahi Bâb-ı Âli'ye celb birle zimmetinde akçenizin bulunduğu halde tevkîf keyfîyyetini tenbîhve te'kîd kılınmış olunan bu husûsun ma'rifet-i şer'-i şerîf ve mübâşir-i merkûm ma'rifetiyle hüsn-i tesviyesi ve tâcir-i mersûmun sûret-i iskât ve irzâsı vesâilinin istihsâline mübâderet eylemeleriniz için kâ'ime. Fî 6 Cemazîyelevvel Sene 55

[160] **Amrud-âbâd Â'yânına**

Fransa Devleti tüccârından Papa Doka nâm tâcir Amrud-âbâd ve havâlisinden bin beş yüz kantar revgan-ı zeyt iştirâ ve iktizâ eden semenini dahi edâ etmiş ise de mezkûr'l-mikdâr revgan-ı zeytin teslim ve ihrâcına tarafınızdan mümâna'at olunmaması ve bu husûsu

mu'âhede-i cedîdeye mugâyir ve munâfi' olacağından bahsle mersûm ta'rife-i cedîde ma'lûmü'l-mikdâr revgan-ı zeytin lâzım taraf rüsûmat ba'de'l-edâ teslim ve ihrâc ve tâcir-i mesfûrun dahi mazarratdan vikâyesi husûsu Der-sa'âdet'te mukîm müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olmağla keyfiyyet inhâ olacağı vechle ise bermûceb-i ta'rife-i cedîde mezkûrü'l-mikdâr revgan-ı zeytin lâzım gelen rüsûmat ba'de'l-edâ teslim ve ihrâc itdirilmesi üzere mûmâna'at olunmaması vesâilinin istihsâli husûsuna dikkat eylemeniz için kâ'ime. Fî 20 Cemazîyelevvel. Sene 55

[161] Yanya Müşîrine

Yanya'da ikâmet eylemek ve Devlet teba'asının musâlih vâkı'alarını rü'yet etmek üzere Fransa Devleti tarafına bundan akdem konsolos ta'yîn ve i'zâm olan Edvar Krasbe nâm müste'men oltarafa varmış ise de şurût-ı seniyye üzere konsolos-ı mersûmun bu bâbda ruhsatı hâvî emr-i 'alî istihsâli edinceye kadar bandıra icmâsı husûsu tarafına ifâde olunmuş olduğu ifâdesini şâmil vârid olan tahrîrât-ı müşîrilerime'âl ve mezâyası rehîn-i itlâ senâ-veri olmuş ve keyfiyyet-i Devlet-i müşârün-ileyhânın Narda'da konsolos olduğundan konsolos-ı mezbûrun me'mûrunu Yanya'ya dahi şâmil olması mukaddemce Fransa sefâreti tarafından inhâ olunmuş ve kuyud-ı anifesine nazaran mukaddemlerde Yanya'da konsolos ikâmeti mesbûk olmak ve bu makûle düvel-i müttehâbe tarafından Memâlik-i Mahrûse-i Şâhânedede istedikleri mahallere konsolos ikâmesi 'uhûd-ı kadîme iktizâsından bulunmak hasebiyle olbâbda müte'allik buyrulan irâde-i seniyye hazret-i şâhâne mûcibince Yanya'da Devlet-i müşârün-ileyhâ tarafından konsolos ifâdesi ruhsat-ı hâvî geçende emr-i alî i'tâ kılınmak ve merkûmun oltarafa gelmemiş bundan iktizâ eden ve izâhatdan görünmüş olmağla emr-i alî-i mezkûrun icrâ-yı iktizâsına himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. Fî 28 Cemazîyelevvel Sene 55

[162] Kıbrıs Muhassılına

Beyrut'da mütemekkin Fransalı Dolaz nâm Bezirgân bundan dokuz ay evvel Tarsus'da mukîm Fransız Devleti konsolosuna irsâl eylemek üzere re'âyâ-yı Devlet-i Âliyye'den ve Kıbrıs cerîdesinde kâ'in Tuzla Kasabası mütemekkinlerinden vârid ve şikasının iştirâken mâlik oldukları Etne tesmiye olunur sefine kapudânı Yorgi Mihail nâm kapudâna yedi bin dört yüz doksan iki guruş kıymetlü bir emanet i'tâ ve teslim etmiş ve kapudân-ı mersûm Tarsus iskelesine lede'l-vürûd sefine-i mezkûreyi terk ederek hâmil olduğu kafe-i tahrîrât ve emâneti gasb birle Anadolu cânibine firâr eylemiş ve meblağ-ı mezbûr sefine ashâbından mütâlebe olunmuş ise de şimdiye değin a'zâr-ı vâhiye irâdıyla te'diyesinde imtina ve muhâlefet etmekde bulunmuş olduklarından bahisle bu husûsdan dolayı konsolos-ı merkûmu

gadrden vikâye-i kuyûddan mersûmun sirkat eylediği sâlifüz-zikr yedi bin dört yüz doksan iki guruşun karındaşları mersûmlardan tahsîli husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ elçisi cenâbları cânibinden bâ-takrîr inhâ ve istid'â olunmuş olmağla keyfiyyet inhâ olunduğu vecihle Bezirgân-ı merkûmun sirkât olunan emaneti bahası olan meblağ-ı mezbûrun sefine-i mezkûre ashâbından tahsîli husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. Fî 6 Sene 56

[163] Kıbrıs Muhassılına

Kıbrıs cerîdesinde Sicilyateyn Devleti konsolos vekili iken fevt olan Çorolamo Fabloy nâm müste'minden cerîde-i mezkûre metropolidlerin umûr-ı memlekete sarf etmek üzere istikraz etmiş oldukları tahminen dört yüz elli bin guruş Arşatar ve Boveşil ve Berkar nam üç nefer Fransalı Bezirgânlara intikal etmiş olduğundan meblağ-ı mezbûrun zikr olunan vereselere te'diyesi husûsu bundan akdem cânib-i sefâretten led'el-istid'â cerîde-i merkûm re'âyâsının hallerine merhameten mecmû deynlerini on sene müddet zarfında te'diye eylemelerine karar verildiği ifâde olunmuş ise de henüz meblağ-ı mezbûrdan mersûmlara bir akçe verilmediği beyânıyla iktizâsının tesviye ve icrâsı husûsu bu def'a dahi Der-sa'âdet'te mukîm Fransa elçisi cenâbı cânibinden takrîr-i takdimiyle ifâde ve iltimâs olunmuş olduğundan kuyûda le'del-müracaa cerîde-i mezkûre ahâli ve re'âyâsı bir müddetden berü duyûn-ı kesireye dûçâr olarak güzeşteden dolayı halleri perişan duyûn-ı vakı'anın def'aten te'diyesine adem-i iktidarları nümâ'yân olmak hasebile hallerine merhameten ba'd-ezin umûr-ı memleket duyûn-ı te'diyeden gerek ehl-i İslam ve re'âyâdan ve gerek müste'men tâifesinden yedlerinde deyn-i temessukatı bulunanların iddi'â eyleyecekleri mebalîğ fil-hakîka umûr-ı memleket için ahz u sarf olunmuş olduğu huzur-ı şerde muhassıl ve sâ'ir vücûh muvacehelerinde merkûmül-kelim kimesneler şehâdetleriyle bir nehc-i şeri sabit oldukdan sonra maksad on senede bila-güzeşte te'diye olunmak ve ol vechile düvele mütebeyyin birle defteri Divan-ı hümayân kaleminde kayd ile te'diye oldukca kaydı terkim kılınmağa ve bu madde yalnız vücûh-ı İslam ve Rumları re'âyân ihbar ve şehâdetleriyle iktifâ olunmamak şartıyla tanzîm ve tesviyesi bâbında emr-i ali ısdarı istid'â olduğuna ve bu sûret fukara haklarında müstelzem hin-i menfaât olacağına binâen duyûn-ı mezkûrenin mahallinde ma'rifet-i şerle hüsn-i sûreti istihsâl olunarak istid'â olduğu vecihle on senede muksiten te'diye olunmak üzere şurûtuna tatbîk olunmak bâbında iki yüz kırk dokuz senesi evail-i Safer'ül-hayrında emr-i ali ısdar olunan kuyûddan müsteban olması için mersûmdan metropolidlerin memleket için istikraz eyledikleri mebalîğ-i merkûma ber-mûceb emr-i alî mahallinde taksit olub olmadığı keyfiyyeti sûret-i istid'âdan mümfemin olunamadığından

hem verese-i mersûmunu ve hem cerîde-i mezkûre re'âyâsını ızzardan vekâyeye-i mebalîğ-i merkûm fil-vaki duyûn-ı sahiheden olacağı halde mahâlinde ma'rifet-i şer-i şerîf ve meclisi memleket ma'rifetiyle ruyet vermeyüb şûrutan meblağ-ı mezbûrun tekasüd-i şeriyye ile te'diyesine mübaşeret ve keyfiyyeti bu tarafa dahi beyân ve iş'aret eylemeniz için kâ'ime. 6 Muharrem sene 56

[164] **Ankara Müşîrine**

Ma'lûm-ı Sâmilere buyurulduğu ve mu'âhede-i ticâret iktizâsı üzere Memâlik-i Mahrûse-i Şâhâne mahsûlünden bil-mübâyaa kafe-i rüsûmat bedeli olarak yüzde dokuz resm-i amedi ve üç guruş vakiyye gümrüğü edâ olunarak Frengistana geden emti'a ve eşyâdan bir gûna Der-sa'âdet mutâlebesi menâğ-ı uhud ve şûrut olduğu ve tahkiki Anadolu ve Rumelinden Der-sa'âdet'e tevârüd edecek eşyâdan taşra ihtisâb me'mûrları tarafından rüsûmat-ı mütâlebe olunmaması intisab-ı mezkûrun dahi müesses olan nizamından olduğu ve bu vecihle Der-sa'âdet'e gelecek eşyâdan taşra mahallerde rüsûmat-ı mutâlebesine asla mesağ olmadığı halde Fransa tüccârından Babatofa Bezirgânın Ankaradan Avrupa tüccârı Oseb zimmî ma'rifetiyle bil-mübâyaa Frengistan'a göndermek üzere Der-sa'âdet'e celb etmiş olduğu tüfenkden rüsûmat-ı mütâlebe olunmaması mukaddemce inhâ olunarak savb-ı vâlâlarına iş'ar kılınmış ise de Bezirgân-ı mersûmun dört bin on bir vakiyye tüfengin ve her vakiyye birer guruş resm-i ihtisâb ile on yedişer paradan bin yedi yüz dört guruş bikes yedi para ki cem'an almış olduğu beş bin yedi yüz beş guruş yirmi yedi parayı Ankara ihtisâb me'mûru henüz edâ ve teslim etmemiş olduğundan meblağ-ı mezbûrun istirdâdı husûsu mersûm tarafından inhâ ve ifâde olduğu Der-sa'âdet emti'a gümrüğü emini saâdetlü Beyefendi tarafından dahi ifâde ve inba olunmuş olmağla mukaddema vâki' olan iş'arımız vechiyle sâlifüz-zikr ahz etmiş olduğu meblağ-ı mezkûrun Ankara ihtisâb me'mûrlarından Bezirgân-ı mersûmun adına devr ve istirdâdı ve sâ'ir icrâya himmet buyurulması siyâkında kâ'ime. 6 Muharrem sene 56

[165] **Konya Müşîrine**

Fransa Devleti teba'asından Krintisaki nâm müste'men bundan çend mâh mukaddem Tarsusdan li-eclil-seyaha Beriyyetü'ş-Şam cânibine 'azîmet muradıyla kendisine iktizâ' eden çend re's bâr-gîr Pedarki zımnında Niğde'den hissesinde mahalle-i mezkûr mütesellimi bilâ-sebeb mersûmu tutub taraf-ı vâlâlarına göndermiş ve mersûmu yirmi altı gün firâr bade'l-tevkîf bundan pasaportası ahz olunarak kavasa terfikan bu tarafa irsâl olunmuş ise de mersûm-ı eşyâsından sirkat olunan bir aded seccâde ve bir aded kokusuna ve mahall-i mezbûrda sakatlanmış olan bâr-gîr semeninden ve yol masârifinden dolayı dört bin dört yüz elli iki

guruş mutazzarır olmuş olduğu beyânıyla meblağ-ı mezbûrun taraf-ı müşir-ânelerinden tazmîni husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ elçisi cenâbları cânibinden bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olmağla olvechile meblağ-ı mezbûrun i'tâsı husûsuna bezli-himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. Fî 6 Muharrem sene 56

[166] Edremid Muhassılına

Fransa Devleti tüccârından Rodofanaki nâm tâcir Ermeni Bazil Mandra ma'rifetiyle Edremid Kazâsı'ndan iki bin kantar revgan-ı zeyt mübâyaa ve iştirâ etmiş ve sefîneye tahmîline tarafınızdan muhâlefet olduğundan bahisle ta'rife-i cedîde vechile rüsûmat-ı icâbiyesini edâ iderek müdâhale-i mezkûrenin meni' husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa sefâreti tarafından bâ-takrîr ve istid'â olunmuş olub mu'âhede-i cedîde-i ticâret vechile rüsûmat-ı icâbiyesi edâ olunduğu halde tahmîli husûsunda müdâhale olunması icâb itmeyeceği keyyfiyet-i inhâ olduğđu vechile ise mezkûr'l-mikdâr revgan-ı zeytin sefîne-i mezbûreye tahmîlen ihrâcı husûsuna irâ'e-i ruhsat eylemeniz için kâ'ime tahrîr. 4 Muharrem sene 56

[167] Ayvacık Muhassılına

Ayvacık Kazâsı Voyvodası sâbık Lütfullah Ağa hakkında şimdiye kadar ba'zı düvel-i mütehabbe ticare hakkında vukû' bulan muâmele-i gadriyesinden dolayı sefâretler tarafından bil-def'a iştikâ' olduğđuna ve bad'e-zin ağa-yı mûmâ-ileyhin oltarafda ikâmeti müddetce iştikânın ardı kesilmeyeceği ve kazâ-yı mezkûr muhassılına dahi diğđer kazâlar ile beraber 'ahde kezâ ihâle kılınmış idüğüne nazaran bundan böyle ağa-yı mûmâ-ileyhin oradan ikâmetini müceb hâlet kaldığđına binâen siz diğđer kazâlarda ikamet eylediğđiniz halde kazâ-yı mezkûrda ber-müceb nizâm-ı münâsib birinin tarafınızdan ta'yîn ve ikamesi iktizâ' ideceği der-kâr olan vechile münâsib ve muntehab birinin meclisçe muhassıl vekili kazâ-yı mezkûra ta'yîn ve ikâmesine ve ideceği der-kâr olan muhâvenet-i kâmilenin iktizâsınca teba ve ticaresi haklarında muâmele-i lâzimesinin icrâsı ve'l-hâsıl mu'âhede-i cedîde-i ticâret vechile hareket ve ifâ-yı me'mûriyetiyle bir gûna sizleri ve iştikâ' vukû'a götürülmesi esbâb-ı lâzimesinin istihsâline bakılması husûsunun dahi me'mûr olacak adem lâyıkıyla ifâde ve tefhîmiyle keyyfiyetin bu cânîbe iş'arı husûsuna mübâderet eylemeniz için kâ'ime. 20 Muharrem sene 56

[168] Ayvacık Muhassılına

Ayvacık Kazâsı Voyvodası Lütfullah Ağa Fransa tüccârından Devdan nâm tâcirin revgan-ı zeyt iştirâsına gönderdiği Ermeni Oseb nâm zımmînin kazâ-yı mezkûrdan iştirâ etmiş olduğđu

revgan-ı zeytin teslîm ve sefîneye tahmîlinde ba'zı mertebe-i müdâhele itmekde olduğundan o makûle müdâheleden ferâgat etmesi husûsu mukaddemce ağa-yı mûmâ-ileyhe tahrîr ve iş'arve tâcir-i mersûmun bu husûsda zarar-dîde olmuş olacağı muahharen Fransa Devleti sefâreti cânibinden inhâ olunmuş olduğundan vâki' olan zararın tazmîniyle iktizâ-yı hüsn-ü tesviyesine bakmak üzere mahsûs mübâşir ta'yîn ve irsâl ve keyfiyyete ağa-yı mûmâ-ileyhe dahi beyân ve izbâr kılınmışdı ağa-yı mûmâ-ileyhin bu husûsa dâ'ir vârid olan cevâbnâmesinde ta'yîn kılınan mübâşir ile mesfûr Oseb hâzır oldukları halde rivâyet olunan müdâhele-i keyfiyyeti söyleşdikde bu husûsdan dolayı kendiye ber-vechile müdâhele vukû'a gelmediğini mersûm Oseb hâzır-ı şerde ifâde ve i'tirâf eylemiş ve kendisinin tâcir-i mersûm ile bir gûna alışveriş olmayub bu keyfiyyet ba'zı kesânın tahrîkenden neş'et eylemiş olduğu muharrer ve mezkûr olmak hasebiyle cevâbnâme-i mezkûre Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti cânibine irâ'e olundukda mûmâ-ileyh Lütfullah Ağa tâcir-i mersûmun diğer âdemi Markopoli tarafından vâki'' olan ba'zı ifâde makbûle geçmediği ve mezkûr revgan-ı zeytin ashâbından ve ağa-yı mûmâ-ileyh teba'asından iki kişi zikr olunan yağın teslîmini men' ve tevkîf itmekde olduklarından gayr-i tâcir-i mersûmun iştirâ eylediği yağı âdemlerine verilir ise beher desti yağdan fuzûlî on dörder gurusu alacağı mersûm Oseb ve Markopoli Ağa-yı mûmâ-ileyh nezdine gidüb ifâde etmişler ise de iskâ itmeyerek mersûmları tard ve tekdîr eylediği ve Ayvacık Kazâsı ahâlisinden bir kaç yüz kesân dahi ağa-yı mûmâ-ileyhin mugâyir-i rızâ' ba'zı ta'addiyât vâki''asını beyân eylemekte oldukları keyfiyyatı bu tarafa dahi Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr ifâde ve beyân olunmuş ve beyne'd-devleteyn der-kâr olan selim ve müsâfât-ı kâmile îcâbınca teba'asının gadrından vikayesiyle husûsât-ı vâki''aların tesviyesi lâzımeden bulunan ve bu mâdde ise bir kaç def'adır yazılmış olduğundan sür'at-i tanzîmi îcâbından a'vr etmiş olmağla husûs mezkûrun mezkûrun hüsn-ü sûret ve karar bulması ya'ni voyvoda-i mûmâ-ileyhle tâcir-i mersûmun adamı Oseb hâzır oldukları halde mersûmun irzâ' ve iskânı husûsuna dikkat ve beyne'd-devleteyn Devletiyle mün'akid olan şerâit-i mu'âhedenin harf icrâsıyla ba'de-zîn bir gûnâ iştikâ' vukû'a getirilmesi esbâbının istihsâliyle keyfiyyetin bu tarafa ta'dîlen iş'arı husûsuna mübâderet eylemeniz için kâ'ime. Fî 25 Muharrem sene 56

[169] Edremid Muhassılına

Fransa Devleti tüccârından Pesman nâm tâcir Edremid'den iki bin kantar revgan-ı zeyt mübâyaa ve iştirâ ve semere-i îcâbiyesini tamâmen edâ' ve îfâ etmiş olduğu halde revgan-ı zeyt-i mezkûrun teslîm ve ihrâcı ve sefîneye tahmîli husûsunda müdâhele ve muhâlefet olunmakda ve bu cihetle tâcir-i mersûma zarar-ı küllî tertîb ve îrâs etmekte olduğu beyânıyla

muhâlefet-i vâki‘anın def‘i husûsu Der-sa‘âdet’te mukîm Fransa sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olmağla tâcir-i mersûmun mübâyaa etmiş olduğu salifü’z-zikr iki bin kantar revgan-ı zeytin tarife-i cedîde-i ticâret mücebince rûsûmât-ı îcâbiyesi edâ’ ve te’diye ve îfâ olunmuş olduğu halde mezkûr mikdâr yağın teslim ve sefîneye tahmîli husûsunda vâki‘ olan müdâhelenin idüğüne mübâşeret eylemeniz siyâkında. 3 Safer sene 56

[170] Bahr-i Sefîd Boğazı Muhâfızına

Fransa vekillik sefâretinden La Komet tâbir olunur bir kıt‘a birlik sefînesi sefâret mâiyetinde bulunmak üzere bu def‘a Der-sa‘âdet’e geleceğinden bahisle sefîne-i merkûmenin Bahr-i Sefîd Boğazı’ndan mürûruna ruhsat i‘tâsı husûsu Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve istid‘â olunmuş ve ba‘zı emsal ve sâbıkları vechiyle sefîne-i mezkûrenin mürûruna ve ruhsat i‘tâsı husûsuna irâde-i seniyye-i hazret-i şâhâne müte‘allik buyurulmuş olmağla mücebince sefîne-i merkûmenin boğaz-ı mezkûrdan mürûruna hazret buyurulmaları siyâkında kâ’ime. 5 Safer sene 56

[171] Trablusgarb Müşîrine

Trablusgarb Eyâletine tâbi Şatcuna Amacalil nam şahsın zîr-i idâresinde olan mahallere husûle gelen bi‘l-cümle güherçileli on seneden beri hasıran kendüleri alıb götürmek şurûtunu hâvi iki nefer Fransa tüccârıyla kontrato eylemiş ve olvechle alınan kontrato râ’ik v’ahd usûlü demek olacağından Devlet-i Âliyye ile İngiltere Devleti beyninde mütekâ’id olan ticâret mu‘âhedesine ve munâfi’ olduğu âşikâr görüldüğünden bahisle ber-vech muharrer hilâf-ı şurût-ı mu‘âhede vâki‘ olan mukâvelenin ilka’ ve itâsı husûsu Der-sa‘âdet’te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve istid‘â olunmuş olmağla hilâf-ı mu‘âhede-i ticâret bir gûna hareket vukû‘a gelmemiş ve dâima mu‘âhede-i mezkûreye müte‘allik mevâdın icrâsına ihtimam ve dikkat olmasını husûsuna himmet buyurulmaları siyâkında kâ’ime. 11 Safer sene 56

[172] İzmir Kazâsı ve Bi‘l-mutasarrıf Muhassılına

Nezaret-penahîden Hayım İri nam Bezirgân bu def‘a oltarafa ‘azîmet ideceği beyânıyla hakkında muavenet mütemekininin îfâsı husûsu iltimâs olunmuş olmağla muktezâ-yı seniyye-i ‘atıf-nigâriden üzere mûmâ-ileyhin hakkında lâzım gelen muâvenet-i mütemekininin îfâ ve icrâsı husûsuna himmet buyurulması siyâkında kâ’ime. 11 Safer sene 56

[173] **Tekfurdağı Muhassılına**

Fransa Devleti teba'asından oltarafda mütemekkin Gidon nam Bezirgânın hakkında muâvenet lâzımenin îfâsı husûs iltimâs olunmuş ve beyne'd-devletin der-kâr olan selim ve müsâfât-ı kâmile icâbınca bu misüllü teba'asının hakkında hürmet lâyıkasının îfâsı lâzımeden bulunmuş olmağla mûmâ-ileyhin sâ'ik vukû'atına olan husûsunda muâvenet ve hakkında dahi ri'âyet-i lâyıkanın îfâsı husûsuna himmet etmeleri siyâkında kâ'ime. 11 Safer sene 56

[174] **Bahr-i Sefîd Boğazı Muhâfızına**

Bahr-i Sefîd Boğazı'ndan mugâyir usûl Fransa bandırasıyla bir kıt'a vapur sefinesi tevcîhiyle mürûr ve sonra yine avdet etmiş olduğu ifâdesine dâ'ir tevârüd eden tahrîrât-ı şerîfleri mâl-u mâlûm hulûsvari olmuşdur sûret iş'ar-ı saâdetlerine nazaran mezkûr sefîne Seddü'l-bahr pişgâhından suları iskandil ve evvelceden mürur etmiş ve usûl cihetle mâkis ve tevkîfi için mezkûr mahallerden iş'arı kaldırılması ve tob dahi endaht olunmuş ise de ıska itmeyerek geçib getmiş olduğu anlaşılmış olmak hasebiyle keyfiyyet Der-sa'âdet'te mukîm Fransa Devleti elçisi tarafına ifâde olunarak Devlet-i müşârün-ileyhâ emr-i âli ma'rifetiyle sefîne-i merkûme Kapudânına söyletilirilerek vâki'a iş'arı saâdetleri üzere olvechile acele ile geçmiş ise de öyle suları olmadığı ve iş'arı kaldırılıb tob endaht olunarak haber verildiğini dahi işitdiğini kapudân merkûm ifâde eylemiş olduğu elçi-yi mûmâ-ileyh tarafından ihbar olunmuş ve bundan böyle bi'l-icâb böyle vapurları geldiği halde kavâid bahriyeye ri'âyet olunması sûretinin emr-i alîlerine iş'ar olunması te'kîd kılınmış olduğu beyânıyla kâ'ime. 11 Safer sene 56

[175] **Erzurum Müşîrine**

Fransa Devleti beyzâde ve mu'teberânından olub akdemce Der-sa'âdet'e gelmiş olan Kolonil Mari Roban nam beyzâde bu def'a bil-me'mûre İran cânibine 'azîmet etmiş (7) ve Devlet-i müşârün-ileyhâ ile Devlet-i Âliyye beyninde der-kâr ve sübûtbâki sahaif istikrâr olan kemâl-i musâfat iktizâsınca bu makûle müteber sarf beyzâdelerin sefiri haklarında ri'âyet lâzıme ve himmet cemîle-i kâmilenin icrâ ve îkâsı icâbı halden bulunmuş olmağla Kolonil mûmâ-ileyhin oltarafa vusul-i duhulünde mecbûr ve meftur oldukları şîme-i kerîme-i mehâmm-şinâs ve fetânet-i düstûrileri üzere hakkında lâzım mühimmat nüvazı dergâyet ve izhâr merâsim mergûb ve nüvâz-şikârı ve muavenetin kâmilen icrâsıyla oradan dahi savb-ı maksûda iğzam ve esâsı husûsuna himmet buyurulmak temennîsiyle kâ'ime.

[176] (7) **Bağdad Vâlisiyle Şam Mütessellimine Başka Başka Kâ'imeler**

İran'da mukîm Fransa Devleti teba'ası Mösyö Kont Dorsi Devlet-i müşârün-ileyhâ tarafından avdet ve ric'ata me'mûr olduğuna binâen bu def'a Bağdad ve Şam tarîkiyle avdet edeceğinden bahsle mûmâ-ileyhin oltarafa hin vüsûlünde mürûruna mûmâna'at olunmayarak hakkında hürmet-i lâyikanın icrâsı inhâ ve ifâde olunmuş. 18 Safer sene 56

[177] **Edremid Muhassılına**

Fransa Devleti teba'asından Babarofe nâm tâcir Edremid'den üç bin beş yüz kantar revgan-ı zeyt iştirâ ve semenini tamâmen edâ etmiş ise de revgan-ı zeyt-i mezbûrda teslîm ve ihrâcî dûçâr akde-i tehir olunmuş olduğuna bahisle müdâhele-i vakia'nın men' ve defî husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ elçisi cenâbları cânibinden bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olmağla olvechle ta'rife-i cedîdede musaddem olan rûsûmatdan ziyâde bir şey iddiâ olunmayarak mezkûr'l-mikdâr revgan-ı zeytin tâcir-i merkûme teslîm ve ihrâcî irâ'e-i ruhsat olunması husûsuna mübâderet eylemeniz için kâ'ime. 24 Safer sene 56

[178] **İzmir Muhassılına**

İzmir civârında kâ'in Buca Karyesinde mütemekkin Efrenc tâifesinin âyinleri icrâsına mahsûs olan mâbad hânenin mürur-ı eyyâm ile müşerref-i harâb olduğundan bahisle tâmiri mahsûs Der-sa'âdet'te mukîm Fransa Devleti sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve istid'â olunmuş ise de zikr olunan mâbad hânenin keyfiyyet-i hâliyyesince yapılması usûl muktezâsından olmağla kac odayı müstemildir ve kadimi vechiyle tâmirinde kimesneye bir gûnâ mazarratı var mıdır bade'l-tahkîk ma'rifet şerâitden ve ma'rifetiniz ve aza-yı meclis ve mimariler ma'rifetleriyle bade'l-geşt ve mesâhe her bir mahalli gösterilerek bir kâğıda bir resm ile keyfiyyetin sıhhat ve hak-ikinin vechle îlâm ve iş'âra mübâderet eylemeniz siyâkında kâ'ime. 20 Safer sene 56

[179] **Galos Gümrüğüne**

Fransa Devleti tüccârından Petro İskilipci nam Bezirgânın Galos'da mütemekkin şeriki Nikola Civiti nâm tâcire göndermiş olduğu bir sandık derûnunda seksen kıyye çividin icâb eden yüzde üç guruş resm-i emriyyesinden başka ber-mûceb mu'âhede-i cedîde rûsûmat-ı sâ'ire bedeli olarak yüzde iki guruş resm-i munzamı dahi tahsîl olunmuş olduğu Der-sa'âdet'te Galata gümrüğü tarafından verilen tezkirede muharrer ve mestur iken zikr olunan çiveden mekir olarak ol tarafda dahi altı yüz altmış guruş ahz olduğundan istirdâdı husûsu inhâ ve istid'â olunmuş ve keyfiyyet inhâ olduğuna vechle ise mezkûr resmin ol hâcet-i mekir

ahz olunması 'ahde mugâyir bulunmuş olmağla zikr olunan altı yüz bu kadar gurus resmin Bezirgân-ı merkûmun şeriki mesfûr tarafına tamamen reddi husûsuna mübâderet eylemeniz için kâ'ime. 24 safer sene 56

[180] Edremid Muhassılına

Fransa Devleti tebasından Marsilya'da mütemekkin Rodkafnaki nâm tâcir Edremid'den revgan-ı zeyt tahmîli için iki kıt'a sefîne isticbâr ve ol tarafa göndermiş ise de tarafınızdan mu'âhede-i ticârete ve ta'rize-i cedîdeye adem-i îtibar ba'zı rüsûmat ahz olunmadıkça tâcir-i merkûmun adamı Amide ma'rifetiyle iştirâ ve tedârik olunmuş olan üç bin kantar revgan-ı zeytin tahmîline ruhsat verilmediğinden bu keyfiyyet sefîneyn-i mezkûreye masarîf-ı külliye îras eylediği beyânıyla revgan-ı mezkûrun tahmîl ve ihrâcında zuhûra gelen mümâna'atın def'îyle masarîf ve zararının tazmîni husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve istid'â olunmuş olmağla sâlîfû'z-zikr revgan-ı zeytinin tahmîl ve ihrâcında mümâna'at olunmayarak mezkûr sefinenin tahmîli ve zararının tazmîni husûsuna mübâderet eylemeniz siyâkında kâ'ime tahrîr. Gurre-i Rebi'u'l-evvel sene 56

[181] Edirne Müşîrine

Fransa Devleti tüccârından Loar nâm tâcir-i Malkaralı Melcabilden Keşan mütemekkinlerinden Papas oğlu nâm zimmî kefâletîyle ma'lûmu'l-miktar keten tohumu iştirâ etmiş icâbını edâ ve îfâ eylemiş ve baliğ-i mersûm zikr olunan tohumdan gayr-i ez teslim otuz bin kıyye mikdârı vereceği kalmış ise de tesliminden imtina' ve kefil-i mersûm dahi susam hesabından dolayı tâcir-i merkûme olan on dokuz bin gurusdeynini kezâlik edâdan mücânebet ve istinkâf eylemiş olduklarından bahisle mersûmlar mahallerinden Edirne'ye celb ve ihzâr olunarak salîfû'z-zikr üç yüz bin kıyye keten tohumuyla meblağ-ı mezbûrun mersûmlardan ahz ve tahsîl husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti cânibinden bâ-takrîr inhâ ve istid'â olunmuş ve ihkâk-ı hakk maddesi lâzımeden bulunmuş olmağla ol vechle mersûmlar üzerine celbiyle husûs-ı mezkûrun meclis ceru'yesiyle meblağ-ı mezbûrun mersûmlardan ahz ve tahsîli husûsuna himmet buyurmaları bâbında. 8 Rebi'u'l-evvel sene 56

[182] Silivri Gümrüğüne

Fransa Devleti tüccârından Balzak nâm tâcirin Fransa tuzlarının mahsûlü olarak tuz hamûlesi ve Unapolitan bandırasıyla Fafbaro nam kuyûdan râkib olduğu bir kıt'a sefinesiyle Marsilya cânibinden Silivri'ye vürûd edeceği tarafınıza ihbar olundukda bu taraftan emir geldikçe hamûle-i mezkûrenin ihrac ve fûrûhtuna irâ'e-i ruhsat olunmak yollu tâcir-i

merkûmun ol tarafda bulunan adamına ifâde ve ihbar ve ihbar olunmuş ve bu keyfiyyet tüccâr-ı merkûma zarar ve ziyânı mûcib olacağı der-kâr bulunmuş olduğundan bahisle sefîne-i mezkûrenin o tarafa vusûlünde hamûle-i mezkûrenin lâzım gelen gümrüğü ber-mûceb ta'rizine edâ olunarak ihrac ve fûrûhtuna mûmâna'at olunmaması husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ elçisi canibinden bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olmağla ol vechle sefîne-i mezbûrenin o tarafa vusûlünde hamûle-i mezkûrenin lâzım gelen gümrüğü bi'l-ahz ihrac ve fûrûhtuna mûmâna'at olunmaması husûsuna. 7 Rebi'ü'l-evvel sene 56

[183] Selânik Ferikine

Selânik'de mukîm Fransa Devleti konsolosunun Devlet-i müşârün-ileyhâ himâyesinde olan bir yahûdiye sille vurmasından dolayı taraf-ı saâdetlerinden konsolos-ı mûmâ-ileyhle kat'-ı muhâbere-i resmiye olunarak konsolos-ı mûmâ-ileyhin baş ser-kâtibine seni konsolos bilirim diye ifâde olunmuş olduğundan konsolos-ı mûmâ-ileyh Der-sa'âdet'e gelerek keyfiyyeti beyân eylemiş olduğu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ elçisi cenâbı tarafından ihbar kılınmış ve zât-ı saâdetleri me'mûrin-i sâ'ireden ziyâde usûl-i düveliyyeye vakıf iken böyle çend maddesi için düvel-i mütehabbe me'mûruyla kat-ı muâmele olunması ve ale'l-husûs yahûdi mersûm Devlet-i müşârün-ileyhâ mahmûlilerinden olduğu halde onun için böyle konsolos-ı mûmâ-ileyhle böyle münâza'a çıkarılması zât-ı vâlâlarına yakıştırılmamış ve şimdîye kadar bu keyfiyyetin sûret-i vukû'a dair taraf-ı şerîflerinden bir gûnaîş'ar dahi zuhûr etmemiş ve her ise konsolos mûmâ-ileyhe yine o tarafa avdet ve 'azîmet etmiş olup elhasıl bu makûle vukûât bu tarafta ma'lûm olup da taraf-ı Devlet-i Âliyye'den bir gûna irâde olunmadıkça hod-be-hod düvel-i ecnebiye me'mûrlarıyla kat-ı mütehabbe olunması muvâfık-ı usûl olmamağla konsolos-ı mûmâ-ileyh hakkında ri'âyet-i lâyıkanın icrâsıyla beraber keyfiyyetin hakîkati üzere bu tarafa ber-vechi tafsil iş'arı husûsuna himmet buyurmaları siyâkında. 17 Rebi'ü'l-evvel sene 56

[184] İzmir Muhassılına

Ma'lûm-ı şerîfleri olduğu üzere akdemce İzmir'de fevt olan gazeteci Kotorye'nin yalnız zevcesine bâ-irâde-i şâhâne İzmir vâridatından olarak merhamaten ve ihsan buyurulmuş olan on iki bin guruş merkûmun orada olan şürekâsı ba'zı gûna müdâhale ile kendülere dahi meblağ-ı mezbûrdan hisse tarafınaahz etmek muradında oldukları bu def'a inhâ ve ihbar olunmuş olup ancak meblağ-ı mezbûr müteveffâ-yı merkûmun sebkat eden sadâkat ve emeğine ve zevcesinin dahi bîvâye ve bîkes kalmasına binâen merhameten taraf-ı Devlet-i Âliyye'den yalnız mûmâ-ileyhe tahsis ve ihsan buyurulmuş olmasıyla sâ'ir kimesne

tarafından müdâhale ve birimize hissemiz vârid ve edâsına zehab olunmak icâb etmeyeceği ve ashâbından bulunmuş olmağla hiçbir kimesne tarafından müdâhale ve taarruz ettirilmemesi husûsuna himmet eylemeleri siyâkında kâ'ime. 17 Rebi'ü'l-evvel sene 56

[185] Bahr-i Sefîd Boğazı Muhâfızına

Bu def'a şeref irâde-i sünuh buyurulan irâde-i seniyye-i şâhâne mûcibince Memâlik-i Mahrûse-i mülûkanede kâ'in bi'l-cümle göl ve enharda hâsıl olan sülûk saydiyesinin iş bu elli altı senesi Mart'ından itibaren mahall-i sicil ticârethâne-i âmirede bi'l-müzâyede fûrûhtu sırasında Varna ve tevâbi'i kazâları göl ve enharının sülûk saydiye saydcı Fransa Devleti tüccârından Mösyö Arnos nâm tâcire verilmiş olduğundan tâcir-i merkûm mahall-i merkûmede kâ'in göl ve enhardan sayd edeceği sülûğü doğru Frenkistan'a irsâl eylediği sırada misâfir baide olmak mülâbesesiyle ziyâde telefât olması me'mul idüğü beyânıyla saydolacak sülûğü evvel emirde Kal'a-i Sultâniyye'ye nakil ile etdirerekba'de oradan sefâine tahmîl ve mahalline tesbiti zımında sâhib-i arzı akçe ile irzâ etmek ve masarîf vâkiası kendi yedinden sarf ve ruyet eylemek üzere mahall-i mezbûrda havlu yapıdırılması ruhsat i'tâsı husûsu tâcir-i merkûm tarafından mukaddem tarafından istid'â olunduğu beyânıyla iktizâsının icrâsı husûsu ticâret nâzırı 'atûfetlü paşa hazretleri tarafından inhâ ve ifâde olunmuş olmağla ber-mûceb-i istid'â şerâit-i mezkûre ile mahall-i mezbûrda bir aded Devlet inşâsına irâ'e-i ruhsat olunması husûsuna himmet eylemeleri siyâkında. 21 Rebi'ü'l-evvel sene 56

[186] Taraf-ı Devlet-i Nezâret-Penâhîlerine Bursa Muhassıyla Ferike Başka Başka

Meclis-i umûr-ı nâfia âzâsından Fransalı doktor Mösyö Moyringo tebdil-i hava etmek ve ba'zı şâ'yân-ı rü'yet olan mahalleri dahi seyr-ü temâşâ etmek üzere bu tarafa def' ol tarafa 'azîmet etmiş ve bu makûle mûteberan haklarında lâzîme-i hürmet ve re'â'yân kâmilen icrâsı lâzîmeden bulunmuş olduğundan başka mûmâ-ileyh ber-minvâl-i-i muharrer meclis-i nâfia-i Devlet-i Âliyye âzâsından olarak bu cihetle dahi hakkında hürmet olunması şîme-i kanundan görünmüş olmağla ol vechile mûmâ-ileyhin ol tarafa vürûdunda ikâmet edeceği müddetde hakkında ri'âyet-i lâzîme ve muâmele-i cemile-i hâtır-sazinin icrâ ve ifâsı husûsuna himmet buyurmaları buyurulmak tevkî'iyle şukka. 24 Rebi'ü'l-evvel sene 56

[187] Kıbrıs Ceziresi Muhassılına ve Umûr-ı Zabtiyesi Me'mûruna

Fransa Devleti tebası mûteberanından Mösyö Forfad bu def'a Devleti tarafından Kıbrıs cezîresine konsolos nasb ve ta'yîn olunmuş ise de taraf-ı Devlet-i Âliyye'den iktizâ eden konsolosluk beratı henüz tasvir ve i'tâ olunmamış olduğundan berat-ı alî-i mezkûrun tasattur

ve irsâline kadar mûmâ-ileyh ol tarafda konsolosluk umûrunu ruyet ve tesviye edeceğinden kimesne tarafından müdâhele olunmaması husûsu Fransa sefâreti tarafından inhâ ve iltimâs olunmuş olmağla zikr olunan berat-ı alînin vusûlüne kadar mûmâ-ileyhin icrâ-yı me'mûriyetine kimesne tarafından müdâhele ve taarruz olunmaması husûsuna mübâderet eylemeniz için kâ'ime. 7 Rebi'ü'l-evvel sene 56

[188] Rumeli Müşîrine

Fransa Devleti tebasından Belgrad'da mütemekkin Karer nâm tâcir Anastasinovic nam Sırbli ile ma'lûmü'l-mikdâr sülük mübâyaa ve iştirâsını kontrato ve ber-vech-i peşin dört bin filorin i'tâ ile çend nefer amele olan muktezîyeyi bi't-tedârik sülük saydına ibtidar etmişken selef-i müşîrileri ve kethüdâsı Sinan Bey tarafından Arnavutluk göllerinde sülük-i ahire bulunmuş ve bu cihetle merkûm tâcirler on bin beş yüz filorin-i mezbûre olmuş olduklarından bahisle meblağ-ı mezbûrun tahsîli husûsu mukaddema Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti cânibinden lede'l-inhâ o cihetle keyfiyyet tahrîr ve iş'ar olunmuş ise de merkûm Sinan Bey tâcir-i mersûmun alacağına dâ'ir olan evrak ve senedatı tevkîf ve istîfâ-yı deynde mûmâna'at eylemekte olduğu beyânıyla maru'z-zikr on bin beş yüz filorin ile merkûmların mesârif vâkıasının aliverilmesi husûsu bu def'a dahi sefâret-i müşârün-ileyhâ tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olmağla husûs-ı mezbûru bi't-tahkîk sâlifü'z-zikr filorin ve mesârifat vâkıanın istihsâli hüsn-ü tesviyesine himmet buyurulmaları siyâkında şukka. 7 Rebi'ü'l-evvel sene 56

[189] Tekfurdağı Muhassılına

Tekfurdağı iskelesinde mukîm Fransa Devleti konsolos vekili olan Fade nam Fransalîkendü ırz ve edebiyle meşgul olduğu halde mûmâ-ileyh ve çend nefer müste'menler meclise celb olunarak fimâ-ba'd reaya misüllü rüsûmat alıncağı ihbar ve cizye tezkirelerinin alınması dahi ihbar olunmuş vekil-i mûmâ-ileyh ba'zı ifâdat-ı icâbîyeyi dermiyan etmiş ise de ısga olunmayub rüsûmat-ı matlûbe-i mezkûre edâ olunmaz ise habs ve tekdir olunur diyü cevâb verilmiş olduğundan bahisle müdâhele-i vâkıanın men' ve ref'iyle bu misüllü şey vukûa getirilmemesi husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ elçisi cenâbları cânibinden bâ-takrîr inhâ ve iltimâs olunmuş ve Devlet-i mütehabbetebası hakkında böyle gayr-i lâyık vukû bi'l-vücûh rızâ-yı alîye mugâyir olarak böyle bu misillü uygunsuzluk vukûa getirilmemesi husûsuna dikkat olunması lâzımeden bulunmuş olmağla ol vechile müdâhele-i vâkıanın def'i ve sahih Fransa Devleti tebasından olanlar hakkında lâzım gelen muâmele-i lâyıkanın icrâsıyla bundan böyle bu misüllü iştikâ-yı mûcib halatın vukûa

getürülmemesi esbâbının istihsâline dikkat eylemeniz siyâkında kâ'ime; 3Rebi'ü'l-evvel sene 56.

[190] **Ahyolu Muhassılına**

Fransa tüccârından La fonlu tâcir Ahyolu Kazâsı göllerinde sülük sayd etmek üzere iltizâm temessükü ahzıyla sayd eylemekte olduğu sülük Bergos havâlisinde Kılan Kazâsı Voyvodası bir kıyyesinden beşer ve gümrük olarak iki buçuk guruş mutâlebe ile müdâhale ve taaddî etmekte olduğu beyânıyla men'î husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa elçisi cânibinden bâ-takrîr inhâ olunmuş olduğundan kuyûda bi'l-mürâcaa hâsıl olan sülüğü eczâhâne-i âmire merbut Vize ve Çatalca Kazâlarından mâadâ Ahyolu ve Kırkkilise ve tevâbi kazâlara iş'arında külliyetli sülük husûle geldiği tahkîk ve istihbar olunmak ve Memâlik-i Mahrûse anbarında husûle gelen sülük ve milh ve balık mahsûlü mansûre-i hazînesine âid bulunmak mülâbesesiyle emsal-i mesbukası vechile adam ta'yîniyle asıl dere ve anbardan sülüğü çıkarub müste'men ve gayr-i müste'men zuhûr eden müşterisine fûrûhtve yâhûd iltizâmten ihâle etmek üzere kazâ-i muayyen-i mezkûreye sülüğü elli dört martı senesine mahsûben irâde-i seniyye Samakocuk Nâzır-ı sabık Ferhad Ağa'ya bi'l-ihâle tahvill ve menâs vechile bedel-i takdir ve sarrafî taahhüdüne ilâvesi zımnında mikdârının bu tarafa tahrîri derciyle zabtı hâvi emr-i şerîf verilmiş ve Kılan ismiyle kazâ kaydına zaferyâb olunamamış idiğünden kazateyn-i mezkûreteynin hârının sülük saydı ber-minvâl-i muharrer mûmâ-ileyhin muhavvel uhdesi olunarak iktizâsı icrâ olunmaksızın Ahyolu Kazâsı'na bir sülük mebâdî vürûd ile yüz kıyye mikdârı sülük sayd ederek bir mahale vaz' eylediğinden ber-mûceb irâde-i seniyye ve zikr olunan sülük saydını iltizâm eylemesi kendüsüne ifâde olunmuş ise de ol tarafda kabûl etmeyüb hazînece iltizâm edeceğini söyleyüb Der-Âliyye'ye azîm olduğu ağa-yı mûmâ-ileyh cânibinden iş'ar kılınmış ise de (...) merkûm elçi-i mûmâ-ileyhin sâlifü'z-zikr takrîrinde mesturül-isim tâcir kaydı değil midir bilinememiş ve iltizâm temessükü dahi ibraz olduğundan iddi'âsı lâyıkıyla tefehhüm olunamamış olub her ne ise sülük mahsulünün müste'men ve gayr-i müste'men zuhûr eden müşterisine fûrûht ve iltizâmı mahallerinde me'mûrları taraflarından icrâ olunmasını himmette mahalde me'mûrları ihâlesi nezaretten olduğuna binâen olvechle kazâini mezbûrda enharının sülük saydı ve hatta nizam-ı mezkûre Fındıkpınarı â'yânı hidmeti akçe ihâle kılınmış olduğundan tâcir-i merkûm rıza-i tarafeyn ile mûma-ileyh tarafından sülük saydını bâ-zabt-nâme iltizâm ve tebeddül iltizâmını i'ta ve itmam etmiş ise ber-vech-i mukâvele mezkûr mahaller göllerinde sülük saydına mûmâna'at ve bedel-i iltizâmından ve ber-mûceb 'ahidnâme icâb eden resm-i gümrüğünden mâadâ beher vakıyyede beş guruş talebi tâcir-i mûmâ-ileyhin inhâ eylediği sayyad tâcir-i merkûm olduğu

ve inhâsı vechle mahallinde iltizâm olunduğu ve şimdiye kadar ahar mültezime verildiği halde ber-minvâl-i-i muharrer rızâ-i tarafeyn ile mersûma ihâle bedel-i iltizâm ve resm-i gümrüğünden mâadâ bir kıt'a mütâlebesi iktizâ etmeyeceği mâliyye tarafından ifâde olunmuş ve ol vechle iktizâsının icrâsı husûsu ol vakit îfâsı mûmâ-ileyh tâcir-i merkûmun ol vakit zabt olunmuş olan bin iki yüz vakıyye sülûğün seksen dört vikayesi red ve teslîm olunmuş ve saydi her nefer celb kılınmış ise de isga olduğundan tâcir-i mersûma ziyâde küllî terettüb eylediğinden bahisle iktizâsının icrâsı husûsu elçi-i mûmâ-ileyh tarafından bu def'adahi takrîr-i takdimiyle inhâ ve ifâde olunmuş ve tâcir-i merkûmun zarar-dîde olduğundan vikayesi icâbından bulunmuş olmağla husûs-ı mezbûrun meclisce zahîre ihrâcıyla tâcir-i merkûma zarar ve ziyan tertib etmemek için küsur sülûğün dahi i'tâsı vesâilini icrâya mübâderet eylemeniz için kâ'ime. 10 Rebi'ü'l-evvel sene 56

[191] **Ayvacık Muhassılına**

Fransa Devleti teba'asından Radokantaki nâm tâcirâdemi İzmir'e ma'rifetiyle Marsilya cânibine göndermek üzere Ayvacık'dan ma'lûmu'l-miktar revgan-ı zeyt iştirâ semenini edâ etmiş ise de tarafınızdan tahmîl ve ihrâcına mûmâna'at ve hamûle-i mezkûreyi almağa gelmiş olan sefîneye îras-ı masarîf ve mazarrat olduğundan bahisle sâlifü'z-zikr revgan-ı zeytin tahmîl ve ihrâcı husûsunda müdâhale-i merkûmenin men'def'i husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâve istid'â olunmuş olmağla Der-sa'âdet tertib ve bakâyâsına hâlel gelmeyerek ma'ruz-zikr revgan-ı zeytin tahmîl ve ihrâcına müdâhale olunmaması husûsuna mübâderet eylemeniz için kâ'ime. Rebi'ü'l-evvel sene 56

[192] **Trablus Müşîrine**

Fransa Devleti tüccârından Trablus'da mütemekkin Sasar ve Sebtîl iki nefer tâcir Şeyh Abdülcélil nam kimse madenlerinde bulunan kükürdün ihrâcını Şeyh merkûm ile kontratoya rabt birle birden bire masarîf-ı külliye dûçâr olduklarından bahisle merkûmların zikr olunan madenlerden kükürd ihrâc eylemeleri emrinde muâvenet ve teshîlât-ı lâzîmenin icrâsı husûsu Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olmağla olvechle tâciran-ı merkûmanın maâdin-i mezkûreden kükürd ihrâcı emrinde muâvenat ve teshîlât-ı lâzîmenin icrâ olunması husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 1 Rebi'ü'l-âhîr sene 56

[193] **İzmid Muhassılına**

Fransa tüccârından Dovofanaki nâm tâcirâdemi emire ma'rifetiyle Edremid'den ma'lûmu'l-miktar revgan-ı zeyt mübâyaa ve istirdâd-ı taaârrüfe-i cedîde-i ticâret mücebince rûsûmatını edâ ve ifâ etmiş ise de revgan-ı zeyt mezkûrun gönderilen sefineye tahmîl ve tesliminde ba'zı gûne mûmâna'at olunmamakta olduğundan bahisle revgan-ı mezkûrun sefine-i mezbûreye tahmîl ve tesliminde vâki' olan mürâselenin men' vedef'i husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa Devleti sefâreti tarafından bâ-takrîri inhâ ve ifâde olunmuş olmağla Der-sa'âdet tertîbat ve bakâyâsına hâlel gelmemek üzere revgan-ı mezkûrun taârrüfe-i cedîdeye tatbîkan rûsûmatı te'diye olunmuş olduğu halde mûmâna'at-ı vâkıanın men' vedef'i husûsuna mübâderet eylemeniz için kâ'ime. 14 Rebi'ü'l-evvel 56

[194] **Midillü Muhassılına**

Fransa Devleti tebasından Mihal Semaf nâm tâcirin Midillü cezîresinde mütemekkin Avrupa tüccârından mukaddem mürd olan pederi Acı Panayot nâm tâcirin cezîre-i mezbûrede mutasarrıf olduğu mülk bir bâb sabunhâne ile bir bâb yağ değirmanı ve bir miktar 'arsa-i hâliyyesini şeriki Mandra oğlu Yalko Acı Yorgi nâm zımmî ba'zı kimesnelere istinâden bi-gayr-i hakk zabt eylediğinden başka mersûmun muhasebesini rû'yet etmeyip limanda olduğu ve mersûm ile ol tarafda mukavemet mümkün olamadığı beyânıyla li-ecli't-terâfu Der-sa'âdet'e ihtisârı husûsu meskût Mihal Semak tarafından bi't-tahvil inhâ ve istid'â olunmuş olmağla keyfiyyet inhâ olunduğu vechle ise husûs-ı mezbûrun mahallinde meclisce ma'rifet-i şer'le rû'yet ve ihkâk-ı hak mümkün olamadığı sûrette mersûmun li-ecli't-terâfu Der-sa'âdet'e ihsar ve irsâl husûsuna mübâderet eylemeniz için kâ'ime. 16 Rebi'ü'l-evvel sene 56

[195] **Milas Muhassılına**

Fransa Devleti tüccârından Emta nâm tâcirin Milas ve Mandalyan Kazâları ahâlisinden ba'zı kesân zimmetlerinde ahz ve i'tâdan dolayı bâ-tahvîlât ma'lûmu'l-miktar alacağı olduğundan bahisle mebalîğ-i matlûbesinin tahsîli husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ elçisi cenâbları cânibinden bâ-takrîr inhâ ve iltimâs olunmuş ve husûs-ı mezkûrun tesviyesi lâzîmeden bulunmuş olmağla ber-mûceb inhâtâcir-i mezbûrun ma'ruz-zikr kesân zimmetlerinde olan ber-mûceb tahvîlât-ı matlûbatının meclisce tahsîl ve hüsn-i tesviyesi husûsuna dikkat eylemeniz için kâ'ime. 17 Rebi'ü'l-evvel sene 56

[196] **Bergama Muhassılına**

İzmir’de mütemekkin Fransa Devleti tüccârından Dobulu nâm tâcirin âdemi Mehmed Ağa tâcir-i mersûm tarafından Bergama cânibine gönderilip Dimitri Yorgi Abacı nâm zimmî ile beher kantarı yüz yetmiş beş guruşa iki yüz kantar yapağı iştirâsı kontratoya rabt olunarak ale’l-hesab yirmi altı bin sekiz yüz guruş peşinen i’tâ eylemişken mersûm Dimitri kontratosundan nükûl ile doksan yedi kantarını teslîm ve küsurünü ziyâde kâr merâmıyla başkasına fûrûht etmiş ve tâcir-i mersûm sefinenin hamûlesini li-ecli’t-tekmil beher kantarından kırk guruş tefâvütüyle yüz üç kantar yapağı iştirâsına mecbur etmiş ve tefâvüt-i mezkûrdan bin iki yüz seksen ve mersûmun zimmetinde kalan dokuz bin sekiz yüz yirmi beş ve meblağ-ı mezbûrun güzeştesiyle cem’an on dört bin yüz beş guruşa bâliğ olmuş olduğu beyânıyla meblağ-ı mezbûrun tâcir-i mersûmun adamına edâ etdirilmesi mukaddemce Fransa Devleti sefâreti tarafından istid’â olunarak olvechle keyfiyyet ol tarafa bâ-tahrîrât iş’ar ve beyân olunmuş ise de henüz bir akçe te’diye olunmamış olduğundan bahisle meblağ-ı mezbûrun ma-güzeşte tâcir-i mersûmun âdemine edâ ve teslîmi husûsuna tekrar sefâret-i mezkûre tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olmağla keyfiyyet inhâ olunduğu vechle ise meblağ-ı mezbûrun zimmî-i mersûmdan tahsîliyle tâcir-i mesfûrun âdemine edâ ve teslîmi husûsuna mübâderet eylemeniz siyâkında kâ’ime. 28 Cemazîyelevvel sene 56

[197] **Bursa Muhassılına**

Medîne-i Bursa ve hâvî olduğu kurâ ve kasabatında mütemekkin sahih-i müste’menan tâifesinden başka re’âyâ-yı Devlet-i Âliyye’den olanların ba’zıları dahi müste’menlik iddi’âsıyla vergi cizye-i lâzimelerinin red ve i’tâlarından imtinâ eylemekde oldukları husûsu akdemce bâ-tahrîrât bir kıt’a defteriyle inhâ ve iş’ar olunmuş olduğuna mebnî keyfiyyet Der-sa’âdet’te mukîm icâb eden düvel-i mütehabbe sefâretlerine defter-i mezbûrenin irâ’esiyle ifâde olunmuş ise de ekserisinin oltarafda mukîm teba’ası olmayarak fakat Fransa Devleti tebası bulunanların bir kıt’a defteri sefâreti tarafından Bâb-ı Âli’ye takdim olunmuş ve defter-i mezbûrun ihrac etdirilen bir kıt’a sûreti leffen irsâl-i sû-yı saâdetleri kılınmış olmağla defter-i mezbûrda esâmîleri muharrer kesân sahih tebâ-i Devlet-i müşârûn-ileyhâdan olanlardan bunlardan ve düvel-i sâ’ire tebasından oldukları tebeyyün ve tahkîk edenlerden vergü ve cizye mütâlebesi ödemeyeceği misüllü sâ’irlerinden tahsîli lâzım geleceği beyânıyla kâ’ime. Gurre-i Cemazîyelevvel sene 56

[198] **Bursa Muhassılına**

Fransa Devleti tebasından Bovag nâm kimesnenin li-ecli's-seyâha birkaç nefer âdemiyle Bursa cânibine gidecek olduğu beyânıyla hakkında merâsim-i ri'âyet ve hürmetin îfâsı husûsu inhâ ve iltimâs olunmuş beyne'd-devleteyn der-kâr olan silm ve musâfat-ı kâmile icâbınca bu misüllü teba'ası hakkında ri'âyet-i mukteziyyenin icrâsı husûs-ı lâzımeden bulunmuş olmağla olvechle mûmâ-ileyhin zikr olunan âdemleriyle oltarafa vusûlünde hakkında merâsim-i mühimmât-nüvâzı ve hâtır-sazinin icrâ ve îfâsı husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 12 Cemazîyelevvel sene 56

[199] **Kıbrıs Cezîresi Muhassılına**

Kıbrıs cezîresinde mütemekkin Fransa Devleti tüccârı Beriyyetü'ş-Şam cânibine hınta vedakîk ve şair göndermek murad eyledikde mûmâna'at olunmamakda olduğu ve iklim-i Şam ise de Memâlik-i Mahrûse-i şâhânedan bulunduğu ecilden cezîre-i mezkûrede lüzûmundan ziyâde hubûbat ve dakîk olduğu halde fûrûht ve ihrâcına mûmâna'at olunmaması husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş ve sûret-i inhâya nazaran cezîre-i merkûmede lüzûmundan ziyâde zehâir olduğu halde fûrûht ve ihrâcına mûmâna'at olunmamak lâzım gelür iken bu husûsa muhâlefet olunması ne sebebe mebnî idüğü anlaşılamayarak keyfiyyetin olemirde isti'lâmıyla bâ'de-hu icâbının icrâsı lâzım gelmiş olmağla olvechile keyfiyyetin iş'ar ve tenmiki husûsuna mübâderet eylemeniz siyâkında kâ'ime. 24 Cemazîyelevvel sene 56

[200] **Galos Muhassılına**

Fransa Devleti tüccârından Loar nâm tâcir geçen sene Galos iskelesinde mütemekkin İskofoyani nâm zımmîden ma'lûmü'l-mikdâr revgan-ı zeyt iştirâ eylemişken bâyi-i mersûm kontratosunu icrâ etmeksizin savuşarak tâcir-i merkûma tahmînen yirmi dört bin guruş vereceği kalmış olduğundan mersûmun oltarafda emlâk ve emvalinin fûrûhtuyla esman-ı hâsılasından te'diye deyn etdirilmesi akdemce lede'l-inhâ keyfiyyet inhâ olduğu vechile ise ma'rifet-i şerle rü'yet olunarak firârî-i mersûmun emval ve eşyâsından meblağ-ı mezbûrun te'diyesiyle bilâ-gadr ihkâk-ı hakk olunması husûsu olvakt iş'ar olunmuş ise de henüz icrâ olunmadığından ve mersûm Frengistan'a 'azîmet ederek olan orada bulunduğu bahisle meblağ-ı mezbûrun tahsîli husûsu bu def'a dahi Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ elçisi cenâbları cânibinden bâ-takrîr inhâ ve iltimâs olunmuş olmağla mukaddemce vâki' olan iş'ar-ı vechile meblağ-ı mezbûrun firârî-i mersûmun emval ve eşyâsından

te'diyesiyle bilâ- gadr ihkâk-ı hakka mübâderet eylemeniz için kâ'ime. Fî 25 Cemazîyelevvel sene 56

[201] İzmir Muhassılına İzmir civârında kâ'in Buca Karyesinde mütemekkin Efrenc tâifesinin âyinileri icrâsına mahsus olan mâbedhânenin mürûr-ı eyyam ile müşerref-i harab olduğundan bahisle tamiri husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa Devleti sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve istid'âolunmuş ise de zikr olunan mâbedhânenin keyfiyyet-i hÂliyyesi bilinmesi usûl-u muktezâsından olduğundan kac odalı müstemildir ve kadîmî vechile tamirinde kimesneye bir gûna mazarratı var mıdır bade't-tahkîk ma'rifet-i şer-i şerîf ve ma'rifetiniz ve âzâ-yı meclis ve mîmârîlere ma'rifetleriyle bade'l-geşt ve mesâha her bir mahalli gösterilerek bir kâğıda tersim ile keyfiyyetin sahn ve hakîkati vechile îlâm ve iş'ara mübâderet eylemeleri akdemce bâ-tahrîrât iş'ar olunmuş ise de bu def'a vürûd eden cevâbnâme-i tahrîrât-ı mezkûrun me'âline gayr-i mutâbık olduğundan tekrar isti'lâmı husûsu sefâret-i mezkûre tarafından bâ-takrîr inhâ ve iltimâs olunmuş olmağla vâki' olan iş'arâtımıza tatbîkan lâzım gelen îlâm-ı şer'isinin irsâli husûsuna mübâderet eylemek siyâkında kâ'ime. 28 Cemazîyelevvel sene 56

[202] Mısır Vâlisine

Kudüs-i Şerîf hâricinde kâ'in Kubbetü'l Mesad tâbir olunan mahal civârında Ermeni milleti tarafından ihdas olunmuş olan ebniye külliye kıl'a ve derûnuna mevzû-ı salib ve tasavir ve kanadil şamdan ref' ile miftahı kema-fi's-sâbık bu ebniye teslim olunarak Efrenc ruhban derûn-ı kubbede icrâ-i âyin etmek ve Rum ve Ermeni milletleri tarafından Hazret-i İsa kadem-i şerîfi resmini ziyâret için duhul ile âyinlerine havluda vâki' taş heykellerinde icrâ eylemek üzere elli dört senesinde sâdır olan emr-i âli mücebince amel ve hareket-i lâzımeden iken Ermeni milleti kendilerine mahsûs olmak üzere zikr olunan heykel üzerine odalar ihdâsına ibtidar ve gitdikce birâd-ı ebniye dahi ilâvesine hasr-ı iktidâr edecekleri kûsûratını izhâr etmiş olduklarından bahisle iktizâsının icrâsı husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş ve husûs-ı mezbûrun kuyûd-ı lâzımesine led'el-mürâcaa Kubbetü'l-Mesad ve ve bir alan mahall-i kadimden mescid-i müslimeyn ve mâbed-gâh müselyet olarak (...) mezkûre dâhilinde bulunan resm-i kadim İsa aleyhüsselam senede bir kere Efrenc ruhbanının ziyâret eylemelerini ve Rum ve Ermeni milletinin dahi iddi'ât-ı muâyenesinde ziyâret ve husûs-ı âyinlerini müsâadâtını muhtevî olarak bu bâbda gerek Efrenc ve gerek maiyeteyn-i mezkûreteyn taraflarından mahall-i mezbûru tasaddi ve zabt sûretiyle vaz-ı kasadire ve sâ'ir ihdas ve inşâsını iddi'âya hakları olamayacağı nümâ'yân ve millet-i merkûmenin Kubbetü'l Mesad hakkında kayd-ı atîk ile ecnebeden ve bilâ-kayd

itibara gayr-i şâ'yân olarak yedlerinde bulunup asr-ı sâbıkda ber takrib-i tecdid ettirmiş oldukları emr- âli mu'ahharen sünuh eden irâde-i seniyye mücebince aynıyla kayıtları bâ-fermân âli terkin kılınmış ve bu cihetle Ermenilerin dahi iddi'âya salâhiyetleri kalmamış idüğü kuyûdan müsteban olmağla ber-müceb inhâ millet-i merkûmenin mahall-i mezkûrda mukaddema bâ-takrib ihdas ve inşâ' etmiş oldukları ebniye ve sâ'ire henüz hedm ve salib ve tasâvir ve eşyâ-yı mevzûa ref' olunmamış olduğu nefü'l-emmâre muvâfık ise mukaddema sadır olan emr-i âli-i mezkûr mücebince ala-eyyi-hal ebniye-i muhdesenin men'î ve tasâvir ve sâ'irenin dahi ref' iyle mahall-i mezkûrun tathir ve tasfiyesine ve mescid-i şerf mezkûr miftahı kema-fi's-sâbık buraya teslim olunarak emr-i şerîf-i mezkûrun ale'd-devam infaz ve icrâsıyla ba'de-zin mahall-i mezkûra ebniye ihdâsına ruhsat i'tâ olunmaması husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 11 Cemâziyelâhir sene 56

[203] Bağdad ve Musul Vâlisine

Ma'lûm-ı atufileri buyurulduğu üzere Diyarbekir havâlisinde kâ'in Gara Kasdis Süryani ahâlisinden ıyal ve evlâdları akdemce Revandez Beyi tarafından istirkak ve tenkil ile alınmış iki neferi Bağdad ve on dört neferi Musul cânibine nakl olunarak olan orada buldukları bu def'a tahkîk ve istihbar kılınmış ve sâye-i âsâyiş-vâye-i hazret-i şâhânedede bunların vatan-ı aslîlerine ircâ-yı husûsu lâzımeden bulunmuş ve keyfiyyet Musul vâlisi hazretlerine dahi yazılmış olmağla zât-ı vâlâları dahi Bağdad cânibinde bulunan altmış iki nefer Süryanilerin tahliyesiyle vatan-ı aslîleri olan mahall-i mezbûra i'zam ve tesyarı ve keyfiyyetin bu tarafa tahrîr ve izbarı husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 11 Cemâziyelâhir sene 56

[204] Isparta tarafından vârid olan Meclis mazbatası hülâsasıdır 10 Cemâziyelâhir Sene 56.

Isparta'da kâ'in İncir Kazâsı'nda vâki' göl ve enharda bulunan sülügün sayd ve şikârı Fransa Devleti teba'asından Senice ve Rodaktaki nâm tâcire ihâle buyurulmuş olduğundan merkûmlar nefis-i Isparta'da çend nefer tebalarıyla ikâmet etmekte olduklarından haklarında her vechle hürmet ve ri'âyet olunmakta ise de sâkin oldukları mahallerde edebiyane durmayıp halka bed muâmele etmekte ve ba'zı mertebe uygunsuz hareket eylemekte olmalarıyla bi'l-cümle re'âyâ meclise gelip mahalleden ihrâc olunarak handa ikâmetlerini niyaz ve istirham etmiş olduklarından ahâli ile hüsn-i muâşeretleri kendilerine ifâde olunmuş ise de merkûmların teba'asından Franko yine kendi halinde olmayıp (...) Medine-i mezbûre civârında Bilal oğlu çeşmesinde kâ'in derbend bekçisi Hacı Muhammed nâm kimesnenin kahvesine dört nefer rüfekâsıyla tezevvül ve efradamından sonra mahall-i âhara gitmiş ve bir

saat sonra kahve-i mezkûra nefere ile gelip merkûm Mehmed'e sebt ve şütum ederek çubuğum kalmış tez yol deyü kırbaç ile vâfir-i darbeden sonra peştev çekip üzerine hücum etmiş olduğundan merkûm kahve firâd edip mahall-i mezbûrda mevcut bulunan mazbutu'l-esâmî kimesneler teferruk eylemişler ise de dinlemeyip tekrar bıçak çekip derûn-ı kahveye hücum ve merkûmu zahrından darp sûrette iken asâkir-i redife mülâzimlerinden Süleyman nâm kimesne elinden bıçağı alarak kendisini dahi ahz-u giriftiyle cânib-i zabtiyeye teslim olunarak ba'de meclis-i memlekette murâfaa olundukda merkûmun harekât-ı meşruhiyeye ibtidarı tahakkuk ve tebeyyün eylemiş olduğu

[205] İzmir Muhassılına

Fransa Devleti tüccârından David Levi nâm tâcir-i Manisa'da sülükçülerden yirmi beş kıyye sülük iştirâ ederek İzmir'e vusûlünde sülük ticâreti yed-i vahîd usûlü üzere tarafımıza münhasırdır denilerek mezkûru'l-miktar sülük taraf-ı şerîfinizden zabt ve tevkîf olunmuş olduğu ve keyfiyyet ol tarafda olan Devlet-i müşârün-ileyhâ konsolosu cânibinden tarafınıza ifâde kılınmış ise de îtibar olduğu beyânıyla mezkûr sülüğün reddiyle yol masarısının tazmîni husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ elçisi cânibinden bâ-takrîr ifâde olunmuş olduğundan keyfiyyet fi'l-hak-ika inhâ olduğu vechle ise mugâyir-i uhud ve usûl olacağından derhal sâhibine devr teslimi iktizâ' edeceği der-kâr ise de taraf-ı şerîfinizden bu makûle munâfi-i usûl hareket vukû'u bulmayacağı me'mul olmasıyla bu husûsunbir kere tarafınızdan isti'lâmı lâzım gelmiş olmağla mezkûr sülüğün tevkîfi yedine icâb etmiş ise keyfiyyetin bu cânibe iş'arı husûsuna himmet eylemeniz siyâkında kâ'ime. 17 Cemâziyelâhir Sene 56.

[206] Muğla ve Milas ve İstanköy Muhassıllarına Başka Başka

Fransa Devleti tüccârından Behor Treil nâm tâcirin Muğla Kazâsı'nda ba'zı kesân zimmetinde ahz ve i'tâdan dolayı bâ-tahvil alacağı olduğundan bahisle tahsîli husûsu Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olmağla ber-mûceb inhâ ve matlubat-ı mezkûrenin meclisce yerlü yerinden ahz-u tahsîli husûsuna mübâderet eylemeleri siyâkında kâ'ime. 19 Cemâziyelâhir sene 56

[207] Varna ve Ruscuk Muhassıllarına

Fransa Devleti teba ve tüccârından Latril nâm tâcir bir sene mukaddem Frengistan cânibine göndermek üzere Varna Kazâsı'nda kâ'in borsuk salhâne sâhiblerinden gerek mübâyaa ve iştirâsını kontrato etmişken borsuk kimesne taraflarından müdâhele ve

mümâna'at olunmaması olduğundan bahisle müdâhele-i vâkıanın men' ve def'iyle tâcir-i mersûm gadrden vikaye olunması husûsu Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr-i inhâ ve ifâde olunmuş ve eğerçe elli altı senesine mahsûben olhavâli müsellahhânelerinde terâküm eden kemikler ticârethâne-i âmire tarafından bedel-i ma'lûme ile Nemçelü bir tâcire verilmiş ise de bunun kontratosu bu sene hakkında olmayub geçen sene frengi olduğu cihetle şimdi bu sûretle müdâhele olunması mûcibsiz görünmüş olmağla olvechile müdâhele-i vakıanın men' ve def'i husûsuna mübâderet eylemeniz için kâ'ime. Fî 30 Cemâziyelevvel sene 56

[208] Bahr-i Sefîd Boğazı Muhâfızına ve Bursa Şerîfine

Fransa Devleti tebasından Markide Talado cenâbları ile iki nefer beyzade bu def'ali-ecli's-seyâha Kale-i Sultâniyye ve eski İstanbul ve Bursa câniblerine 'azîmet edecekleri beyânıyla oltarafa vusûllerinde haklarında levâzım-ı mihmannüvâzi ve hürmetin icrâsı husûsu Dersa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyh elçisi cenâbları cânibinden bâ-takrîr inhâ ve ifâde olumuş olmağla olvechile mûmâ-ileyhimanın vusûllerinde haklarında merâsim-i mihmannüvâzi ve ri'âyetinin kâmilin icrâ ve ifâsı husûsuna himmet buyurulması siyâkında kâ'ime. 23 Cemâziyelâhir sene 56

[209] Hüsrev Paşa Hazretlerine

Fransa Devleti tebasından Fayol ve Falyol nâm tâbilerin akdemce tab etdirilmiş olan çend aded ve nush-ı ma'lûme bahâsından ve kayık ve sâ'ire masârifinden dolayı kalmış olan cem'an kırk altı bin yüz kesan dört guruh matlûbatının tesviyesi husûsunu Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti cânibinden inhâ ve istid'â olunduğuna binâen bâb-ı ser askerî cânibine havâle olunmuş ise de bu husûsa dâ'ir oranın defterlerinde bir gûna kayd bulunamayub hengâm-ı me'mûriyet behiyyelerinde tab etdirilmiş olduğu ve tesviyesi taraf-ı vâlâlarından icâb edeceği cânib-i mezkûrdan bildirilmiş ve merkûman bunun için pek sızlanmakda ve sefâret-i merkûme tarafından dahi külli yevm iltimâs vukû bulmakda olduğundan muktezâ-yı şîme-i hakkaniyet-i behiyyeleri üzere merkûmanın irzâ ve iskânı husûsuna himmet buyurulmaları siyâkında kâ'ime. Fî 3 Receb sene 56

[210] Tekfurdağı Muhassılına

Tekfurdağı'nda mütemekkin Fransa Devleti teba ve tüccârı haklarında tarafınızdan ba'zı gûn taaddiyat vukû' bulmuş olduğu beyânıyla men' ve def'i husûsu mukaddemce Dersa'âdet'te olan Fransa sefâreti tarafından lede'l-inhâ keyfiyyet tarafınıza bâ-tahrîrât iş'ar ve

inhâ olunmuş ise de yine tebâ-i merkûme hakkında türlü türlü cevır ve ezâ olduğundan başka karantina-yı tâbiînin tarafınıza adem-i emniyeti ve maaşının dahi tevkîf olunması cihetiyle merkûm bu tarafa gelmek üzere mürûr tezkiresi mutâlebe eyledikde mukayyeden gönderileceği ifâde olunmuş ve diğeri bir nefer Fransa bu gece fenersiz hânesinin önünde iken kavaslar merkûme şütum-ı galiz ile şetm ve tekdir etmiş ve tebâ-i merkûme hakkında bu misüllü harekât na-marziyye ve muâmele-i gayr-i lâyık bulmakda bulunmuş olduğundan bahisle men' ve def' ile her halde icrâ-yı muâmele-i lâyıkın icrâ olunması husûsu bu def'a dahi Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş ve düvel-i mütehabbe teb'ası hakkında bu vechile muâmele-i gayr-i lâyık ve taaddiyat vukû'u bi'l-vücûh rızâ-yı mâdelet irtizâ-yı mülûkanenin ve 'ahd ve şûrut-ı mün'akedenin hilâf bulunmuş olmağla fimâ-ba'd tebâ-i merkûme hakkında hürmet-i ri'âyet olunarak bi-vech-i müdâhele olunmamasına ve ba'de-zin bu misillü iştikâyı mûcib halatın vukû'a getirilmemesi esbâbının istihsâline dikkat eylemeniz için kâ'ime. 5 Receb sene 56

[211] **Edremid Muhassılına**

Fransa Devleti tebasından Paparoka nâm tâcirin âdemi Hacı Yorgi ve Dimitri ma'rifetiyle Edremid Kazâsı ahâlisinden tahmînen üç bin kantar revgan-ı zeyt mübâyaa ve iştirâ etmişken ahâli-i merkûme vâdesi hulûlünde revgan-ı mezbûrun i'tâsında izhâr-ı mûmâna'at ve muhâlefet ve taahhüdlerinden me'kûl etmiş olduklarından bahisle mezkûr revgan-ı zeytin tâcir-i merkûmun âdemi mersûma tamâmen teslîmiyle gadrden vikaye olunması husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ elçisi cenâbları cânibinden bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş ve sûret-i ifâdeye nazaran olmişkâr revgan-ı zeytin i'tâsına ahâli-i merkûma kendi rızâlarıyla mütehhid olmuş ve karar verilmiş olmalarıyla şimdi bu vechle nükûl eylemeleri tâcir-i merkûme bir nev gadr demek olacağından bu husûsun istihsâli hüsn-i tesviyesine dikkat ve mübâderet eylemeniz için kâ'ime. Fî 8 Receb sene 56

[212] **İzmir Muhassılına**

İzmir'de tab ve temsil olunmakda olan Ako Duriyan nam jurnalın müdiri Fransa Devleti tebasından mösyö Gustav Kotori'ye hayr-hahane Devlet-i Âliyye'den olub şâyeste-i 'atûfet-i seniyye bulunmuş olduğundan kendüsüne bâis-i iftihar ve mübâhat olmak üzere bir kıt'a nişan-ı zîşan inâyet ve ihsan buyurulması husûsuna irâde-i ihsan-âde-i cenâb-ı pâdişâhî erzan buyurulmuş olduğundan mücebince nişan-ı mezkûr darbhâne-i âmirede îmal etdirilerek mûmâ-ileyhe i'tâ olunmak üzere iktizâ eden berat-ı âlisiyle berâber taraf-ı şerîflerine irsâl

olunmuş olmağla vusûlünde mûmâ-ileyhe teslîm olunması husûsuna himmet etmeleri siyâkında kâ'ime. Fî 18 Receb sene 56

[213] İzmir Muhassılına

İzmir cânibinde tab' ve temsil olunan gazetelerden İzmir Jurnalı nam gazetenin geçen hafta çıkan nüshasında ve haşmetlû Fransa Kralı cenâbları hakkında bir takım yakışsız ve layıksız şeyler yazılmış olub bu makûle zevat haklarında öyle uygunsuz şeyler tahrîri Avrupanın ba'zı bir teselliyeti olan mahallerinde bile memnû olduğundan ve kaide-i meriyye-i hürmet ve ri'âyetine mugâyir ve mübâyin bulunduğundan başka bu keyfiyyet olduğuna Devlet-i Âliyye ile Fransa Devleti beyninde der-kâr olan bu olan sıhhiye ve müsafata külliye muhâlif ve munâfi idüğüne binâen jurnal-i mezkûrun te'diben iki mah müddet tab etdirilmemesi tensib kılınmış olmasıyla çend kâ'ime-i hâlisânelerin oltarafa vusûlü gûnünden îtibâren iki ay müddet tab' ve neşr olunmaması husûsunun jurnal-i mezbûr müdürîyetine tenbih ve te'kîdine himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 19 Receb sene 56

[214] Silivri Muhassılına

Fransa Devleti tüccârından Balzak tâcirin Fransa tuzları mahsûlünden olarak Anapolitan bandırasıyla Fafbaronlu kapudânın sefinesine tahmîlen Marsilya'dan Silivri'ye tuz irsâl edeceği ihbar olundukda Der-Âliyye'den emir buyrulmadıkça milh-i mezkûrun ihrâcına ruhsat verilmeyeceği tâcir-i mersûmun oltarafda olan âdemine söylenmiş ve bu keyfiyyet tâcir-i mersûma ziyânı mûceb bulunmuş olduğundan bahisle milh-i mezkûrun icâb eden resm-i gümrüğü ber-mûceb-i taârrüfe ahz olunduktan sonra ihrac ve fûrûhtuna mûmâna'at olunmaması husûsuna dâ'ir vâki' iş'ara cevâben vârid olan mazbatada tâcir-i merkûmun olvechile tuz getüreceği istihbarıyla zikr olunduğu üzere cevâb verildiğinin aslı olmayub zikr olunan tuz bu def'a Silivriye bi'l-vürûd boşalmakda olduğu ve Silivri'de vâki' hazâin-i şâhânedan mazbut tuz mukataasının Der-Âliyye tuz emînliği ifratından altı bin beş yüz ve Tekfurdağı tuzlasından bedeli bin beş yüz guruşun cem'an on dört bin guruş bedel ile mukayyed olub bu keyfiyyet bedel-i mezkûrun ve bir senede hâsıl olacak semenin külliye mahviyeti müstelzem olacağı gösterilmiş olduğundan keyfiyyet meclis-i ahkâm-ı adliyye lede'l-havâle zikr olunan tuz bedel-i semeninin mahv olacağı mahzuru mazbata-i mezkûrede dermiyan olunmuş ise de tuz emâneti bi'l-îfâ hâsılat-ı kadimesi mukabelesinde yüzde dokuz hesabıyla gümrük ahz ve istifâ kılınması karargir olmuş olduğuna nazaran işbu tuzların dahi mahallinde taârrüfesine tatbîkan icâb eden gümrüğü te'diye olduğuna halde fûrûhtuna

mümâna'at lâzım gelmeyeceği meclis-i âli-i mezkûrda ifâde kılınmış olmağla olvechile icâbının icrâsı husûsuna mübâderet eylemeniz siyâkında kâ'ime. Fî 22 Receb sene 56

[215] **Trablus Müşîrine**

Memâlik-i Mahrûse-i Şâhâne mahsûlat-ı arziyye ve sinâîyesinden olup taşra ihrac olunmak üzere iştirâolunan her bir eşyâ Fransa tüccârı ve yâhûd Serik ve adamları tarafından sefîneye tahmîl olunmak üzere her bir nev' teklif ve rûsûmattan sâlim ve beri olarak iskeleye vusûlünde yüzde dokuz resm mikdârını te'diye ve ba'de iskeleden ihrâcında yüzde üç resmini edâ eyledikten sonra ziyâde resm-i mütalebe olmamasını ticâret mu'âhede-i iktizâsından iken Trablus cânibinde mütemekkin Fransa tüccârı mal iştirâ'eyledikçe bâ-ba'dan ba'zı rûsûmat talep olduğundan mâadâ iskelelere vürûd eden emvalden yüzde dokuz ve sefînelere tahmîl olunandan yüzde üçden ziyâde resm talep bulunduğu ve bu keyfiyyet tebeyyün olduğunu teshil-i muâmelat-ı ticâret zımında akdolunan muâhidin hilâfı bulunduğu beyânıyla mu'âhede-i ticâret ve taârrûfe şûrutunun eyâlet-i mezkûra cem mahallerinde icrâsıyla fimâ-ba'd istinka vukû'a getirilmemesi husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa Devleti elçisi cenâbları cânibinden bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmak ve sûret-i inhâ mugâyir-i mu'âhede olarak ba'de-zin ber-mûceb inhâ gerek mu'âhede-i mezkûre ve gerek taârrûfe şûrutunun icrâsıyla fimâ-ba'd bu makûle istinka vukû'a getirilmemesi lâzımeden bulunmuş olmağla olvechle iktizâsının icrâsıyla ba'de-zin istinka vukû'a getirilmemesi esbâbının istihsâline himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 23 Rebî'u'l-âhir sene 56

[216] **Hüsrev Paşa'ya**

Fransa Devleti tebasından İlyâ Bezirgânın zimmet-i sâmîlerinde Fransa kârı mefrûşat ve eşyâ-yı sâ'ire semeninden dolayı iki yüz elli altı bin dört yüz yirmi sekiz guruş matlûbu olup bir miktarı kendisine teslîm olunmuş ise de hazînedarları bendeleriyle bade'l-hesab yüz dört bin iki yüz seksen dört guruş alacağı kalmış olduğu ve meblağ-ı bâkî-i mezbûrun Bezirgân-ı merkûma i'tâsı husûsu Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve istid'â olunmuş olmağla muktezâ-yı şîme-i hakkaniyet-i behiyyeleri üzere meblağ-ı sâfî mezbûrun merkûma tamâmen i'tâsı husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 25 Receb sene 56

[217] **Tirnova Muhassılına**

Fransa Devleti tebasından ve Ruscuk memleketlerinden olup akdemce Tirnova'da fevt olan Bodan nam tâcirin mukaddem oltarafda sayd ve tedârik eylemiş olduğu beş yüz vakıyye mikdârı sülûgünü Tirnova Voyvodası esbak müteveffâ Derviş Bey nâm kimesne huzurunda

zabt ve fûrûht eylemiş olduğundan bahisle mezkûru'l-miktar sülûk esmanının hâlik-i mersûmun dosyası mersûm tarafına red ve i'tâsı husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve iltimâs olunmuş olmağla sâlifü'z-zikr beş yüz vakıyye sülûğün râ'ic-i vakt üzere icâb eden esmanının mir-i mûmâ-ileyhden ma'rifet-i şer' ve meclis ma'rifetiyle bi't-tahsîl hâlik-i mesfûrun zevcesi mersûmeye i'tâ ve teslîmiyle ihkâk-ı hakka mübâderet eylemeniz siyâkında kâ'ime. 29 Receb sene 56

[218] **Ruscuk Muhassılına**

Fransa Devleti tebasından ve Ruscuk mütemekkinlerinden olup akdemce Tırnova'da fevt olan Pavarya nâm tâcirin Tırnova'dan sayd etmiş olduğu ma'lûmu'l-miktar sülûk esmanının ahz ve tahsîli zımnında mesfûrun zevcesi oltarafâ 'azîmet-medar eylemiş ise de Ruscuk kâ'imekamı sabık Hacı Bey nâm kimesne nasrâniyye-i mesfûrenin yedinde olan pasaportu ahz u nizâ' ve kendüsüne tevkîf ve bi-gayr-i hakk rencide ve taaddî eylemiş olduğundan bahisle hakkında vukû' bulan taaddîyatından dolayı terettüb eden zarar ve ziyânının tazmîni husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa Devleti elçisi zabiti cânibinden bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olmağla keyfiyyet inhâ olduğu üzere ise husûs-ı mezbûrun oltarafda mahallince rü'yet ve ihkâk-ı hakka himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 29 Receb sene 56

[219] **Babadağı Muhassılına**

Bundan dört sene mukaddem Fransa Devleti tebasından Fîlbol nâm kimesne kontrato senedi mûcibince fûrûht olunmak üzere Lano namında diğêr Fransalıya ma'lûmu'l-miktar sülûk teslîm edip merkûm Lano bir gûna hesap göstermeyerek firâr ve ihfâ eylemiş ve bu maddeden dolayı kendisine ve masarîf-ı vakiasıyla berâber yirmi sekiz bin guruş merkûmun zimmetinde alacağı olarak ve el-hâletü-hâzihi Babadağı'nda bulunduğu ihbar olunmuş olmasıyla oltarafda Fransa konsolosu bulunmadığından bir nefer mübâşir ta'yîniyle merkûmun malı tevkîf ettirilerek meblağ-ı mezbûrun kendisinden mütalebe olunup muhâlefet ettiği takdirde mübâşir-i merkûme tefrikan Der-sa'âdet'e irsâl ve ihzârı husûsu Der-sa'âdet'te olan Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve istid'â olunmuş olmağla bulunmakta Hâriciye Nezâret-i celilesi kavaslarından Hasan kavas mübâşir ta'yîn kılınmış olduğundan olvechle meblağ-ı mezbûrun kendisinden istenilip muhâlefet eylediği halde merkûmun li-ecli't-terâfu mübâşir-i merkûme tefrikan bu tarafa irsâli ve ahval-i mevcudesinin bir mahalle tevkîfi husûsuna mübâderet eylemeniz için kâ'ime. 3 Safer sene 56

[220] **Varna Muhassılına**

Fransa Devleti tebasından Latril nâm tâcirin Frengistan'a göndermek üzere ba'zı salhâne sâhiplerinden iştirâ eylemiş idüğü ma'lûmu'l-miktar kemik husûsunda râfî olan müdâhalenin men'î husûsu bundan mukaddemce tarafınıza bâ-tahrîrât inhâ ve iş'ar olunmuş ise de tâcir-i merkûmun âdeminin Varna'ya vürûdünden birkaç gûn evvel bin iki yüz elli kantar kemik bulunduğu mahzen rey'iniz ile açılarak bir Nemçeliye verildiği ihbar kılındığından bahisle mezkûr kemik beher kantarını on birer guruşa almak üzere bedelinin te'diyesi husûsu Der-sa'âdet'te olan Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve istid'â olunmuş keyfiyyet inhâ olunduğu vechle ise mahzen-i mezkûrun hod-be-hod açtırılması ve derûnunda bulunan malların âhara verilmesi lâyıkız bir şey olmuş olacağından ber-mûceb-i istid'â tazmînine mübâderet eylemeniz lâzım geleceği beyânıyla kâ'ime.

[221] **Ruscuk Muhassılına**

Fransa Devleti tebasından Latril nâm tâcirin Frengistan'a göndermek için ba'zı salhâne sâhiplerinden iştirâ etmiş olduğu ma'lûmu'l-miktar kemik husûsunda vâki' olan müdahalenin men'î zımında tarafınıza tahrîrât gönderilmiş ise de mezkûr kemik bir Nemçelüye verilerek mahall-i diğere nakl olunmuş olduğu beyânıyla mal-ı mezbûrun merkûma red ve teslîm olunması husûsu Der-sa'âdet'te olan Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve istid'â olunmuş ve gerçi oralarda terâküm eden kemikler iş bu sene-i mübârekeye mahsûben ticârethâne-i âmire tarafından bir Nemçelü tâcire bedel-i ma'lûm ile i'tâ olunmuş olup kemikler Fransalı merkumun iddi'â eylediği kemikler bu makûleden mukaddem cem olunmuş olduğu dahi ifâde olunmakta bulunmuş olduğuna mebni keyfiyyet inhâ olunduğu vechle ise mezkûr kemikler merkûma devir teslîm olunması iktizâ edeceği beyânıyla kâ'ime.
16 Ramazan sene 56

[222] **Trablusgarp Müşîrine ve Ol Tarafa 'Azîmet Eden Kapı Kethüdası Kenan Efendi'ye**

Ma'lûm vâlâları buyurulduğu üzere Trablus Beylerbeyisi sâbık Ali Paşa'nın Fransalı tarafına ba'zı müste'men tüccârın olan düyûn-ı keşîdesine mukabil oltarafda bulunan emlak fûrûht olunarak esman-ı vakıası ashâb-ı matlûba verilmesi mukaddema karargir olmuş zimmeti olan bir yük sekiz bin yedi yüz yetmiş bir guruş paşa-yı mûmâ-ileyhin oltarafda emlâk ve sâ'iresi fûrûht olunarak esman hâsılası Mâliyye hazîne-i celilesinden ahz ve istifâ olunmak üzere mukaddema bâ-irâde-i seniyye tavizen evkaf-ı hümâyun hazînesinden i'tâ olunmuş ise de şimdiye kadar ona mahsûben bir akçe teslîm olunmamış ve emlâk-ı

mezkûrenin tesviyesiyle düyûn-ı vakıanın te'diyesi icâb-ı maslahattan bulunmuş olduğuna binâen oltarafa 'azîmeti cihetiyle ona dahi iş'arıyla paşa-yı mûmâ-ileyhin oltarafda olan emlâk ve sâ'iresine düyûn-ı mezkûresinin tesvîyesi için alâ-eyyi-hâl fûrûhtuyla hâsıl olacak esmanından hazîne-i merkûmeye ve sâ'ire olan ma'ruz-zikr düyûnun guremâ vechle tesviye olunması ve emlâk-ı mezkûrenin senevî kırk bin guruş mikdârı icâre hâsıl olmakda olduğu ve birazı dahi rehin sûretiyle ba'zı müste'men zîr-i idaresinde bulunduğu rivâyet ve istihbâr olduğundan şimdiye kadar mikdâr icâre alınmış ve nereye sarf kılınmış ise bi't-tahkîk mahsûb ve tesvîye olunmak için sahn maddesinin bu tarafa iş'arı ve muhızır defterinin dahi tanzîm ve tesyârı husûsuna irâde-i seniyye-i hazret-i mülûkâna müte'allik buyurulmuş ve mücebince keyfiyyet taraf-ı senâ-verîden efendi-yi mumâ-ileyhe iş'âr kılınmış ve emlâk-ı mezkûrenin alâ-eyyi-hâl fûrûhtuyla esman hâsılasından hazîne-i merkûmeye ve sâ'ire olan düyûnun guremâ vechiyle tesvîyesi icâb-ı maslahatından bulunmuş olmağla (11) ol-vechile emlâk-ı mezbûrenin inzimâm-ı re'y-i müşîrîleri ve ma'rifet-i şer'le fûrûhtuyla esman hâsılasının bu tarafa irsâl ve tesyârı dirâyet olduğuna vechle şimdiye kadar ne mikdâricâre alınmış ve nereye sarf kılınmış ise mahsûb ve tesvîye olunmak üzere sahn maddesinin bi't-tahkîk iş'arı ve muhızır defterinin dahi esbâb-ı husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime.

[223] Kapu Kethüdâsı Mumâ-ileyh Mutasarrıf

(11) cenâb-ı şerîfiniz dahi husûs-ı mezkûrun ber-vech-i meşrûh tanzîm ve tesviyesiyle keyfiyyetin bu tarafa iş'arı husûsuna mübâderet eylemeniz siyâkında kâ'ime. Fî 22 Şaban sene 56

[224] Bahr-i Sefîd Boğazı Muhâfızına

Fransa Devleti cenb-i sefâininden Der-sa'âdet'te bulunan Mezaniç nam İsfon sefinesi bu kere li-maslahatin Bahr-i Sefîd cânibine izâm kılınacağı ve yerine Lokalaş tesmiye olunur bir kıt'a Birik sefinesi geleceği beyânıyla mürûr ve ubûrlarına mûmâna'ât olunmaması husûsu Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından takrir-i takdimiyle ifâde ve inhâ ve olvechle sefâin-i merkûmenin mürûrlarına müsaade ve ruhsat itâ olunmuş olmasıyla emsali misillü zikr olunan sefînelerin mürûr ve ubûrlarına mûmâna'ât olunmaması husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 2 Ramazan sene 56

[225] **İzmir Muhassılına**

İzmir'de tab' ve temsil olunmakta olan Fransızca gazetelere mahsus bulunan mâhiyelerin verilmeyib verilmesi istîzanına dâ'ir vürûd eden şukka-i saâdetleri me'âli ma'lûm-ı muhibbi olmuştur bulunduğumuz vakit ve asrın iktizâsına göre bu gazeteler her devlette pek mûtenâ şeyler olup ezhan-ı nâs bir millet ve devletin lehine ve aleyhine çevirmeye muktedir olduklarından memâlik-i saltanat-ı seniyye ve dahi bu makule gazeteler olarak elhamdülillah peyderpey gelmekte olan bunca muhassenat-ı asriye cenâb-ı mülûkânenin onların vesâdetleriyle dahi mahallerin Avrupa'ya münteşir olması fevâid-i adideyi müstelzem olduğundan başka daha nice munâfi politikiyesi der-kâr olmasıyla olvechile maâş tahsîsi mütâla'a ve hükmüne mebnî bulunduğundan verilen mâhiyeler ise sâye-i mekârim-vâye-i şâhânedede cüz'î olarak (5) ve bu ziyâdece bir şey olsa bile erbabı gazetede ma'lûm olan muhassenatı cihetiyle bunun masârif-ı zâide kâbilinden denilemeyeceğine ve İzmir Jurnalı'nın iki ay müddet için men'î mücerred Haşmetlû Fransa Kralı cenâbları aleyhine bulmuş uygunsuz şeyler yazmış olduğundan hakkında bir nev'î tedib demek idüğüne binâen gerek bunun ve gerek diğer gazete müdiri Mösyö Kotoriye'nin bâ-irâde-i seniyye-i mülûkâne mahsus olan ma'lûmü'l-mikdâr ma'âşlarının kemâ-fi's-sâbık ve'l-hâsıl bulunduğunuz müddetçe bilâ-te'hîr i'tâsı lâzım geleceği bâbında kâ'ime. Fî 5 Ramazan sene 56

[226] **İnöz Muhassılına**

Edirne'de mütemekkin Fransa Devleti tüccârından Blom nâm tâcirin İnöz mütemekkinlerinden Bağdadlı Hacı Yorgi nâm zimmî zimmetinde bin beş yüz yetmiş gurus alacağı olup tâcir-i merkûm medyûn-ı mersûmun deynini kable'l-edâ diyâr-ı ahâra getmek üzere bulunduğu mahall-i mezkûr meclisine ve Kocabaş Şandıroğlu nam kimesneye evvelce ifâde ve ihbâr etmiş ise de ifâdesine ihâle-i sem'-i îtibâr olunmayarak mersûma mürûr tezkiresi verilmiş ve meblağ-ı mezbûrun ruhsat verenler tarafından te'diye etdirilmesi husûsu Edirne müşîri 'atûfetlü Paşa hazretleri cânibinden dahi tarafınıza iş'âr olunmuş olduğundan meblağ-ı mezbûrun iktizâ edenlerden tahsîliyle tacir mersûma teslîm olunması husûsu Devlet-i müşârün-ileyhâ elçisi cenâbları cânibinden bâ-takrîr ifâde ve beyân olunmuş olmasıyla şu husûsun bir an akdem hüsn-i tesviyesine mübâderet eylemeniz için kâ'ime. Fî 22 Ramazan sene 56

[227] **Bursa Muhassılına**

Fransa Devleti teb'a ve tüccârından Didori Fenaki nâm tâcirin Bursa etmekci esnafıyla kontorato etmiş oldukları zahireden dolayı esnaf-ı merkûmenin vekili olan Hacı Nuh Efendi

ile beyenlerinde tekevvün eden nizâ'ın bu tarafda mahkeme-i ticâretde kat' ve faslı zımnında mûmâ-ileyh Hacı Nuh Efendi'nin Der-sa'âdet'e celb ve ihzârı husûsu Devlet-i müşârün-ileyhâ elçisi cenâbları cânibinden bi't-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olmağla efendi-i mûmâ-ileyhin li-ecli'l-mürâfa'a bu tarafa irsâline himmet eylemeniz için kâ'ime. 24 Ramazan sene 56

[228] **İzmir Muhassılına**

İzmir'de tab' ve temsil olunmakda olan İzmir Jurnalı nam gazetenin geçenlerde haşmetlû Fransa Kralı cenâbları hakkında ba'zı uygunsuzca şeyler derc ve tastir olunmuş olmasına mebnî te'diben iki mah müddet tab' etdirilmemesi husûsu selefînz inâyetlû Selim Bey tarafına yazılarak iktizâsı icrâ etdirilmiş ise de bu def'a istihbâr olduğuna göre gazete-i mezkûrun müdiri tarafından anın yerine Larnorm namında diğeri bir gazete tab'ına şurû' olunmuş olmağla bu madde-i mücerred bir nev-i salibe demek olub müddet-i mezkûrenin inkizâsında yine işbu yeni çıkarılan gazetenin terk olunacağı me'mûl olduğuna ve bunun tab' olunmasına irâ'e-i ruy-ı müsâade olduğuna takdirde kral-ı müşârün-ileyh cenâblarına dahi bir gûna tarziye olunamaması olacağına nazaran memâlik-i mahrûsede gazete tab' etmek murad edenlerin evvel emirde taraf-ı Devlet-i Âliyye'den ruhsat tahsîl etmeleri lâzım gelür iken bu usûle ri'âyet olunamayarak hod-be-hod ism-i cedîd ile gazete çıkarılması dahi tecviz olunur mevâddan olduğuna binâen işbu tahrîrâtımızın vüsûlünde müdir-i merkûm tarafınıza celb olunarak zikr olunan Larnorm namıyla çıkarmakda olduğu gazetenin fimâ-ba'd tab' olunmaması matlûb-ı kat'î Devlet-i Âliyye idüğünün ifâdesine ve bu bâbda mukaddem vâlâ-yı Nezâret-i Hariciye'den müdir-i merkûma yazılmış olub leffen gönderilen Fransızca mektubun dahi kendüsüne i'tâsına mübâderet eylemeniz için kâ'ime. Fî 13 Şaban sene 56

[229] **Kıbrıs Muhassılına**

Fransa Devleti teba ve tüccârından Küşar nam kapudân râkib olduğu sefinesine Marsilya'ya getürmek üzere Kıbrıs cezîresinde vâki' Tuzla mütemekkinlerinden Debab nâm tâcirin malı olarak dört denk harîr vaz' ve tahmîl etmiş ve Marsilya iskelesine vürûdunda tâcir-i mersûmun adamı mezkûr harîrî beş denktir diyerek kapudân-ı mersûmdan talep ve iddi'â etmesiyle kapudân-ı merkûm bi'z-zarûre bir denk-i cedîdin semenini ihâneten te'diyeye mecbur olmuş olduğundan cezîre-i mezbûreye avdetinde tâcir-i mezfûrdan semen-i mezkûru mütalebe ettikde sûret-i imtinâda görüldüğüne mebnî keyfiyyet Tuzla mahallesinde rü'yet olunarak sefîne-i mezkûreye tahmîl olunan harîr dört denk olup kapudân-ı merkûmun Marsilya'da te'diyesine mecbur olduğu semen-i mezkûrun tâcir-i mersûm tarafından redd

olunması lâzım geleceği tahkîk ve tebeyyün etmiş ise de mersûm yine red ve i'tâdan imtinâ etmekte olduğu ve semen-i mezkûr maa masârîf-ı vâkıa dört bin üç yüz yedi buçuk franga bâliğ olmağla meblağ-ı mezbûrun tâcir-i mersûmdan tahsîl ettirilmesi husûsu Devlet-i müşârûn-ileyhâ elçisi cenâbları cânibinden bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olmağla olvechle mezkûru'l-miktar frangın meclis ma'rifetiyle taciri mersûmdan bi't-tahsîl kapudan-ı mersûma teslîmi husûsuna himmet eylemeleri şukka. 6 Şevval sene 56

[230] Kırkkilise ve Tırnova Muhassıllarına

Fransa tebasından ba'zı tüccârın Perçeli Aleko nâm zimmî zimmetinde ahz ve i'tâdan dolayı ma'lûmu'l-mikdâr alacakları olup mersûm te'diyeden deyn etmeksizin Der-sa'âdet'ten Kırkkilise cânibine firâr etmiş ve bu husûs tüccâr-ı mersûm gadr-ı mûcib olmuş olduğu beyânıyla medyun-ı mersûm bir an akdem ele getirilerek gerek kendisinin ve gerek şürekâsının cem'i emti'a ve nukud-ı mevcudesi ahz olunarak tüccâr-ı mersûmenin vekiline bâ-teslîm medyun-ı mersûmun bu tarafa ihzârı husûsu Der-sa'âdet'te mûkim Devlet-i müşârûn-ileyhâ elçisi cenâbları tarafından bi't-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olmağla firâri-i mersûm ol tarafında bulunduğu halde tutularak Der-sa'âdet'e getirilmesi ve mevcut olan emti'a ve nukudu meclisce defter ettirilip vekil-i merkûma teslîm olunması ve defter-i mezkûrun dahi ayrıca bir sûretinin dahi cânib-i Bâb-ı Âli'ye takdim kılınması husûslarına mübâderet eylemeniz için şukka. 12 Şevval sene 56

[231] Ruscuk Muhassılına

Fransa Devleti tüccârından Latril nâm tâcir bundan mukaddem mübâyaa etmiş olduğu ma'lûmu'l-mikdâr kemikleri ticârethâne-i âmire tarafından Nemçelü Danizi nam Bezirgâna verilen ruhsattan mukaddemce cem ve iştirâ etmiş ve zikr olunan kemiklerin Fransalı-yı merkûme red ve teslîmi zımnında keyfiyyet taraf-ı şerîflerine bâ-tahrîrât iş'ar olunmuş ve merkûm Latril Bezirgânın senedatı meclisce tahkîk kılınarak mezkûr kemiklerin istirdâdına karar verilmiş ise de Hezargrad'da bulunan sandık emini Yusuf Ağa merkûm Danizi Bezirgâna nasîhat ederek mal-ı mezbûru Varna'ya nâkil ettirdiği ve bu husûsu Fransalı-yı merkûma özü mücib olduğu beyânıyla mezkûr kemiklerin Varna'ya kadar masârîf-ı nakliyesi edâ olunarak mal-ı mezkûrun Latril Bezirgâna red ve teslîmi ve münâza'a-i vâkıanın men' ve def'i husûsu Devlet-i müşârûn-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş ve keyfiyyet hayli müddetten beri sürüklenmekte olup bunun üzerine bi'd-def'aat tahrîrât gönderildiği halde yine el'an ilişiği kesilmemiş olmağla mal-ı mezkûrun Bezirgân-ı merkûma

red ve teslîmi ve münâza'a-i vâkıanın men' ve def'i husûsuna himmet buyurmaları siyâkında şukka. 20 Şevval sene 56

[232] Ordu-yı Hümâyun Müsteşarı Selami Efendi'ye

Bi-nasrullahi-teâla Beyrut kal'asının fethinden sonra Fransa Devleti tebasından Dehak Bezirgân'ın hânesine asâkir-i muntazama-i şâhâne cebren duhûl ve orada temekkün etmiş olduklarından keyfiyyet konsolos tarafından serasker-i sâbık 'atûfetlü İzzet Paşa hazretlerine ifâde olunmuş ise de el-hâletü-hazihi asâkir-i merkûme hâne-i mezkûrda temekkün eylemekte oldukları beyânıyla hâne-i mezkûr bir an akdem tahliye ve kendüye redd olunması husûsu Der-sa'âdet'te olan Devlet-i müşârün-ileyha sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve istid'â olunmuş olduğuna ve ma'lûm-ı şerîfleri olduğu üzere bu makûle hareket-i cebriyye ve gayr-i lâyıkanın ferd ve 'ahd hakkında icrâsı rızâ-yı alî olmasıyla mütecâsir olanların mazhar-ı cezâ-yı azim olacakları ve bu şeyde taraf-ı saâdetlerinden dahi leyl ü nehar dikkat ve nezâret olunması lâzım geleceği ve ashabından bulunduğu mebnî hâne-i mezkûrun bir an evvel tahliyesiyle tâcir-i mersûma teslîmi husûsuna himmet eylemeleri bâbında siyâkında. 25 Şevval sene 56

[233] Beriyyetü'ş-Şam Cânibinde Bulunan Sâbık Tophâne Feriki Reşid Paşa'ya

Canbaz-ı sülâliyyeden dolayı olup Fransalı Mösyö Bof Bezirgân geçmiş olan on bin guruşluk bir kıt'a tahvilin müddet-i muâyenesi mutasarrîfa olarak meblağ-ı mezbûr Bezirgân-ı merkûm tarafından mutâlebe olunmakda olduğundan Tophâne-i Âmire cânibinden sual olundukta meblağ-ı mezkûr zât-ı saâdetinizin hesabına geçmiş olduğu ifâde kılınmış olmağla fi'l-hak-ika bu akçe zimmet-i şerîfelerinde kalmış olduğu halde Bezirgân-ı merkûm tarafına te'diye ettirilmesi husûsuna himmet buyurmaları siyâkında şukka. 16 Rebi'ü'l-evvel sene 56

[234] Nezâretten Antalya Muhassılına

Fransa Devleti tebasından Mösyö Dirkös nâm tâcir li-ecli'l-maslaha Antalya cânibine 'azîmet etmiş olduğundan merkûm müteberan tüccârdan bulunduğu husûsat-ı vâkıasına muâvenet ve hakkında îfâ-yı hüsn-i muâmele dirâyet olunması iltimâsıyla şukka. 18 Rebi'ü'l-evvel sene 56

[235] Develi Muhassılına

İzmir'de mütemekkin Fransa tüccârından David Levi nâm tâcirin adamları ma'rifetiyle geçen sene Develi Kazâsından sayd olunarak beher kıyyesinde onar guruşdan rüsumat-ı mirisi

mahallinde te'diye olunduktan sonra li-ecli't-ticare Frengistan'a nakil olunmak üzere İzmir'e göndermiş olduğu yüz yirmi kıyye sülüğün İzmir muhassılı sâbık Selim Bey tarafından zabî'tân ile ahzına fûrûht olunarak hâsıl olan esmanî ticârethâne-i âmire tarafına irsâl olunmuş olduğu beyânıyla tâcir-i mersûmun mahallinde te'diye ve i'tâ eylemiş olduğu bin iki yüz guruş rûsûmatın reddi zımnında iktizâsının icrâsı husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş ve keyfiyyet Ticâret Nâzırı 'atûfetlü paşa hazretlerine lede'l-havâle memâlik-i mahrûse-i şâhânenin ba'zı mahallerinde kâ'in göl ve enharda hâsıl olan sülüğün saydiyesi bâ-irâde-i seniyye iki yüz elli altı senesi Mart'ından îtibâren ticârethâne-i âmirede mahal be-mahal bi'l-müzâyede fûrûht olunarak ba'zı mahallin sülüğü kimesneye verilmeyerek li-ecli't-terâkim sene-i atiyeye tevkîf kılınmış ve İzmir'e gelen sülüğün mahall-i müstesnâdan olduğu tebeyyün eylediği halde her kimin yedinde bulunur ise hemen zabt-ı fûrûht olunarak esman hâsılasının ticârethâne-i âmire cânibine irsâl olunması lâzımeden bulunmuş olduğuna binâen tâcir-i mersûmun adamları ma'rifetiyle sayd olunarak İzmir'e getirilen sülükler masruf olduğu olvakit tahakkuk eylediği cihetle ahz ve fûrûht olunarak hâsıl olan esmanî hazîne-i merkûme tarafına irsâl olunmuş olduğundan fakat tâcir-i mersûmun kazâ-i mezbûrda vermiş olduğu rûsûmat-ı miri her kimin tarafından alınmış ise mersûm tarafına redd-ü i'tâsı îcâb-ı hâl ve maslahatımdan olduğu tâcir-i müşârün-ileyh hazretleri tarafından ifâde ve îlâm olunmuş olmağla olvechle rûsûmat-ı mezkûre her kimin tarafına ahz olunmuş ve kimin zimmetinde kalmış ise bi't-tahsîl tâcir-i mersûm tarafına te'diye ve teslîmi husûsuna mübâderet etmeniz için şukka. 20 Rebi'ü'l-evvel sene 56

[236] Selânik Muhassılına

Fransa Devleti ve ekser düvel-i müntehâbâ-i sâ'ire ile akd olunan mu'âhede-i cedîde-i ticârette memâlik-i mahrûse-i şâhânenin mahsulât-ı arziyye ve sanaiyyesinden olup taşra ihrac olunmak üzere mübâyaa ve iştirâ olunan emti'a ve eşyâ Fransa tüccârı veyahud şerik ve adamları tarafından sefîneye tahmîl olunmak için her bir nev' teklif ve rûsûmattan sâlim ve berî olarak bir münâsib iskeleye nakl ile îfâ olunan ticâret-i dâhiliye rûsumat-ı kadimiyesinin yerine eşyâ-yı mezkûrenin kıymetinden yüzde dokuz resmini edâ ve bâ'dehu iskeleden ihrâcında dahi yüzde üç resm-i gümrüğü te'diye ve îfâ eylediklerinden sonra tüccâr-ı merkûmeden ziyâde ve sâ'ir bahâne ile bir gûna resm ve vergi talep olunmaya deyü münderic ve mestur olduğu halde mugâyir-i mu'âhede Selânik'te mütemekkin Fransa tüccârı adamlarının ma'rifetiyle mahallinde ve mal iştirâ eyledikçe tarafınızdan mîzaniye namı ve nam-ı diğere ile bi'l-kayden ba'zı rûsûmat talep ve tahsîl olunmakta deyü ise bi't-tabii müşteriye râci olarak meşrut olan yüzde on iki resm-i gümrük yerine yüzde otuz yedi kadar

resm alınmakta olduğundan ve bu husûs tüccâra külliyetli zarar tertibini müstelzem bulunduğundan hilâf-ı mu‘âhede-i cedîde-i ticâret fuzûlî ahz olunmuş olan mebalîğ-i ma‘lûmenin tüccâr-ı merkûmeye istirdâdı husûsu Der-sa‘âdet’te mukîm Fransa Devleti elçisi cenâbları cânibinden bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olduğuna ve bu madde tüccâr-ı ecnebiyeye mazarratı mûcib olduğundan başka tebâ-i Devlet-i Âliyye’den olan tüccâra dahi gadr ve hasarı müeddî olacağı der-kâr olup bu dahi nezd-i Devlet-i Âliyye’de bir vechle tecviz buyurulacağına mebnî olmağla olvechle mugâyir-i mu‘âhede-i ticâret fuzûlî ahz olunan ma‘lûmu’l-miktar mebalîği tüccâr-ı merkûmeye te’diye ve teslîmi ile fimâ-ba’d bu makûle hilâf-ı ‘ahd-ı şart ve mugâyir-i rızâ-yı hareket vukû‘a getirilmesi husûsuna mübâderet eylemeniz için şukka. 24 Rebi‘u’l-evvel sene 56

[237] Varna Muhassılına

Fransa Devleti tebasından Laterli nâm tâcirin Hazargrad cânibinde ba‘zı elçilerden elli beş senesinde iştirâ ve Nemçelü Danezi Bezirgân tarafından Hirtova’dan iskelesine nâkil olunmuş olan kemiklerin tâcir-i merkûma istirdâdı husûsu mukaddem ve muahhar tarafınıza bâ-tahrîrâtîş’ar olunmuş ise de el-hâletü-hazihi Nemçelü-yu merkûmun zabtında ve izbar bulunduğu ve Fransalı-yu merkûmu gadrdan vikayeten vâki‘ olan masârif-ı nakliyesi tarafından te’diye olunarak zikr olunan kemiklerin merkûm Lateri’ye red ve teslîm olunması husûsu Der-sa‘âdet’te olan Devlet-i müşûrun-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve istid‘â olunmuş olmağla olvechle masârif-ı fazliyesi merkûm Lateri tarafından ahz olunduktan sonra mal-ı mezkûrun kendisine red ve teslîmi esbabının istihsaline mübâderet eylemeniz siyâkında şukka. Selh-i Rebi‘u’l-evvel sene 56

[238] İzmir Muhassılına

Fransa Devleti tebasından İzmir’de mütemekkin David Levi nâm tâcir elli beş senesinde Develi Kazâsı’nda ba‘zı saydiyyelerinden adamları ma‘rifetiyle yüz yirmi kıyye sülûk iştirâ eylemiş ve Frengistan’a göndermek üzere İzmir iskelesine nakil ettirmiş ise de selefiniz izzetlû Selim Bey zikr olunan sülûkleri ruhsat verilmeden göllerden sayd olunmuştur diyerek zabt ve fûrûht birle esman hâsılasını Ticârethane-i Âmire tarafına teslîm etmiş olduğu Ticârethane-i Âmire cânibinden îlâm olunmuş olduğundan tâcir-i merkûmun mezkûr sülûkler için sâlifü’z-zikr sayyadlara vermiş olduğu akçesinin merkûmlardan iştirâ olunması husûsu Der-sa‘âdet’te olan Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından inhâ ve istid‘â olunmuş olmağla olvechle i’tâ etmiş olduğu bedelin merkûmlardan meclisce keyfiyyet rü’yet olunarak

ber-mûceb istida iktizâ-yı tesviyesinin icrâsına mübâderet eylemeleri şükka. Selh-i Rebi‘u’l-evvel sene 56

[239] **Kıbrıs Muhassılına**

Bu def‘a tevârüd eden bir kıt‘a cevâbnâmeleri me‘âlinden müstefad olduğuna göre Fransalı Belasil ve Humas nâm tâcirlerin Kıbrıs re‘âyâsından ve beratlı Avrupa tüccârından iken bundan akdem fevt olan Fethullah Sabi nâm tâcir zimmetinde bâde-hu ez-tenzil kusur matlûbu olan altmış bin frangın halik-i merkûmun vasisi olup deyn-i mezkûrun edâsına bâsened müteahhid iken ol tarafa firâr etmiş olan Habernis nâm zımmîden tahsîli bâbında ısdar ve tesyar buyurulan emr-i âlinin vusûlüyle matlûb-ı mezkûrun tesviye ve te‘diyesi merkûma teklif kılınmış ise de merkûm cevâbında müteveffâ-yı merkûmun oğlunun vasisi ve şeriki olarak deyn-i mezkûrun edâsına müteahhid olub Der-sa‘âdet‘te bir kıt‘a sened dahi vermiş ise de müteveffâ-yı merkûmun duyûn-ı şöhresi dahi olacağına ve kendüsü hâlik-i merkûmun nâibi olmak hasebiyle vesâyet-i merkûmeye girmiş bulunduğu binâen deyn-i mezkûrun hâlik-i merkûmun terekesinden verilmesi lâzım geleceğini ifâde etmiş ve hâlik-i merkûmun firaş-ı sagiri olduğundan terekesinin ma‘rifet-i şerle tahrîri lâzımeden iken merkûm tahrîr etdirmeyüb terekeye dahi vâziü‘l-yed bulunduğu deyn-i mezkûrun kendüden tahsîli lâzım gelmiş olduğundan ve tereke-i mezkûrenin taharrî ve adem-i taharrîsi emrinde istilâmolunmuş idüğünden tereke-i merkûmenin taraf-ı saâdetlerinden taharrîsiyle müteveffâ-yı merkûmun bi‘l-cümle emval ve eşyâsının zahîre ihrâcı ve zimematının tahsîliyle tâcir-i merkûmların matlûbat-ı müsbitelerinin mukaddema sadır olan ferman-ı ali mantuk-ı münifî üzere hin-i tesviye ve te‘diyesi esbabının istihsaline himmet buyurmaları lâzım geleceği beyânıyla şükka. Fî gurre-i Zilhicce sene 56

[240] **Nezaret‘den Fîlibe Muhassılına**

Badi-i münife-i senâ-veri Fransa Devleti tebasından Boji nâm tabib Fîlibe karantinası hekimliğine me‘mûr olmuş ve kendüsü şâhâne-i îtibâr ve iltîfat bulunmuş olduğundan (5) şîme-i behiyye-i kâr-aşınay-yı derunileri iktizâsınca hakkında hüsn-i muâmele ve ri‘âyet olunması ve ruşen-i umur husûsuna tahsîs mesâlih-i me‘mûresinin hüsn-i îfâsı ve ikmaline muâvenet buyurulması mültemes-i husus-i mahsûsu hulûsvâri idüğü inşaallahü teâlâ ma‘lûm-ı şerîfleri oldukda ol bâbda himmet muhavvel uhde-i fetânetleri. Fî gurre-i Zilhicce Sene 56

[241] **Fîlibe Muhassılına**

Fîlibe Kazâsı mütemekkinlerinden sarraf Emil oğlu Avanis nâm zimmî Bazarcık ve tevâbi göllerinde hâsıl olan sülük saydiyesi bundan bir buçuk sene mukaddem der-uhde etmiş olduğundan Fransa Devleti tebasından Hañçebilini nâm tabibe sülük i'tâsına deviremediği takdirde tabib-i merkûma sekiz bin guruş tazmîn akçesi verilmesine beynlerinde karar verilerek kontoratoya rabt olunmuş ise de mu'ahharen zikr olunan sülüğün adem-i i'tâsı cihetiyle menfur bir takım sülüğün giriftar ve bu husûsdan dolayı zarar ve ziyana dûçâr olmuş olduğu beyânıyla husûs-ı mezbûrun mahallinde meclisce rü'yet ve ihkâk-ı hakk olunması husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve iltimâs olunmuş olmağla olvechle husûs-ı mezbûrun ol tarafda ma'rifet-i şer ve meclis ma'rifetiyle rü'yet-i hüsn-i tesviyesine mübâderet eylemeniz siyâkında şukka. Fî 15 Zilkade sene 56

[242] **Babadağı Muhassılına**

Kapol nam Fransalı'nun diğêr sülükçü Lafo nam Fransalı zimmetinde olan yirmi sekiz bin guruş alacağının tahsîli ve te'diyede muhâlefet eylediği halde eşyâ-yı mezbûresinin tevfiikiyle kendüsünün bu tarafa irsâl olunması bundan akdem tarafınıza iş'ar kılınmış ve olvechle eşyâ-yı mezbûresi zat ile kendüsü Der-sa'âdet'e gönderilmiş olduğundan bu tarafda muhâsebeleri bi't-tesviye deyni tebeyyün ve tahakkuk etmiş ve ol tarafda mazbut olan emvali dahi on kıyye sülük ve bir aded tüfenk ve bir çift tabanca ve bir çift çizme ve bir re's esbden ibâret bulunmuş olmağla emval-i mezkûrenin ma'rifet-i şer'le fûrûht olunarak esman-ı hâsılâsınındeyni olan mersûma i'tâ ve teslîmi husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa Devleti sefâreti tarafından bi't-takrîrinhâ ve ifâde olunmuş olmağla ber-mûceb-i inhâ ve emval-i mevcudenin ma'rifet-i şer' ve meclisi ma'rifetiyle fûrûhtuyla dâin-i merkûma i'tâ olunmak üzere bu tarafa irsâli ve teslîmi husûsuna mübâderet eylemeniz için şukka. Fî 22 Zilkade sene 56

[243] **Samsun'dan Bağdad'a Varınca Esnâ-yı Râhda Bulunan Bi'l-cümle Zabi'tâna**

Ahmed nâm tatar bu def'a Fransa Devleti tahrîrâtı ile Bağdad cânibine 'azîmet edeceğinden esnâ-yırâhda vâki' menzilhânelerde tevkîf olunmayub iktîza eden bargirlerin sür'at-i tedârikve i'tâsı ve muâvenet-i lâzîmenin kemâ hiye hakkuha icrâsiyla zîr-i idârenizde olan mahallerden serîan imrarı husûsuna mübâderet eylemeniz için mektûb. Fî 25 Zilkade sene 56

[244] **Tekfurdağı Muhassılına**

Fransa Devleti teba ve tüccârından Mösyö İlya ba'zı mesâlih-i mahsusanın tesviyesi için Devletlü Hüsrev Paşa hazretleriyle görüşmek üzere ol tarafa 'azîmet etmiş olmağla tâcir-i merkûmun Paşa-yı müşârün-ileyh mülâkatına mûmâna'at olmaması lâzım geleceği ifâdesiyle şukka. Fî 23 Zilkade sene 56

[245] **Ankara Muhassılına**

Fransa tüccârından Karabet nâm tâcirin Ankara'dan iştirâ eylediği yirmi bin yedi yüz on sekiz vukıyye tûfengin beher kıyyesinden birer guruş resm-i ihtisâbla ve on yedişer para resm-i damga olarak fakat mu'âhede-i ticâret ahz olunmuş olan mebalîğın istirdâdı bundan dokuz mah akdem tahrîr ve iş'ar olunmuş ise de henüz bir cevâbı zuhûr etmemiş ve bu sûretle tâcir-i merkûma zarar ve hasara giriftar olmuş olduğu beyânıyla meblağ-ı mezbûr merkûmun istizân-ı âliyye gümrüğüyle cârî olan hesaplarına tenzil olunmuş husûs Der-sa'âdet'te mukîm Fransa Devleti sefâreti cânibinden bâ-takrir inhâ ve ifâde olunmuş ve keyfiyyet gümrük emini saâdetlü Beyefendi hazretlerine lede'l-havâle öteden berü taşra mahallerden Der-sa'âdet'e tevârüd eden emti'a ve eşyânın resm-i gümrüğü Der-sa'âdet'te alınmış nizamından olduğu misüllü resm-i ihtisâbın dahi mahallinden alınmayub Der-sa'âdet'te tahsîl kılınmış karargir olan nizamından ve tahsîs Fransa ve İngiltere düvel-i mütehabbe-i sâ'ire ile mün'akid olan mu'âhede-i ticâret iktizâsınca memâlik-i mahrûse mahsulünden düvel-i müşârün-ileyhim tüccâr ve tebasının bi'l-mubaya'a'a götürmek üzere Der-sa'âdet'e celb edecekleri emti'a ve eşyânın rüsûmat-ı kadimesine ivaz olmak üzere yüzde dokuz emiriye ve üç guruş dahi rakabe gümrükleri alınmış mu'âhede-i mezkûre muktezâsından ve bu cihetle evvel ve ahir Der-sa'âdet'e gelecek tüfenk ve eşyâ-yı sâ'ireden Ankara'da rüsûmat alınmış mugâyir-i usûl ve mesafî-i nizam idüğü umûr-ı vazıhadan olmağla târih-i mezbûreden eşya-yı mezkûru her kim iltizâm ve idâre etmiş ise bi't-tahkîk mersûmun tüfenkden alınmış olan mebalîğın istirdâdı ile mersûm teslîm etdirilmesi lâzım geleceği şûrutu iktizâsından bulunmuş olduğundan o vechile istirdâdı lâzım gelen mebalîğın mahallinden meclisce bi't-tahkîk îcâb edenden tahsîliyle ba'de'z-zîn bu tarafa irsâline ve hilâf-ı mu'âhede ve taarrûfe bu makûle hareket-i gayr-i lâyıka vukû'a getirilmemesi husûsuna himmet buyurmaları siyâkında şukka. Fî 2 Muharrem sene 57

[246] **Fîlibe Muhassılına**

Fransa Devleti tüccârından Fîlibe'de mütemekkin Hayım Mutatyas nâm tâcir kendi ırz ve ticâretiyle meşgul olduğu halde taraflarınızdan türlü bahâneler ile rencîde olmakda olduğu ve yedinde bulunan pasaportu ve hânesi senedatını nizâ ve kendüsünü dahi oradan def' eylemek sûretiyle bulunduğu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve taaddîyat-ı vâkıanın indifâ-yı husûs-ı iltimâs ve istid'â olunmuş ve Devlet-i Âliyye ile Fransa Devleti beyninde der-kâr olan musâfat-ı kâmile icâbınca teb'a ve tüccârı hakkında bu makûle hareket-ı gayr-i lâyikanın vukû'u lâyiksiz ve yakışksız bir keyfîyyet bulunmuş olmağla hakikat-i hal sûret-i inhâya tevâfuk eylediği takdirde fîmâ-ba'd o makûle muâmele-i gayr-i lâyıkadan kemaliyle mücânebet olunması beyânıyla için şukka. Fî 7 Muharrem sene 57

[247] **Fîlibe Muhassılına**

Fransa ruhbanından beş nefer râhib bu kerre li-ecli'l-maslaha-bâ-fermân-ı âli Fîlibe ve havâlisine 'azîmet etmiş olduklarından mersûmların ol cânibde müddet-i meks ve adamların da haklarında ri'âyet ve himâyet-i lâzîmenin icrâsı husûs-ı Der-Âliyye'de olan Fransa Devleti sefâreti cânibinden ifâde ve iltimâs olunmuş olmağla ber-vech-i muharrer mersûmların orada buldukları müddetde haklarında hürmet ve himâyet-i lâzîmenin icrâsı vukû' bulacak umûr ve husûslarında muâvenet ve müzâheret-i îcâbiyenin îfâsı husûsuna himmet eylemeniz siyâkında şukka. Fî 9 Muharrem sene 57

[248] **Ordu-yı Hümâyun Müsteşarı Selami Efendi Hazretlerine**

Mukaddemce Lazkiye iskelesinde bulunan zabantan-ı mısırıye üç bin altı yüz urub mısırı pirinci bi'l-müzâyede Fransa Devleti tüccârından Cegar ve Adilbe nâm tâcirler tarafından iki bin altı yüz urubu iştirâ olunarak bedeli olan altı yük elli bin gurus için zabantan-ı merkûm tarafına bir kıt'a poliçe senedi i'tâ olunmuş ve mezkûr pirincinin iki yüz kırk sekiz zeytlik mahzenlerine nakl kılınmış olduğu halde iskele-i mezkûrun asâkir-i mısırıyeden tahliyesi vukû' bulmuş olmasıyla ordu-yı hümâyun ser-askeri sâbık 'atûfetli İzzet Paşa hazretleri tarafından irsâl olunan hazînedar Abdullah Ağa iskele-i merkûmda bulunan bi'l-cümle miri anbarlarını temhir eylediği sırada tâciran-ı merkûmun mahzenlerini dahi açarak zabt eylemiş olduğu ve keyfîyyet-i merkûman zararı azimini müeddî olunmuş idüğü beyânıyla mezkûr pirincin istirdâdı husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyh elçisi tarafından takdir takdimiyle ifâde ve iltimâs olunmuş ve vâkıfa keyfîyyet ber-minvâl-i-i meşruh olduğu sûrette merkûm tâcirin hasarı mücib olacağı ve bu dahi nezde-i âlide tecevvüz olunur mevâddan olmadığına ve zikr olunan pirincin mısırlılara aid olmayub kendülerinin malı idüğünü hukuk-ı

yedlerinde mahalli meclislerinden şehâdetnâmeleri bulunduğuna mebnî bu husûs taraf-ı şeriflerinden tahkîk ve taharrî oluna ve hakikat-ı hal ifâde-i meşruhiye tevâfuk eder ise sâlifü'z-zikr piriñlerin ashabı olan tüccar-ı merkûma red ve i'tâsı ve sûret-i halin bu tarafa iş'arı husûsuna himmet buyurulmaları siyâkında şukka. Fî 20 Muharrem sene 57

[249] **Rumeli Valisine ve İskender Ferikine**

Yanya'da bulunan Fransa Devleti konsolosu Grase nam Beğzade bu def'a Unurluk havâlisini seyr ü seyahat etmek üzere ol tarafa 'azîmet edeceği beyânıyla hakkında hürmet ve ri'âyet olunması Der-Âliyye'de mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takarrî inhâ ve iltimâs olunmuş olduğuna ve saltanat-ı seniyye sermed'ül-cemalüllah ile Fransa Devleti konsolosu beyinde der-kâr ve ber-hevam olan muhâlif-i himâye ve mesalet-i istid'â icâbınca bu makûle me'mûr-ı mûteberi haklarında merâsim-i ve inayetskârinin ve bi'l-vücut icrâsı lâzımeden olduğu ve konsolos-ı mûmâ-ileyh dahi zaten meriü'l-hatr bulunduğuna binâen kendüsünün ol tarafa vusûlünde hakkında merâsim-i mir'atkari ve hürmetinin icrâ ve ifâsını husûsuna himmet buyurmaları. Fî 4 Cemazîyelevvel sene 57

[250] **Ayvacık Muhassılına**

Fransa tüccârından Doran nâm tâcir bundan iki sene mukaddem Ayvacık ve havâlisi ahâlisinden Süleyman ve Durmuş oğlu Mustafa ve Süleyman ve sâ'irma'lûmü'l-esami ba'zı kesân ile vakti hulûlünde altı bin desti revgan-ı zeytin iştirâsını beynlerinde mukâvele ederek kontrato senedine rabt etmiş ve peşin kendülere yüz otuz üç bin gurus i'tâ eylemiş ise de bu ana değin fakat iki bin altı yüz yirmi altı desti revgan teslim olunarak mâadâsının tahsiline el'an destres olamamış olduğu beyânıyla ber-mûceb-i sened bakiyesinin dahi kâmilen i'tâ kılınması ve bu malının avn ve te'hirinden dolayı tâcir-i merkûma tertib eden hasar ve ziyanın tazmin olunması husûsu Der-sa'âdet'te olan Fransa Devleti sefâreti tarafından inhâ ve ifâde olunmuş olmağla tâcir-i merkûmun mukâvelesi vech-i ol cânibde bâkîmalı olduğu halde ber-mûceb-i sened yerlü yerinden tahsili ve orada bulunan adamı Oseb nâm kimesneye teslimi husûsuna mübâderet eylemeniz siyâkında şukka. Fî 13 Safer sene 57

[251] **Şam Valisi Hazretleri**

Fransa Devleti tebasından Şam-ı Şerîf tarafına gidüb gelen tüccâr Varvar'ın umûr-ı vakıalarını rü'yet etmek üzere Devlet-i müşârün-ileyhâ tarafından iki seneden berü ol cânibde olan Kont dö Rati Matetou tebâ-i Devlet-i müşârün-ileyhâdan olduğu ve bu makûle haklarında lâzime-i hürmet ve muâvenetin icrâsı beyne't-i devleteyn der-kâr olan mesulat-ı

zamime-i sahihe iktizâsından bulunduğuna binâen muktezâsı şîme-i rüyet mendi ve muhadatları üzere mûmâ-ileyh hakkında dahi himâyet ve siyânet-i kâmile ve muâvenet ve ri'âyet-i icabiyenin icrâsı husûsuna himmet buyurmaları siyâkında şukka ve yine vali-i müşârün-ileyhe ol varaka diğêr şukkaya tasarrufa Avusturya Devleti tarafından konsolos-ı vekil nasb olunarak üç seneden berü Şam-ı Şerîf'de ikâmet etmekte olan Gyarou Marlatov. Fî 21 Safer sene 57

[252] Şam Valisine

Fransa ve Avusturya Devletleri taraflarından bir müddetden berü Şam-ı Şerîf'de ba'zı tüccâr ve zevatlarının mesâlih-i vâkıalarını rü'yet etmek üzere konsolos ve konsolos vekili gibi ikâmet etmekte Kont Dorathantona ile Gyarou Marlatov nâm müste'menlere teshil-i umûr-ı me'mûreleri zımnında birer ki'tâ berat-ı ali ve vekâlet emr-i şerîfi i'tâsı olunmağın müşârün-ileyhâ elçileri tarafından bâ-takrîr inhâ ve istid'â olunmuş olduğundan eğerçe düvel-i müşârün-ileyhimanın istedikleri konsolos ve konsolos vekili ta'yîn etmelerine 'ahden mesağ var ise de Şam-ı Şerîf ve havâlisinde düvel-i mütehabbe taraflarından şimdiye kadar konsolos ve konsolos vekili nasb ve ikamesiyle yedlerine berevat-ı Âliyyeve evamir-i şerîfe verildiğinin kayd ve emsali bulunmamış olub fakat çünkü bunlar çend seneden berü Şam-ı Şerîf'de bulunarak müşârün-ileyhâ ve Fransa tebasının mesâlih-i vâkıalarını rü'yet etmekte olunarak idâre-i Mısriye tarafından şimdiye kadar bir şey ve şeyler olmasına ve mukaddemde Şam ahâlisi Fertekte tâifesini yapağı (...) göndermedikleri ma'lûm ise de çünkü merkûmlar hayli müddetdir orada ikâmet etmekte olduklarından ahâlinin kendülerine kendüleri alışmış olması mütâlaasına nazaran ve nezâket ve kayd-u hal iktizâsınca bu bâbda sefâretlere yeneden cevâba red verilmesi yakışık alamayacağı binâen mesağ-ı 'ahde tatbiken o emr-i âliyye i'tâ olunabiliyor ise de burasında dahi ahâli-i merkûmenin bu ana kadar bunlara bir şey diyememeleri şâyed idâre-i Mısriyenin cebr ve taaddîsinden nâşî olubda şimdi berat ve ferman verildiği halde bir takım kıyl-ü kal eylemeleri mülâhazası vârid olunan hem sefâretle bundan dolayı bu güne kırılmamak ve hem de mahallinin hal-i hazırı anlaşılmaq için ol emirde keyfiyyet-i savb-ı atufilerden isti'lâmıyla bâde-hu iktizâsına bakılması ve şimdilik merkûmanın tahrîrât ve resmiye ile taraf-ı müşîrilerine tavsiye kılınmaları husûsu tensib olunarak hünkârı hümâyun cenâb-ı mülûkaneden lede'l-istîzan edâdan hazret-i Pâdişahi dahi ol-vechle şeref-sunuh ve sudur edimiş olmağla ol tarafın usûl ve müşâver-ı hazrete ve şürekânın nezâketen ve zaten der-kâr olan ve rivâyet ve ma'lûmat-ı seniyyelerine göre bu bâbda olan zatî ve mütâlaanın bi'l-etraf iş'arı husûsuna vaz-ı mani merkûmun himâyet ve

siyânetiyle kendülerine Devlet-i müşârün-ileyhâ müşirleri nazarıyla bakub ri'âyet-i lâzımeye himmet buyurulmak siyâkında şukka. 21 Safer sene 257

[...] **Kıbrıs Muhassılına**

Kıbrıs Cezîresinde Tuzla Kasabasında kâ'in Fransa râhiplerine mahsus olup Santa Maria dimekle mâruf olan bir bâb kilise tâmir olunmak üzere geşt ve muâyene olunması husûsu akdemce taraf-ı şerîfinize bâ-tahrîrâtîş'ar olunmuş ise de kilise-yi mezkûr sâhil-i bahre baid olması cihetiyle Fransa tüccâr sefâini kapudân ve mellâhları ebniyeleri icrâsında dûcâr-ı suûbet olduklarından bu cihetle kilise-yi mezbûrun sâhil-i bahrede bir münâsib mahalle nâkil ve inşâsına ruhsat i'tâsı husûsu Der-sa'âdet'te olan Fransa Devleti sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olduğundan husûs-ı mezbûrun evvel emirde ol cânibden isti'lâmı lâzım gelmiş olmağla ber-vech-i iltimâs kilise-yi mezbûrun sevâhile inşâsında bir gûne mahzur mülkü ve mahalli var mıdır yok mudur bi't-tedkik ve'l-mesâha suver-i şimalin bi'l-etraf bu tarafa iş'arı ve mahzuru olmadığı halde mahall-i mezkûrun bir kıt'a hari'tâsı tersim ettirilerek bir kıt'a îlâm-ı şer'i ile berâber irsâl olunması husûsuna himmet eylemeniz siyâkında şukka. 22 Safer sene 57

[253] **Bağdad Vâlisi Hazretlerine ve Gümrükcüsüne**

Devlet-i Âliyye-i ebediyyü'l-karar ile Fransa Devleti ve sâ'irba'zı düvel-i mütehabbe beyninde akd ve tanzîm olunmuş olan mu'âhede-i cedîde-i ticâret Memâlik-i Mahrûse-i Şâhâne'nin kâffe-i mahal ve mevâki'inde icrâ olunmakta bulunmuş ise de henüz ol havâlilerde icrâ olunmadığı ve bu keyfiyyet Fransa Devleti teb'a ve tüccârı hakkında özr ve hasarı mücib olmakda idüğü beyânıyla mu'âhede-i mezkûre ve taarrüfe-i cedîdenin kâmilen icrâsı husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa Devleti sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olmuş ve mu'âhede-i cedîde-i mezkûrenin sûret-i akd ve iktizâ-yı icrâsı mukaddema bi'l-cümle me'mûrine bâ-tahrîrât bildirildiği sırada taraf-ı düstûrilerine dahi mahsusana iş'ar kılınmış ve mukaddemki inhâ vechle bunun ve gerek taarrüfe-i cedîdenin bad ve havâlisinde dahi cârî ve mer'i lâzıme-i halden bulunmuş olmağla ber-vech-i muharrer icrâ-yı iktizâsına himmet buyurmaları siyâkında şukka. 2 Rebi'u'l-evvel sene 57

[254] **Diyarbakir Müşîrine**

Fransa ruhbanından beş nefer râhip li-ecli'l-maslaha bu def'a bâ-ferman-ı âli Diyarbakir ve Urfa taraflarına 'azîmet eylemiş olduklarından haklarında hürmet ve ri'âyet ve siyânetin hüsn-i ifâ ve icrâsı husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa Devleti sefâreti tarafından ifâde ve

iltimâs olunmuş ve bu makûle düvel-i mütehabbe tebasının himâyet ve sıyânetleri usûl-i vedad ve mesâlihatten bulunmuş olmağla merkûmenin olcânibe vusûllerinde hüsn-i himayet ve sıyânetleriyle berâber umûr ve husûslarında iânet-i mümkinenin îfâ ve icrâsı husûsuna himmet buyurmaları siyâkında şukka. 5 Rebi‘u’l-evvel sene 57

[255] **Dürzi Beyi’ne**

Beyrut’ta mukîm Fransa tüccârından Altaras nâm tâcirin Dürzi cebelinde ba‘zı kesân zimmetlerinde ahz ve i‘tâdan dolayı altmış yüz elli bin franga mikdârı matlûbu olduğuna binâen tâcir-i mersûm akdemce tarafınıza mürâcaat etmiş ise de tahsîli husûsunda tekâsül olunmuş ve bu suret-i merkûm hakkında mûcib-i gadr olmuş olduğu Der-sa’âdet’te mukîm Fransa Devleti sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olmağla tâcir-i mersûmun olmiktar matlûbu tebeyyün eylediği halde lâzım-ı kesana zimmetlerinden tahsîliyle tâcir-i mersûm tarafına i‘tâ ve tesellümü husûsuna mübâderet eylemeniz siyâkında şukka. Fî 15 Rebi‘u’l-evvel sene 57

[256] **Tekfurdağı Muhassılına**

Fransa Devleti tebasından Hekim Barbinli nam şahıs zevcesiyle ma’an Tekfurdağı’ndan Edirne’ye giderken dört saat mesâfede havanın fenâlığı cihetiyle Osman Bey’in çiftliğine konmak ve orada beytütet etmeğe mecbur olmuş olduklarından iki günden sonra bir gece çiftlik sahibi bulunan Osman Bey ona nefer müsellahtan etbâ’ı ile gece Hekim-i mersûmun zevcesi uyur iken odasına gidip kâh tergib ve kâh terhib sûretini göstererek icrâ-yı fiil-i şeniye ibtidar eylemiş olduğu beyânıyla Hekim-i mersûm zevcesiyle oradan hareket ve Edirne’ye muvâsalatıyla keyfiyyet ne vechle olduğundan Edirne kaimakâmı atüfetlû paşa hazretlerine ifâde etmiş olduğundan mir-i mûmâ-ileyhin Edirne’ye celbine dâ’ir paşa-yı müşârün-ileyh taraflarından tarafınıza adem-i ta’yîn ve isrâ kılınmış ise de gönderilmemiş olduğundan mûmâ-ileyhin Der-sa’âdet’e ihzâr-ı husûsu Der-sa’âdet’te olan Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından inhâ ve ifâde olunmuş olmağla hak-ikat-i halin bi’l-etraf bu tarafa tahrîr ve iş’arına ve mir-i mûmâ-ileyhin dahi li-ecli’l-istintak Der-sa’âdet’e i‘zâmıyla fimâ-ba’d bu makûle halat-ı gayr-i mürçiye vukû’a gelmemesine kemal-i îtinâ ve dikkat eylemeniz siyâkında şukka. 15 Rebi‘u’l-evvel sene 57

[257] **Amed Kazâsı Nâibine**

Kuyucin tâbir olunup Fransa ruhbanlarından ba‘zılarının Diyarbekir’de oldukları bir bâb menzil ba‘zı me’kûlât bahâsından dolayı bir nefer ehl-i İslâm tarafından zabt olunmuş

olduğundan bahisle husûs-ı mezbûrun mahallinde rü'yet ve tesviyesi ve merkûmun rehâbin-i mersûmede bir gûne alacağı tebeyyün eylediği halde tamamen kendisine teslîmiyle menzil-i mezkûrun rehâbin-i mersûmeye red ve i'tâsı husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa elçisi cenabları cânibinden mukaddema bâ-takrîr ifâde ve iltimâs olunmuş olduğundan müste'menatın Memâlik-i Mahrûse'de emlâk ve arazi temellük ve tasarrufları hilâf-ı nizam ve uhud olduğundan usulüyle menzil-i mezbûrda rehâbin-i merkûmenin temekkünü ne vechle olduğu ve ehl-i İslâmdan olan kimesnenin matlûbat iddi'âsıyla menzil-i mezkûru zabt eylemesi ne sebebe mebnî idiğünün evvel emrde mahallinden isti'lâmı lâzım gelmiş olmağla zikr olunan menzil kadimden ehl-i İslâm menzili olup olmadığı ve bu ruhbanların temekkünü ne vechle olduğu ve merkûm mahallinde iddi'â-yı hukûk ederek zikr olunan râhibler ile bi'l-muvâcehe terafuları sebkat edip etmediği husûslarının erbab-ı vukû'fdan ve sicilat-ı mahkemedden tahakkuk ve ihrac olunarak bu tarafa ifâde ve îlâm olunması husûsu mukaddema tarafımızdan iş'ar olunmuş ise de henüz bir gûne cevâp zuhûr etmemiş olduğu beyânıyla keyfiyyetinin tekrar isti'lâm olunması bu def'a dahi elçi-i mûmâ-ileyh tarafından ifâde ve inhâ kılınmış olmağla husûs-ı mezkûrun ber-vech-i muharrer parezsizce etrafiyla tahakkuk ve taharrîsi ile serîan bu tarafa îlâm olunması husûsuna mübâderet eylemeniz siyâkında şukka. 15 Rebi'u'l-evvel sene 57

[258] Selânik Muhassılına

Selânik'de mukîm Fransa konsolosu oltarafda meşhudlu olan ba'zı atîka taşların sâhiplerinden rızâlarıyla istid'â ederek Fransa'ya irsâl ve isrâ etmek emelinde bulunmuş olduğundan mezkûr taşların mübâyaa ve vaz-ı sefine olunmasına irâ'e-i ruhsat olunması husûsunu Der-sa'âdetimde mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olmağla beher sene mübâyaa olunarak olvechle kaldırılmasında bir beis var mıdır ve ashâbı razı olurlar mı keyfiyyetin bâ-etraf tedkikiyle serîan ve îzahen bu tarafa iş'arı husûsuna mübâderet eylemeniz siyâkında şukka. 17 Rebi'u'l-evvel sene 57

[259] Galos Muhassılına

Fransa Devleti tüccârından İskaloz Kırmandas nâm tüccâr Galos iskelesinden beş bin kıyye revgan-ı zeyt iştirâ ve ber-mucib taarrüfe icâb eden gümrüğü bade'l-edâ iki yüz bin kıyyesini sefinelere tahmîl etmiş ise de gümrük tarafından yüzde on daha mütâlebe olunarak bakıyesinin sefine tahmiline muhâlefet üzere vukû'a geldiği halde ve bu sûret mevcut olan masârîf-ı külliye tertibini mücib olduğu beyânıyla muhâlefet-i vakıanın men ve def'i husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyha tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş

olduğuna ve bu mâkul rûsûmatı ahz olunan rûsûmatı esbabın tekrar rûsûmat talebiyle vaz-ı sefine olunmasına muhalefet olunmaması usûl-i mer'iyeye-i tüccaran munâfi bir keyfiyyet görünmüş idüğüne binâen ber-mûceb inhâ müdâhele-i vakıanın men' ve def'iyle bu makûle rûsûmatı ahz olunan esbabın âhar mahalle nâkline muhâlefet olunmasını husûsa mübâderet eylemeniz siyâkında. 21 Rebi'ü'l-evvel sene 57

[260] **Trablus Vâlisine**

Trablusgarb Eyâletinde vâki' Bingazi iskelesinde kâ'in Fransalıya mahsus bir bâb kilise müşrif-i harab ve muhtac-ı tâmir olduğundan bahisle kilise-yi mezbûrun geşt ve muâyene olunarak heyet-i asliye ve vaz-ı kadimi üzere tâmirine ruhsat-ı seniyyeyi hâvî bir kıt'a emri âli i'tâsı husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa Devleti elçisi cânibinden bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olduğuna ve Memâlik-i Mahrûsede kâ'in bu makûle kilisenin heyet-i asliye ve vaz-ı kadimi üzere tâmir olunması şurût-ı kadiminden bulunmuş idüğüne binâen ol emirde muhtac-ı tâmir olub olmadığının taraf-ı atuflarından isti'lâmı lâzım gelmiş olmağla olvechle kilise-yi mezbûrun ma'rifet-i şer'-i şerîf ve muavinin bâ-mazbata ve i'lâm îzâhen bu tarafa iş'arı hususunda himmet buyurmaları siyâkında şukka. 21 Rebi'ü'l-evvel sene 57

[261] **Menlik Muhassılına**

Fransa Devleti tüccârandan İskalota Kırtandos nâm tâcirin ol tarafda ki'tâbet hizmetinde bulunan Ömer Efendi zimmetinde cihet-i karzdan dolayı bâ-tahvil otuz iki bin guruş matlubu olub bu ana kadar bir akçesine destres olmadığına ve meblağ-ı mezbûrun meclisce ma'rifet-i şerle tahsiliyle bu tarafa irsâl husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olduğuna mebnî ber-mûceb inhâ meblağ-ı mezbûrun Ömer Efendi'den tahsili tâcir-i merkûm tarafına irsâl ve tesbili husûsuna mübâderet eylemeniz siyâkında şukka. 23 Rebi'ü'l-evvel sene 57

[262] **Haleb Valisine**

Fransa Devleti bendesinden olub müddet-i medideden berü ol tarafda mühendislik hizmetinde istihdam olunmakda olan ve İliya nâm mühendis taayyün olunmuş şehriyenin Haleb gümrüğünden şehriye i'tâsı için verilmiş olan emri âli cülûs-ı kazıyye mülûkane hüccet-i münâsebetiyle tecvir etdirilerek leffen irsâli savb-ı mübaşeretleri kılınmış olmağla ber-mûceb emri âli şehriye-i mübâyaanın gümrüğü mezkûrhâsılatından mühendis-i mersûm tarafına i'tâsı ve emri âli mezkûrun dahi kendüsüne teslîmi husûsuna himmet buyurulmak siyâkında şukka. 23 Rebi'ü'l-evvel sene 57.

[263] **Bahr-i Sefîd Boğazı Muhâfızı İbrahim Paşa'ya**

Fransa Devleti Beğlik sefâretinden sefâret mâiyetine me'mûr olub mukaddemce Bahr-i Sefîd cânibine gönderilmiş olan bir kıt'a Birik seffinesi avdet edeceğinden bahisle seffine-i merkûmenin mürûruna ruhsat i'tâsı iltimâsına dâ'ir sefâret-i müşârün-ileyhâ tarafından takdim olunan takrîr hak-ı pay-ı mekârim peyma-yı hazret-i mülûkaneye lede'l-arz emsali misüllü seffine-i merkûmenin mürûruna muhâlefet olunmaması husûsuna irâde-i seniyye-i cenâb-ı cihandari müte'allik buyurulmuş olmağla mûcibince seffine-i merkûmenin boğaz-ı mezkûrdan mürûruna muhâlefet olunmaması husûsuna himmet eylemeleri siyâkında şukka. 29 Rebi'ü'l-evvel sene 57.

[264] **Vidin Muhâfızına**

Fransa Devleti tebasından Bordos nam Bezirgân işbu seneye mahsûben Vidin Sancağının sülûk saydiyesini cânib-miriyeden iştirâ ederek Zîştovi'ye vusûlünden sonra mahall-i mezbûr mütemekkinlerinden Cinovic nam şahsa bir kıt'a makbuz senedi alarak yirmi beş bin guruş vermiş ve ol gece mersûmun hânesinde beytûtet etmiş olub gece halinde hâne-i mezbûre hırsız gelerek meblağ-ı mezkûr ile sâhib-i hânenin kaffe-i emval ve eşyâ-yı mevcudesini sirkat ve bir nefer hizmetkârını dahi katl ve telef eylemiş olduğundan etrafda bulunan Karadelhana tarafından istimdad olunmuş ise de zabi'tânın tekâsül ve müsamahalarına mebnî bir çaresi bulunamamış olduğu beyânıyla zikr olunan sârik ve katillerin derdest olunarak meblağ-ı mezbûrun tahsîl ve istirdâdı husûsu Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olub ma'lûm-ı müşîrleri buyurulduğu evde bu misüllü şeylerin vukû'u insilâb-ı huzur ve âsâyiş-i ahâli ve sekeneyi mûcib olacağından bir an evvel istihsal-i esbab ve def'ine bakılması lâzımeden olduğundan ve zâbi'tânın öyle müsâmağa ve iğmaz eylemesi hilâf-ı usûl-i kusuriyet ve insâniyet idüğüne binâen muktezâ-yı fetânetkarî ve hamiyet-i düstûrileri üzere şu husûsa her kimler mütecâsir olmuş ise kemal-i dikkatle taharrî birle behe-mahal derdest olunarak te'diyat-ı lâyıkalارının icrâsıyla meblağ ve eşyâ-yı mezkûrenin kâmilen zahîre ihracı husûsuna himmet buyurulmaları siyâkında şukka. 4 Rebi'ü'l-âhir sene 57

[265] **Karinabad Meclisine**

Fransa Devleti tebasından Mûtehayim nâm tâcirin re'âyâ-yı Devlet-i Âliyye'den Karinabad Kasabasında mütemekkin tabib Bako nam Yahûdi zimmetinde çend kıt'a temessük mücebince otuz bin guruş matlûbatı olub üç seneden berü taleb olunmakta ise de bir cevâb dahi gönderilmediğinden ve tâcir-i merkûm o tarafa 'azîmet edeceğinden bahisle meblağ-ı

mezbûrun medyun-ı mersûmdan tamâmen tahsîl ve teslîmi husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârûn-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve istid'â olunmuş olmağla olvechle meblağ-ı mezbûrun mersûmdan meclisçe ma'rifet-i şer'le bi't-tahsîltâcir-i merkûma teslîmi husûsuna mübâderet eylemeleri için şukka. Fî 5 Rebî'u'l-âhir sene 57

[266] Gebze Muhassılına

Fransa Devleti tebasından Şadol nâm tâcir Uşaver Karyesi sâkinlerinden Hacı oğlu Kosta ve Çorbacı oğlu Yorgi nam şahısların çiftliğini bir buçuk sene müddet için bâ-kontrato istîcar etmiş ve çiftlik-i mezkûr geçen şehir-i nisanın guresinde müste'cir-i merkûm tarafına teslim olunmak üzere zikr olunan kontrato senedine derç ile kavî-i karar olunmuş ise de ashab-ı çiftlik olan mezbûrlar vâki' olan mukâvelelerinden ve ced' ve nükul ve tesliminde avk ve te'hir ederek bu cihet tâcir-i merkûm bin üç yüz seksen gurus mesârife dûçâr olarak nutazarrır olmuş olduğundan mebnî meblağ-ı mezbûrun tahsîli ve merkûm tarafına teslim olunması husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde kılınmış ve merkûmun işbu mesârifi bu bâbda olarak mersûmların muahhiren mukâvelelerinden tekevülleri cihetiyle bu akçenin taraflarından i'tâsî icab etmiş olduğundan husûs-ı mezbûrun meclis ve mübâşir ma'rifetiyle rü'yet ve tesviyesine mübâderet eylemeniz siyâkında şukka. Fî 11 Rebî'u'l-âhir sene 57

[267] Bahr-i Sefid Boğazı Muhâfızına

Fransa Devleti teba ve tüccârından Doran nâm tâcirin Ayvacık ve havâlisi ahâlisinden çend nefer kesandan bundan iki mah mukaddem iştirâ etmiş olduğu ma'lûmü'l-mikdâr revgan-ı zeyt ve iki sene mukaddem dahi iştirâ ederek ahz ve ihraç edemediği üç bin üç yüz yetmiş dört desti revgan-ı zeytin tâcir-i merkûmun orada bulunan adamı Halac oğlu Oseb nam şahsa teslim olunması husûsu Devlet-i müşârûn-ileyhâ sefâreti tarafından vâki' olan ifâdeye mebnî mukaddemce bu husûs Ayvacık muhassılı cânibine taraf-ı muhibbane mezidin iş'ar kılınmış ise de henüz bir-sûret-i tesviyesi istihsal olunmamış olması ve bayilerine zâbi'tân tarafından ba'zı gûne müsâade gösterilmesi cihetiyle mersûm Oseb revgan-ı mezkûrun ahzına destres olamadığı beyânıyla zikr olunan revgan-ı zeytin lâzım gelenlerden mübâşir nakibiyle kâmilen ahz ve tahsîli husûsu sefâret-i merkûm tarafından bu def'a dahi ifâde ve iddi'â olunmuş ve husûs-ı mezbûr için nezâret-i celile-i hâriciye kavaslarından Hüseyin Ağa mübâşir ta'yîn kılınmış olmağla revgan-ı mezkûrun iktizâ edenler ahzıyla kâmilen tâcir-i merkûmun adamına teslim etdirilmesi ve müdâhele vukû'a getirülmemesi esbabının istihsali husûsuna himmet eylemeleri siyâkında şukka. 17 Rebî'u'l-âhir sene 57

[268] **Kıbrıs Muhassılına**

Fransa Devleti tüccârından Plas Vasos nâm tâcirin Kıbrıs cezîresi mütemekkinlerinden Habertes nam zimmî zimmetinde olan matlûblarının tahsîli bâbında mukaddemce bir kıt'a emr-i âli ısdar ve mücebince tarafımızdan dahi tahrîr ve iş'ar olunmuş ise de mersûm ba'zı kâğıd ve defter tefrik ve ihfası derbar-ı ecnebiyeye akçe irsâl ve isrâsı misillü harekâta cesâret etmekte olduğuna binâen mersûm emlâk-i mevcudiyesinden matlûb-ı mezkûrenin istifâsı ve yâhûd li-ecli'l-murâfaa Der-sa'âdet'e irsâl ve ihzârı zımında te'kîdi husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa Devleti sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olduğuna ve ma'lûm-ı şerîfiniz olduğu vechle bu madde hayli müddetten beri sürünmekte ve bu cihetle tâcir-i mersûmlara gadr olmakta olduğu halde mersûmun diyar-ı ecnebiye akçe irsâl eylemiş matlûbat-ı merkûmeyi hiç vermemek niyetinde olmasına delâlet ettiğine binâen mersûm deynin te'diyesine icbar olunması ve vermediği sûrette Der-sa'âdet'e gelmesi lâzım geleceğinin dahi kendisine ifâde kılınması siyâkında şukka. 22 Rebî'u'l-âhir sene 57

[269] **Beyrut Muhâfızı Selim Paşa Hazretlerine**

Beyrut'ta mukîm Fransa Devleti konsolosu ahâliyye meccânen tevzî ve taksim etmek üzere on bin franklık ma'lûmu'l-miktar hınta celb olduğundan bunun emti'a-i ticâretten olmaması cihetiyle resm-i gümrük mutâlebe olunmaması mahall-i mezbûr gümrük emini tarafına ifâde olunmuş ise de hamûle-i mezkûre gümrük mezkûr defterinde konsolos mûmâ-ileyhin ismine olmayıp yedine teslîm olunan Bezirgânın ismine yazılmış olduğundan resm-i gümrüğün ahz ve afvı bu tarafın iş'arına menut olduğu cevâbı verilmiş olduğundan bahisle konsolos mûmâ-ileyhin iltimâsı vechle hamûle-i mezkûreden resm-i gümrük talep olunmaması husûsu Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ olunmuş ve zahîre-i mezkûr fi'l-hakîka satılacak şey olmayıp da ahâliyye meccânen taksim olunacak olduğu halde gümrük rüsûmat tahsîlinden sarf-ı nazar olunması kaide-i mahâretkarane bulunmuş olmağla icrâ-yı iktizâsına himmet buyurmaları siyâkında şukka. 22 Rebî'u'l-evvel sene 57

[270] **Selânik Zabtiye Me'mûru Hazretlerine**

Selânik'de olan Fransa Devleti konsolosuyla sarraf tâifesinden Muraş nam Yahûdi beyninde olan hâne nizâ-ına ve konsolos-ı mûma-ileyhin iddi'âsı vâhî görüldüğüne dâ'ir tevârüd eden bir kıt'a mazbata me'âli ma'lûmumuz olup fakat konsolos-ı mûma-ileyhin inhâsına ve ol bâbda Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından takdim olunan takrir me'âline nazaran Yahûdi-i mersûm konsoloshâneye muttasıl olup iki sene mukaddem

muharrik olan bir bâb menziline kat'î inşâyâ mübâşeret eyleyerek heyet-i asliyesinden nedaid olarak cadde üzerine ebniye ihdâsıyla konsoloshâne-i mezbûrun yanına pencereleri sed eylemiş ve kebir dîvar ve sâ'ir ebniye-i mezbûre inşâ etmiş olduğuna mebni mukarrerat-ı vakıanın def'i husûsu mukaddema sefâret-i merkûmenin iltimâsına binâen keyfiyyet ol cânibe iş'ar olmasıyla ba'zı erbab-ı vukûf ve mimaran ma'rifetiyle ebniye-i mezkûre mahallinde geşt ve muâyene olunarak mersûmun müceddeden ihdas etmiş olduğu ebniye-i muzırranın hedmi kendisine tenbih olunmuş ise de ba'zı tarafa münâsebeti bulunduğu cihetle sonradan konsolosundan iştikâ sûretiyle meclisden bi-gayr-i hakk mazbata ahz etmiş ve gûna gûn tezvire sülûk etmekte bulunmuş olduğundan mersûmun bu bâbda vâki' olan tasaddiyatının külliyyen men'-i def'i husûsu sefâret-i mezkûre tarafından bu def'a dahi ifâde ve iltimâs olunmuş olduğundan ve bu cihetle tarafeynin inhâsı birbirine bütün bütün mübâyenet ve muhâlif görüldüğünden şu husûsun meclisce ve bila-garaz bir ortası bulunması ve hüsn-i tesviyesi istihsal kılınması lâzıme-i halden bulunmuş olduğundan hilâf-ı rızâ-yı mâdelet iktizâ-yı âli olan tarafdarlık sûretine saydırılmayarak bu maddenin şer-i şerîf ve meclis ma'rifetiyle tekrar gayurhâne ve kemal-i hakkaniyet ile rü'yet ve tedkik olunarak hak kimde ise zahîre ihrac olunması ve'l-hâsıl tarafeynin hüsn-i sûretle iskât kılınması husûsuna ve konsolos-ı mûmâ-ileyh hakkında lâzıme-i nevâz-şikâri ve ri'âyetin icrâsına himmet buyurmaları siyâkında. 25 Rebî'u'l-âhir sene 57

[271] Selânik Meclisine

İki sene mukaddem derûn-ı Selânik'de vukû' bulan harikde Malta mahallesinde Fransa Devleti konsolos konağıyla ittisalinde re'âyâ-yı Devlet-i Âliyye'den ve sarraf tâifesinden Menahim nam yahûdinin bir takım binâsıyla mahzenleri dahi muhterik olarak çend mah mukaddem mezkûr konsolos konağının eski yerinde olmayarak 'arsanın ortasında binâ ve inşâsına karar verilmiş ve bu husûsdan dolayı konsolos-ı merkûm ile mersûm Menahim'in vâki' olan münâza'alarının meclisce ma'rifet-i şer'le hüsn-i tesviyesiyle bir tarziye-i münâsebeye sûret verilmişken konsolos-ı merkûm tekrar münâza'aya tasaddî ederek mugâyir-i uhud ve şûrut hareket-i vâki' olmuş olduğuna dâ'ir tevârüd eden meclis mazbatası müeddâsı ma'lûmumuz olmuş ve bu husûsa dâ'ir Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından konsolos-ı merkûm tarafına vesâyâ-yı lâzıme ve tenbihat-ı muktezîyeyi hâvî mektup yazdırılmış ise de konsolos mûmâ-ileyh tarafından mu'ahharen Der-sa'âdet tarafına vârid olan tahrîrâtme'âli mazbata-i merkûmenin külliyyen hilâfı olduğundan anlaşıldığına göre iki tarafda dahi ısrar-ı vâki' olmakta olduğuna ve böyle şeylerde hiçbir taraf iltizâm olunmayup icrâ-yı hakkaniyet olmağla cümleye farîza-i zimmet-i me'mûrin

bulduğuna mebnî şu husûsda dahi usûl-i kemal-i bi-tarafî ve hakkaniyete ri'âyetle istihsal-i hüsn-i tesviye-i maslahata himmet ve mübâderet olunması îcabından bulunduğu beyânıyla şukka. 25 Rebî'u'l-âhir sene 57

[272] Kudüs-i Şerîf Ferikine ve bi't-tasarruf Defterdarına

Kudüs-i Şerîf'de kâ'in ba'zı Efrenc manastırda bulunan papaslar için Beriyyetü'ş-Şam iskelelerine tevârüd eden eşyâdan öteden berü resm-i gümrük ve rüsûmat-ı sâ'ire alınmamakta olduğundan bu husûsun kemakân icrâsı Der-sa'âdet'te olan Fransa Devleti sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olduğundan keyfiyyet gümrük emini saâdetlü beyefendi hazretleri tarafından isti'lâm olundukda tahkîk olduğuna göre Kudüs-i Şerîf'de kâ'in sâlifü'z-zikr manastıra çend nefer İspanyolu ruhban bulunup bunların Avrupa cânibinden getirdikleri ruhban-ı ma'lûman ve kendülere mahsus olan me'kûlât ve meşrûbat gibi şeylerden ve ayine müte'allik ba'zı eşyâdan kadimden rüsûmat alınmadığı misillü ba'de-zin dahi bu makûle eşyâdan Kudüs-i Şerîf'e duhulünde rüsûmat mutâlebe olunmaması lâzım geleceği ifâde ve îlâm olduğundan ber-mûceb-i îlâm zikr olunan çend nefer Efrenc papaslarının o makûle kendülerine mahsus eşyâ ve me'kûlât ve meşrûbatdan usûl-i kadimesi vechle Kudüs-i Şerîf'e duhulünde sâlifü'z-zikr iskelelere vürûdunda resm-i gümrük mutâlebe ettirilmemesi husûsuna himmet olunması siyâkında kâ'ime. 6 Cemazîyelevvel sene 57

[273] Tekfurdağı Muhassılına

Kahve Bey ve fûrûhtu zabitâna mahsusdur denilerek Tekfurdağı'nda kahve fûrûht eden düvel-i mütehabbe tüccaribu ticâretten men' olunmuş ve tüccâr-ı merkûmenin içinde ba'zı Fransalılar dahi olduğundan işbu memnûiyetin def'i husûsu Fransa Devleti sefâreti tarafından takrîr takdimiyle inhâ ve istid'â olunmuş ve bu husûsa dâ'ir bundan birkaç gün mukaddem tarafınıza irsâl olunan tahrîrât-i hâlisânemizde dahi mûnderic olduğu vechle bu makûle müste'menatın o misillü Avrupa mahsulünden olan eşyâ fûrûht etmeleri hakkında şimdîye kadar Der-sa'âdet'te dahi bir gûne memnûiyet olmadığından siz dahi bu tarafa tatbîkan bunların kahve fûrûht etmelerine mümanaattan mübâadet ve bundan dolayı bir gûne ifâde-i şerîfiniz olduğu halde iş'ar ve iş'aret eylemeniz siyâkında kâ'ime. 10 Şevval sene 57

[274] Nezâretten Şam-ı Şerîf Vâlisine

Katolik papaslarının tebdil-i kıyâfetlerine dâ'ir sâdır olan emr-i âleden bahisle Fransa konsolosunun istihdam eylediği bir nefer Katolik papasının tebdil-i kıyâfetini mütedair varid olan tahrîrât-ı me'âli âyat-ı düstûrileri ma'ali ma'lûm-ı akide olmuş ve işbu kıyâfet

maddesinin ber-mûceb emr-i âli sûret-i icrâsına himmetleri ve papas-ı mersûmun dahi tebdil-i kıyâfeti için îrad olunan cevâb-ı münâsib merkez-i isâbetde görünmüş olub husûs-ı mezkûre dâ'ir tekevvün eden sızıldının henüz önü kesdirilememiş ise de ma'lûm-ı asafaneleri buyurulduğu vechle bu maslahat için mukaddemce mülkiyet-i patriki Der-sa'âdet'e gelmiş olmasıyla buraca tarafeynin iskâtıyla tesviyesi derdest bulunmuş ve konsolos-ı mûmâ-ileyhin sefâret tarafına bir gûne iştikası vukû'unda cevâb-ı îcabiyesine ibtidar kılınacağı bedihiyetinden görünmüş olmağla ifâde-i hal siyâkında senânâme-i arıza terkimine ibtidar kılındığı bimennihi teala rehin-i ilm-i âlileri buyuruldukda irâde olunmuşdur. 11 Şevval sene 57

[275] Pirinç maddesine dair meclis-i vâlâ-yı ahkâm-ı adliye tarafından verilen kararı mutazammın yazılan mazbatanın sûretidir.

Der-sa'âdet'te mukîm Fransa Devleti sefâreti tarafından bi't-takdim meclis-i vâlâya havâle buyurulan bir kıt'a takrîr me'âlinde Devlet-i müşârün-ileyhâ tebasından Cagur ve Gadile nâm tâcirler tarafından Lazkiye miri anbarlarından iştirâ olunan ma'lûmü'l-mikdâr pirincin keyfiyeti bi't-tahkik hakikat-ı mal Fransa sefâretinin ifâdesine muvafik olduğu halde mal-ı müşterâ-yı mezkûrun tâcir-i mersûmana redd ve i'tâsı husûsu Fransa sefâreti iltimâsına mebnî tastir buyurulan emirnâme-i sâminin muktezâ-yı mantukundan ise de Akka Defterdarı saâdetlü Edhem Beyefendi'nin Devlet-i Âliyye cânibinden Fransa sefâretine tebliğ olunan cevâbına nazaran ifâde-i merkûmun hak-ikiyetini inkâr etmeyüb ancak cevâbı ve vâhî olduğundan ve erz-i mezkûrun reddi husûsu te'hir olundukça tâciran-ı mersûmana zarar-ı külli terettüb edeceğinden bahisle emirnâme-i sâmi-i mezkûr mantukunun icrâsı defterdar-ı mûmâ-ileyhe te'kîd buyurulması istid'â olunmuş ve defterdar-ı mûmâ-ileyhin zikr olunan emirnâme-i sâmiye cevâben bu def'a vârid olan tahrîrâtında dahi tâcir-i mersûmanın iddi'aları olan pirinç mukaddemce Lazkiye iskelesinde bulunan zâbi'tân-ı Mısıriyyenin müzâyede eyledikleri üç bin altı yüz erdeb-i miri pirincinden iştirâ eylemiş oldukları iki bin altı yüz erdeb pirinç olub keyfiyeti Sayda Vâlisi 'atûfetlü Selim Paşa hazretleriyle sâbık ordu-yı hümâyun müsteşarı saâdetlü Selami Efendi'den sual olundukda vâki' olan ifâdelerine ve mahallî meclisinden mukaddem ve muahhar celb olunmuş olan mazbatalar me'âllerine nazaran asâkir-i şâhânenin ol havâliyye vüsûllerinde zâbi'tân-ı merkûmenin kararları tahakkuk ederek böyle bir zayi' terettübüyle mezkûr'l-mikdâr pirinci tâcir-i mersûmana fûrûht edüb iki gün sonra kendüleri dahi karar etmiş ve şu sûretde vukû' bulan ahz ve i'tâsı kasd ve mezkûr pirinçler beher-hal taraf-ı saltanat-ı seniyyeye âid olacağı ve tâciran-ı mersûman poliçelerini protesto eylemek lâzım geleceği bi't-tebeyyün olvechle defterdar-ı

mûmâ-ileyh tarafından ol tarafda bulunan Devlet-i müşârün-ileyhâ konsolosuna cevâb verilmiş olduğunu beyân ve ityan kılınmış ve mûmâ-ileyh Selami Efendi bu def'a Der-sa'âdet'e vüsûlune mebnî meclis-i vâlâya dahi celb birle keyfiyyet sual olundukda yine tahrîrât-ı mezkûrede muharrer olduğu vechle keyfiyyeti ifâde ve inbâ ve husûs-ı mezkûra dair Lazkiye ahâlisinin arabü'l-ibâre nezdinde mahfuz ve muhzır ve evrak-ı sâ'iresi dahi tercemesiyle berâber i'tâ etmesi ve me'âl-i muhzır ve sâ'ire dahi defterdar-ı mûmâ-ileyhin mezkûr cevâbnâmesinde tafsil ve beyan ve mûmâ-ileyh Selami Efendi tarafından dahi ifâde ve ityan kılındığı üzere mezkûr pirinç emval-i miriyyeden olup zâbi'tân-ı merkûmenin olvechile karar-ı hengâmda zayi' ile satmış olduklarını te'yid eylemiş ve her ne mahalde olsa muhârebe esnâsında her keyfiyyet ne vechle netice vereceği müşkül iken ol halde ahz ve i'tâ mûteber olunamayacağı ve bu madde ise ikinci günü Mısır tarafından bulunan me'mûrlarında kararın vukû' bulmuş olduğuna nazaran îtibara şâ'yân görülemeyeceği ve bu cihetle tâciran-ı mersûman ol halde bulunmâ'yânlarını protesto eylemeleri îcab-ı maslahatdan bulunduğu zahîr ve mersûmanın taraf Devlet-i Âliyye'den iddi'aya bir gûna hakları görünmeyüb erz-i mezkûr için virdikleri akçeyi her kime vermişler ise andan matlûb eylemeleri lâzım geleceği meclis-i vâlâya celb olunmuş olan Fransa saltanat tercümanı ve tâcir-i mersûma iktizâsı vechle ifâde ve beyân olunmuş olmağla tâcir-i mersûmun bir gûna iddi'âyasalâhiyeti olmayub kendüsü akçeyi kime vermiş ise aldanma olduğundan verdiği mahalden alması iktizâ edeceği. Fî 12 Şevval sene 57

[276] Silivri Meclisine

Fransa teba ve tüccârından Balzak nâm tâcir ile Silivri mütemekkinlerinden Antaş Dimitrilo nâm zımmî ve karındaşı beyninde vâki' olan mukâvele ve kontrato mücebince zımmî-i mezbûrlar tâcir-i mersûma i'tâ etmeleri lâzım gelen ma'lûmü'l-mikdâr keten tohumu vermekde kontrato senedinin mazmununa muhâlif hareketlere ibtidar ve bu cihetle tâcir-i mersûmu dûçâr-ı hasar eylediklerinden keyfiyyet-i mahallinde bi't-tahkîk beyi mersûmun bu bâbda vâki' olan zararının mersûmlardan tazmîn etdirilmesi husûsu Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından inhâ ve istid'â olunmuş olmağla bu husûs ma'rifet-i şer' ve meclis ile bi'l-etaf tahkîk olunarak mersûmların hareket-i merviye-i hâliyye karaneleri tahahhuk eder ise tâcir-i mezbûrun zararının tazmîn etdirilmesi husûsuna mübâderet eylemeniz siyâkında kâ'ime. 26 Şevval sene 57

[277] **Kudüs Ferikine**

Kudüs-i Şerîf'e gelüb geden Fransa Devleti tebasından husûsat-ı vâkıalarını rü'yet eylemek üzere ol cânibde bulunan Daştoniyo Agob nam Fransalınun Kudüs-i Şerîf'de konsolosu vekâletiyle ikâmeti husûsu Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti cihetinden bâ-takrîr inhâ ve istid'â olunmuş ve keyfiyyet hak-ı pa-yı hümâyun hazret-i şâhânedan lede'l-istîzan merkûmun olvechile ikâmeti husûsuna irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkane müte'allik buyurulmuş olmağla ber-mûceb irâde-i âliyye merkûmun ikâmeti ve emsali vechle hakkında muâvenet-i lâzime ve ri'âyet-i muktezîyenin icrâsı husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 21 Zilkade sene 57

[278] **Drama Meclisine**

Ma'lûmunuz olduğu üzere Fransa Devleti tüccârı müteberanından Alyon Bezirgânın İskeçede sakin dergâh-ı âliyye kapucubaşlarından Emin Bey zimmetinde olan matlûbat-ı sahiha-i ma'lûmesinin tahsiline dâ'ir tastir ve irsâl kılınmış olan tahrîrâta cevâben bundan mukaddem bir kıt'a mazbata vârid olarak me'âlinden müstefad olduğuna göre bu husûsda bir takım ta'tilat serdiyle te'diye-i deynden mücânebet etmekte olduğuna ve bu keyfiyyet Bezirgân-ı merkûme gadr ve hasarı müstelzem bulunduğuna ve mir-i mûmâ-ileyh ise bu makûle akçeyi veremez adam olmadığı der-kâr idüğüne binâen matlûbat-ı mezkûrenin tekrar halliyle yine îrad ve muaderet ederek vermediği halde mûmâ-ileyhin mutlaka Der-sa'âdet'e irsâl ve ihzârı husûsu ol vakit tarafınıza tahrîr ve iş'ar olunmuş ise de bu husûsun suret-i tesviyesine ne gûne karar verildiğine dâ'ir henüz bir gûne haber vârid olmamış ve bu keyfiyyet Bezirgân-ı merkûm tarafından dahi sual olunmakda bulunmuş olmağla bu maddenin mukaddem vâki' olan iş'ar-ı vechle bir an evvel icrâ-yı iktizâsına mübâderet eylemeniz siyâkında kâ'ime. 2 Cemazîyelevvel sene 58

[279] **Selânik Müşîrine**

Lehlü firârîlerden olub mukaddemce Parisden Der-sa'âdet'e gelmiş olan Müşîl Cafesaki ve Erfesaki nam iki nefer şâhıs Rumeli tarafına 'azîmetle geşt ü güzâr etdiği mahallerde izhâr-ı mazarrat edecekleri bi'l-istihbar bu taraftan ber'en 'azîmetleri men' olunmuş ise de bu def'a mersûman Selânik'e âmed-şüd eden tüccâr vapuru seffinesiyle evvel emirde ol cânibe giderek Selânik'de mukîm Fransa konsolosuna bi'l-müracâa işbu niyet-i fâsidelerine bir sûretle yol bulmak meramında buldukları mu'ahharen ba'zı mahallerden rivâyet ve tahkîk kılınmış olup mersûmlar müfsid makûlesi adamlar olarak Fransa tebalığı ve güya li-maslahaten bir mahalle gidecekleri serriştesiyle konsolos-ı mûmâ-ileyhe dehâlet-i esbab ve 'azîmetlerini

teshil ve tahsîl ile Rum ili havâlisine duhule fırsat-yab olmaları lâzım gelir ise bir takım neşr-i eracif ve mefsedet etmeleri mülâhazadan gayr-i bâid olduğundan bu husûsda levâzım-ı dikkat ve basîretin icrâsı lâzımeden olmağla zât-ı âlileri meftur oldukları fetânet-i zâtiyeleri iktizâsınca bu maddenin iktizâ eden me'mûrine hafiyen tenbihiyle bundan böyle Selânik iskelesine vapur vesâ'ir sefine vürûdunda serriştesizce taharrî ve tahkîk ettirerek derûnunda o makûle adam bulunur ise men'-i azimetleriyle berâber derhal isim ve resimleriyle bu cânibe iş'arına ve bu bâbda dikkat-i kâmilenin icrâsına himmet buyurmaları siyâkında mahremane işbu kâ'ime. 6 Muharrem sene 57

[280] Me'mûren Şam-ı Şerîf Cânibinde Bulunan Serasker Paşa Hazretlerine

Fransa Devleti tebasından Beyrut'ta mütemekkin Havariye nâm tâcir bundan akdem Deyrû'l-kamer'de bulunan vekillerine ber-mûceb-i defter doksan sekiz bin yedi yüz guruşluk emti'a ve eşyâ irsâl edip ol esnâda Cebel-i Dürz'ün ihtilâli olduğundan mezkûr Deyrû'l-kamer'i yağma ettikleri günler emti'a-i mezbûreyi dahi tâife-i Dürziyan nehb ü garat eylemiş ve tâcir-i mersûm dûçâr-ı ziyan ve hasar olmuş idüğinden emval-i mezkûrenin zahîre ihrâcıyla mersûma red ve teslîm olunması ve zahîre ihrac olunmadığı halde iktizâ edenlerden tazmîn ettirilmesi husûsu Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş ve beyne'd-devleteyn pâyidar olan silm ve musâfat îcabınca tüccâr ve tebasının gadr ve hasardan vikaye ve sıyânet olunması kaide-i muhavenetten bulunmuş olmağla leffen irsâl olunan bir kıt'a defter mûcibince emval-i mezkûre her kimlerin yedlerinde kalmış ise tahkîk ve tedkikiyle zahîre ihrac olunarak tâcir-i mersûmeye red ve teslîmi ve her ne vechle ise mersûmun irzâ ve iskâtı husûslarına himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 8 Muharrem sene 56

[281] Sayda Ferikine

Beyrut'ta mütemekkin Manar nâm tâcir Fransalıya idâre-i Mısriyye esnâsında Şam-ı Şerîf muhafızı bulunan cânibinden Beyrut gümrüğünden te'diye olunmak üzere elli altı senesi Rebi'ü'l-âhirinde sekiz bin guruşluk bir havâle verilerek merkûm tahmînen dört bin guruş ahz edip bakıyesini alamamış ve mûtalebe etmiş ise de destres olamamış olduğu beyânıyla meblağ-ı mezbûrun i'tâsı husûsu mukaddemce bâ-tahrîrat iş'ar kılınmış olup ancak bu husûsda gûna gûn bahâne îrad olunarak meblağ-ı mezbûr el'an te'diye olunmamış olduğundan ve bu dahi merkûm gadr-ı mûcib olmakta idüğinden bahisle te'kîdi husûsu bu kere dahi Fransa sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve iltimâs olunmuş olmağla şu husûsda lâzım gelenlerin tahkîkiyle bundan dolayı merkûmun kusur-ı matlûbu tebeyyün eylediği halde ne

mikdâr şey ise bir an evvel i'tâsı husûsunda himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 13 Muharrem sene 58

[282] **Serasker Paşa Hazretlerine**

Fransa Devleti umûr cephesi nâzırı tarafından Kolotil dürlü nâm kimesne birkaç re's esb iştirâsı zımnında Berr-i Şam cânibine irsâl olunmuş olduğundan hakkında hürmet ve işbu me'mûriyetinde icrâ-yı lâzıme-i muavenet olunması husûsu Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından iltimâs olunmuş ve Kolotil nâm merkûm mûteberandan olduğundan ve nâzır-ı mûmâ-ileyhin işbu maslahaten me'mûr bulunduğu hakkında sûret-i lâyık ve muâvenet-i muktezîyenin icrâsı lâzıme-i muvalatından bulunmuş olmağla mecbul oldukları şîme-i kerime-i himemkari ve 'atûfet-i muktezîyesince merkûm hakkında îfâ-yı lâzıme-i hürmet ve iânete himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 15 Muharrem sene 58

[283] **Taraf-ı Nezâret-penâhîden Şam Vâlisine**

Şam-ı Şerîf'de olan Fransa Devleti konsolosu hakkında ba'zı gûne şikâyeti mutazammın mukaddem ve muahhar enmile-i pira-yı tekrim ve ibcal olan çend kıt'a tahrîrât maali âyat-ı düstûrileri müfad-ı vâlâ-yı rehin-i ikanı çakeri olmuştur bu ecnebi me'mûrların ol taraflarda hudud-ı me'mûriyetlerinden hâric mesâlihe tasaddî ile gûna gûn uygunsuzluk îka etmekte oldukları görece dahi bi'l-etraf ma'lûm olarak şikâyet-i vakıanın önü kestirilmesine her türlü garetin de tecviz-i kusur olunmayıp sûret-i iş'arat-ı asafanelerinden müstefad olduğuna göre vakıa konsolos-ı mûmâ-ileyhin bu derece vâki' olan hareketi pek lâyıkız olarak bu husûslar Fransa sefâreti tarafına îcabı ne vechle îfâde olundukta taraf-ı sefâretten dahi vakıa merkûmun diğer adam olduğu ve harekât-ı vakıası yolsuz idüğü ikrar ve îtiraf olunarak ve mevâdd-ı iştikâyâ bâdî olması gereği gibi tefhim olunmuş ve mukaddemleri taraf-ı devletlerine muhâleset-i kâmile ve zât-ı âsafileriyle hüsn-i muâşeret-i der-kâr iken bu kere iştikâvukû'u zât-ı âlilerini gücendirmiş olmasından iktizâ edeceği misillü anın dahi taraf-ı sefârete vâki' olan ba'zı iş'aratına nazaran kesb-i yedi olarak galiban hakkında evvelki muâmele-i latîfenin takarrübiyeti müşâhade etmesi gücene gelmekte olmak sûreti anlaşılmiş ve mâmâfih konsolos küçük adam olarak afv ile muâmele zât-ı asafanelerine yakışır madde olduğundan lütf ve atıfet-i âliyyelerinin istid'âsıyla berâber merkûmun fimâ-ba'd bu misillü ef'al ve harekât-ı fecîada bulunmaması ve hâric-i dâ'ire-i me'mûriyeti olan husûsat ve mesâlih-i memlekete bir vechle müdâhale edememesi husûsları nesâyih-i müessire-i sâ'ireye ilâve ve mahsusan tenbihnâme i'tâsıyla men' ve te'kîd olunduğu beyân olunmuş ve merkûmun işbu hareketlerinden her ne ise sarf-ı inzar buyurulmayarak kendisinin nezd-i samilerine celb ve

telifiyle hakkında taltifat-ı seniyyeleri bi-diriğ buyurulması iltimâs ve ricâ kılınmış ve mu'ahharen şeref-vürûd eden tahrîrât-ı âliyyelerinde hame güzâr iş'ar buyurulduğu vecihle mûmâ-ileyhin muvakkaten Paris'e 'azîmeti mütevakkıf-ı maslahat olup yerine konsolosluk maslahatının rü'yet ve tesviyesine Mösyö Bodin'in ta'yîni musahhîh ve mukarrer bulunmuş idüğü dahi haber verilmiş olmağla zât-ı vâlâ-yı düstûrileri cevher-i fetânet ve kemal-i meham-şinasi ile arasına zaaf ve dükalık ve îcab vakt ve hali arif zevat fihamdan oldukları ve merkûm ise bundan böyle oralarda tebâüd edeceği cihetlerle şu husûsu muzahatın hükmüne konularak ve afv ve imha buyurularak ber-vech-i iltimâs kendisinin celb ve telifiyle oradan def' olunmaya değin hüsn-i muâşeret ve hakkında mehma-emken şâ'yân-ı nevâziş ve iltifat-ı âliyyelerine himmet ve inâyet buyurulması mütevakkıf müsâade-i Âliyye-i asafilere olan mevâddan idüğü ve her halde duâ-yı muvaffakiyet seniyye-i düstûraneleri yad ve tekrar kılınmakta bulunduğu ve tercümanlık husûsuna dâ'ir emr-i ferman-ı âlileri dahi bi'l-istizân icrâ-yı tesviyesine mübâderet olunduğu beyânıyla arıza. 19 Muharrem sene 58

[284] Serasker Paşa Hazretlerine

Şam-ı Şerîf mütemekkinlerinden Cebraîl Cahil nâm kimesnenin iki yüz yirmi beş bin guruşluk emti'a ve eşyâsı Cebel-i Dürzün ihtilâli vukû'unda Nafîdiye nam Dürzi şeyhinin iğvâsıyladır âharda yağma olunmuş ve eşyâ-yı mezkûrenin zahîre ihrâciyla mersûmun gadr ve hasardan vikaye olunması husûsu Şam-ı Şerîf vâlisi 'atûfetlü paşa hazretleri tarafından Sayda eyâleti müşîri sâbık 'atûfetlü Selim Paşa hazretlerine iş'ar kılınmış ise de bir cevâp alınamadığı beyânıyla eşyâ-yı mezkûre zahîre ihrac ve mersûma teslîm olunarak zarar ve hasardan vikaye olunması husûsu inhâ ve iltimâs olunmuş ve zikr olunan eşyâ zahîre çıkarılarak mersûmun ziyan ve hasardan vikaye ve himâye olunması hakkaniyet îcabından bulunmuş olmağla eşyâ-yı merkûme her kimlerin yedlerinde kalmış ise tedkik ve tahkîk buyurularak zahîre bi'l-ihrac mersûma red ve teslîm ettirilerek irzâ ve iskât olunması husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 20 Muharrem sene 58

[285] Bahr-i Sefîd Boğazı Muhâfızına

Fransa Devleti Beylik sefâininden tebasından bir müddetden berü Der-sa'âdet'te bulunan Boganovil tesmiye olunur bir kıt'a Birik sefinesi bu def'a Fransa cânibine avdet edeceğine ve yerine Mezanic nam golat geleceğine mebnî sefine-i mezbûrenin Bahr-i Sefîd Boğazı'ndan hurucuna ve diğerinin dahi mürûr ve duhulüne mûmâna'at olunmaması husûsu Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olmağla inhâ olunduğu ve

emsali vechle mezkûr sefineleri boğaz-ı mezkûrdan mürûrlarına mûmâna'at olunmaması husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. Fî 22 Muharrem sene 58

[286] Aydın Müşîri Hazretlerine

Medine-i İzmir'e üç günlük mesâfe olan İğnepazarı nâm mahalde ba'zı sûretli atıka taşlar bulunduğundan bunların ahzına müsâade ve ruhsat-ı seniyye i'tâsıyla Kuşadası iskelesine ve yâhûd Balta Körfezi'ne nakliyle Fransaya tersil olunmak üzere sefineye tahmîli zımında mûmâna'at olunmaması husûsu Fransa Sefâreti tarafından ifâde ve iltimâs olunmuş ve sefâret-i merkûmenin bu makûle mültemesat vâkıası hakkında müsaâde-i mümkünine i'tâsı beyne'd-devleteyn pâyidar olan silm ve muvâlât icabından ve zikr olunan taşlar ahâleden şunun bunun emlâkında olduğu halde ashâbı akçe ile irzâ olunarak mübâyaa olunacağı bedîhiyattan ise de bunlar ne makûle taşlardır ve kimlerindir ve heyet ve keyfiyyetine nazaran iştirâve i'tâsında bir gûna mahzur olub olmadığı bilinerek ana göre iktizâsı icrâ olunmak üzere keyfiyyetin evvel emirde taraf-ı müşîrilerinden isti'lâmı lâzım gelmiş olmağla maru'l-beyân taşlar ne makûle şeyler olduğu ve ashâbı kimler bulunduğu ve olvechle i'tâ olunmasında bir gûna ilişmiş biri olub olmadığı bi't-tahkîk keyfiyyetin iş'ar ve tenmik olunması husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 14 Safer sene 58

[287] Diyarbekir Müşîrine

Kapuçin tâbir olunur Fransa ruhbanlarından ba'zısının Diyarbekir Eyâleti'nde Amed Kazâsı'nda seksen seneden berü mutasarrıf oldukları bir bâb menzili ba'zı me'kûlât bahâsından dolayı ehl-i İslâmdan bir kimesne zabt etmiş olduğundan keyfiyyetin tahkîkî zımında bundan akdem kazâ-i mezbûr nâibine isti'lâmnâme tahrîr olunmuş ise de rehâbin-i mersûmenin yedlerinde müteadid senedat bulunarak merkûmun yedinde bir gûna sened ve temessük yok iken menzil-i mezbûrun bir tarafı vâkıfdır denilerek şühud-ı lâzimesinin ityanıyla merkûm tarafına hükm olunub olvechle îlâm kılınmış ve merkûmun iddi'âsı istimâ-i gayr-i şâ'yân bulunmuş olduğu beyânıyla ber-mûceb senedat-ı mezkûre bir tarafda ihkâk-ı hakk olunmak üzere hak-ikat-i maddenin tekrar isti'lâm olunması husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa Devleti sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş ve senedat-ı mezbûrenin birer mûmzâ sûretleri dahi ibraz kılınmış olmağla menzil-i mezkûr merkûm tarafından ne sebebe mebnî zabt olunmuşdur ve inhâ olunmak üzere menzil-i mezkûrun bir tarafı vakf olduğu îlâm olduğu takdirce merkûmun yedinde vakfiyeye dâ'ir bir gûna sened var mıdır ve ol vakfın vakfiye-i mâ'mûl-bahâsında sarâhete mukayyed midir ve'l-hâsil menzil-i mezbûrun mukaddem ve muahhar keyfiyyeti ne vechle vâki' olmuşdur sicil-i

mahkemeden ve bi-gayr-i hakk ve mevsukü'l-kelîm erbab-ı vukû'fdan etrafiyla sual ve tahkîk birle sıhhat-i hakîkati üzere tafsîlât-ı serîan bu tarafa iş'arı lâzım gelmiş olmağla husûs-ı mezbûrun olvechle bi-arz mevsukü'l-kelîm erbab-ı vukû'fdan bi'l-etraf tahkîkiyle inhâ ve iş'arı husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 7 Rebi'ü'l-evvel sene 58

[288] Bağdad Vâlisi Sâbık Ali Rıza Paşa'ya

Sarrafları Mığırdic Bezirgân olan duyun 'atûfilerine mahsûben Fransalı Mösyö Alyon Bezirgândan havâle olunan sekiz bin kese akçe mukaddema taraf-ı âlilerinden taahhüd buyurulduğu üzere maa-komisyon dört taksit ile te'diye olunacak ise de bu ana kadar verilen akçe usûl-ı halin güzeste ve mesârifine bile vâki' olmayub Fransalı-yı merkûm bu bâbda hasar-ı külliye dûçâr olmakda olduğu ve tahvil me'mûriyet-i behiyyeleri cihetiyle kablel-'azîmetine meblağ-ı mezbûrun tesviyesi husûsu bu kere dahi Der-sa'âdet'te mukîm Fransa sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve istid'â olunmuş olub eğerçe şu husûsun sûret-i tesviyesine taahhüd-i âlileri vechle himmet buyuracakları der-kâr ise de iş'ara hâcet olmadığı üzere zikr olunan akçe bâb-ı âli ahz olunmuş olduğu cihetle bu bâbda sefâret-i merkûme tarafına ikide bir de izhâr-ı şikâyet Bâb-ı Âliyye müteaddid takrîri'tâ olunmakda bulunmuş ve vâkıa bu husûsa dâ'ir sû-yı sâmillerinden verilen senedde meblağ-ı mezbûrun ber-vech-i bâlâ bir sene zarfında te'diye buyurulacağı münderic olub müddet-i merkûma münkazîye olarak aradan bunca zaman mürûr etmiş olmasıyla diyecek kalmamış ve beher-hâl hemgâm-ı 'azîmetlerinde bunun çaresine bakılması lâzımeden görülmüş olmağla maktur oldukları şemiyye-i dakîka-şinas ve hakkaniyet-i fetânetmüştîraneleri îcabınca meblağ-ı mezbûrun ol cânibden kıyam ve 'azîmet-i behiyyelerinden evvel orada olan Fransa konsolosu tarafına te'diyesi ve yâhûd bunun zımnında merkûma orada lâyıkiyle bir mahal gösterilmesi ve sâil-i lâzimesinin icrâsına bezl-i ma-hâsıl rü'yet ve sarf-ı nakdîye himmet ve dikkat buyurulması siyâkında kâ'ime. 15 Rebi'ü'l-evvel sene 58.

[289] Bağdad Vâlisi Necib Paşa'ya

Şam-ı Şerîf Vâlisi 'atûfetlü Ali Rıza Paşa hazretlerinin sarraflık hizmetinde bulunan Mığırdic Bezirgâna der-kâr olan külliyyetlü deyni müddet-i medideden beri tesviye olunamayub ilişüb kalması cihetiyle mersûmun odasının işi dûçâr-ı sekte olduğundan kendüsüne Fransa Devlet-i tüccârı müteberanından Mösyö Alyon Bezirgândan müşârün-ileyhden istîfâ olunmak üzere Bâb-ı Âli ma'rifetiyle sekiz bin kese akçe kadar para ahz olunarak meblağ-ı mezbûrun bir kıt'a poliçesi müşârün-ileyh îsrâ ile keyfiyyet inhâ ve poliçe-i mezkûrun kabûlüyle meblağ-ı mezbûrun dört taksit ile bir sene zarfında sûret-i te'diyesi

istihsal olacağını mübeyyin Bağdad'da olan Fransa konsolosuna müşârün-ileyh tarafından sened i'tâ olunmuş ve mu'ahharen dahi bâ-tahrîrâtte'kîd ve izbar kılınmış ise de müddet-i muâyene münkazîye olalı bunca zaman olarak şimdiye değin verilen akçe meblağ-ı mezbûrun güzeşte ve komisyonuna bile vâki' olmayub bu sûretde merkûm Alyon müceb-i hasar olmakda olduğundan bunun zımında Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti cânibinden Bâb-ı Âliyye li-en-kat' arz-ı iştikâ ve müteaddid takrir i'tâ olunmakda bulunmuş olduğuna ve vâkıa diyecek bulunmayarak haklı bulduklarına her ne ise meblağ-ı mezbûrun Bağdad'dan 'azîmetleri esnâsında tesviyesi emrine bakılması bu def'a mahsusen kendülere iş'ar olunmuş olmağla zât-ı âlileri bi-menlihi teâlâ Bağdad'a teşriflerinde müşârün-ileyhin ol tarafdandır infikâkından evvel meblağ-ı mezbûrun konsolos-ı merkûma teslim etdirilmesi ve yâhûd her ne vecihle olunur ise iskân ve irzâsı sûretini istihsal eylemesi husûsuna taraf-ı sâmillerinden dahi teşvik ve terğib ile madde-i iştikânın külliyyen ber taraf olması emrine himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. Fî 15 Rebi'ü'l-evvel sene 58

[290] Taraf-ı Nezâretten Varna Muhassılı ve Drama Ka'im-makâmı ve Silistre Gümrükçüsüne

Fransa Devleti tüccârından Fransuva Danizi Bezirgânın ol havaleden mübâyaa ve cem edirmiş olduğu kemiklerin bu kerre sefâine tahmîlen diyar-ı ecnebiyeye göndereceğinden ve îcab eden resm-i gümrüğünü Bezirgân-ı merkûm cânibinden Der-sa'âdet gümrüğü tarafına te'diye ve îfâ olunacağından ol tarafda bir gûna resm-i gümrük mutâlebe olunmaması zikr olunan kemiklerin kaç kıta sefîneye tahmîl olunur ise adedinin iş'arıyla berâber merkûmun ol tarafda olan âdemi cânibinden bir kıta kâğıd dahi alınarak Der-sa'âdet gümrüğüne irsâl kılınması lâzım gelerek keyfiyyet Gümrük Emîni Devletlü beyefendi hazretleri taraflarından savb-ı saâdetlerine bâ-tahrîrât iş'ar kılınmış olmağla müşârün-ileyh hazretlerinin iş'arı vechle iktizâsının icrâsına himmet olunması beyânıyla şukka tahrîr ve tesyir kılındı. Fî 20 Rebi'ü'l-evvel sene 58

[291] Taraf-ı Nezaretten Adana Ferikine

Tarsus'da mukîm Fransa Devleti konsolos vekilinin arz ve mes'ulat ve husûsat-ı vâkıasında zuhûra gelen sû-i muâmelesinden dolayı şikâyeti ve mersûm tarafından vürûd eden mektubun esyarını mutazammın mukaddemce resîde-i dest-i ağraz olan tahrîrât-ı âliyyeleri müeddası ma'lûm olmuş olup sûret-i iş'ar-ı vâlâlarına ve mektub-ı mezbûr me'âlinden müsteban olduğuna göre husûsat-ı câriyede taraf-ı vâlâlarından usûl-i hukûka ri'âyet buyurulmakta olduğu halde vekil-i mersûmun ol sûretle haddinden efsun ithale-i lisana cüret

ve bir takım harekâta mübâderet eylemesi yolsuz şeyler olarak keyfîyyet derhal Fransa sefâreti tarafına bâ-müzekkere beyân ve tizkâr ve mersûmun hâric-i vazîfesi ve dâ'ire-i me'mûriyeti olan mesâlih hakkında men' ve müdâhalesi derc ve izbar olunarak ol bâbda sefâret-i merkûm tarafından vekil-i mersûm cânibine tenbihat-ı lâzime tahrîr ettirilmiş ve müzekkere-i mezkûrenin bir sûreti manzur-ı âlileri buyurulmak üzere leffen tesyir-i savb-ı vâlâları kılınmış olduğu beyânıyla rakîme-i acizi terkimine ibtidar kılındı. 6 Rebi'ü'l-evvel sene 58

[292] **Taraf-ı Nezâretten Kudüs-i Şerîf Ferikine**

Güzeran eden Paskalya esnâsında Kamame kilisesi derûnunda milleteyn taraflarından yek diğere vâki' olan muâraza ve muzadiyenin tafsîlâtından bahisle ne vechle def' ve teskinine himmet buyurulmuş olduğu ve Kudüs-i Şerîf'de Fransa konsolosluğu me'mûriyetine dâ'ir tesyâr olunan emirnâme-i sâminin sâhibi oralarda bulunamayıp me'mula göre Katolik milletinden Kudüs hazîne sarrafı sâbık Andon nam şahıs ber-takrib bu me'mûriyeti tahsîl etmek dâisiyle diğere isim olarak bunu ahz ettirmiş gibi olduğu sûret-i halden ve kendisinin ahval-i sâbika-i ma'lûmesinden müstedel idüğü ifâdesine dâ'ir reside-i dest-i ibcal olan iki kıt'â tahrîrât-ı âliyyelerime'âl-i vâlâsı ma'lûm-ı senâ-şiarî olarak kilise-yi mezbûrda tekevvün eden hâlet-i âsar-ı himem serîan Devletleri ile meşammatını müstelzem olmaksızın def' ve teskin olunmak ve konsolosluk maddesi dahi sûret-i iş'ar-ı âlilerine nazaran şimdilik tevkîf olunup bi'l-farz ileride ibraz ve konsolosluk iddi'âsına ağaz edecek olur ise bu makûle düvel-i mütehabbeye konsolos vekillerinin kendi cinslerinden olması meşrut olduğundan keyfîyyetin olvechle ifâde ve men'ine ve bu tarafa iş'arına himmet buyuracakları bedîhî ve her halde duâyı hüsn-i muvaffakiyet-i sâmiyeleri yad ve tekrar kılınmakta olduğu beyândan müstağni olmağla ifâde-i keyfîyyet muârizında senânâme-i acizi terkimine mübâderet kılındığı rehin-i İnşallahü Teâlâ rehin-i âlim-i vâlâları buyuruldukda ba'de-zin savb-ı aciz-i âsar-ı teveccüh-i sâmiileriyle meşmul buyurulması müstesnâ-yı senâ-veridir efendim. Fî Rebûlahir sene 58.

[293] **Serasker Paşa Hazretlerine**

Maafori nâm mahalde kâ'in olup Latin mezhebinde bulunan Fransalı papazların bâ-evâmîr-i Âliyye uhde-i tasarruflarında olan Sendrean tâbir olunur mâbed hakkında orada bulunan ahâli-i İslâmiye taraflarından vâki' olan uygunsuzluğa dâ'ir Der-sa'âdet'te mukîm Fransa Devleti sefâreti tarafından makâm-ı vâlâ-yı nezâret umûr-ı hâriciyeye bu kere bir kıt'a takrîr-i resmi takdim olunmuş ve bu madde-i mebhusanın hakîkati bu tarafda ma'lûm olmayarak savb-ı sipehsâlârlarından istiş'ar ve istinkâh-i îcab-ı maslahattan olduğundan

takrîri-i mezkûrun bir sûreti bi'l-ihrac leffen firistâde-i nâdî-i âlileri kılınmış olup mütâlaasından rehin-i ilm-i devletleri buyurulacağı vechle husûs-ı müsted'â hakkında bir gûne iş'ar vukû' bulmamış olduğundan bir gûne cevâp verilememiş olmanın şu keyfiyyet vâkıa mıdır ve ne vechle olmuştur bi'l-etraf tahkîkiyle bu cânibe iş'ar ve tenmik olunması husûsuna himem-i behiyyeleri der-kâr buyurulmak siyâkında kâ'ime. 3 Cemazîyelevvel sene 58

[294] **Aydın Eyâleti Müşîrine**

Medîne-i İzmir'e üç günlük mesâfe olan İğnepazarı nâm mahalde zuhûr eden atika taşlar bir münâsib iskeleye nakil ile sefîneye tahmîlen Fransa'ya götürülmesi ve bir kimesnenin arâzisi dâhilinde olduğu halde ashâbı irzâ ile iştirâsına müsâade buyurulması husûsuna bundan akdem Fransa sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunarak zikr olunan taşlar kimlerin olduğu ve olvechle nâkil ve iştirâsında bir gûne mahzur olup olmadığı isti'lâmına dâ'ir irsâl olunan tahrîrât muhibbanemizin vusûlünden bahisle zikr olunan taşların iştirâ ve naklinde bir gûne mahzur olmayıp fakat şunun bunun emlâki dâhilinde olduğundan ashâbı irzâ olunması keyfiyyatı cevâbı hâvî tevârüd eden tahrîrât-ı behiyyelerinde münderic bulunmuş olduğundan zikr olunan taşların ashâbı irzâ ile akçesiyle iştirâ olunacağı beyânıyla ichar-ı mezkûrenin olvechle nâkil ve mübâyaasına mûmâna'at olunmayarak müsâade buyurulması husûsuna bu kere dahi sefâret-i mûmâ-ileyhâ tarafından bâ-takrîr inhâ ve iltimâs olunmuş ve tahkîk ve iş'ar-ı âlilerine göre bunda bir gûne mahzur olmadığı anlaşılmiş ve ber-vech-i muharrer ashâbı akçe ile irzâ olunduğu halde zikr olunan taşların iştirâ ve naklinde mûmâna'at vukû'a getirilmemesi beyanü'd-devleteyn der-kâr olan silm-i safvet iktizâsından bulunmuş olmağla ber-minvâl-i-i muharrer iktizâsının icrâsıyla bu bâbda lâzım gelen muâvenetin ifâsı husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 4 Cemazîyelevvel sene 58

[295] **Hüdâvendigâr Müşîrine**

Fransa Devleti tebasından Vage nâm tâcir Alişan Bey Kazası göl ve enharında sülük saydiyesini bâ-sened iştirâ ederek mahall-i mezbûrdan sayd eylediği sülükden kırk vakıyyesini İzmir cânibine getirir iken Balmamud nam karye muhtarı ve ahâlisinden Ömer ve Osman nâm kimesneler yedinde ruhsatnâme yoktur deyü mersûmun malını karye-i mezbûrda tevkif bin sülük bir kişinin hânesine vaz' ettirdikten sonra kendisini dahi Karahisar Ka'im-makâmının Sekid köyünde bulunan me'mûru tarafına voyvoda Karahisar'a irsâl etmiş olduklarından tâcir-i merkûm Ka'im-makâm-ı mûmâ-ileyhin huzuruna çıkarıldıkda lede's-sual yedinde mâ'mûlün tezkire bulunduğu tahakkuk ve tebeyyün etmesiyle sebebli tahliye ve mezkûr sülüklerin bir mikdâr-ı red ve te'diye olunmuş ise de sâlifü'z-zikr mir-i Cinin

adamları bu sülükleri vaz' ettikleri mahallin biraz gerisi cihetiyle on iki vakıyyesi itlâf ve ifâte ve sekiz vakıyyesi dahi leyllen serîka olunduğundan bu bâbda tâcir-i mersûm külli hasar ve ziyan olmuş olduğu ve çünkü tâcir-i mersûmun bilâ-mûcib-i tevkîfine ve hasar-ı mezbûrun vukû'una ber-vech-i muharrer karye muhtarı ve merkûman ve köy me'mûru sebep oldukları beyânıyla tâcir-i mersûma mezkûru'l-mikdâr sülüklerden dolayı terettüb eden altı bin gurus zararın mersûmdan taraflarından tazmîn ettirilmesi husûsu Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş ve beyne'd-devleteyn der-kâr ve pâyidar olan musâfat ve müsâlemet îcabınca Devlet-i müşârün-ileyhâ tebasının bilâ-mûcib bu sûretle hasar-dîde olması tecviz olunmayacağından keyfiyyet tahkîk ettirilerek sûret-i inhâ vukû'uyla mutâbık olduğu halde îcabının icrâsına himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 7 Cemazîyelevvel sene 58

[296] **Serasker Paşa Hazretlerine**

Fransa Devleti teba ve tüccârından Beyrutda mukîm Zola Devistan nâm tâcirin Deyrû'l-kamerde bulunan vekili İlyas Posa nam şahsıs yine mahall-i mezkûrda mütemekkin Anton nam şahsa tâcir-i mersûmun reyile mukaddemce beş yüz cihâdiye altun ve beş yüz gazi altunu karzen vermiş ve meblağ-ı mezkûrdan üç yüz yetmiş beş cihâdiye altununu te'diye eylemiş ise de bâkî yüz yirmi beş cihâdiye ve beş yüz gazi altununun te'diyesinde taallül ve muhalefet ile ibtal-i hakk ve gadr-i külli sevdasında bulunmuş olduğu beyânıyla meblağ-ı mezbûrun mersûm Anton'dan kâmilten tahsîli husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ elçisi cenâbları tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olmağla keyfiyyet mutâbık-ı inhâ olduğu halde zikr olunan altunların dahi mersûmdan kâmilten tahsîliyle mersûm Alyon Posa tarafına te'diye ve teslîmi husûsuna himem-i behiyyeleri der-kâr buyurulmak siyâkında kâ'ime. Fî 12 Cemazîyelevvel sene 58

[297] **Serasker Paşa Hazretlerine**

Kudüs-i Şerîfcivârında vaki Beyt-i cela ve Beyt-i Sahur nam karyelerde çend nefer Efrenc râhiblerinin icrâ-yı âyin etmek ve ba'zı sibyan okutmak üzere ihdas eyledikleri mâbed ve mekteplerle li-ecli'l-ifâde istihbar etmiş oldukları hânelerini ol tarafda Felah-ı Rum reayasının îtiraz ve nefsânîlerinden nâşî vâki' olan agvalarıyla Kudüs-i Şerîf zâbi'tânı tarafından zikr olunan mâbed ve hâneleri kapadılıb eşyâları taşra ihraç ile icrâ-yı âyinden men' olundukları yerine Şam cânibinde bulunan Fransa konsolosu tarafından gelen tahrîrâtda mûnderic idüğü beyânıyla mâbedve menâzil-i mezkûrenin yine rehâbin-i mersûmeye terkiyle icrâ-yı âyin ve tâlim-i sibyan etmelerine mûmâna'at olunmayarak himâyet kılınmaları husûsu Devlet-i

müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olub tahkîk ve istihbar olduğuna göre sâlifü'z-zikr karyelerde ba'zı Efrenc râhibleri birer hâne isticar ve kilise ittihaz ederek kurrâ-yı merkûmede mütemekkin cemâ'at-ı Sayda tebâ-i Devlet-i Âliyye'den olan Arab Rum re'âyâsından ba'zılarını sizlere pasaport getürdüb hazîne ve tekâlifden muaf etdiririz yollu igfal ile maan icrâ-yı âyin etmekde ve re'âyâ-yı mersûma evlâdlarını kendüleri okutmakda olduklarından olvehile re'âyâ-yı merkûm hakkında hilâf-ı şüruta vâki' olan harekâtın menî' husûsuna dâ'ir bundan mukaddemce Kudüs-i Şerîf feriki saâdetlü Tayyar Paşa hazretleri bendeleriyle sâ'ire hi'tâben bir kıt'a emr-i âli ısdar olunmuş ise de bu vechle iştikâ vukû'u neden neşet etmiştir yani rehayin-i merkûme hakkında hilâf-ı mazmun fermân-ı âli ve mugâyir-ı rızâ-yı tacdar-i anif ve şedden ile muâmele mi olunmuşdur bu da mu'ahharen başka gûna bir hali mi vukû' bulmuşdur bu tarafda ma'lûm olamadığından keyfiyyetin isti'lâmı îcab etmiş olmağla meftur ve mecbul oldukları şîme-i kerime-i fetânet ve mehamdani-i düstûrileri îcabınca keyfiyyeti bi'l-etraf tahkîk ile bu tarafa iş'ara himem-i behiyeleri der-kâr buyurulmak siyâkında kâ'ime. Fî 12 Cemazîyelevvel sene 58

[298] Ankara Müşîrine

Fransa Devleti tebasından Guladani nâm tâcirin bundan akdem Der-sa'âdet'te mütemekkin tuhfeci Ahmed nâm kimesneye fûrûht etmiş olduğu ma'lûmü'l-mikdâr eşyâ bahâsından merkûmun zimmetinde gayr-ez teslîm bâ-tahvil beş bin dört yüz kırk altı buçuk guruş alacağı kalmış olub bi'd-def'aat taleb eylemiş ise de tahsîline destres olamadığı ve merkûm dahi ağnâm ticâretiyle meşgul olarak el-hâleti hâzihi ol tarafda bulunmuş olmasıyla tâcir-i mersûm meblağ-ı mezbûrun istihsali zımnında tahvil-i mezkûrun ber-sûret-i sahihesiyle tarafından bu def'a ol cânibe bir adem göndereceği beyânıyla ber-vech-i muharrer zikr olunan akçenin sûret-i sahihe-i tahvili ibraz edecek şahsa te'diye ve îfâ etdirilmesi husûsu Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-tahrîr inhâ ve iltimâs olunmuş olmağla keyfiyyet vech-i muharrer üzere ise tâcir-i mersûm tarafından ve vekil-i nasbıyla ol tarafa gönderülüb tahvilinin sûret-i müşahhasını ibraz edecek ademe meblağ-ı mezbûrun merkûm Ahmed'den tahsîliyle i'tâsı husûsuna himmet buyurulmaları siyâkında kâ'ime. Fî 12 Cemazîyelevvel sene 58

[299] Sayda Vâlisine

Fransa Devleti tüccârının Hindistan ve sâ'ir diyar-ı ecnebiyyeden Cidde ve Hicaz'ın diğer iskelelerine götürdükleri ve diyar-ı ecnebiyyeye li-ecli'l-irsâl Hicaz iskelelerinden sefâine tahmîlen taşra ihraç eyledikleri emti'adan hilâf-ı mu'âhede ziyâde gümrük rüsûmatı almakda

olunduğu beyânıyla tüccâr-ı merkûmun Hicaz iskelelerine ve sâ'ir mahallerine idhal ile fûrûht eyledikleri ve ma'ruz-zikr iskelelerde ve mahallerde iştirâ birle diyar-ı ecnebiyyeye getürdükleri emti'adan ticâret-i mu'âhede cerîdesinde müteakid rûsûmatdan ziyâde bir akçe iltimâs husûsu Der-sa'âdet'te mukîm müşârün-ileyhâ elçisi tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olub ma'lûm-ı düstûrileri olduğu üzere Memâlik-i Mahrûse-i Hazret-i Şâhâne mahsulü olarak bir mahale tevârüd eden emti'a ve eşyâ ve erzakından geldiği mahallerde âmediye ve reftiyye yüzde on iki guruş resm-i gümrüğü alındığını mübeyyin ticârî bedellerinde bulunan gümrük tezkireleri müteber tutularak tekrar resm-i gümrük alınmamak ve bilâ-tezkire vürüd eden eşyâdan ta'rife-i cedîdeye tatbîkan îcab eden yüzde dokuz guruş âmediye gümrüğü ve tekrar taşra hurucunda yüzde üç guruş reftiye gümrüğü alınmak ve ehl-i İslâm ve milel-i sâ'ire ve Efrenc tüccârının Memâlik-i Mahrûse-i Şâhâneye ve gerek diyar-ı ecnebiyyeye götürmek üzere mübâyaa eyledikleri emti'a ve eşyâ ve erzak ve zehayirin bahren gideceği halde ber-mûceb ta'rife îcab eden yüzde dokuz guruş âmediye gümrüğü iskeleye tebdilinde ve yüzde üç guruş reftiyye gümrüğü dahi yine orada sefîneye hin-i tahmîlinde ve eğerce berren gönderilür ise ol mahalde âmediye ve reftiyye yüzde on iki guruş resm-i gümrükleri def'ine ahz olunmak karar-gir olan nizamı muktezâsında ve düvel-i müntehaba tüccârının diyar-ı ecnebiyye mahsulü olarak Memâlik-i Mahrûse iskelelerine götürmüş oldukları emti'a ve eşyâ ve sâ'irenin yüzde üç âmediye ve rûsûmat-ı mutasarrıf-ı sâ'ire bedeli olarak yüzde iki daha resm-i munzam ki cem'an yüzde beş guruş rûsûmatı alındıktan sonra ol eşyâ derûn-u Memâlik-i Şâhânedan mahall-i sâ'irede sarf ve fûrûht olunmak üzere tekrar ol iskeleden kaldırılıb nakl eylediklerinde mademki evvel emirde Memâlik-i Mahrûse iskelelerinden birine uğramış ve rûsûmatını kâmilten te'diye etmiş olduğuna dâ'ir ashâb-ı yedlerine tezkire verilmiş olduğu halde çıktığı ve gitdiği mahallerde gerek bayii ve gerek müşterisinden min-bâd resm-i gümrük ve rûsûmat-ı sâ'ire mutâlebe olunmamak ve bunlardan maada bir de ticâret-i dâhiliye ki tüccâr-ı mersûmenin Memâlik-i Mahrûse mahsûlât ve karından bi'l-mübâyaa taşra ihraç etmeyüb yine Memâlik-i Mahrûse'de bey ve fûrûht eyledikleri kaff-i emti'a ve eşyâ ve erzakın mer'û olan şûrutu üzere âmediye ve reftiyye olarak ber-mûceb ta'rife îcab eden yüzde on iki guruş resm-i gümrükleri istihsal kılınmak husûsları Devlet-i müşârün-ileyhâ ve düvel-i müntehabe-i sâ'ire beyenlerinde akd ve tanzîm olunan mu'âhede-i cerîde-i ticâret iktizâsından bulunmuş ve bu keyfiyyet mukaddemlerde çend def'a savb-ı vâlâlarına yazılmış olmağla fimâ-ba'd Devlet-i müşârün-ileyhâ tüccârının dahi tüccâr-ı sâ'ire misüllü Hicaz'dan bi'l-mübâyaa berren ve bahren götürecekleri ve sefâin ile Hicaz'ın hâvî olduğu iskelelere götürecekleri emti'a ve eşyâ ve erzakın resm-i gümrükleri ber-minvâl-i-i meşruh nizamına ve mu'âhede iktizâsına tevfiikan ve tarife-i cedîdeye tatbîkan ahz ve

istihsal kılınması ve ziyâde resm-i gümrük mutâlebesiyle iştikâ vukû'a getirilmemesi esbabının istihsaline itina ve himmet bulunmaları siyâkında kâ'ime. Fî 12 Cemazîyelevvel sene 58.

[300] Kudüs-i Şerîf Ferikine

Kudüs-i Şerîf'de kâ'in Efrenc ruhbanlarına mahsus olan manastırların mürûr-ı zaman ve tahaddüs eden hâlât ile ba'zı oda duvarları müşrif-i harab olarak muhtac bulunmuş olduğu beyânıyla zikr olunan oda duvarların iktizâsına göre tâmir ve termimi husûsunda kimesne tarafından mümâna'at olunmamak üzere fermân-ı âli ısdarı husûsu Fransa Devleti sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş olup Fransa Devleti'ne tabi olan râhiplerin Kudüs-i Şerîf'de kadimden zabt ve tasarruflarında bulunan bu makûle mahaller mürûr-ı zaman ile müşrif-i harab olmak sûretine girmiş olup da tâmire ihtiyac bulunduğuna dâ'ir olan eimmâsının mesağ-ı şer-i şerîfe göre icrâ-yı tesviyesi mu'âhede îcabından deyü bu makûle manastır ve kilise tâmirine dâ'ir istid'â vukû'unda evvel emirde ma'rifet-i şer-i şerîfe ve mimar-ı belde muvakkaten geşt ve muâyene ve her bir mahalli tahrîr ve mesâha birle tûl ve arz kadi zirâları gösterilerek resmi bir kâğıda ihrac ve terkim ve îlâm-ı şer'isiyle berâber Der-sa'âdet'e bi'l-irsâl bâdehu îcab ve iktizâsına bakılması ve muktezâ-yı nizamdan bulunmaktan nâşî husûs-ı mezbûrun ol tarafdân isti'lâm ve istiş'arı tabiat ve maslahattan görünmüş olmağla rehâbin-i mersûmenin derûn-ı Kamame'de olan mâbed ve ziyaretgâhlarından maada kadimden yedlerinde bulunan sâ'ir manastırların ba'zı duvar ve odaları ma'rifet-i şer'le ve mimar ma'rifetiyle geşt ve muâyene ve tahrîr birle fi'l-hakîka muhtac-ı tâmir olduğu lâyıkiyle tebeyyün ettiği takdirde tûl ve arz ve kad-i zirâları gösterilerek birer ki'tâ resm kâğıdlarının îlâm-ı şer'isiyle irsâli ve keyfiyyetin bâ-tahrîrât bi'l-etraf iş'arı husûsuna himmet eylemeleri siyâkında kâ'ime. 25 Cemazîyelevvel sene 58

[301] Serasker Paşa Hazretlerine

Şam-ı Şerîf'de mukîm Fransa Devleti konsolosunun hizmetinde bulunan Devlet-i Âliyye tebasından Cibran Cahil nam şahsın iki yüz yirmi beş bin guruşluk mal ve eşyâsı Berrü'l-kamer'de olan şeriki yedinde bulunduğu ve bu halden bir mikdârı dahi ihtilâl-i vâki' olmasıyla mahall-i mezbûr ahâli-i Cebel tarafından garat olduğu Şam-ı Şerîf'e nakl ve ibsal olunmak üzere şeriki mersûm tarafından bir kiracıya teslîm ve i'tâ olunmuş olduğu halde ol vakit Cebel-i Dürzi'de ihtilâl vâki' olmasıyla mahall-i mezbûr ahâli-i Cebel tarafından garat olduğu sırada ber-vech-i muharrer vekil-i merkûm nezdinde ve gerek kiracı yedinde bulunan emval ve eşyâ dahi nehb ve gasb olunmuş ve bu cihetle mersûm hasar ve zarar-ı külliye dûçâr

olmuş olduğu beyânıyla eşyâ-yı mezbûrenin tamâmen istirdâd ve tahsîliyle mersûma i'tâ ettirilmesi husûsu ifâde ve istid'â kılınmış olduğuna ve saye-i hazret-i şâhânedede hiçbir kimesnenin bu sûretle rahne ve hasar-dîde olması tecviz olunmayacağından keyfiyyet mukârat sıhhat olduğu halde emval ve eşyâ-yı mezbûrenin ib'ad-i yağma-girandan reddiyle mersûma i'tâsı usûl-i mâdelet ve hakkaniyet îcabından idüğine mebnî muktezâ-yı şîme-i hakkaniyetkâri ve rü'yet-i zatiye-i düstûrileri üzere sâlifü'z-zikr eşyâ ve emval kimler tarafından ahz ve gasb olunarak yedlerinde kalmış ise tahkîk ve teccisiyle istihsal husûsuna himem-i behiyye der-kâr buyurulmak siyâkında kâ'ime. 9 Cemâziyelâhir sene 58.

[302] Rumeli Müşîrine

Fransa Devletine tabi Resm-i Papa Hükümeti himâyesinde bulunup müddet-i medideden beri İşkodra'da mütemekkin Pir Gali nam râhibden yedinde pasaport bulunduğu halde mugâyir-i şûrut işbu elli sekiz senesine mahsûben cizye talep ve ahz olunmuş olduğinhâ kılınmış idüğinden bahisle fimâ-ba'd mersûmdan cizye talep ve ahz olunmaması husûsunu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş ve sahih-i düvel-i ecnebiye tebasından cizye mutâlebesi mugâyir-i 'ahd ü şûrut olmasıyla câiz olacağı der-kâr ise de ber-minvâl-i-i inhâ fi'l-hakîka râhib-i mersûmdan olvechle akçe alınmış olduğu halde neden îcab eylemiştir mersûm re'âyâdan mıdır keyfiyyetin sebep ve hükmünü ne vechle olduğu anlaşı'lâmamış olmağla husûs-ı mezbûrun mahallinden lâyıkiyla bi't-tahkîk râhib-i mersûm sahihan tebâ-i ecnebiyeden bulunduğu halde cizye talep olunmamak lâzım geleceğinden keyfiyyetin bu tarafa tahrîr ve iş'arı husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 20 Cemâziyelâhir sene 58

[303] Selânik Müşîrine

Ma'lûm-ı atufileri olduğu üzere Fransa Devleti tüccârı mûteberanından Alyon Bezirgânın Dergâh-ı Âli Kapucubaşılıarından İskeçe'de sâkin Emin Bey zimmetinde olan matlûbat-ı sahiha-i ma'lûmesinin mir-i mûmâ-ileyhin taahhüdü ve tahvîlâtı mûcibince lâzım gelen güzeştesiyle tahsîl ve tesviyesi zımnında bundan akdem tahrîrât-ı senâ-veri tastir ve tisyar kılınmış ve Bezirgân-ı merkûm bu husûs için bir âdemini dahi ol tarafa göndermiş ise matlûbat-ı mezkûrenin kâmilen te'diyesi taahhüd olunmuş olduğu halde bir mikdârı gücle istihsal olunup mir-i mûmâ-ileyhe duyûnunun setre yeni başından bir takım taallül ve muhatala ibraz etmesiyle kusuru dûçâr-ı akide-i tasdik olmuş ve âdemi mersûm cânib-i müşîrilerine mürâcaat etmiş ise de müsmir olamamış olduğundan ve matlûbatının tahsîlinin te'hiri kendisinin takrîrini mûcib olduğundan bahisle keyfiyyetin te'kîdi ve mûmâ-ileyhin

taaddiyat vâkiasının kâmilen îfâ ettirilmesi husûsu bu kere dahi merkûm Alyon Bezirgân tarafından îfâde ve iltimâs olunmuş ve Bezirgân-ı merkûm tebâ-i ecnebiyeden olduğundan ve mir-i mûmâ-ileyh ise merkûma olan deynini te'diyeye iktidarsız adem olacağından taahhüdât-ı vâkıa vechle matlûbat-ı mezkûreden küsur kalan mebalîğinin dahi bir an evvel tesviyesiyle merkûmun iskânı lâzımeden bulunmuş olmağla muktezâ-yı himemkari-i müşîrileri üzere mir-i mûmâ-ileyhin küsur-ı deyni olan mebalîğın dahi taahhüdât vâkiasından mevcudesi mûcibince te'kîd ve tekrara hacet bırakılmaksızın ber-kadem-i akdem istîfâ ve istihsaliyle merkûmun iskâtı husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 3 Receb sene 58

[304] **Edirne Defterdarına**

Beyrut'ta mukîm Fransa Devleti tüccârından Jul Dostan nâm tâcirin Edirne'de bulunan vekili Kostantin Cabir nâm şahsın Amasya tarafından iştirâ etmiş olduğu ma'lûmu'l-miktar harîrden mugâyir-i nas mu'âhede-i ticâret-i âmediye ve refdiyye rûsûmatından başka yüzde on iki dahi ziyâde olarak yüzde yirmi dört resm-i gümrük mutâlebe ve ahz olunmuş ve vekil-i mersûm biraz müddetten beri Adana ve Kuman eyâletlerinde ticâret etmekte bulunmuş olduğundan kendisinden bu ana değin ol vechle mugâyir-i şûrut alınmış olan mebalîğın istirdâdıyla himâyet ve sıyânet olunması husûsu Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti cânibinden takrîr takdimiyle îfâde ve inhâ olunmuş ve beyne'd-devleteynül inikad-pezir olan mu'âhede-i cedîde-i ticâret iktizâsına nazaran Memâlik-i Mahrûse-i Devlet-i Âliyye'nin mahsûlat-ı arzıyye ve sinâfiyyesinden olup taşra ihrac olunmak üzere iştirâ olunan her cins eşyâ Fransa tüccârı ve yâhûd şerik ve âdemleri tarafından sefîneye tahmîl olunmak üzere her bir nev teklif ve rûsûmattan sâlim ve beri olarak münâsib iskeleye nâkil ile ilgâ olunan ticâret-i dâhiliye rûsûmat-ı kadimenin yerine kıymeti mûcibince yüzde dokuz resm-i mukarrerini te'diye ederek ba'dehu iskeleden ihrâcında öteden berü mevzû olup ve el-hâletü-hâzihi câri olan yüzde üçresmini tamâmen i'tâ ve te'diye ettikten sonra taşra ihrac olunmak üzere iskelelerde iştirâ olup idhalinde rûsûmat-ı dâhiliyesi verilmiş olan kâffe-i emti'a ve eşyânın ol vakit için yüzde üç rûsûmat kadime-i ihraciyesinin te'diyesi lâzım geleceği kuyûddan müsteban olmuş olmağla ol vecihle tâcir-i mersûmun vekili Kostantin Labir'in Amasya tarafından iştirâ etmiş olduğu harîrîn ber-mûceb mu'âhede-i ticâret îcab eden rûsûmat gümrüğünü tamâmen i'tâ ve te'diye ettikten sonra menafi-i şerâit-i mu'âhede yüzde yirmi dört resm-i gümrük ahz ve istihsal kılınmış olduğu karin-i sıhhat olduğu halde tamâmen kendisine i'tâ ve istirdâdıyla ba'de-zin o makûle ziyâde gümrük mutâlebesiyle taaddî ve rencîde olunmayup ber-mûceb-i uhud himâyet ve sıyânet olunması husûsuna mübâderet eylemeniz siyâkında kâ'ime. 18 Receb sene 58

[305] **Serasker Paşa Hazretlerine**

Sayda'da mütemekkin Fransa Devleti teba ve tüccârlarının diyar-ı ecnebiyyeye göndermek üzere mübâyaa ve iştirâ etmekde oldukları duhandan gümrük emti'ası tarafından beher kıyyesinden kırk altışar para resm-i gümrük ahz olunmakda olduğu beyânıyla duhan-ı mezkûrdan taarrüfeye tatbîkan ahzı îcab eden resim-i gümrükden ziyâde nesne mûtalebe olunmaması husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i müşârün-ileyhâ elçisi cenâbları tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş ve keyfiyyet duhan gümrüğü emini tarafına lede'l-havâle Beriyyetü's-Şam taraflarından husûle gelen duhan üç nev' olup Der-Âliyye'ye gelür makûleden olmadığından ol havâlide bey' ve iştirâ olunan cebeliye duhanı kenevir ve surduhanı basma ve mâadâsına kaba ağyar olunarak duhan-ı mezkûrdan ol ecnebiye tebasından bi'l-mübâyaa Memâlik-i Mahrûse derûnunda fûrûht eylediklerinde İslâm ve reâya tüccârı misüllü kenevir tâbir olunan duhandan kırk sekiz para resm-i gümrük ve dört para ihtisâb ve basma duhanından kırk dört para gümrük ve iki para ihtisâb ve kaba duhandan kırk para gümrük ve iki para ihtisâb alınmak ve diyar-ı ecnebiyyeye göttürdükleri halde kenevir îtibâr olunan cebeliye duhanından beher kıyyesinden seksen sekiz akçe ve sur ve sâ'irenin beher kıyyesinden yetmiş beş akçe resm-i gümrük ahz kılınmak lâzım geleceği tarife-i cerîde ahkâm-ı münderecesinden bulunmuş idüğü îlâm kılınmış olmağla ber-mûceb taarrüfe duhan-ı mezkûrdan ahzı îcab eden rûsûmatdan ziyâde gümrük emti'ası taraflarından resm-i gümrük mûtalebe olunmak husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 22 Receb sene 58

[306] **Belgrad Muhâfızına**

Fransa Devleti teba ve tüccârından olup el-hâletü-hâzihi Belgrad'da mukîm Yusuf Tantaril nâm tâcir-i müteveffâ ve Kahya Paşa'nın Rumeli valiliği hengâmında Manastır Kazâsının sülûk saydiyesini iltizâmda cihet-i karzdan olmak üzere Manastır'da sâkin Hacı Mehmed Vendik nâm kimesneden altı bin dört yüz sekiz guruş ahzıyla merkûmun yedine bir kıt'a tahvil i'tâ eylemiş ve tâcir-i mersûmun Belgrad'a 'azîmetini o anda merkûm meblağ-ı mezbûru taleb eylediğinde müşârün-ileyh Zekeriya Paşa'nın divandarı Abdil Ağa'ya güya emâneten bırakmış olduğu on bin guruşdan tesviye olunacağı cevâbını îrad ve ağa-yı mûmâ-ileyh dahi rûberû oldukları halde fi'l-vâki' nezdinde anın on bin guruş bulunduğu ikrâr ve yâd etmiş ise de mersûmun mahall-i mezbûra 'azîmetinden sonra merkûm ağa-yı merkûmdan mezkûr'l-mikdâr alacağını taleb eyledikde tâcir-i mersûm tarafından bir sened olmadıkça veremem diyü cevâb vermiş ve bu husûs kendüye gadrı mûcib görünmüş olduğu beyânıyla meblağ-ı mezbûrun istîfâsı zımnında tâcir-i mersûm tarafından bir kıt'a mektub istihsali ve yâhûd meblağ-ı mezbûrun tahsîliyle irsâl olunması husûsu bu def'a merkûm Hacı Mehmed

tarafından arzuhal takdimiyle niyaz ve istid'â olunmuş ve ber-vech-i muharrer bu akçe karz olarak verilmiş şey olunduğundan Fransalı-yı mersûm te'diyede bu vechile imrar-ı vakit sûretini ele alması narda ve lâyıksız olacağından meblağ-ı mezbûrun beher-hâl tahsîli lâzımeden bulunmuş olmağla ol vechile meblağ-ı mezbûr Manastırda merkûm Abdil Ağa'dan istîfâ olunmak üzere tâcir-i mersûm yedinden bir mektub alınarak irsâline ve yâhûd meblağ-ı mezbûrun konsolos ma'rifetiyle mersûmun kendüsünden istîfâ ve istihsaline himmet eylemeleri siyâkında kâ'ime. 29 Şaban 58

[307] Sayda Müşîri Hazretleri

Fransa Devleti teba ve tüccârından Beyrut'da mukîm Jul Rostan nâm tâcirin Berrü'l-kamerde bulunan vekili İlyas Posa nam şahıs yine mahall-i mezkûrda mütemekkin Anton Ferk nam şahsa tâcir-i mersûmun reyile mukaddemce beş yüz cihâdiye altunu ve beş yüz gazi altunu karzen vermiş ve meblağ-ı mezbûrdan üç yüz yetmiş beş cihadiye altununu te'diye eylemiş ise de bâkî yüz yirmi beş cihâdiye ve beş yüz gazi altununun te'diyesinde taallül ve muhalefet ile ibtal-i hakk ve gadr-ı külli sevdasında bulunmuş olduğu beyânıyla meblağ-ı mezbûrun mersûm Anton'dan kâmilten tahsîli husûsu mukaddema Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr ifâde ve inhâ ve keyfiyyet ol vakt Devletlü serasker paşa hazretleri taraflarına bâ-tahrîrât iş'ar ve inba olunmuş ise de el'an meblağ-ı mezbûre destres olamadığından bahisle te'kîdi husûsu bu kerre dahi sefâret-i merkûme cânibinden takrir takdimiyle istid'â olunmuş olmağla husus-ı mezkûr inhâya mutâbık olduğu halde zikr olunan altunların dahi mersûmdan kâmilten tahsîliyle mersûm İlyas Posa tarafına te'diye ve teslîmi husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 6 Ramazan sene 58

[308] Bi'l-cümle Müşîran-ı İ'zâm ve Kudüs ve Adana ve Sivas Feriklerine ve Belgrad Muhâfızına

Ma'lûm-ı müşîrileri buyurulduğu üzere me'mûrin-i Devlet-i Âliyye ile Memâlik-i Mahrûse-i Şâhânede kâ'in İngiltere konsolos ve me'mûrlarının hüsn-i muâşeret ve rü'yet ve teshil-i mesâlih-i vakıa ve câriyede usûl-i ittihadıyeye ri'âyet etmeleri sûreti geçenlerde İngiltere Devlet-i sefâretiyle bi'l-müzâkere o makûle me'mûrin taraflarından usûl ve âdat-ı kadime ve câriye ve uhud-ı münakide ve şürut-ı meriyenin hilâf-ı halât-ı vukû'a gelmemesi tenbihatında şâmil-i tâlîmat isrâ ve taraf-ı Devlet-i Âliyye'den dahi bi'l-cümle me'mûrin-i kirama tenbihat-ı muharrereye mukabil ifâdat icrâ olunarak keyfiyyet savb-ı sâmillerine dahi tavsiye ve iş'ar ve bu usûlün düvel-i sâ'ire me'mûrları câniblerinden dahi icrâsına îtinâ olunması sefâretler tarafından tavsiye kılınacağı me'mul idüğü ilâve ve izbar olunmuşdu

nezd-i saltanat-ı seniyyede mukîm Fransa Devleti fehîmesi elçisi asaletlü Mösyö Yorkine cenâbları dahi Devlet-i Âliyye-i ebedü'd-devam ile metbû-ı mufahhamı olan Devlet-i müşârün-ileyhâ meyane safvet-i nişanelerinde cârî ve münakd bulunan hüsn-i ittihad ve musâfatın bir kat dahi te'kîdi arzusuyla Memâlik-i Mahrûsede kâin Fransa konsolos ve me'mûrlarına mahsusen ve umumen birer kı'tâ tâlîmat irsâline mübâderet ederek mevsuf olduğu şiar-ı nasfet ve hakkaniyeti üzere cümlesinin harekât-ı muâmelatını uhud ve şürot-ı meriyye ve kavâid-i mûtedile ve mergûbe üzerine taayyünn ve temdid eylemiş olduğundan sûret-i hal bu kerre kafe-i müşîran-ı i'zâm hazaretına beyân ve inhâ ile tâlîmat-ı merkûmenin bir kı't'a sûreti savb-ı vâlâlarına dahi isra' kılınmış olmağla zat-ı düstûrileri dahi ber-vech-i bâlâ mukaddemce İngiltere konsolos ve me'mûrları haklarında icrâsı iş'ar olunan vesâyâ ve tebelliyatın muhavvel uhde-i idâreleri olan mahallerde bulunan Fransa Devleti fehîmesi konsolos ve me'mûrları hakkında dahi aynıyla icra ve îfasına himmet buyurmaları lazıme-i hal ve maslahattan ve şeref-sudur buyrulan emir ve irade-i seniyye-i cenâb-ı cihâniyan muktezâ-yı münifinden bulunduğu beyânıyla kâ'ime. 14 Ramazan sene 58

[309] Fransa Devleti elçisi Mösyö Burkine tarafından Memâlik-i Mahrûsa'de bulunan bi'l-cümle Fransa konsoloslarına hi'tâben yazılan tâlîmat-ı umûmiyenin sûreti tercümesidir.

Mahall-i ikâmetinizde bulunan me'mûrin-i Devlet-i Âliyye ile beyninizde cârî olan münâsebetiniz hakkında ta'yînini lâzımeden addelediğim sûret üzerine vaktinizi celb etmekliğim bir vesile-i tabiiyye zuhûr etmiştir. Memâlik-i Mahrûse-i Osmaniye'nin her cânibinde Devlet-i Âliyye me'mûrlarıyla me'mûrlarımız beyninde hüsn-i musâfat-ı kâmilinin devamını müşâhede Devlet-i Âliyye'nin arzu-gerdesi bulunduğundan bahisle bi'l-cümle müşîran-ı i'zâm hazıranına hi'tâben Devleteyn beyninde pâyidar olan revâbıt-ı dosti ve mevalat ve icrâsı revâbıt-ı mezkûrenin tahkim ve temdidini müstelzim olan esas ve zabıt üzerine müessis-i tâlîmat-ı irsâl Devlet-i Âliyye'nin tasmin gerde-i âlisi bulunduğu tarafıma ifâde ve beyân olduğundan tâlîmat-ı mezkûre me'âl ve medlûlünü mü'eyyed tarafınıza tâlîmat-ı umûmiye irsâline izhâr-ı müsâraat kılınmıştır. İşbu teblîgat-ı mütekabile bize dâ'ir bir şikâyet-i sâbikiyeye mebnî olmayıp mücerred istikbâlde o misillü keyfiyyetin zuhûruna mâni olmak niyetinden ibâret olmasıyla evvel ba-evvel tarafınıza ihtarını muktezâyattan addelediğim madde me'mûru olduğunuz devletin politikasını saltanat-ı seniyye ile bir ittihad-ı kadime ve hâliseden ibâret bilerek ittihad-ı mezkûrenin Avrupa'nın ihtilâlden vâkıa-i cüz'iyyesiyle ba'zı mertebe dûçâr olduğu inkılâbat-ı hakîkiye ile berâber mebnî olduğu esas ahval-i sâbika ve istikbâliyesini ıslah edegeldiği der-kâr ve kendi devletinin işbu usûl-i

sâbite-i ve politikiyesine ri'âyet etmeyen Fransa konsolosları tâlîmatının emr-i icrâsında hatâ edeceği âşikâr olduğu misillü Devlet-i Âliyye me'mûrları dahi efkârımıza muvâfakat-ı kâmile olan niyet ve mütâlaadan udul ve inhiraf eyledikleri halde farîza-i zimmetlerine ve saltanat-ı seniyyenin niyat-ı hayriyesine muhâlif hareket etmiş olacakları bedidardır sizin usûl ve harekâtınız Devlet-i Âliyye ile devletimiz beyninde mün'akid olan uhud ve şûrut-ı mer'iyyenin üzerine mebnî olup Devlet-i Âliyye kaffe-i taahhüdâtın îfasında izhâr-ı istikametle dâima ikmal-i sebat ve hikmet edegeldiklerinden muâhedat-ı mezkûreye hafi ve vechle ednâ bir hâlel îras ettirilmesi bizden ziyâde Devlet-i Âliyye'nin mutazarrı olacağı vazihadandır hukûk-ı himâyetin icrâsı maddesi mu'ahharen Devlet-i Âliyye ile Der-Âliyye'de bulunan süferâ-yı ecnebiye beynlerinde teâtî-i muhâberat ve teblîgat sebep vermiş ve Fransa konsolosları ile hükkâm ve zâbi'tân Devlet-i Âliyye beynlerinde cibal-i münâza'a olmak üzere tarafıma beyân olunan mevâdd akdemce tarafımdan tahrîr olunmuş olduğundan metn-i muâhedat ile kanun hükmüne girmiş olan ba'zı âdat esas maddeyi şâmil olarak şümül ve icrâsına kâfi bulunduğundan hakkında Devlet-i Âliyye'nin mûcib-i iştikâsı olabilecek ednâ bir hareket-i tecâvüziyenin ba'de-zin vukû'a getirilmemesi husûsuna sa'y ve ihtimam eylemeniz mütemennâdır hakk-ı himâyenin mebnî-i aleyhi bulunan kâffe-i şerait vazih ve muayyen olmağla bi'l-imtisal hareket eylemeniz için şerâit-i mezkûrenin ihtâr kayd ve dikkat ve nezâretinize tevdî olunan mevâdd-ı mühimmeden beri tebamızın emr-i ticâreti olup ve Devlet-i Âliyye ile Fransa Devleti beyninde bin sekiz yüz otuz sekiz sene îdiyyeyesine akd olunan mu'âhede tevârih-i muhtelifede vücud-ı mütenevvi ile uhud-ı atîkamızda münderic ve mestur olan ahkâmı icrâ-yı medlûl ve mazamini husûsunda hiçbir gûna şek ve tereddüd îcab ettirmeyecek ba'zı ahkâma tahvil etmiş olmasıyla ahkâm-ı mezkûreden birinin mugâyiri bir hareket vukû'una bir delil-i kâfi ile cezm hâsıl oldukda keyfîyyet bilâ-teehhür hükkâm-ı memlekete tarafınızdan beyân olunmak ve eğer ba'is-i şikâyet olan maddenin bade's-sübut icrâsına ihtimam olunmadığı takdirde keyfîyyet tarafınızdan cânib-i sefârete arz ve iş'ar olunarak şikâyat-ı müessese gerek tervic ve iltizâma sefâret-i mezkûre tarafından müsâraat olunmak sûretleri îcab-ı haldendir me'mûrin-i Devlet-i Âliyye ile münâsebat ve muâmelat-ı yevmiye gerek (...) usûlü bu mahalde şerh ve îzah olunamayacağından mücerred me'âl ve mazâmin-i muâhedata ve kavâid-i mer'iyye hukuk iderek milele bi'l-müracâa reviş ve harekâtınızın zâbi'tâ-i umûmiyesini zikr ve icmal ederek ber-minvâl-i muharrer me'mûrin-i Devlet-i Âliyye cârî olan muâmelat-ı yevmiyenizde îtidal üzere hareket ederek teshil-i mesâlih vâki' safv-bânî ve tahkîk ve rü'yet-i de'âvî hakkında bi't-teâtî izhâr-ı niyât münâsebetle ihkâk-ı hakk maddesinin temin ve icrâsı hüsn-i vacib olan tedâbir-i münâsebenin ittihadına mübâderetinizi tekrar tavsiye ve iş'ar ederim işbu mutâlaat-ı umûmiyeye bi'l-

imtisal ikâmetgâhınız olan mahalde benim bu tarafda ittihaz eylediğim usûl ve mesleğeri'âyetle iktizâ eylediğiniz takdirde me'mûrin-i Devlet-i Âliyye'nin sizinle berâber ahz edecekleri tâlîmat îanesiyle Memâlik-i Mahrûsenin her cânibinde mahmîlerinizin tevsî-i munâfi zımnında Devleteyn-i fehâmeteyn beyninde hâlisâne cârî olan münâsebat-ı câriye ve revâbit-ı kâviye-i dosteynin bir kat dahi tahkimine muvafık olacağımız bi-iştibahtır. 20 Ramazan sene 58

[310] Aydın Müşîri Hazretlerine

Maaş hususu zımnında mâliyye nezareti canibine dahi buyuruldu lazım gelir.

İzmir'de Fransızca gazete tab ve temsil eden gazetecilerden Mösyö Dö şan tabhânesinin Der-sa'âdet'e nakliyle ba'de-zin bu tarafda gazete tab ve neşr eylemesi husûsu iltimâs etmiş ve meclis-i vâlâda bi't-tensib keyfiyyet hâk-pây-ı hümâyun-ı hazret-i şâhânedan dahi istîzan ile olvechle icrâsı husûsuna irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkane müte'allik buyurulmuş olmağla suret-i meal ma'lûm-ı atufileri buyurularak merkûm Adavan gazetesinin olvechle Der-Âliyye'ye nakli husûsunda lâzime-i muâvenetin icrâsına ve kendisinin ol tarafda cenâb-ı Devlet-i Âliyye'den muayyen bulunan şehriyye iki bin beş yüz guruş maaş ba'de-zin bu tarafda ve birikmek lâzım geleceğinden ana göre işbu hulûl edecek Zilkade guresinden kat'i sûretini icrâyâ himmet buyurulmak siyâkında kâ'ime. 9 Ramazan sene 58

[311] Sayda Müşîrine

Fransa Devleti tebasından Beyrut'ta mütemekkin Savadin nâm tâcir bundan akdem Berrü'l-kamerde bulunan vekillerine ber-mûceb-i defter doksan sekiz bin yedi yüz guruşluk emti'a ve eşyâ irsâl edip ol esnâda Cebel-i Dürz'ün ihtilâli olduğundan mezkûr Berrü'l-kameri yağma ettikleri günler emti'a-i mezbûru dahi tâife-i dürziyan nehb ve gazat eylemiş ve tâcir-i mersûm dûçâr-ı ziyan ve hasar olmuş idüğinden emval-i mezkûrenin zahîre ihrâcıyla mersûma red ve teslîm olunması ve zahîre ihrac olunmadığı halde iktizâ edenlerden tazmîn ettirilmesi husûsu Devlet-i müşârün-ileyhâ Sefâreti cânibinden mukaddema vaki olan istid'âya mebnî keyfiyyet devletlü ser-asker paşa hazretleri taraflarına bâ-tahrîrât iş'ar ve inbâ olunmuş ise de henüz destres olunamadığı beyânıyla emval-i mezkûre zahîre ihrac ve mersûma teslîm olunarak hasar ve zarardan vikaye olunması husûsu bu kere dahi sefâret-i merkûme tarafından takrîr takdimiyle ifâde ve istid'â kılınmış ve beyne'd-devleteyn pâyidar olan silm ve musâfat îcabınca tüccâr ve tebasının gadr ve hasardan vikaye ve sıyânet olunması kaide-i muhaderetden bulunmuş olmağla leffen irsâl olunan varaka muharrer bulunduğu üzere

emval-i mezkûre her kimin yedlerinde kalmış ise tahkîk ve zahîre ihrac olunarak mersûmun irsâ ve iskânı husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 28 Şevval Sene 58

[312] **Silistre Müşîrine ve Sayda Vâlisine**

Fransa Devleti tebasından Avliyo nam beyzade Varna tarafına âzim olmuş olduğundan bahisle mûmâ-ileyh hakkında 7 himâyet ve sıyânetin îfâsıyla kendisinin husûsat-ı vakıasında ve gerek Devlet-i müşârün-ileyhâ tebasına dâ'ir zuhûr eden ifâdelerinde teshilat-ı mümkün ve muâvenet-i lâzîmenin icrâsı husûsları Devlet-i müşârün-ileyhânın Der-sa'âdet'te mukîm sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve istid'â olunmuş ve Devlet-i Âliyye ile Fransa Devleti beyninde der-kâr olan silm ve musâfat iktizâsınca her bir mahalde bulunan me'mûr ve tebası haklarında uhud ve şüruta muvâfık muâmelat-ı cemile izhar-ı lâzîmeden bulunmuş olmağla beyzade mûmâ-ileyh hakkında ve gerek tebâ-i sâ'iresi haklarında himâyet ve sıyânet-i mer'iyenin icrâsı ve husûsat ve ifâdat vakıasında teshilat ve muâvenet-i mümkünenin îfâsı husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 26 Şevval Sene 58

Cidde'ye Tasarruf

Fransa Devleti tebasından bir müddetten beri Sayda'da ikâmet üzere bulunan Fanel nam beyzade

İşbu emirnâme-i sâminin vusûlünden bahisle beyzade-i mûmâ-ileyh burada konsolos vekili demek olduğundan Fransız bandırası dahi küşad eylemiş idüğinden tıbk-ı iş'ar buyurulduğu vechle îcabının icrâsına müşâberet kılınacağı beyânıyla Cidde vâlisi tarafından 29 Muharrem Sene 59 târihiyle vürûd eden cevâbnâme kaydı bâlâsına şerh verildi.

[313] **Şam Vâlisine**

Fransa Devleti tebasından Şam-ı şerîf tarafına gidip gelen tüccâr ve Dürz'ün mürûr vakıalarını rü'yet etmek üzere Devlet-i müşârün-ileyha tarafından birkaç seneden beri ol cânibde olan Kont de Rati Nastun nâm kimesne mukaddemce devleti tarafına 'azîmet etmiş olmasıyla husûsat-ı vakıayı bundan böyle Fransa beyzadelerinden Dodgaz nam beyzade rü'yet edeceğine ve merkûm dahi mûteberan-ı Devlet-i müşârün-ileyhâdan olup bu makûleler haklarında lâzîme-i hürmet ve muâvenetin icrâsı mübeyyinü'l-devleteyn der-kâr olan müdalat-i sâmîmiye iktizâsından bulunduğu binâen muktezâ-yı şîme-i şehâdetleri üzere merkûm hakkında dahi himâyet ve sıyânet-i lâzım ve muâvenet ve ri'âyet-i îcabının icrâsı husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 22 Cemazîyelevvel sene 58

[314] **Silistre Müşîrine**

Tebâ-i Efrenciyeden iki nefer şahıs Varna cânibinde Nemçe ve Fransa Devletleri konsoloslukları iddi'asında ve nişane-i müdanebetleri olmak üzere bandra küşadı muradında buldukları ve yedlerinde dahi sûretlerine mütedâ'ir emr-i âli bulunmadığı beyânıyla mesfûrlar haklarında ne vechle muâmele olunmak lâzım geleceği isti'lâmını mutazammın vârid olan tahrîrât-ı müşîrileri müeddâsı ma'lûm-ı senâ-veri olmuş olarak Varna'da Devlet-i Müşârün-ileyhâ konsolosluğu vekâleti için fermân-ı âli olmayub fakat Fransa Beyzade yerine sefâreti tarafından vukû' bulan istid'âya mebnî kendüsünün himâyet ve sıyâneti ve Devlet-i tebasından oralarda bulunanların maslatlarına dâ'ir vukû' bulacak ifâdatın is'af ve teshilatı vesâyâsını şâmil bâ-irâde-i seniyye bir kıt'a tevcih-i tam yazılmış ve Nemçelü olan şahsın galiba Filas'da olan Nemçe konsolosu tarafından gönderülmüş olduğu istihbar ve tahkîk kılınmış olduğuna bandra küşadı berat ve fermân-ı âli ile mansub-ı konsolos ve vekillere münhasır idüğüne mebnî mukîm sefâretleri tarafına dahi ifâde birle mersûmların bandra küşadı dâ'iyesinde olmaları zımnında tenbihat-ı lâzıme-i icrâ etdirilmiş olmağla muktezâ-yı dirâyet müşîrileri üzere bandra küşadı husûsuna müsâade olunmayub üslûb-ı hâkiman ve ifdal liste ile men'ine mübâderet ve mersûmun ber-vech-i bâlâ konsolos nazarıyla bakılmak îcab etmez ise de oltarafda oldukları müddetce mugâyir tavr-ı edeb hareketleri oldukça o makûle düvel-i mütehaabbe haklarında ber-mûceb uhud olunan muâmele-i himâyet ve sıyânet ve mes'ulat-ı vakıalarında mümkün olabilecek înenin icrâsına mübâderet kılınması lâzım geleceği beyânıyla kâ'ime. 12 Muharrem 59

[315] **Edirne ve Siliste Müşîrlere Başka Başka**

Fransa Devleti beyzadelerinden Mösyö Dokled nam beyzade bu def'a bir nefer sefâin hizmetkârlarına Edirne ve Şumnu ve Resmiye tarîkiyle Filas cânibine 'azîmet edeceği beyânıyla yedine bir kıt'a yol emri i'tâsı husûsu Fransa sefâreti tarafından taktîr- takdimiyle iltimâs olunmuş olmasıyla usûl-i îcabı vecihle beyzade-i merkûm için bir kıt'a yol emri bi'l-vücûh yedine i'tâ kılınmış olub ancak beyzade-i merkûm bundan akdem bir müddet Yunan tarafında ikâmet etmiş tahrik ve ifsâd tebâ-i Devlet-i Âliyye hakkında ol tarafda bulunan meclis âzâsından bulunmuş olduğu ve kendüsü mutazarrır fena adam idüğü ba'zı tarafdand bu cihetle kendüsünden emniyet câiz olmayacağı der-kâr olarak mürûr ve geşt ü güzâr eylediği mahallerde hakkında hürmet-i lâyık icrâsıyla berâber hiç bir gûna renk ve serrişte verilmeksizin tahkîk ve tecessüs usûl ve etvar-ı lâzımeden bulunmuş olmasıyla bu bâbda ve vesayat-ı lâzıme îcabı vechile taraf-ı senâ-vereden Silistre müşîri 'atûfetlü Said Paşa hazretlerine beyân ve iş'ar ve beyzade-i merkûmun o makûle harekâta ibtidar edememesi

zımında levâzım-ı basîret ve âgâhının icrâsı dahi tahrîr ve izbar olunmuş olmağla zât-ı âlileri dahi iktizâ-yı mehma-şinas ve nezâret-i müşîrleri üzere beyzade-i merkûmun zîr-i idâre ve senevîlerinde kâ'in mahallerde geşt ü güzârında ber-minvâl-i muharrer ifsad veyahud aher bir gûn olduğundan başkayol bulamaması ve sual-i lâzımesinin bi'l-istihsal üslûb-ı hâkimane ile icrâsıyla îfâ-yı levâzım-karâden ve mesârifine himmet buyurmaları siyâkında mahsusen ve mahfiyyen işbu kâ'ime. 12 Muharrem sene 59

[316] Bahr-i Sefîd Boğazı Muhâfızına

Fransa Devleti beylik sefâininden muayyen sefâret-i me'mûr bir müddetten berü Der-sa'âdet'te bulunan Laflaş tâbir olunur bir kıt'a Berik sefînesi bu def'a Bahr-i Sefîd cânibine îade olunarak yerine Granadya ismiyle diğeri bir kıt'a Berik sefînesi celb olunacağı beyânıyla sefâin-i merkûmenin Bahr-i Sefîd Boğazı'ndan mürûr ve duhulüne mûmâna'at olunmamış Devlet-i Müşârün-ileyhâ elçisi cânibinde takrîr takdimiyle inhâ ve istid'â olunmuş ve keyfiyyet hâk-pây-ı hümâyun-ı şâhânedan lede'l-istîzan sefâin-i merkûmenin olvechle boğaz-ı mezkûrdan mürûr ve duhulüne mûmâna'at olunmaması husûsuna irâde-i seniyye-i hazret-i mülûkane müte'allik buyurulmuş olmağla ber-mûceb irâde-i âliyye-i şâhâne sâlifü'z-zikr bu taraftan geçecek ve Adana cânibinden gelecek sefînelerin emsali vechle boğaz-ı mezkûrdan mürûr ve duhulüne irâ'e-i ruhsat bulunması husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 19 Muharrem sene 59

[317] Silistre Müşîrine

Ma'lûm-ı Devletleri olduğu üzere Fransa ve Nemçe Devletleri tebalarından olmak üzere Varna cânibinde ne vecihle konsolosluk ed'iyesinde bulunmuş oldukları keyfiyyeti taraf-ı vâlâlarından iş'ar ve ferman haklarında icrâsı lâzım gelecek muâmele isti'lâm ve istiş'ar olunmuş olmasıyla îcab-ı keyfiyyet ber-tahsil çend ruz mukaddem cevâben sû-i sâmilere kılınan tahrîrât-ı senâ-veride beyân ve izbar kılınmış olduğundan olvechle iktizâ-yı halin icrâsına himmet buyurulacağı der-kâr ise de Varna Ka'im-makâmı izzetlû Halim Paşa tarafından Varna'da mukîm Fransa Devleti müşîrine isrâ olup Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti cânibinden makâm-ı nezâret-i hâriciye bi'l-kadim manzur-ı vâlâları buyurulmak üzere leffen gönderilmiş olan takrîr tercümesinden ma'lûm-ı atufileri buyurulacağı üzere kaimakâm-ı müşârün-ileyhin ifâdat-ı vakıası layıksız ve çirkin bir şey olmuş ve merkûmun yedinde vakıa gerçi konsololuğa dâ'ir bir gûna fermân ve berat-ı âli yoksa da me'mûriyetini şâmil yedine tahrîrât verilmiş olmak ve ber-mûceb 'ahd ve şart fermân ve berat-ı âli i'tâsına bir gûna mâni yok iken bu sûretin ihtiyârî dostane ba'zı mutâlaa îcabından bulunmak

hasebiyle merkûm yine bilkuvve konsolos hükmünde bulunduğuder-kâr ve bu cihet hakkında ana göre muâmele-i ihtiramiyenin icrâsı lâzım geleceği bedidâr olduğuna nazaran ba'de-zin merkûme konsolosu hakkında mer'i olan muâmelenin icrâsıyla o makûle muâmele-i barda vukû'u hiçbir vakitte beyne'd-devleteyn der-kâr olan silm ve musâfata muvâfık olmadığından bundan böyle hazer ve mûmâna'at olunmaması husûslarının ber-vech-i ekid kâ'imekam-ı mûmâ-ileyhe iş'arına himmet buyurmaları lâzım geleceği ve zikr olunan cevâbnâme-i senâ-veride merkûmun hânesinde bandıra küşad etmeyeceği muharrer ise de mütemâdiyen demek olunup ca-be-ca eyyam-ı muayenede açmasında beis olamayacağıнын cânib-i mûmâ-ileyhe ihtarı dahi îcab-ı halden idüğü beyânıyla kâ'ime. 19 Muharrem sene 59

[318] Fransa Cezîresi Ka'im-makâmına

Sakız Cezîresinde kâ'in Efrenc kiliselerine mahsus Kanbos Eskaduba ve Konbet ve Ferkodoni ve Fabuban ve Korkoba ve Barikya nâm mahallerde olan dört ki'tâ çiftlikat ve arâzi ve üç bâb menâzil ve mağazalarının vâridatı kadimden kendü fukaralarına ve zikr olunan kilise ve âyinlerine müte'allik musakkatına sarf ile ve bir gûna ve zimemattan muaf üzere iken bu esnâda emlâk ve arâzi ve menâzil-i merkûmeden vergü mutâlebe olunmakta olduğundan bahisle sâlifü'l-beyân çiftlikat ve mahall-i sâ'ir hakkında kadimi vechle muafiyetinin iktizâsıyla vergü ve sâ'ir mutâlebe olunmaması husûsu cezire-i merkûmede Efrenc piskoposu tarafından takdim-i arz-ı hal ile inhâ ve istid'â olunub defter-i hâkanîye 'ahd-ı sâmiye-i hümâyun ve kuyûdu şâhânesine ledel-mürâcaa nefsi-i şehri-i Sakız hüsn-ü emlâk-ı re'âyâ mahallat-ı mezkûrdandır. Cezîre-i Sakız deyü yazıldığı mahalde mahalle-i Fanbos tahtında zemini-i der kilisesine tabi bağı beş zemin-i sâ'ire aded ve yine mahalle-i Eskala veya tahtında zemin-i üzüm bağçe meyve maa saha üç maa zemin-i sair aded maa mahallat ve medârisesinde aded ve bu muharrer bulunduğu ve inhâ olunduğu üzere Sakız Cezîresinde kâ'in zikr olunan mahallere dâ'ir defterin kilisesine mütedâ'ir serahate bir gûna kayıt bulunmadığı defter-i hâkanîden ve İzmir ve Sayda'da ve İskenderiye'de ve sâ'ir iskelelerde olan Fransa Devleti tebasının kiliselerine dahl ve rencîde olunmamak ve bu bahâne ile akçeleri alınmamak Devlet-i Âliyye ile Devlet-i müşârün-ileyhâ beyninde mün'akid olan 'ahidnâme-i hümâyuna münderic ve mezkûr ve cezîre-i mezkûrda Fransalıya mahsus Kapuçin Ruhban manastırının tâmiri zımnında na-fetva-yı şerîfe şeref-sünuh eden hatt-ı hümâyun mücibince bin iki yüz kırk beş senesi Şevval-i şerîfde emr-i âli verildiği ve cezîre-i mezkûrda mütemekkin Efrenc piskopos mersûm yedine verilen berat-ı âli kadimden kendi dirayetleri üzere kiliselerine müte'allik bağ ve bahçe ve çiftlik ve değirmen ve tarlalarına ve ayazma ve manastırlarına ve sâ'ir bunun emsali kiliseyan-ı vâkıf olan esb ve

davarlarına tevcihle mutasarrıf olagelmiş ise mersûm tarafından dahi zabt olunması müteferriat-ı şarabatıyla mukayyed ve mutlak olduğuna ve cezîre-i mezkûrda Efrenc Ruhban ve kilisesine mahall-i mahsusda emlâk ve arâzi tahsiline dâ'ir 'ahden ve fetvanen bir gûna iş'aret bulunmadığı defter-i hâkanîde muharrer bulunduğu üzere kilise-yi mezkûr tahtında bulunan zeminler hin-i tahrîrde saltanat-ı seniyyenin cizye-güzâr re'âyâsı kilise tahtında muharrer olduğu anlaşıldığına ve Memâlik-i Mahrûsede sâkin ve mutavattın bi'l-cümle tebâ-i saltanatın tasarruflarında olan emlâk ve arâzi bi't-tahrîr hisse ve evkaf ve muaf ve gayr-i muaf-ı sibak tutularak temettu'larına göre tecil ve tesviye üzere hisse-i vergileri istihsal kılınmış meriyyü'l-icrâ olan nizâmat-ı mülkiye iktizâsından idüğüne nazaran husûsi fermanın mahallinden gereği gibi tahkîkiyle ba'de-hû iktizâsının icrâsı lâzım geleceği Dîvan-ı Hümâyun'dan derkenar olunmuş Devletlü Kapudan paşa hazretleriyle dahi bi'l-muhâbere husûs-ı mezbûrun olvechle isti'lâmı sûreti tasvib kaleminde olmağla ber-minvâl-i-i meşruh cezîre-i mezkûrda zikr olunan Kapuçin kilisesinden mâadâ Efrenc kilisesi ruhbanına muvafık arâzi ve sâ'ir var mıdır defter-i hâkanî derkenarında muharrer re'âyâ kilisesinde olan icrâ-yı âyin eden hangi tâife ve nizâmat-ı mülkiye îcabınca emlâk ve arâzi tahrîrinde muâfiyeti inhâ olunan mahaller kimlerin tasarruflarında bulunarak tahrîr olunmuştur vergisi kadimden kimlerden taleb ve ahz olunmaktadır ve sicil-i mahfuzda ne vechle mukayyed bulunmuştur ma'rifet-i şer'i-şerîf ve ma'rifet-i şerîfeleri ve müftî ve müdir-i cezîre ve vücûh-ı belde ma'rifetiyle ehl-i İslâm'dan re'âyâ Kocabaşlarından ve sâ'ir bi-garez erbab-ı vukû'fdan piskopos-ı mersûm hazır olduğu halde alenen sual tazminatı ile ba'dehu iktizâsı icrâ olunmak üzere şekk ve şüpheden ârî ve hâtır ve gönüle ri'âyetten beri vechle hakikat-ı keyfiyyetin ber-vech-i îzah bâ-mazbata bu tarafa inhâ ve ifâdesi husûsuna mübâderet ve bu bâbda bir gûna hilâf tarafına sarılır ise ba'dehu lede't-tahkîke münâsib ve mes'ule olunacağı bilip ona göre hareket eylemeniz siyâkında kâ'ime. 20 Muharrem Sene 5

İşbu emirnâme-i sâminin vusûlünden bahisle husûs-ı mezkûr için akd-i meclis olunarak mesfûr piskopos ve sâ'ir ehl-i İslâm ve re'âyâ Kocabaşları ve erbab-ı vukû'f hazır oldukları halde alenen sual ve tahkîk olundukta cizye-i merkûmede mine'l-kadim fakat Fransalıya mahsus bir bâb Kapuçin Kilisesi olup gerek ruhban ve gerek kilise-yi mezbûre müte'allik olan bi'l-cümle emlâk ve arâzilerinden mukaddem ve muahhar vergi ve nam-ı âharla bir akçe istihsal kılınmayarak fi'l-hakîka muaf olduğu tebeyyün etmiş olduğuna ve cizye-i merkûmede cizye-güzâr Latin re'âyâsı kiliselerine merbut olan emlâk ve arâzilerden mine'l-kadim bezl-i öşr mukabili beyninde olarak taraf-ı mümkineden tahvil namıyla tamâmen vergi-i seneviyyeleri tahsîl kılınmakta iken bu def'a ber-mûceb-i Tanzîmat re'âyâyı merkûmenin emlâk ve arâzilerine isâbet eden hisse-i vergileri tahsîl olunmakta olduğu ve leffen irsâl

olunan mazbata-i defterde gösterildiği vechle fakat bir bâb maru'z-zikr Fransa kilisesinden vergi ve sâ'ir nesne mutâlebe olmadığı ve bi'l-cümle Latin re'âyâsı kendi kiliselerinde icrâ-yı âyin etmekte buldukları beyânıyla Fî 3 Cemâziyelevvel sene 59 târihinde vürûd eden mazbata me'âli işbu mahalle şerh verildi zikr olunan defter zirde derkenar olunmuştur.

[319] Fransalıya Mahsus Kapuçin kilisesinin emlâki tarlası 11 kulaç bahçe 3 kulaç Latin re'âyâsı kiliselerinin mevkuf olan emlâkleri İskila Viya nâm mahalde İvyani Kilisesi tarlası 60 kulaç İskila Viya nâm mahalde İvyani Kilisesi Tarlası 100 kulaç, bağ 3 kulaç Kanboz Nâm mahalde Aya Nikola kilisesi tarlası Bahçesi 8 kulaç, 20 kulaç Kanboz nâm mahalde Panaya kilisesi Tarlası 20 kulaç bağ, 12 kulaç bahçe 14 kulaç Franko Doli nâm mahalde vâki' kilisesinin Hâne 1 bâb, cebel-i tarla 8 kulaç Franko daoli nam mahalde vaki kilisesinin

[320] **Kütahya Ka'im-makâmına**

Fransa Devleti tebasından Cebred nâm tâcir akdemce li-ecli'ticâre Kütahya taraflarına giderek ticâretle meşgul bulunduğu ve Hindistanın ber-mûceb 'ahd u şürut-ı himâyet ve sıyânet için yedinde emr-i âli mevcut olduğu halde ba'zı erbab îtirazın vukû' bulan arz ve ifsâdlarına mebnî merkûm taraf-ı saâdetlerine Şeyhlü Kazâsı'nda habs ve tescin etdirilmiş olduğu istimâ olunmuş olduğundan bahisle tâcir-i merkûm el'an mahbus ise sebilinin tahliye kılınması Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr ifâde ve inhâ olunmuş ve tâcir-i merkûm madem ki tebâ-i ecnebiyeden olmasıyla kendisinin hodbehod habs ve tescin olunması hilâf-ı usûl olarak yakışiksiz olduğu misüllü sûret-i inhâ mukarin-i sıhhat bulunduğu halde anın dahi bir vaz-ı hareket-ı reddiyede bulunmuş olmasından neşet edebilmesi muhtemalat olduğuna ve merkûm hakkında bu muâmelenin îza'ının sebep-i i'zâmisi ne olduğu me'âl-i takrîrden istifade olunamamış idüğüne mebnî tâcir-i merkûmun olvechle mabhusiyeti bir uygunsuzluğu zuhûrundan nâşî ve'l-hâsıl be-sebebi kuvvi tahtında olmadığı takdirde el'an sücûn ise derhal tahliye-i sebili ve farziyye bu sûretin aksi bulunduğu halde keyfiyyetin evvel emirde vuku halinbeyânıyla berâber bir kerre bu tarafa iş'ar ve tensiki husûsuna himmet eylemeleri siyâkında kâ'ime. Fî 25 Muharrem sene 59

[321] **Sayda Müşîrine**

Kudüs-i Şerîf civârında vâki' Beyt-i sahur nam karyelerde çend nefer Efrenc râhiblerinin icrâ-yı âyin etmek ve ba'zı sıbyanı okutmak üzere ihdas eyledikleri mâbed ve mekteplerle li-ecli'l-ikâme istihbar etmiş oldukları hâneleri ol tarafda Felâh-ı Rum re'âyâsının îtiraz ve nefsâniyetlerinden nâşî vâki' olan agvalarla Kudüs-i Şerîf zâbi'tânı tarafından kapadılıb eşyaları taşra ihraç ile icrâ-yı lebîden men' olundukları beyânıyla mâbed ve menâzil-i

mezkûrenin yine rehâbin-i mersûmeye terkiyle icrâ-yı âyin ve talim-i sıbyan etmelerine mümâna‘at olunmayarak himâyet kılınmaları husûsu Fransa Devleti'nin Der-sa'âdet'te mukîm sefâreti tarafından geçen sene bâ-takrîr inhâ olunub tahkikat-ı vakıa iktizâsınca sâlifü'z-zikr karyelerde ba'zı Efrenc râhibleri bir ruhane-i istihbar ve sonraları kilise ittihaz ederek kurâ-i merkûmede mütemekkin ebâ'id-i ceddine Devlet-i Âliyye'den olan Arab Rum re'âyâsından ba'zılarını sizlere pasaport gönderüb cizye ve tekâlifden muaf etdiririz yollu işgal ile maan icrâ-yı âyin etmekde ve re'âyâ-yı mersûm evlâdlarını kendüleri okutmakda olduklarından re'âyâ-yı merkûm hakkında fakat ber-vech-i muharrer hilâf-ı şüruta müraffî olan harekâtın men'i husûsuna dâ'ir eğerçe bir kıt'a emr-i âli ısdar olunmuş olub ancak sefâreti merkûm tarafından ol sûretle vukû'-ı şikâyetin sebep ve hikmet-i hakîkiyesine olduğu ma'lûm olmadığından isti'lâm-ı keyfiyyet zımında ol vakit Beyretüş'ş-Şam'da bulunan serasker-i sâbık ‘atûfetlü Mustafa Paşa hazretlerine bir kıt'a tahrîrât gönderilmiş ise de buna dâ'ir bir îlâm ve ifâdeye destres olunmamış ve rehâbin-i mersûme haklarında ber-vech-i bâlâ ika olunan ma'lûmat kendülere müceb-i bir lisani-i hal olmuş idüğünden bahisle istid'â-yı sâbıkın tekidini şâmil sefâret-i merkûme cânibinden makâm-ı vâlâ-yı nezâret-i hâriciyeye bu kerre dahi bir kıt'a takrîr takdim ve i'tâ kılınmış ve bu madde saâdetlü ferik Tayyar Paşa Hazretlerinin Kudüs ferikliği hengâmda vukû' bulub müşârün-ileyh dahi Der-sa'âdet'te bulunmak hasebiyle sûret-i hal ferik-i müşârün-ileyhden istifsar ve sual olundukda ifâdat-ı vakıası derece-i kifâye de olamadığından cânib-i sefârete kanaat gelmeyerek keyfiyyetinin mahalline bir kerre dahi isti'lâm ve iş'arı ifâde olunmuş ve bu sûret tensib kılınmış olmağla meftur olunanları gevherper inhaâ-yı rüşd ve fetânet iktizâsınca husûs-ı mezbûrun tafsilât-ı meşruhaya nazaran yani sudur eden emr-i âlide münderiç inhâ vechiyle rehâbin-i mersûmenin harekât-ı merdiyeleri müfadına hakikat midir yoksa rehâbin-i mersûm kendü hallerinde buldukları hânelerinde yalnız icrâ-yı âyin eyledikleri halde taallüm-ı sıbyan husûsu oradan deflerine vesîle şikâyeti mi ittihaz olunmuşdur ve zikr olunan karyelere mukaddem ne sûretle geçmişler ve karye-i tavattün etmişlerdir ve mekteb küşadına tasddileri vâki' olduğu halde bir gûna ruhsatına mübeyyindir ve'l-hâsıl bu maddenin evvel ve âhir teveccüh olmuş ise etrafiyla mahallinden bi't-tahkik bu tarafa iş'ar ve temnikine himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. Fî 15 Muharrem sene 59

İşbu emir-nâme-i saminin vusulünden bahisle keyfiyyet Kudüs-i Şerîf feriki 'atûfetlü paşa hazretlerinin ve sâ'ir erbab-ı vukû'funa lede'-l isti'lâm zikr olunan karyelerde sâkin ve mütemekkin olan Devlet-i Âliyye re'âyâsından Rum milleti olmayub mezkûr beyninde o makûle Frenkde Tâifesi olduğundan başka dâhil ve hâricde ruhban-ı mahsusi hiç bir kazada kilise müşahade etmediklerine dair ahâli tarafından vürûd eden bir kıt'a arz-ı muhzır leffen

gönderildiği beyânıyla fi 9 Şevval sene 59 târihinde Esat Paşa tarafından vârid olan cevâbnâme kayd-ı bâlâsına şerh verildi cevâbnâme-i mezkûr Zilkade battal torbasında hıfz

[322] **Bosna Müşîrine**

Fransa Devleti tebasından Bona nâm tâcir Bosna Eyâleti derûnunda güzâr ve cereyan eden Sava nehrine karib Koniçe Karye civârında ve Robeksa ve Esraltı Gora ve Sefa nam mahallerden ve şehr-i mezkûra yakın sâ'ir kazâlardan li-ecli't-ticâre kereste iştirâ ve kat'ıyla Koniçe nam karye civârında bir mahalden sefineye tahmîl birle mahall-i sâ'ireye nakl ve irsâl etdireceğinden ve kat' olunacak kereste fiçılık tahtadan ibâret olarak bunda tersâne-i âmireye mazarrat görünmeyeceğinden bahisle tâcir-i mersûmun ol mevâlide kereste iştirâ ile kat' ve isrâ eylemesine müdâhele ve mümâna'at olunmaması husûsu Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr ifâde ve istid'â olunmuş ve keyfiyyet Devletlü kapudân paşa hazretlerinden lede'l-isti'lâm tâcir-i mersûmun havali-i merkûmeden kat' etdireceği fiçi tahtası tersâne-i âmirenin âzam-i levâzımından olduğundan başka mersûmun mübâyaa edeceği kereste inhâ olduğu vechle yalnız fiçi tahtası mıdır yoksa sâ'ir nev' kereste dahi var mıdır olduğu sûretde tersâne-i âmirenin işine gelür takımdan mıdır sûret-i halin ol emirde savb-ı sâmillerinden istiş'arıyla keyfiyyetin tersânece bilinmesi lâzım geleceği îlâm kılınmış olmağla olvechle tâcir-i mersûmun zikr olunan mahallerden kat' etdireceği kereste yalnız fiçicilik tahtası mıdır yoksa sâ'ir nev' daha kereste var mıdır ve olduğu sûretde tersâne-i âmirenin işine gelür takımdan mıdır ne vechle ise suret-i halin bi'l-etraf tahkîk ve tenbihle bu tarafa iş'arı husûsuna himmet buyurulmaları siyâkında kâ'ime. 11 Safer sene 59

[323] **Fransa Sefâretine Müzekkire**

Ma'lûm-ı dostâneleri olduğu üzere Fransa Devlet-i fehîmanesi tebasından hidemat-ı Devlet-i Âliyye'den müste'men olunanlardan birine ruhsat verilecek ve yâhûd yeneden birine i'tâ-yı hizmet olunacak olduğu vel-yevm hizmetinde bulunanlarından biri hakkında bir gûna şikâyet olduğu halde keyfiyyetin evvelce canib-isefâretlerine bildirilmesi elli yedi senesi Zilkadesinin yirmi yedisi târihiyle mu'ahharen ahz olunmuş olan takrir-i dostâneleri ifâde ve inbâ kılınmış ve bu usule taraf-ı Devlet-i Âliyye'den dahi muvâfakat vukû' bulmuşdu Devlet-i müşârün-ileyhâ yedinde olub muvakkaten ta'yîn ile bir müddetten berü karantina direktuvarlığında müst'ahdem olan Mösyö Yorgi Robert'in îfâ-yı hizmet etmiş ve el-hâletü hâzihi usûl-i karantinanın berri ve bahrîsi bi't-tesis yoluna girüb ve girmekte olan işbu direktuvarlık hizmetinin tâdiliyle ba'de-zin tahaffuzhanede bulunan me'mûrin ma'rifetiyle tesviyesi ve usûl-ı tahaffuzun ziyâdesiyle dikkat ve ehemmiyetine medar olacağı

mukaddemce meclis-i tahaffüzden bâ-mazbata beyân olunmuş ve keyfiyyet geçenlerde taraf-ı dostânelerine dahi ihbar kılınmış olmağla merkûmun şehr-i şubat gayetine değin işlemiş olan mâhiyesinin tamâmen tesviyesiyle gaye-i şehr-i mezbûrdan îtibâren kendüye ruhsat irâ'e ve ibka ve yedine bir kıt'a icâzetnâmem dahi i'tâ olunmuş olduğunun beyânına ibtidar olundu.

10 Safer sene 59

[324] Fransalı Robert'e Ruhsatnâme

Dâ'ire-i ruhsatnâme Fransa Devlet-i fehîmanesi tebasından Mösyö Lui Robert saltanat-ı seniyyenin vaz'ı icrâsına muvâfık olmuş olduğu karantina maddesinin usûl-ı bahriyesini tesis ve ibka etmek üzere der-kâr olan ma'lûmatı cihetiyle çend sene mukaddem muvakkatan direktuvar namıyla meclis-i tahaffüzde istihdam olunmakta bulunmuş ise de el-hâletü-hâzihi madde-i mezkûrenin usûl-ı berriye ve bahriyesi b'it-tesis yoluna girip ve girmekte bulunmuş olduğundan mâadâ direktuvarlık namıyla me'mûr istihdamının âdem-i lüzumu keyfiyyeti mukaddemce meclis-i tahaffuzdan dahi bâ-mazbata ifâde olunmuş olduğuna binâen kendüsüne bu def'a ruhsat verilmiş olmağla merkûmun olvechile hizmet-i Devlet-i Âliyye'den çıkmış idüğünü ve sıbkat eden hizmeti merkez-i kabûlde bulunarak hakkında hürmet ve mahzuziyyet der-kâr olduğuna makâm-ı vâlâ-yı nezâret umûr-ı hâriciyeden işbu varaka ve tahrîr ve imlâ bit-temhir yedine i'tâ olundu. 10 Safer sene 59

[325] Sayda Müşîrine

Fransa Devleti tebasından ba'zı eşhas idâre-i Mısıriyye zamanında bin sekiz yüz kırk senesi ağustosundan îtibâren yirmi sene müddet tasarruf etmek üzere sâhibiyle bil-mukâvele Beyrutda bir mahal istîcar ve harîr fabrikası ittihazıyla ol vakitden berü bilâ-müdâhal-ie münâza'a yedlerinde bulunmuş ve mu'ahharen'atûfetlü Mustafa Nuri Paşa hazretlerinin Berriyetü'ş-Şam'a 'azîmetde yedlerinde bulunan kontrato senedi ibraz ve muâyene birle nezd-i müşârün-ileyhde dahi muteber tutulduğunun üzerine mersûmlar mahall-i mezbûre küllî akçe sarf ederek harîr îmalıyla meşgul olmuş iseler de bu esnâda fabrika-i mezkûr civârından cârî olub tahsîsatından bulunan su keyfiyyetden dolayı ba'zı gûne müdâhele ve münâza'a zuhûra gelmekte olduğu beyânıyla münâza'a-ı vakıanın men' ve def' ile müddet-i muâyene-i mezkûrenin tekmiline değin merkûmların ber-mûceb-i kontrato mahall-i mezbûra mahsus bulunan şeylerine taaddî ve temettu'larına müdâhele etdirilmemesi husûsu Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti cânibinden takrîr takdimiyle ifâde ve inhâ olunmuş ve Devlet-i müşârün-ileyhâ tebasının gadrden vikayeleri îcab-ı müsafatından olduğu misüllü merkûmların ol tarafda mahall istîcar ederek fabrika küşad ve ihdas eylemeleri ne sûretle olmuşdur ve münâza'a-i

vakıadan neşet etmişdir buraca muhavvel bulunmuş olduğundan meftur oldukları müessir-i meha-şinas ve rü'yet iktizâsınca münâza'a-i mezkûrenin bit-tahkîk îcabı vechle def' ve tesviyesiyle tebâ-i merkûmenin ızrardan vikayelerine ve merkûmlar fabrika ittihaz ettikleri mahalli mukaddema ne vecihle isticar etmişlerdir ve el-hâleti-hâzihi derûnunda ne îmal etmekteyler ve bu cihetle vukû'a gelen münâza'atdan neşet eylemişdir şu işinin dahi tahkikiyle hak-ikat-i keyfiyyetinin bu tarafa beyân ve iş'arına himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 14 Safer sene 59

[326] Sayda Müşîrine

Trablusşam ahâlisinden ve tüccâr tâifesinden İzzeddin nâm kimesnenin vergisinin tahsîli zımında meclis-i mülkiyet tarafından gönderilen me'mûrların merkûmun Fransa tebasından Heveç Lombar nam şahsın hânesinde ihtifâ etmiş olmak mülâbesesiyle hâne-i mezbûra duhullerinden dolayı Fransalı-yı mersûm ile zikr olunan me'mûrlar beyinde zuhûra gelen münâza'a keyfiyyetine dâ'ir vârid olan tahrîrât-ı behiyyeleri me'âli ve münhası ma'lûm-ı senâ-veri olmuş keyfiyyet varîd ve tahrîrât-ı atufilerinde Fransa Sefâreti tarafından sual olunarak sûret-i me'âl beyân ifâde ve evrak-ı mezbûre cümleten ibraz ve irâ'e olunmuş ise de konsolos-ı mûmâ-ileyh keyfiyyeti sefâreti tarafına başka sûretde yazmış ve mersûm Heveç Lombar'ın haklı olduğuna İngiltere ve Avusturya konsoloslarını dahi eşhad eylemiş olduğundan mersûmun hânesine girmiş olan zâbi'tâ ve neferatın tenzil-i rütbe ve tedibleriyle bir tarziye-i aleniyye-i i'tâsı iddi'â ve iltimâs olunmuş ve konsolos-ı mûmâ-ileyh zât-ı vâlâ-yı dostânelerinden pek eşed-i memnun ve müteşekkir olmasıyla bu bâbda taraf-ı âlilerinden her ne gûna şıkka i'tâsı tensib ve icrâ etdirülür ise cenâb-ı sefâretten izhâr-ı rızâ ve muvâfakat olunacağı beyân kılınmış olup eğerçe iş'ar-ı âlileri tezvic olunarak sefâretin ifâdesine mümaşat olunmamış ve şöyle böyle pazar terkim-i retk verilmeyerek konsolosun hâriç ez-dakika olur olmaz şeye karışmaması ve tahsîl-i rızâ-yı âlilerine say eylemesi lâzım geleceği îrad olunarak cânib-i sefâretten konsolos ol vecihle eyleyeceği beyân kılınmış olduğundan ve bu husûsu gûyâ sefâretin yek mültezimi olduğu rüyet kılındığından bir hakîkice sûretle savuşdurulması hâtır-güzâr olmağla eğerçe neferat-ı merkûm evvel günlerde haps ve tevkîf olunmuş oldukları halde bu sûret bir tarziye-i aleniyye birisini tutabileceğinden mesela merkûmların habsi ve te'dib olunmuş olduklarını müşar-ı konsolos-ı mûmâ-ileyh tarafa bir kıt'a mektub irsâl ve tesyar buyurulduğu ve bundan böyle bu misüllü keyfiyyet vukû'a gelmemesi esbabının istihsaline bakıldığı iş'ar ve temin kılındığı halde buna konsolos-ı mûmâ-ileyh tarafından bir tarziye-i kafiye nazarıyla bakılabileceği der-kâr ise de artık meftur olmadıkları akıl ve dirayet-i seniyye-i müşîraneleri iktizâsınca bu sûret mi icrâ buyurulur

yoksa oraca başka sûretle mi icrâsı tensib olunur hâsılı konsolos-ı mûmâ-ileyhin iknâ ve irzâsı her halde re'y-i tensib-i âlilerine nokta-i mevâddan olmağla ana göre îcabını icrâyâ himmet buyurmaları beyânıyla kâ'ime. Fî 19 Safer sene 59

[327] Diyarbekir Müşîrine

Mardin Kazâsı'ndan mütemekkin Fransa Devletine tabi Efrenc râhiblerinin orada kâ'in manastır ve mâbedleri müşrif-i harab olarak tâmire muhtaç olmuş olduğundan manastır-ı mezkûrenin bi'l-mesâha resmi ve îlâm-ı şerriyyenin bu tarafa irsâl olunması husûsu bu def'a ifâde ve iltimâs ve olunmuş ve ber-mantuk kuyûd-ı Devlet-i müşârün-ileyhâya tabi Efrenc râhiblerinin Memâlik-i Mahrûse sevâhilinde kâ'in İzmir ve Sayda ve İskenderiye ve sâ'ir iskelelerde bulunan kiliselerine 'ahden sarâhat var ise de Memâlik-i saltanat-ı seniyyenin mahall-i berriyesi olan gerek Mârûnî ve gerek sâ'ir mahallerde Efrenc râhibleri için kadimden kilise ve manastır olduğuna dâ'ir eğerçe bir gûna ibâre olmayub fakat kazâ-i mezbûrda Ermeni milleti ile Katolik tâifesi beynlerinde ba'zı manastır ve kiliseye mütedâ'ir aralık aralık münâza'a vukû' bularak bi'l-istid'â emr-i Âliyye verilmekte idüğü ve şimdîye kadar bir vaktinde Mardin Kazâsında Efrenc tâifesi için iltimâs ve istid'â vukû'u mesbuk olmadığı anlaşılmiş olduğundan keyfiyyetin ol emirde bir kere sû-yı düstûrilerinden istiknah ve isti'lâmı iktizâ-yı hal ve maslahatdan görünmüş olmağla ber-minvâl-i muharrer kazâ-i mezbûrda kâ'in tâmiri iltimâs olunan manastır Ermeni ve Katolik ve milel-i âharın icrâ-yı âyin edegeldikleri kilise ve manastırlarından olmayarak hin-i fehîminden berü Efrenc ruhbanıye tahsîsi manastır mıdır değil midir erbab-ı vukû'fdan alenen bade't-tahkîk kadimden Efrenc kilisesi olduğu takdirde bu makûle tâmiri istid'â kılınan kilise hakkında cârî ve mer'i olan usûl ve nizam iktizâsınca mâbed-i mezkûrun ma'rifet-i şer-i şerîf ve mimarilere ma'rifetle geşt ve muâyene ve her bir mahalli mesâha birle vaz-ı kadim ve heyet-i asliyesini bir karış ve bir parmak tecâvüz etmeyerek tul ve zira' ve kad ve arzını gösterilerek bir kâğıda tersim ve ba'dehu iktizâsı icrâ olunmak üzere îlâm-ı şer ile berâber hakikat-i halde bâ-îlâm bu tarafa takdim ve iş'arı ve bu bâbda bir nev tamaha meyil ile munâfi-i şer-i şerîf ve if'al-i halat inhâ olunur ise mütecâsir olanlar muhattab ve mesul olacağı emr-i gayr-i mahlûl bulunduğundan ana göre hareketle hilâf-ı inhâdan bigayet-i tevakkî mücânebet olunması husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. Fî 4 Rebi'ü'l-evvel sene 59.

[328] Bahr-i Sefîd Boğazı Muhâfızına

Fransa Devleti Beylik sefâretinden bir müddetden berü Der-sa'âdet'te bulunan bir kıt'a Gavz sefinesi bu gûn Bahr-i Sefîd cânibine avdet etdirilerek yerine Lakbeleş tabir olunur bir

kıt'a Birik sefinesi geleceği beyânıyla mezkûr sefinelerin Boğaz'dan mürûr ve vusûlüne mümâna'at olunmaması husûsu Devlet-i müşârûn-ileyhâ sefâreti cânibinden bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş ve keyfiyyet hak-ipay-ı hümayun hazret-i şâhânedan lede'l-istilzam olvechile zikr olunan sefinelerin mürûr ve vusûlüne mümâna'at olunmaması husûsuna irade-i seniyye-i mülûkaneye müte'allik buyurulmuş olmağla ber-muceb-i irâde-i âliyye mezkûr sefineleri boğaz-ı mezbûre vürudlarında emsali misillü mürûr ve vusûlüne mümâna'at olunmaması husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 7 Rebi'ü'l-evvel sene 59

[329] Ayvalık Ka'im-makâmına

Fransa Devleti tebasından Kostantin nâm müste'menin Ayvalık Kazâsında mütemekkin olub bu esnâda halik olmuş olan adamı Yankad nam şahıs zimmetinde ba'zı muhasebeden dolayı haylice alacağı bulunmuş olduğundan bahisle hâlik-i mersûmun ol tarafda bulunan bil-cümle emlâk ve eşyâ ve akçesinin ma'rifet-i şerle tahrîriyle mûmzâ defterinin bu tarafa irsâli husûsu mersûm Kostantin tarafından iltimâs ve istid'â olmuş olmağla keyfiyyet muvâfık-ı nefsi-emir olduğu halde hâlik-i mersûmun ol tarafda olan bil-cümle emlâk ve eşyâ ve akçesinin ma'rifet-i şerle bi't-tahrîr ne miktara bâliğ olur ise veresesine tevzî ve taksimi sûretinin tevkîfiyle mûmzâ defterinin bu tarafa irsâl ve tisyarı husûsuna himmet eylemeleri siyâkında kâ'ime. 20 Rebi'ü'l-evvel Sene 59

[330] Sayda Müşîrine

Fransa Devleti tebasından Beyrut'da mukîm Dalamon nam Beyzadenin Beyrut nâib-i sâbıkı Abdulgani Efendi zimmetinde bir kıt'a memhur ve mûmzi sened mücebine on yedi bin gurus matlûbu olub merkûm meblağ-ı mezbûru bid-def'aat taleb etmiş ise de mûmâ-ileyh saydiye-i sülûk birle sened-i mezbûrunun mühür ve imzâsı kendüsünün olduğu inkâr ve meblağ-ı mezkûrunun te'diyesinde imtinâ ve muhâlefet izhâr etmekde olduğundan ve husûs-ı mezbûr mukaddema Beyrut meclisinde dahi rü'yet olunarak sened-i mezbûrenin mühür ve imzâsı kendüsünün olduğu bi'l-beyyine ol bâbda meclis-i mezkûrdan Arabül-ibâre bir kıt'a mazbata verilmiş idüğünden meblağ-ı mezbûrenin mûmâ-ileyhden tamâmen ve serian tahsîliyle beyzade-i merkûmun gadrden vikayesine himmet olunması ol tarafda tahsîli mümkin olmadığı halde mûmâ-ileyhânın Der-sa'âdet'e irsâl kılınması husûsu Devlet-i müşârûn-ileyhânın Der-Âliyye'de mukîm sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve istid'â ve marul-beyân mazbata dahi maan takdim ve i'tâ kılınmış ve mûmâ-ileyh nüvvabdan olmasıyla ber-minvâl-i-i muharrer oraca tesviye-i maslahat imkânından olmayacağı takdirde kendüsünün bu cânibe ihzârı zât-ı vâlâ-yı fütüvvet-penâhî ile ledel-muhabere tensib olunmuş

olmağla olvechile keyfiyyet yine meclisince ber-nehc-i şer-i âli rü'yet olunarak meblağ-ı mezbûrun efendi-i mûmâ-ileyhden tahsîliyle beyzade-i merkûma i'tâsı ve maslahat-ı idarece tesviye olunduğu sûretde mûmâ-ileyhin li-ecli't terafu Der-sa'âdet'ten irsâl ve ihzârı husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 13 Rebî'u'l-âhir sene 59

[331] Rumeli Müşîrine ve İskenderiye Ka'im-makâmına

Fransa Devleti'nin Yanya'da kâ'in konsolos Grase nam beyzade bu def'a seyr ve seyahat tarîkiyle Arnavutluk havâlisinden ba'zı mahallere gireceği beyânıyla hakkında merâsim-i hürmet ve riayetın îfâ ve icrâsı husûsu Devlet-i müşârün-ileyhânın Der-sa'âdet'te mukîm sefâreti tarafından bâ-takrîr ifâde ve istid'â olunmuş olmağla olvechile konsolos-ı merkûm hakkında lâzime-i hürmet ve riayetın icrâsıyla berâber himâyeti esbabını istihsali husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 4 Rebî'u'l-âhir sene 59

[332] Selânik Müşîrine

Fransa Devleti tebasından Marsilyada mukîm mösyö Deropo nâm tâcir ile diğerk ba'zı tüccârın Selânik mütemekkinlerinden ve tebâ-i Devlet-i Âliyye'den Fransuva nam yahûdi ve karındaşı zimmetinde ma'lûmül-miktar matlûbları olub bin sekiz yüz kırk sene-i milâdiyesi şehr-i teşrînisânîsinde mersûman duyun-ı mezkûrdan üç nefer rabt ile on altı mah zarfında te'diyeye nevîd ederek bir kıt'a mukâvele senedi yalnız bir imza ve i'tâ etmiş ve müddet-i mezbûre zarfında sâ'ir dayınlerine olan vereceklerini îfâ eylemiş iseler de Fransalı-yı merkûm hakkında sened-i mezkûrun hükmünü âdem-i icrâ ile merkûmun tahmînen on bin frank mikdârı matlûbu kalmış ve muzâfatın edâ-yı deyne iktidarı var iken ağdad-ı vehiyye serdiyle meblağ-ı mezbûru edâya imtinâ göstderilmekde bulunmuş olduğundan tâcir-i merkûmun mersûmanda olan ma'ruz-zıkr bir an evvel istihsal ve istifâ eylemesi husûsu müşârün-ileyh sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş ve bu makûle matlûbatın istihsal-i tesviyesi iktizâ-yı maslahatdan bulunmuş olmağla ber-mûceb-i inhâ tâcir-i merkûmun mersûman zimmetlerinde olan matlûbunun şer-i şerîf ve meclis ma'rifetiyle rü'yet ve tahkîk ve sened-i mezkûrun muâyene ve tedkik icrâ-yı iktizâsına ve bade't-tahsîl mezbûrunun vekiline tesellümü husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 8 Rebî'u'l-âhir sene 59

[333] Sivas Mutasarrıfına

Fransa Devleti teba'asından Doman nâm tâcirin vekili olan ve Arnatati nam şâhsı sene-i sabık-ı şehr-i teşrînievvel içinde li-ecli'l-maslaha Niksar'dan Tokad'a 'azîmet eder iken Tokat civârında Fettah tarîk güruhundan üç nefer şâhs-ı mersûmun üzerine hücum birle harb ve cerh

eylediklerinden başka derûnunda beş guruş bulunan heybesini bi'l-cümle eşyâsını gasb etmiş olduğundan şâhs-ı mersûm ol vakit zât-ı şerîflerine tahrîren ifâde-i hal eylemiş ise de şâhs-ı merkûmunun zabıta ve tedkikleri husûsunda cânib-i saâdetlerinden ihmaldir ki merkûmların kaçırılmaları vesile ibtidar olmak hasebiyle eşyâ-yı merkûme ve mansub-ı zahîre ihraç olunamamış vuku' keyfiyyetini mübeyyin iki kıt'a şehâdetnâme verilmiş idüğü bu def'a mezbûr cânib-i sefâret inhâ vukû' bulan zararından dolayı ber-mûceb vakt-i lâzım gelen on dört bin altı yüz guruşun tesellüme tazmîn olunması husûsu iltimâs ve ricâ etmiş olduğundan saye-i madelet vaye-i Hazret-i Pâdişâhî de meriyül-icrâ olan usûl-ı nezafet iktizâsınca husûs-ı mezbûrun ba'zı erbab-ı vukûfdan tahkikiyle vukû' bulan zararın tazmîn etdirilmesi Devlet-i Müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş ve bu misüllü gasb-ı emval keyfiyyeti hilâf-ı şer-i âli ve munâfi rızâ-yı tacidari olmak husûsuyla Memâlik-i Mahrûse-i Şâhâne bulunan Devlet-i mütehabe tebasının her dürlü taaddiyatdan muhafazaları usûl-ı mesailkariden bulunmasıyla sûret-i inhâ nefsul-emirde muvâfik olduğu halde şakî-i merkûmların ahz-ü giriftlerinde tecviz-i müsâmaha olunması lâyiksiz görünmüş ve mâmâfih merkûmun iskân ve irzası lâzımeden olarak sâ'ire defter-i mezkûr leffen savb-ı şerîflerine irsâl kılınmış olmağla ber-vech-i istid'â-i merkûmun mikdârı zeban-ı vukû' maddenin tahkikle kendüsünün iskân zımnında sıhhat-i keyfiyyetin bu tarafa iş'arı husûsuna himmet eylemeleri siyâkında kâ'ime. 27 Rebî'u'l-âhir sene 59

[334] Selânik Müşîrine

Fransa Devleti tebasından Esgalon Ferfandemi nâm tâcirin Selânik'de mütemekkin kâ'in ve Zimakini nam Bezirgânlardan iki yüz bin guruş matlûbu olup mersûmlar edâ-yı deyne iktidarları olmadığından Selânik sâkinlerinden Müftüzade Necib Bey zimmetinde bâ-îlâm mütebeyyin olan yüz seksen bin guruş alacaklarını tâcir-i mersûma havâle etmiş olmalarıyla meblağ-ı mezbûrun mir-i mûmâ-ileyhten bit-tahsîl tâcir-i mersûma îfâ etdirilmesi Devlet-i müşârün-ileyh sefâreti cânibinden mukaddema lede'l-istid'â husûs-ı mezbûr mahkeme-i ticâret havâle olunarak keyfiyyet leder-ruye tâcir-i mersûmun yedinde mersûman taraflarından meblağ-ı mezbûrun tarafına havâle ve terk olduğuna dâ'ir ve eser-i şâ'yân-ı ağyar bir gûna sened bulmadığından ber-mûceb kaide-i ticâret-i mersûm sened ibrazıyla isbat-ı müddeâ edinceye değin dâvâları bi'l-imhal olvakit îlâm olunamayub ala-hale bırakılmış ise de mu'ahharen mir-i mûmâ-ileyh mutasarrıf olduğu emlâkı üzerine konulan sektedarının def'i zımnında bir kıt'a tahrîrât-ı senâ-veri istihsaliyle ol tarafa 'azîmet etmiş olduğu ve tâcir-i mersûm bu bâbda protesto ederek lâzım gelen senedi dahi ibraza müheyya irâde-i memha bulunduğu inhâ ve emlâk-ı merkûme üzerine tekrar sektedar konulub mir-i mûmâ-ileyhin li-

ecli'l-muhâkeme Der-sa'âdet'e ihzârı husûsu sefâreti mûmâ-ileyhâ cânibinden bir gûna dahi bâ-takrîr-i ifâde ve istid'â olunmuş ve keyfiyyet ve iktizâsı ticâret nezâreti tarafından lede'l-istilzan mir-i mûmâ-ileyh ile tâcir-i mersûmun akdemce lâzım gelenlerin celb ve cem'inden ticâret mahkemesinde mâkud-ı meclisde Sarraf tâifesinden Galoba'ya ve Matbin'a sebkat eden terafularında tâcir-i mersûm ismine olarak çend kıt'a tahvil ibraz ile sâlifü'z-zikr yüz seksen bin guruşun tarafına havâline terk olunduğu istihsaliyle tarafına te'diyesini iddi'â beyân ve mir-i mûmâ-ileyh dahi cevabında tâcir-i mersûm bir gûna deyni olmadığı ifâde ve ityan ederek vakıa bu makûle havâle maddelerinde tarafeynin kuyûdu olmağla kaide-i ticâret iktizâsından olunarak bu takrîrde tâcir-i mersûmun mûmâ-ileyh zimmetinde bir gûna alacak iddi'âsına salâhiyeti olmadığı huzzar-ı meclis tarafından kat'iiyyen cevâb verilmiş ise de tâcir-i mersûm mir-i mûmâ-ileyhin Selânik'de olan çiftlikin fûrûhtuyla ve bunun tesviyesi sırasında alacağıнын istîmali iddi'âsında bulunarak mir-i mûmâ-ileyh ise çiftliğin mezbûr hâsılatından kafe-i deynine senevî yirmi bin guruş te'diyesiyle saye-i hazret-i mülûkanede kendüsü dahi intiaş etmekte idüğüne ve defaten îfâ-yı deyne ademül-iktidar bulunduğuna binâen duyûn-ı mezkûrenin mahallinde dâinleri muvâcehesinde ma'rifet-i şerile taksit-i-rabt ve tesviyesi îlâm olunarak ol bâbda bir kıt'a fermân-ı âli ısdar ve mücebince tahrîrât-ı senâ-verî dahi terkîm ve tısyar olunarak ol tarafa 'azîmet eylemiş olmasıyla ber-mantuk emr-i âli mir-i mûmâ-ileyhin emlak ve akarı vâridatından mersûmlara olan deyninin te'diye ve îfâsı mahallinde teveccühle tesviye olunmak ve yâhûd bâdema tanzîm olunacağı küsürüyle tasmim kılınmış ise ol sûretle icrâsı yani ferman verilecek akçenin bil-tevfik tâcir-i mersûmun mersûman Yahûdiler zimmetlerinde iddi'â eylediği alacağı tahkîk eylediği halde hisseleri müste'min-i mersûm verilmesi suretine beynet-tüccar karar verilmiş olduğu nezâret-i müşârün-ileyhâ tarafından ifâde ve îlâm olunmuş olmağla ber-müceb emr-i âli ve îlâm mir-i mûmâ-ileyhin mersûmlara olan deyninin îfâ-sı teveccühle (5) karar verilmiş ise olvehile mersûmlara verilecek akçenin bit-tevfik tâcir-i mesfûrun mersûman-ı Yahûdiler zimmetlerinde iddi'â eylediği alacağı tahkîk eylediği takdirde hisselerinin ve bu suretle tacir-i mersûma i'tâ ve te'diyeye îcabının tesviye edilmesi husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 6 Cemazîyelevvel sene 59

[335] Diyarbekir Müşîrine

Diyarbekir Eyâleti mülhakatından Amed Kazâsı'nda kâ'in Efrenc kilisesi rehabininden bir nefer Fransalı râhibin mukaddema vukû' bulan harikde bir mikdâr eşyâsını halâs birle bâ-ma'rifet-i şer-i şerîf bit-tahrîr Hasan Paşa hanında bir odaya vaz' ve temhir olunub müteveffâ Reşid Paşanın Sivas müşîrliği hengâmında eşyâ-yı mezbûra ma'rifet-i şerle fûrûht ve esman-ı

hissesi gayr-ı ez-mutasarrıf dokuz yüz guruş reside olarak meblağ-ı mezkûr müteveffâ-yı müşârün-ileyhin hazînesine teslim olunmak üzere ol vakit eyalet-i merkûme tesellümü bulunan Mehmed Emin Ağa'ya cânib-i şerden verilmiş olduğu beyânıyla meblağ-ı mezbûrun hissesine i'tâ etdirilmesi husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa Devleti sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve istid'â kılınmış ve keyfiyyet Mâliyye Nâzırı 'atûfetlü paşa hazretleri tarafından lede'l-isti'lâm müteveffâ-yı müşârün-ileyhin hazîne-i celile-i mâliyyede mahfuz olan muhalefatı ve defatiri tebliğ etdirildikde meblağ-ı mezbûre dâ'ir bir gûna iş'aret bulunamayub müteveffâ-yı müşârün-ileyhin muhalefatına me'mûr-ı ricâl-i Devlet-i Âliyye'den Defter Emîni saâdetlü efendi ve kethüdâsı İsmail Bey taraflarından dahi lede's-sual husûs-ı mezkûra dâ'ir bir gûna ma'lûmatları olmadığı cihetle mahallinden isti'lâmıyla cevâbı ve reddinde îcabına bakılması lâzım geleceği nezâret-i müşârün-ileyhâ cânibinden ifâde ve inbâ olunmuş olmağla meblağ-ı mezbûr ol vakit kimin yed ve zimmetine geçmiştir ve ne mahale teslim olunmuşdur ol tarafda lâzım gelen ve hakikat-ı keyfiyyete ma'lûmatı bulunanlardan bit-taharrî zahîre icrâsıyla keyfiyyetin îzâhen ve tensiki husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 11 Cemazîyelevvel sene 59

[336] Cidde Vâlisi Hazretlerine

Fransa Devleti tebasından Masave'den mütemekkin Rikonej nâm tâcirin ceşş-i Habeş mahallinden mübâyaa ve iştirâ eylemiş olduğu ba'zı emti'a ve eşyânın Masava'dan hin-i imrarında gümrük me'mûru tarafından mugâyir bu kerre ticâret kılınmış resm-i gümrük mutâlebe olunmasından dolayı mersûman muktezîye Cidde cânibinde verilmek üzere eşyâ-yı merkûme Cidde'ye götürdükde ber-mûceb-i taarrüfe yüzde beş resm-i gümrük alınmak îcab eder iken ol tarafda dahi mu'âhede-i mezbûreye munâfi olarak gümrük talep olunmuş ve keyfiyyet ol tarafda bulunan Fransa konsolosu tarafından cenâb-ı dostevilerine şifâhen ve tahrîren ifâde ve îmâ ve bir kıt'a protesto kâğıdı dahi takdim ve i'tâ olunduğ halde dahn-kârıma tesir olarak menafi-i şürut-u 'ahd tâcir-i mersûmun vekili olan Arşo nam Fransalıdan yüzde on iki resm-i gümrük ahz ve istihsal kılınmış olduğu bil-beyân emti'a ve eşyâ-yı merkûme için yüzde beşden ziyâde her ne kadar akçe almış ise vekil-i mersûm redd-ü i'tâsıyla ba'de-zil mugâyir-i mu'âhede ve taarrüfe resm-i gümrük ahz ve talep olunmaması husûsu Devlet-i müşârün-ileyhâ Sefâreti tarafından bâ-takrîr ifâde-i esbak olub ma'lûm-ı düstûrileri olduğu üzere Devlet-i Âliyye'ye mu'âhede-i ticâret akd ve tanzîm etmiş olan bil-cümle düvel-i muntehaba tüccarının diyar-ı ecnebiye mahsuli olarak Memâlik-i Mahrûse iskelelerine götürecekleri emti'a ve eşya sâ'irenin yüzde üç âmediye ve rüsûmat-ı mutasarrıfe-i sâ'ire birle olarak yüzde iki daha resminden sonra cem'an yüzde beş guruş rüsûmatı alındığından sonra ol

eşyâ derûn-ı Memâlik-i Şâhânedan mahall-i sâ'irede sarf ve fûruht olunmak üzere tekrar ol iskelelerden kaldırılıb nakl eylediklerinde madem ki evvel emirde Memâlik-i Mahrûse iskelelerinden birine uğramış ve rûsûmatı kâmilen te'diye etmiş olduğuna dâ'ir ashab-ı yedlerine tezkire verilmiş olduğu halde çıktığı ve gezdiği mahallerde gerek bayii ve gerek müşterilerinden tekrar resm-i gümrük ve rûsûmât-ı saire mutâlebe olunmak ve bunlardan mâadâ bir de ticâret-i dâhiliye ki ticâret-i mersûmenin Memâlik-i mahsulâtından bil-mübâyaa taşra ihraç etmeyüb yine Memâlik-i Mahrûseden bey ve fûrûht eyledikleri kaffe-i emti'a ve eşyâ ve erzakın mer'î olan şûrut üzere âmediye ve reftiye olarak ber-mûceb taarrûfe îcab eden yüzde on iki guruş resm-i gümrükleri istihsal kılınmak husûsları zikr olunan mu'âhede-i cedîde-i ticâret iktizâsından bulunmuş ve tebâ-i ecnebiyyeden alınacak bu makule rûsûmat-ı gümrüğün taarrûfe-i cedîdeye tatbîkan tahsili ve istîfâsı husûsu akdemce çend def'a dahi savb-ı vâlâlarına yazılmış olmağla tâcir-i merkûmun vekili mersûm tarafından ber-mûceb-i inhâ hilâf-ı 'ahd ve şûruta fazla resm alındığı makarin-i sıhhat olduğu halde ziyâde alınan resmin kâmilen diğerk merkûm tarafına redd ve îfası ve fimâ-ba'd menafi-i mu'âhede-i ticâret rûsûmat-ı gümrük mutâlebesinin külliyyen men' ve def'le mugâyir-i mu'âhede bir gûna hâlet-i musavâ' vukû'a getirilmemesi husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 17 Cemazîyelevvel sene 59

[337] **Taraf-ı Eşref-i Hazret-i Nezâretpenâhîden İzmir Ka'im-makâmına**

Ma'lûm-ı atufileri olduğu üzere Devlet-i Âliyye ebedül-devam dost ve muvahid olan bil-cümle düvel-i mütehabbe beyinlerinde cârî bulunan hub ve musâfat iktizâsınca me'mûriyet-ı saltanat-ı seniyye ile Memâlik-i Mahrûse-i Şâhânedan mukîm düvel-i mütehabbe me'mûrları meyânelerinde dahi asar-ı dosti ve muhadenetinin îfâsı ve hüsn-i emniyet ve muâvanet olunması lâzım geleceği bedidar Devlet-i vâlâları musaf oldukları fetânet bir güzîde...der-kâr olan vukû'f ve ma'lûmat-ı behiyyeleri cihetiyle bu husûsa ri'âyet yani İzmir'de bulunan düvel-i müşârün-ileyhim konsolosları haklarında dâima icrâ-yı şerife-i hürmet ve meveddete himmet buyuracakları vâreste-i kayd iş'ar ise de ba'zı mecmuata göre Fransa Devlet-i fehîmesi konsolosuyla vukû' bulan muâmelat-ı lâzımeten mevalat-ı muvâfık sûretde olmadığı mürûr ve bu sûret sahih ise münâsib olamayacağından konsolos-ı mûmâ-ileyh hakkında dahi düvel-i fehîme-i saire me'mûrları misillü muâmele-i dil muvazil ve hürmetin îfâsı îcab-ı musafatını olmadığı bedihî olmağla bundan böyle dahi konsolos-ı mûmâ-ileyh hakkında muâmelat-ı cemilenin ibrazıyla hüsn-i asayiş olunması ve mesâlih-i me'mûresine dâ'ir ifadat ve mültemisat vakıasının iktizâsı uhud u şûrut-ı lâzıme-i hulûsa tatbîkan musafihîn-i tesviyesi hususlarında musafata himem-i behiyyelerin ihtarıyla terkim. 14 Cemâziyelâhir sene 59

[338] **Taraf-ı Eşref-i Nezâretpenâhîden Bahr-i Sefîd Boğazı Muhâfızına**

Fransa Devleti beylik vapurlarından bir kıt'a vapur sefinesi mah-ı halin on dördüncü Salı gecesi Bahr-i Sefîd cânibinden boğaza vürud ederek mürûruna dâ'ir tahrîrât mutade olduğundan ber-mûceb-i usûl ve nizam-ı tevfiik kılındığı ifâdesine dâ'ir râhe-zîb ihlâsı ve îtiraz olan şukka-i behiyyeleri itla-i senâ-verî olmuş ve şukka-i mezkûrelerinin vürûdu esnâda Devlet-i müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bir kıt'a takrîr-i i'tâ birle vapur-ı mezbûrun sûret-i me'mûriyet vürûdu inbâ ve mürûruna ruhsatı hâvî tahrîrât-ı samiye tastiri istid'â olunmuş olduğundan müte'allik buyurulan irâde-i seniyye üzere olbâbda bir kıt'a tahrîrât-ı saniye tasdir ve tesyir buyurulmuş olmağla tahsil-i keyfiyyet makar-ı âlisinden ma'lûm-ı vâlâ olarak icrâ-yı muktezası menut-ı himmet-i behiyyeleri idüğü beyanıyla rakimen arifeyi terkîm ve isbal kılındı efendim. Fî 24 Cemâziyelâhir sene 59

[339] **Bahr-i Sefîd Boğazı Muhâfızına**

Fransa Devleti Beğlik sefâretinden ber-mûtad muayyen sefârete me'mûren Der-sa'âdet'te bulunan Aranadya tesmiye olunur bir kıt'a Birik sefinesi bu def'a iâde olunacak ve yerine zammiye nâm bir kıt'a vapur sefinesi gelecek olduğundan sefâin-i merkûmenin Bahr-i Sefîd Boğazı'ndan mürûr ve dühulüne mûmâna'at olunmaması zımnında tahrîrât- hâlisâneler tastiri Devlet-i Müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr ifâde ve istid'â olunmuş ve keyfiyyet hâk-ı pây-ı hümâyun cenâb-ı mülûkaneden lede'l-istilzan sefâin-i merkûmenin boğaz-ı mezbûrdan mürûr-ı duhulüne mûmâna'at olunmaması husûsuna irâde-i seniyye-i hazret-i padişâhî müte'allik ve şeref-sudur buyurulmuş olmağla mûcebince bu taraftan gidecek ve Bahr-i Sefîd cânibinden gelecek sâlifü'z-zikr sefinelerin boğaz-ı mezbûrdan mürur ve duhulüne mûmâna'at olunmaması husûsunda iktizâ-yı halin icrâsına himmet eylemeleri siyâkında kâ'ime. Fî 24 Cemâziyelâhir sene 59

[340] **Bosna Müşîrine**

Fransaya koçu tahtası göndermek üzere Bosna Eyaleti'nde kereste iştirâ etmekde olan Yuvan nam Fransalı tâcir umûr-ı ticâretini rü'yet eylemek için taraf-ı atufilerinden izin tezkiresi ahz eylemek üzere hilâf-ı sâkit icbar olunmakda ve bundan dolayı dâ'ire-i behiyyelerine on beş yirmi bin guruş i'tâsına mecbur olarak bu sûretle merkûmun muâmelat-ı ticâreti tensib kılınmakda olduğundan ve bu misillü ruhsat tezkiresi i'tâsı teklifî mu'âhede-i cedîde-i ticârete mugâyir bulunduğu mebnî olvechile tezkire i'tâsının müteayyin şurût mu'âhede-i mezkûreye ri'âyet kılınması husûsuna dâ'ir tahrîrât-ı hâlisânemiz tastiri Der-sa'âdet'te mukîm Fransa Devlet-i sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş ve tâcir-i

mersûm icrâ-yı muâmelat-ı ticâret eylemesi emrinde olvechile ruhsat-ı tezkiresi verilmek üzere cebr-i vukû'u muvâfik nefsi-emir olduğu halde tâcir-i mersûmun icrâ-yı muâmelat-ı ticâretinde vukû'a gelen tâkibatın men' ve def'i ve hilâf-ı mu'âhede halât-ı vukû'a getirilmemesi husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. 27 Cemâziyelâhir sene 59

[341] **Mektub-ı Sâmi**

Fransa Devleti beyzadelerinden Şankornuma nam beyzade yanında bulunan bir nefer müste'min tercümanıya bu def'a Der-sa'âdet'ten li-ecli'l-beyân Sinob ve Trabzon ve Erzurum taraflarıyla Diyarbekir ve Sivas ve Akhisar ve Ankara ve Beğpazarı ve Kütahya ve Bursa havâlilerine 'azîmet edeceğinden bahisle beyzade-i mûmâ-ileyhin geşt ü güzâr edeceği mahallerde seyahaten temâşâ olan yerleri rü'yet eylemesine ruhsat ve hakkında levâzım-ı dosti ve himâyet ve sıyânet olunması husûsuna Der-sa'âdet'te mukîm Devlet-i Müşârün-ileyhâ sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ ve istid'â olunmuş ve Devlet-i Âliyye ile Fransa Devleti beyninde der-kâr olan silm ve muzâfat iktizâsınca bu husus makule mteberanı haklarında himâyet ve sıyânet-i mümkinenin icrâsı lâzım-ı mevâlatdan bulunmuş olmağla olvechile beyzade-i mûmâ-ileyh yanında bulunan bir takrîr-i himâyetle berâber her hangilerin taht-ı hükümet ve kazânıza dâhil oldukda temâşâyâ şâ'yân mahallerin rü'yet etdirilmesi ve hakkında hürmet ve himâyet-i mümkinenin îfâsı husûsuna mübâderet kılınması için mektub yazıldı. 10 Receb sene 59

[342] **Selânik Defterdarına**

Dergâh-ı âli kapucubaşılardan İskeçeli Emin Bey Fransa Devleti tüccârı mûteberanından Alyon bezirgana bâ-sened ve der-kâr olan deyni mukabelesinde ba'zı çiftlikat ve emlakını rehin etmiş ve deyn-i mezkûrun muayyed-i ma'lûmesi hulûl eylediği cihetle îfâsı ve yâhûd çiftlikat ve emlak-ı merhunenin fûrûht olunub andan tesviye olunması mahalline mukaddemce iş'ar kılınmış ise de mir-i mûmâ-ileyh Bezirgân-ı merkûma mukaddema i'tâ eylemiş olduğu senedatı gûyâ kerhen vermiş olduğunu serd-i beyân ile te'diye-i deyniden imtinâ etmekde ve Bezirgân-ı merkûmun ol tarafda bulunan vekili dahi deyn-i mezbûrun istîfâsı bâbında bir kıt'a emr-i âli ısdarı iltimâsında bulunmuş olduğu ifâdesine dâ'ir tevârüd eden tahriratınız meali ma'lûmat olub Bezirgân-ı merkûmun yedinde bulunan senedata nazaran mir-i mûmâ-ileyhin merkûma olan deyni duyun-ı sahiheden ve vakti tesviyesi haylice uzamış olmasıyla bundan böyle dahi te'hiri hakkaniyetle mugâyir-i halâtından olduğuna deyn-i mûmâ-ileyhin bu sûretle zuhûra gelen istinkâfi nâ-be-câ ve te'diye-i deyn maddesi lâzıme-i umûr-ı şeriyyeden idüğü hüveyda olduğundan bu bâbda emr-i âli ısdarına hâcet olmayarak oraca bil-ikdam tesviyesi

tabiiyet-i maslahat iktizâsından bulunmuş idüğüne mebnî deyn-i mezbûrun ma'rifet-i şer-i şerîf ve meclis-i ma'rifetiyle mir-i mûmâ-ileyhden nakden tahsîli ve teslîmiyle ve kendüsünün iktidarı ve bu sûretin imkânı olduğu takdirde merhun olan çiftlikat ve emlâkın yine ma'rifet-i şer ve meclis ile mir-i mûmâ-ileyh tarafına ber-vechle gadr ve ziyan-ı terettüb etmeyecek sûretde değeriyle tâlibine fûrûht etdirilerek esman-ı hâsılasından ve istîfâ etdirilmesi ve buna dahi mir-i mûmâ-ileyh tarafından ibraz-ı taallül ve mûmâna'at olunur ise ol mahalde kendüsünün tesviye-i maslahat hakkında Der-sa'âdet'e celb ve ihsarı lâzım geleceğinden ol mahalde dahi keyfiyyetin tekrar bu tarafa inhâ ve iş'arı îcabından görünmüş olmağla olvechile husûs-ı mezbûrun savb-ı meşruhuna tatbîkan icrâ-yı iktizâsına mübâderet ve sâlifü'z-zikr çiftlikatın fûrûhtu halinde mir-i mûmâ-ileyhin ziyan-dîde olmaması hûsusuna dahi dikkat ve himmet eylemeniz siyâkında kâ'ime. 10 Receb sene 59

[343] Trabzon Vâlisine

Fransa Devleti beyzadelerinden resanından kâ'ime-i senâ-verî Şankor Kuma nam Beyzade yedine verilen yol emr-i şerîfi ve mektub-i hulûsvâri ile li-ecli's-seyâha Sinob ve Trabzon tarafıyla ba'zı mahaller 'azîmet edeceğinden ve mûmâ-ileyh muhavvel uhde-i düstûraneleri buyurulan mahallerde kâ'in maadin-i hümâyunu rû'yet ve temâşâ etmek emelinde bulunduğundan Beyzade-i mûmâ-ileyhin maadin-i mezbûreyi muâyene ve temaşa eylesine irâ'e-i ruhsat olunması husûsu Devlet-i müşârün-ileyhin Der-sa'âdet'te mukîm sefâreti tarafından inhâ ve iltimâs olunması ve saltanat-ı seniyye ile Devlet-i müşârün-ileyhâ meyânelerinde cârî bulunan mesârîfat iktizâsınca sefâret-i merkûmenin bu makûle is'afı mümkün olan iltimâsının icrâ lâzımesine mahallerinden bulunmuş olmağla olvechile beyzade-i mûmâ-ileyhin ol havâlîde bulunan maadin-i hümâyun-ı mahduddan sâlim olacak vechile seyr-ü temâşâ etmesi husûsunda kimesne tarafından mûmâna'at zuhûra gelmemek üzere iktizâ-yı halin icrâ-yı vâcibül-mesâfat hakkında ri'âyet-i lâzîmenin îfâsına himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime. Fî 13 Receb sene 59

[344] Rumeli Müşîrine

Fransa Devleti tebasından Der-sa'âdet'te mukîm İsfelon Fernandiz nâm tâcir kimesneye Kesriye Ka'im-makâm dergâh-ı âli kapucu başlarından Edhem Ağa'nın damadı Âgâh Efendi'ye Ağa-yı mûmâ-ileyhin iş'ar ve kefâletiyle yirmi dokuz bin dört yüz guruş i'tâ edüb balası ağa-yı mûmâ-ileyhin kefâletini hîn-i zamm ve iktizâsıyla mahtum ve mûmza edilerek efendi-i mûmâ-ileyh yedinden bir kıt'a tahvil ahz etmiş ve mersûm rehn sûretiyle yirmi bir bin guruş kıymetlü bir bâb hâne dahi irâ'e olunarak mu'ahharen meblağ-ı mezbûrun yedi bin

beş yüz guruş te'diye kılınmış ise de kûsürü dûcâr-ı avlet ve tehir olub henüz tahsîline destres olamamış olunduğundan kefâleti mûcebince meblağ-ı mezbûrun ber-mantuk tahvil îcab eden güzêştesiyle berâber ağa-yı mûmâ-ileyhden ahz ve istihsali husûsu bu def'a tâcir-i mersûm cânibine ba-arzuhal ifâde ve istid'â ve tahvil-i mezbûrun bir kıt'a sureti dahi leffen savb-ı vâlâlarına bâis ve iade olunmuş ve Devlet-i müşârün-ileyhâ tebasının tesviye-i maslahatları iktizâ-yı muzâfatından bulunmuş olmağla husûs-ı mezbûr şer-i şerîf ve meclis ma'rifetleriyle rü'yet ve tedkik olunarak müvafık-ı inhâ ve ifâde olduğu halde ber-mûceb-i istid'â-i îcabının tesviye ve icrâsı husûsuna himmet buyurulmaları siyâkında kâ'ime. 19 Ramazan sene 59

[345] Tekfurdağı Ka'im-makâmına

Tekfurdağı'nda mukîm kunduracı esnafından Zorek nam Fransalınun âdemi Andon nâm müste'min geçenlerde bir sabah dükkânını açar iken dükkân-ı mezkûr önünden geçen bir nefer müslimin üzerine kazâen bir parça odun düşmüş olduğundan müslim-i merkûm müste'min-i mersûmu darb etdikden sonra zâbi'tâ-i memleket tarafına iştikâ eylediğine mebnî zâbi'tâ tarafından mersûmanın ihzârı zımnında ta'yîn kılınan çend nefer zabtiye neferatı evvel emirde dükkân-ı mezbûre bil-vürûd mersûmanı bulamadıklarından Frenk Mahallesinde vâki' Fertek râhibinin hânesine girüb uyur iken bidar Frenk ve mersûmanı berâber taharrî eylemek husûsunda merkûmu icbar etmeleriyle râhib-i merkûm dahi kalub neferat-ı merkûm ile konsolos vekilinin hânesine gidüb keyfiyyeti lede'l-ifâde vekil-i mûmâ-ileyh mersûmanın tercümanına terfikan irsâl olundukları beyânıyla neferat-ı merkûmeyi îade etmiş ve mersûmanın meclise vürûdlarında tercüman-ı mersûmun hakikat-i hali beyân zımnında zuhûra gelen ifâdatına kulak verilmeyüb ve uhud ve şûrut-ı îcabına bakılmayub bir gûna töhmetleri yok iken üç saat kadar habs ve tescin ile sebilleri tahliye kılınmış olduğundan müslim-i merkûm ve neferat-ı merkûmenin icrâ-yı terbiyeleriyle berâber ba'de-zin Devlet-i müşârün-ileyhâ tebasına dâ'ir husûsat-ı vâkıada uhud-ı şûruta ri'âyet ve dikkat olunması husûsunu şâmil tahrîrât-ı tastir kılınması husûsu Der-sa'âdet'te mukîm Fransa Devleti sefâreti cânibinden bâ-takrîr inhâ ve ifâde olunmuş ve keyfiyyet muvafık-ı nefsul-emir olduğu halde usûle menafî görünmüş olub her ne ise fimâ-ba'd Devlet-i müşârün-ileyhâ ve düvel-i mütehabbe-i sâ'ire tebası kendi ırz ve edebleri ve icrâ-yı ticâretleriyle meşgul olub bir gûna mugâyir-i usûl ve nizam-ı halatta bulunmadıkları halde husûsat-ı vâkıalarında ber-mûceb 'ahd-i şarta hüsn-i himâyeleri ve sâ'irenin istihsali tarafınızdan ve me'mûriyet-i sâ'ire câniblerinden îtinâ ve dikkat olunmak siyâkında kâ'ime. 23 Ramazan sene 59

SONUÇ

Türkler ve Fransızlar yıllar boyu yakın ilişki içerisinde olmuşlardır. Başlangıçta Haçlı Seferlerine önyak olan Katolik bir devlet olan Fransa'nın, Türklerin Avrupa'dan atılmayacağı anlaşılınca Osmanlı Devleti ile ilişkileri seyir değiştirmiştir. Osmanlı İmparatorluğu ve Fransa arasındaki münasabetler Kanunî Sultan Süleyman ile I. François döneminde dostane bir şekilde evrilmiştir. Bu dönemde Fransa'ya verilen ticarî ayrıcalıklarla ilk ciddi diplomatik temas başlamıştır. Fransa, Osmanlı sınırları içerisinde serbest ticaret yapma hakkını elde etmiştir. Bu ayrıcalıklar Fransa'nın dönemin en zengin devleti olan Osmanlı İmparatorluğu'nun desteğini almasına ve ilk kez bir Hıristiyan devletin Osmanlı Devleti'nde daimî büyükelçilik ve konsolosluk açmasına da yardımcı olmuştur. Fransa'nın bu kapitülasyonlarla dini açıdan da önemli kazanımları olmuştur. Osmanlı Devleti, Fransa'nın bu tehlikeli politikasını anlamıştır fakat ikili anlaşmalar yapmaya devam etmiştir.

XVIII. yüzyıl itibariyle Osmanlı İmparatorluğu batı ve kuzeyden olmak üzere Avusturya ve Rusya tarafından uygulanan baskı ve tehditlerle karşı karşıya kalmıştır. Bu durum Fransa'yı tedirgin etse de Fransa, Osmanlı ile siyasi bir iş birliği içinde olmaktan imtina etmiştir. Fransız İhtilâli sırasında ilişkiler normal seyrinde devam etmiş fakat Napoléon Bonaparte'ın Mısır'ı 1798'deki işgali bu ilişkilere darbe vurmuştur. Bu işgal, Osmanlı Hükümeti nezdinde ezeli dostluğa bir ihanet olarak addedilmiştir.

XIX. yüzyıl başları itibariyle Osmanlı İmparatorluğu bir denge siyaseti yürütmüştür. Fransa ise siyasetini çıkarlarını korumak adına Osmanlı Devleti'ne sadece askeri alanda yardım ederek Osmanlı Devleti'ni paylaşmak isteyenlerle iş birliği yapmak üzerine kurgulamıştır.

Çalışma konumuzu oluşturan Fransa Ahkâm Defteri'nde, XIX. yüzyılın ilk yarısının çeyreğinden itibaren yer alan hükümlere genel olarak bakıldığında konsoloslardan ve yabancı tüccarlardan gelen yazışmalar, yol hükümleri, konsolos ve yardımcılara tanınan kolaylık ve muafiyetler yer almaktadır. Bunların yanısıra devlet yöneticileri ve halk arasındaki ilişkiler, taşrada yaşanan sorunlara yönelik çözümler ve tayinler ilgili bilgiler de mevcuttur. Hükümlerde yine Fransız vatandaşlarının can ve mal güvenliğini sağlayacak her türlü tedbirin alınması, din adamlarının ibadetlerini serbestçe yerine getirebilmeleri, tüccarlardan haksız vergi talebinde bulunulmamasına dair sosyal, siyasi ve ekonomik birçok konu hakkında bilgiye ulaşılabilmektedir. Bu minvalde bir içeriğe sahip olan çalışmamız, 1838-1843 yılları arasındaki Osmanlı-Fransa ilişkilerine ışık tutma çabasıdır.

KAYNAKÇA

- Adıyeke 2002 N. Adıyeke, “Girit Savaşları ve Birleşik Hıristiyan Orduları”. *Türkler* 9. (2002) 738-745.
- Afyoncu - Önal - Demir 2012 E. Afyoncu- A. Önal – U. Demir, *Fransa’ya Osmanlı Tokadı*. İstanbul 2012.
- Afyoncu 2005 E. Afyoncu, “On Soruda Kapitülasyonlar”. *Popüler Tarih Dergisi* 59 (2005) 24-29.
- Altundağ 1988 Ş. Altundağ, *Kavalalı Mehmet Ali Paşa İsyanı Mısır Meselesi 1831-1841*. Ankara 1988.
- Anderson 2010 M. S. Anderson, *Doğu Sorunu 1774-1923 Uluslararası İlişkiler Üzerine Bir İnceleme*. Çev.: İ. Eser. İstanbul 2010.
- Armaoğlu 2016 F. Armaoğlu, *19. Yüzyıl Siyasî Tarihi 1789-1914*. İstanbul 2016.
- Babinger 2003 F. Babinger, *Fatih Sultan Mehmed ve Zamanı*. Çev.: K. Oğlak. İstanbul 2002.
- Bağış 1983 A. İ. Bağış, *Osmanlı Ticaretinde Gayri Müslimler*. Ankara 1983.
- Berkes 2012 N. Berkes, *Türkiye’de Çağdaşlaşma*. İstanbul 2012.
- Beydilli 1999 K. Beydilli, “Küçük Kaynarca’dan Yıkılışa”, Ed. E. İhsanoğlu, *Osmanlı Devleti Tarihi* 1 (1999) 65-135.
- BOA 2002 Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi. İstanbul 2002.
- Bostan 2006 İ. Bostan, “Navarin”. *DİA* 32 (2006) 441-443.
- Bozkurt 2008 M. E. Bozkurt, *Osmanlı Kapitülasyonları Rejimi Üzerine*. Ankara 2008.
- Cezar 2010 M. Cezar, *Mufassal Osmanlı Tarihi I*. Ankara 2010.
- Çaycı 1995 A. Çaycı, *Büyük Sahra’da Türk-Fransız Rekabeti (1858-1911)*. Ankara 1995.
- Çiçek 2002 K. Çiçek, “II. Viyana Kuşatması ve Avrupa’dan Dönüş (1683-1703)”. *Türkler* 9 (2002) 746-764.
- Danişmend 1971 İ. H. Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi* 2. İstanbul 1971.

- Danişmend 1972 İ. H. Danişmend, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi 3. İstanbul 1972.
- Danişmend 1972 İ. H. Danişmend, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi 4. İstanbul 1972.
- Davison 2004 R. H. Davison, Kısa Türkiye Tarihi. Çev.: D. M. Burak. Ankara 2004.
- Emecen 2002 F. Emecen, "Sultan Süleyman Çağı ve Cihan Devleti". Türkler 9 (2002) 501-520.
- Emecen 2009 F. Emecen, "II. Selim". DİA 36 (2009) 414-418.
- Emecen 2012 F. Emecen, Fetih ve Kıyamet. İstanbul 2012.
- Emecen 2012 (b) F. Emecen, "16. Asır Sonlarında Batı Akdeniz'de Siyaset Sahnesi: Osmanlılar-Fransızlar-İspanyollar" Eds. M. İşpirli vd., Kanunî'den Günümüze Türk-Fransız Münasebetleri Uluslararası Kolokyum İstanbul (2012) 75-93.
- Ercan 2002 Y. Ercan, "Yavuz Sultan Selim Dönemi". Türkler 9. Ankara (2002) 780-830.
- Faroqhi 2003 S. Faroqhi, Osmanlı Tarihi Nasıl İncelenir. Çev.: Z. Altok. İstanbul 2003.
- Ferro 2002 M. Ferro, Sömürgecilik Tarihi Fetihlerden Bağımsızlık Hareketlerine Kadar 13.-20. Yüzyıl. Çev.: M. Cedden. İstanbul 2002.
- Fındık 2002 T. Fındık, "Osmanlı Belgelerinin Tanıklığı ile XVI. Yüzyılda Osmanlı-Fransız İlişkileri". Türkler 9 (2002) 1042-1057.
- Finkel 2007 C. Finkel, Rüyadan İmparatorluğa Osmanlı Osmanlı İmparatorluğu'nun Öyküsü 1300-1923. Çev.: Z. Kılıç. İstanbul 2014.
- Gökbilgin 1955 M. T. Gökbilgin, "Mehmed III". İA 7 (1955) 545.
- Gökbilgin 2012 M. T. Gökbilgin, "Süleyman I". Türkler 9 (2002) 521-554.
- Göyünç 1994 N. Göyünç, "Defter". DİA 9 (2000) 88-90.
- Güldiken 2007 S. N. Güldiken, III Numaralı Maraş Ahkâm Defteri'ne göre Ayıntab. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi. Kahramanmaraş 2007.

- Hammer 2010 (a) J. V. Hammer, Büyük Osmanlı Tarihi 4. İstanbul 2010.
- Hammer 2010 (b) J. V. Hammer, Büyük Osmanlı Tarihi 6. İstanbul 2010.
- Isom-Verhaaren 2015 C. Isom-Verhaaren, Kâfirle İttifak 16. Yüzyılda Osmanlı-Fransız Anlaşması. Çev.: A. Ortaç. İstanbul 2015.
- İnalcık 2000 H. İnalcık, "İmtiyazat". DİA 22 (2000) 254-252.
- İnalcık 2009 H. İnalcık, "Tarihte Avrupa Birliği ve Türkiye". Doğu Batı Makaleler II (2009) 217-240.
- İnalcık 2010 (a) H. İnalcık, "Osmanlı'nın Avrupa ile Barışıklığı: Kapitülasyonlar ve Ticaret". Doğu Batı Makaleler I (2010) 259-290.
- İnalcık 2010 (b) H. İnalcık, "Avrupa Devletler Sistemi: Fransa ve Osmanlı". Doğu Batı Makaleler I (2010) 241-258.
- İnalcık 2011 H. İnalcık, Osmanlı İdare ve Ekonomik Tarihi. İstanbul 2011.
- İnalcık 2012 H. İnalcık, Devlet-i Âliyye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar. İstanbul 2012.
- İnalcık 2013 H. İnalcık, Rönesans Avrupası Türkiye'nin Batı Medeniyetiyle Özdeşleşme Süreci. İstanbul 2013.
- İnan 2002 K. İnan, "II. Bayezit Dönemi". Türkler 9 (2002) 711-758.
- Jorga 2009 N. Jorga, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi (1774-1912). Çev.: N. Epçeli. İstanbul 2009.
- Karaer 2010 N. Karaer, "Osmanlı-Fransız Diplomasi İlişkilerinin Genel Seyri". OTAM 28 (2010) 65-85.
- Karakoyun 2014 E. Karakoyun, Fransa Ahkâm Defteri (1666-1687). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi. İstanbul 2014.
- Karal 1983 E. Z. Karal, Osmanlı Tarihi Nizam-ı Cedid ve Tanzimat Devirleri (1789-1856) 5. Ankara 1983.
- Kunt 2008 Metin Kunt, "Tuna'dan Kızılırmaka'a", Ed.: S. Akşin, Türkiye Tarihi 2. İstanbul (2008) 21-144.
- Kurdakul 1981 N. Kurdakul, Osmanlı Devleti'nde Ticaret Antlaşmaları ve Kapitülasyonlar. İstanbul 1981.
- Küçük 1979 C. Küçük, "Şark Meselesi Hakkında Önemli Bir Vesika". Tarih Dergisi 32 (1979).

- Kütükoğlu 1976 M. S. Kütükoğlu, Osmanlı-İngiliz Münasebetleri (1838-1850). Ankara 1976.
- Kütükoğlu 1980 M. S. Kütükoğlu, "Gümrük". DİA 14 (1980) 263-268.
- Lee 2014 S. J. Lee, Avrupa Tarihinden Kesitler 1789-1980. Çev.: S. Aktur. Ankara 2014.
- Lewis 2015 B. Lewis, Ortadoğu İki Bin Yıllık Ortadoğu Tarihi. Çev.: S. Y. Kölay. Ankara 2015.
- Mantran 1990 R. Mantran, 17. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul Kurumsal, İktisadi, Toplumsal Tarih Denemesi 2. Çev.: M. A. Kılıçbay- E. Özcan. Ankara 1990.
- Nebioğlu 1986 O. Nebioğlu, Bir İmparatorluğun Çöküşü ve Kapitülasyonlar. Ankara 1986.
- Ortaylı 1983 İ. Ortaylı, İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı. İstanbul 1983.
- Özkorkut 2004 N. Ü. Özkorkut, "Kapitülasyonların Osmanlı Devleti'nin Yargı Yetkisine Getirdiği Kısıtlamalar". A. Ü. Sosyal Bilimler Dergisi. 51/3. (2004).
- Pakalın 1993 M. Z. Pakalın, Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü 1. İstanbul 1993.
- Sahillioğlu 1988 Halil Sahillioğlu, "Ahkâm Defteri". DİA 1. (1988), 551.
- Sander 1987 O. Sander, Anka'nın Yükselişi ve Düşüşü. Ankara 1987.
- Sertoğlu 2011 M. Sertoğlu, Mufassal Osmanlı Tarihi 5. Ankara 2011.
- Shaw 2008 S. Shaw, Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye 1. Çev.: M. Harmancı. İstanbul 2008.
- Soysal 1953 İ. Soysal, "Türk Fransız Diplomasi Münasebetlerinin İlk Devresi". Tarih Dergisi 3 (1953) 63-94.
- Soysal 1996 İ. Soysal, "Türk-Fransız İlişkileri". DİA 13. (1996) 181-184.
- Soysal 1999 İ. Soysal, Fransız İhtilali ve Türk-Fransız Diplomasi Münasebetleri (1789-1802). Ankara 1999.
- Subaşı 2002 T. Subaşı, "Sultan Abdülmecid ve Sultan Abdülaziz". Türkler 12 (2002) 753-781.
- Şahin 2009 H. Şahin, "Doğu Sorunu Çerçevesinde Osmanlı- Fransız İlişkileri (Başlangıcından Paris Barışı'na (1856)". A. Ü.

- Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi 40 (2009) 277-315.
- Tansel 1966 S. Tansel, Sultan II. Bayezit'in Siyasi Hayatı. İstanbul 1966.
- Tukin 1947 C. Tukin, Osmanlı İmparatorluğu Devrinde Boğazlar Meselesi. İstanbul 1947.
- Turan 1951 Ş. Turan, "1829 Edirne Antlaşması". AÜDTCF Dergisi, 9/1-2 (1951)111-151.
- Turan 2001 Ş. Turan, "Rodos'un Zaptından Malta Muharrasına". Kanunî Armağanı. Ankara (2001), 47-117.
- Türkmen 1995 Z. Türkmen, "Osmanlı Devleti'nde Kapitülasyonların Uygulanışına Toplu Bir Bakış". OTAM 6 (1995) 325-341.
- Uçarol 1995 R. Uçarol, Siyasi Tarih (1789-1994). İstanbul 1995.
- Uzunçarşılı 2003 İ. H. Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi 1. Ankara 2003.
- Uzunçarşılı 2011 (a) İ. H. Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi 2. Ankara 2011.
- Uzunçarşılı 2011 (b) İ. H. Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi 3/2. Ankara 2011.
- Uzunçarşılı 2011 (c) İ. H. Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi 4/2. Ankara 2011.
- Yerasimos 2010 S. Yerasimos, Milliyetler ve Sınırlar Balkanlar, Kafkasya ve Orta-Doğu. Çev.: Ş. Tekeli. İstanbul 2010.
- Zürcher 2000 E. J. Zürcher, Modernleşen Türkiye'nin Tarihi. Çev.: Y. S. Gönen. İstanbul 2000.

ÖZ GEÇMİŞ

Adı ve Soyadı: Yeliz Emine YURTBİLİR

Doğum Yeri – Tarihi: Antalya Cumalı- 1985

Eğitim Durumu

Mezun Olduğu Lise: Özel Akev Lisesi, Antalya

Lisans Diploması: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı, Ankara

Tez Konusu: 32/7 Fransa Ahkâm Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi

Yabancı Dil: Fransızca, İngilizce, Osmanlıca, Latince

İş Deneyimi: Akdeniz Üniversitesi Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Araştırma Görevlisi 2015- devam ediyor.

E-posta: eyurtbilir@akdeniz.edu.tr.